

ЖИВА СТАРИНА

ЕТНОГРАФИЧЕСКО (ФОЛКЛОРНО) СПИСАНИЕ

КНИГА ВТОРА

*ПЛЪМЕНАТА, ВЛАКИТЪ, ЗАДРУГИТЪ, СЕМЕЙСТВАТА,
ИМЕНАТА И КОРОВЕТЪ ВЪ ЗАПАДНА БЪЛГАРИЯ
(ВИДИНСКО, КУЛСКО БЪЛОГРАДЧИШКО, ЛОМСКО,
БЕРКОВСКО, ОРЪХОВСКО и ВРАТЧАНСКО).*

Всѣка мома песнопонецъ (пѣвецъ)
Всѣка баба врачка (врачъ)
„Всѣки старецъ зналецъ (дѣтописъ)“

Много знай—много пати
Народ. пословица

ОТЪ

Д. Мариновъ.

РУССЕ

Скоро-печатницата на Сино Гулабчие

1892

ПРѢДГОВОРЪ.

Въ първата книга отъ „Жива-Старина“ стр. XI—XX бѣхъ изложилъ программата на материяла, който щѣше да влѣзне въ втората книга. Както се вижда отъ съдържанието (оглавлението) на материяла, въ тая (втора) книга, отъ тоя материялъ ще влѣзне само една часть, а другата остава за третата книга. За да раздѣлж материяла по тоя начинъ, причината е, че книгата щѣше да бѣде огромно голѣма (отъ 45—48 печатни коли)—нѣщо неудобно, и за читателтъ, и за издателтъ.

За да дамъ поясню изложение за числото на плѣмената въ тоя край и за пространството, което заема всѣкое едно отъ тѣхъ, азъ зехъ за основа при туй дѣление главно носията (кустумътъ) и говорътъ. По костюмировката плѣмената сж осѣмъ, а по говорътъ—четири. Ний ги оставихме осѣмъ.

Като описяхме най-напрѣдъ отдѣлно всѣкоя съставна часть на тая костюмировка (всѣкоя отдѣлно дрѣха), ний описяхме кустумътъ на всѣкое плѣме отдѣлно. За да се прѣдстави поясню тая носия (кустумъ), ний приложихме за сега само 17 рисунки, зети отъ фотографическитѣ снимки. За тия снимки, азъ крайно благодарж на Министерството на Вътрѣшнитѣ дѣла, което има добрината да ми ги отстъпи за репродукция.

За да изложж особенноститѣ въ тоя край, азъ се послужихъ съ пѣснитѣ, приказкитѣ и пословицитѣ; освѣнъ туй азъ се послужихъ и съ материялтъ, когото бѣхъ събралъ самъ отъ живата речъ—отъ говора. При записването на го

вора гледалъ съмъ само върху произношението на отдѣлнитѣ букви, думи па и форми. Ласкажъ се, че съмъ схваналъ всичко върно, защото всѣкога записанитѣ бѣлѣжки по говора провѣрвалъ съмъ отъ друго. Ако има нѣщо испустихо, умолявамъ приятелитѣ да допълнятъ.

При плѣмената съмъ приложилъ и една етнографическа карта, въ която, като етнографическа, гледалъ съмъ главно да представя върно границитѣ на плѣмената и влакитѣ; другитѣ географически и топографически изисквания възможно е, че купцатъ, защото картата е направена споредъ картата на Каница; а знае се, че тая карта не се лишава отъ недостатъци.

Отдѣлнитѣ бои представляватъ границитѣ на отдѣлнитѣ плѣмена. При всѣкое плѣме азъ съмъ приложилъ и нѣкои кратки допълнителни свѣдения, които счетохъ за нуждни. Тѣ сж направени нарочно кратки, защото на друго мѣсто ще бждатъ по обширни.

Плѣмената сж раздѣлени на по малки групи, наречени *влакѣ* (ед. число *влака*), които такожде съставляватъ интересно явление въ живота на народа въ тоя край. Всичко що е запазено до днесъ за влакитѣ е събрано и изложено.

Изложихъ и всичкитѣ стѣпени на родството и названията имъ. Туй счетохъ като една много важна часть отъ живота на народа.

Влакитѣ сж раздѣлени на още по малки групи, наречени *задруки* (ед. число *задрука*).

При събиранieto на етнографическия материялъ много ме интересираше задружния животъ на народа. Организацията на тоя задруженъ животъ и положението на всѣкой членъ въ тоя животъ сж възбудили въ мене голѣмъ интересъ и азъ съмъ събралъ всичко, що е важно, цѣнно и характеристично.

Повече нѣщо, съ помощта на администрацията азъ събрахъ точни данни върху днешното положение на задругитѣ

и приложената на крайтъ на тая книга таблица ни прѣдставлява туй положение въ най-вѣрна форма. Азъ особенно давамъ значение на тия данни, защото тѣ липсватъ въ статистическитѣ таблици, които издава нашето статистическо бюро.

Отъ задругитѣ азъ съмъ прѣминалъ въ семейството, най-малката единница въ нашия общественъ строй.

Завършилъ съмъ етнографическия материялъ въ тая книга съ имената, короветѣ, които се срѣщатъ въ тоя край.

Както въ нѣрвата си книга така и тука щѣ спомѣна: материялътъ е събранъ всрѣдъ голѣми неудобства и спънки и много е възможно че нѣкои нѣща сж останали за моитѣ наблюдения скрити. Моля най-покорно всичкитѣ приятели на етнографията и науката, особенно г-да Окрѣжнитѣ училищни Инспектори и учителитѣ въ тоя край, ако намѣрѣтъ нѣкои неточности или непълнотии, да благоволятъ да ми ги съобщаватъ за бѣдѣтъ вмѣстени въ второто издание на тая книга.

Благодарѣ на ония мои нѣкогашни ученици, а сега учители и мои добри приятели, които съ готовность отговориха на моята покана и ми испратиха нѣкои свѣденія.

РУССЕ

Младенци 1892

Д. Мариновъ.

За да видятъ чигателитѣ какъ е оцѣнило материяла на първата и втората книга, почитаемото М-во на Просвѣщението считамъ за своя пригана длъжностъ да изложжъ буквално писмото съ което бѣ придруженъ материяла на втората книга.

МИНИСТЕРСТВО
на
НАРОДНОТО ПРОСВѢЩЕНИЕ.

№ 11788

20/XII день 1891 г.

Г. СОФІЯ.

Господину
Д. Маринову,
Директоръ на Държавната
Реална Гимназия
въ Руссе.

Министерството, както Ви е извѣстно, винжи е цѣнило Вашитѣ етнографически трудове, които се отличаватъ не само съ своята пълнота и точностъ, но и съ своята систематическа обработка—пѣщо рѣдко въ досегашнитѣ наши етнографически сборници. Съзнанието на тия качества ме застави, да Ви командиравамъ въ западна България, отъ дѣто Вий донесохте високоважнитѣ и любопитни материяли, които образуватъ Вашата голѣма сбирка „Жива Старина“. Министерството останжъ убѣдено и отъ прѣглеждане-то на втората часть, че съ палечатванието на цѣлия сборникъ ще се прѣнесе значителна полза на науката и ще се освѣтлжтъ много въпроси въ областта на нашата етнография и филология. Като Ви повръщамъ ржкописа, испратенъ съ прошеніето Ви отъ 3/XII, съобщавамъ Ви, че ще Ви се отпусне дос-

татъчно помощъ за напечатването му. При опредѣленіето на тая помощъ е взето въ надлежно внимание и това обстоятелство, че книгата Ви ще съдържа тоя пѣтъ разни фотографически снимки и етнографическа карта. Вашата просба, да Ви се отстъпи репродукцията на нѣколко отъ портретитѣ, които Министерството ми откупи отъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла, ще бѣде изпълнена. Вий нѣма освѣнъ да заявите точно отъ кои села въ Видинско, Ломско и Врачанско, желаете да имате типове.

Министръ: Георги Живновъ

Началникъ на отдѣленіето: П. Т. Гудевъ

„Черно море“ год. I брой 20 17 Октом. 1891 год.

КНИЖНИНА

„Жива старина“, етнографическо (фолклорно) изучаване на Видинско, Кулско, Бѣлоградчишко, Ломско, Берковско, Орховско и Врачанско. Книга първа. Върванийта или суевѣрията на народа. Отъ Д. Мариновъ. Цѣна 2 лева. Руссе. Печатница „Св. Кирилъ и Методій“. 1891 г.

Като че се порасшавохме въ послѣднѣо врѣме. Наистина, насила ни накарахъ, ама главното е, че се порасшавохме. Трѣбва да признаемъ истината, че сегашното Министерство на Народ. Просвѣщение е положило най-голѣми старания, за да подобри всички, които владѣжатъ перото, да спомогнатъ, кой кол-

кото може, за всестранното изучаване на нашия народъ. За тѣзи цѣль то (министерството) е подкачило да издава особенъ единъ „Сборникъ за народни умотворения и книжнина“, който по достоинството си е такъвъ, щото съ него би можалъ да се гордѣе не само единъ българинъ, но и единъ западенъ европеецъ. Въ този сборникъ се печататъ главно статии по етнографията на България—статии, които и по съдържание и по изложение сж отъ голѣмо достоинство. Даво Богъ продължи дѣлитъ на този толковъ полевенъ за насъ „сборникъ“. Освѣтъ това министерството помага съ изучаването на извѣстна частъ отъ нашето отечество и резултатитѣ отъ това изучаване да напечататъ отдѣлно — а не въ „Сборника“. На такива лица министерството, освѣтъ дѣто прави голѣми улеснения при самото изучаване, но и помага отеститѣ парично за напечатване на изслѣдванията имъ. Ний знаемъ вече нѣколко лица, които сж се ползували и слѣдватъ да се ползуватъ отъ улесненията и помощитѣ на Министерството на Нар. Просвѣщение; мѣжду тѣзи лица е и г-нъ Д. Мариневъ, съ книжовния трудъ на когото сме оваглавили настоящата си бѣлѣжка. Това се вижда отъ особеннитѣ нѣколко реда въ началото на книгата „Жива Старина“, слѣдъ прѣдговора. Тѣзи нѣколко думи авторътъ е написалъ съ цѣль да благодари на Министра на Нар. Просвѣщение г-на Г. Живкова, който му е съдѣйствувалъ за довършване на изслѣдванията. „Благодаря му (г-ну Живкову) въ името на бѣдната наша етнография и го моля да оказва и въ бѣдѣе своето високо покровителство и благоволение върху всичкитѣ скромни събирачи на нашитѣ народни умотворения“. Тѣй свършва своята благодарность г-нъ Д. Мариневъ.

Първата книга¹⁾ отъ „Жива Старина“ съдържа вѣрванията и суевѣрията на народа въ западния край на България,

¹⁾ Авторътъ обещава да издаде нѣколко такива книги по сѣщия прѣдметъ.

именно: Видинско, Бѣлоградчишко, Кулеко, Ломско, Берковско, Орѣховско и Вратчанско. За да събере материала за този си книжовенъ трудъ, авторътъ е трѣбвало да се скита отъ село на село, да наблюдава лично и да раснитва. Само този, който е ималъ случай да се занимава съ подобна работа, може да си прѣдстави, колко е тя мъчна и почти невъзможна безъ съдѣйствието на властта. Но г-нъ Д. Мариновъ смѣло може да се утѣшава съ това, че, като е надвилъ почти на всички прѣчки въ пътя на събиранieto етнографическитѣ си свѣдѣния, дошълъ е „близо до края на работата си“, както ни явява и самъ той въ началото на книгата си. Важното е това, че той смѣло може да се гордѣе съ този си книжовенъ трудъ, защото го е изпълнилъ съ една майсторска вѣщина и съ едно пълно съзнаване важността на прѣдмѣта. Да ли всичко, което съдържа „Жива Старина“, е точно събрано и да ли нѣма нѣкои упущения—не знаемъ, понеже, за зла честъ, никой другъ не ни е запознавалъ съ западния край на нашето отечество. Пъкъ и, изобщо, колко ли е описано по нашата етнография! . . . . Но изложилъ е г-нъ Мариновъ събрания си материалъ съ такава едно умѣние, съ такава една живостъ ни е прѣдставилъ той разниѣ вѣрвания суевѣрия на западния бѣлгаринъ щото човѣкъ неволно се увлича, като чете труда му и неусѣтно прочита цѣлата книга до край. Чели сме и други сборки било отъ народни пѣсни, било отъ обичаи и вѣрвания на народа, но никоя отъ тѣзи сборки не ни е увличала тъй, както „Живата Старина“ на г-на Маринова. Увѣрени сме, че тѣзи книга, която мнозина сж вече прочели, ще въбуди любопитството у много наши млади и ще ги накара да се позаинтересуватъ отъ въпроса за всестранното изучаване на отечеството ни, отъ което (изучаване) се осѣща такава грамадна нужда и отъ което зависи разрѣшението на толкова важни за насъ въпроси.

Мъчно, но благородно и похвално е прѣдприятието на г-на

Д. Маринова, и ний сме напълно увърени, че той съ същия успѣхъ ще продължи и ще довърши работата си до край.

Ще забѣлѣжимъ на свършване, че книгата е издадена доста раскошно; съ чистъ печатъ на хубава, скъпа книга; а цѣната ѝ, при всичко това, е по вече отъ умѣрена: 2 лева за 12 печатни коли!

Отъ сѣ сърдце прѣпоръчваме труда на г-на Д. Маринова на нашия интеллигентенъ свѣтъ.

И. Прѣгледовъ.

Варна, 11 Октомврий 1891 г.

ДВѢ ДУМИ

Насърдченъ отъ добритѣ отзиви на събрания ми скромнъ материалъ, както отъ страна на Почитаемото М-во, тъй и отъ страна на мнозина приятели, азъ рѣшихъ да разширя кръгътъ на моитѣ етнографически изслѣдвания. Слѣдъ свършването на изслѣдванията въ Видинский нѣкогашенъ пашалъкъ (съ исключение на землѣитѣ, които днесъ се намиратъ подъ властѣта на Сърбия), азъ прѣдприемамъ да изслѣдвамъ и другитѣ части на нашето отечество. Събрания материалъ ще се печата постепенно въ цѣлъ редъ книги отъ „Жива-Старина“, които ще излизатъ въ неопредѣлено врѣме, но всѣкоя година не помалко отъ двѣ книги. По тоя начинъ „Жива-Старина“ става единъ видъ периодическо фолклорно списание.

Слѣдъ втората книга ведѣжга ще се печата и третата, отъ около 30 печатни коли, която ще бѣде готова най-късно до крайтъ на Юний, а до крайтъ на тая година ще излѣзне и четвъртата.

СЪДЪРЖАНИЕ

на

ВТОРАТА ЧАСТЪ

отъ

„ЖИВА СТАРИНА“

А. ПЛѢМЕ

1. Какво нѣщо е плѣмето.	стр. 1
2. Границитѣ, числото и отличията на плѣмената по ру- фета (носѣята) и по говора (диалекта).	стр. 4
А. Носѣята	стр. 5
а Мажка носия	
а) Кошула, риза	
б) Гащи, ичи.	
в) Беневреци.	
г) Димии.	
д) Патуре.	
е) Врѣхна дрѣха.	
1. Джамаданъ	
2. Дорамче, кжсаче, кусѣкъ, глухче, гльочѣ.	
3. Дрешле	
4. Долатанка, далактенѣкъ, клашнѣкъ.	
5. Дреѣ, долама, ржкѣвница альѣйна.	
6. Гунѣа.	
7. Опанджакъ, попанджакъ.	

ж. Поясъ, опасъ

з. Къняца, тканица, подпрецъ (въ Изворъ), подвъжка (въ Ново-село).

и. Капа

к. Подкапникъ

л. Опънци, оцинкъи, опънци

м. Кожухъ

н. Кожухче

о. Дорамче.

Женски носия

стр. 22

а) Кошуля, риза,

б) Сукманъ, сукня,

в) Престилка.

г) Вълненикъ, завеска.

д) Елече.

е) Късаче, късакъ, кусакъ сглобница (Толовица), кланникъ (Връшецъ).

ж) Глухче, глушче, дорамче

з) Джубе, ваба

и) Забрадка, расучал (Видинско)

Първа група

стр. 31

А. Селенинъ

Б. Селенка

Втора група

стр. 36

А. Селенинъ

Б. Селенка

Трета група

стр. 40

А. Селенинъ

Б. Селенка

т. 45

т. 50

т. 54

т. 57

стр. 61

стр. 63

В Т

1. Как
2. Гра
- а (нос
- А. Нос
- а Мж
- а) Ко
- б) Га
- в) Бе
- г) Ди
- д) Па
- е) Вр
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

на октаве

стр. 74

5. Местоимения

6. Глаголь

7. Причастие

В Несклоняе-мъ

1. Нарѣчие

2. Прѣлогъ

3. Связъ

4. Междумет-

В. Приглаголь

Първа глаголь

Втора глаголь

Трета глаголь

Четвърта глаголь

Пета глаголь

Шеста глаголь

Седма глаголь

Осма глаголь

Девета глаголь

ГЛАГОЛЪ

а. Глаголь

б. Глаголь

ПРИЧАСТИЕ

а. Причастие

б. Причастие

в. Причастие

<i>Четвърта група</i>	стр. 45
А. Селенинъ	
Б. Селенинъ	
<i>Пета група</i>	стр. 50
А. Селенинъ	
Б. Селенка	
<i>Шеста група</i>	стр. 54
А. Селенинъ	
Б. Селенка	
<i>Седма група</i>	стр. 57
А. Селенинъ	
Б. Селенка	
Осма група	стр. 61
Б. ГОВОРЪТЪ.	стр. 63

а Произношението на отдѣлнитѣ букви:

буквитѣ: ж, ъ, ъ, ъ

буквата т като къ

буквата д като гь

буквитѣ шт като ч

буквитѣ жд като дж.

буквата н като нь

буквата в като дз

буквитѣ г и к като гь и къ

буквитѣ ст, хч, сч като шч

буквитѣ хв като ф и в

буквата х безгласна

Б Особенности въ суфикситѣ и флекситѣ на скланяе-
митѣ думи. стр. 74

1. Сжществителни имена
2. Прилагателни имена
3. Членъ
4. Числителни имена

5. Мислене

6. Излагане

7. Изпитване

8. Изпитване

1. Начално

2. Изпитване

3. Създаване

4. Мислене

Б. Изпитване

Първа глава

Втора глава

Трета глава

Четвърта глава

Пета глава

Шеста глава

Седма глава

Осма глава

Девета глава

Б. Изпитване

Всичко, което

е изпитано

3. За

изпитване

изпитване

изпитване

изпитване

изпитване

изпитване

Б.

Изпитване

Изпитване

Изпитване

Изпитване

Изпитване

Изпитване и име, в

Изпитване родство,

Изпитване говорно

Изпитване

Изпитване със жито

ж Какво мисли народа за задругитѣ	стр. 213

Г. СЕМЕЙСТВО

а Жената	стр. 218
б Мужътъ	стр. 226
в Дѣцата.	стр. 228

Д. ИМЕНА и КОРОВЕ

а Имена	стр. 229
б Корове.	стр. 231

Притурка.

Таблица за задругитѣ въ Видинский, Ломский, Вратчан- ский, Плевненский	стр. 232

А. П Л Ъ М Е.

I. *Какво нѣщо е плѣме.*

Въ тоя край на Западна-българия [отъ рѣката Тимокъ, па дори рѣката Искъръ и отъ Балкана до рѣката Дунавъ], като пѣтува човѣкъ прѣзъ селата, първото нѣщо, което ще забѣлѣжи много дѣсно, е, че въ цѣлото това пространство, селенитѣ нѣматъ, нити еднаква носия, нити еднакъвъ говоръ. Като пѣтува и прѣминава човѣкъ прѣзъ тия села, забѣлѣзва, че нѣколко села, или една група отъ села, иматъ еднаква носия и еднакъвъ говоръ и се отличаватъ отъ другитѣ села, които иматъ другаква носия и другакъвъ говоръ.

Тия групи села и селенитѣ въ тѣхъ, споредъ моето мнѣние, сж остатци отъ нѣкогашнитѣ плѣмена.

Ний тука, въ тая часть отъ книгата, ще гледаме на тия групи като на отдѣлни племена и като такива ще ги опишемъ.

Нѣкога, въ минжитѣ врѣмена, тия плѣмена е свързвало нѣкакво родинство, нѣкакво съзнание на единство, било въ кръвта, било въ името и имали сж общо (плѣменно) имущество, до което пий доживѣхме като общинско имущество, което ги свързвало пѣ тѣсно и правяло отъ тѣхъ едно цѣло за взаимна отбрана.

Днесъ между тия плѣмена е изчезнало всичко : и име, и плѣменно владѣние и съзнанието въ единство и кръвно родство, а е остапнало като общо само *руфета* или *носията* и *говора* и още пѣкои тънки разлици въ обичаитѣ и обрядитѣ.

Тия двѣ отличителни бѣлѣзи на плѣменната разлика—носията (облѣклото) и *говорътъ*—сж свързани съ живота на се-

ленина до толкова силно, щото, едно семейство, за да измѣни своята носия или своя говоръ, ще трѣбва да изминатъ нѣколко пѫвоя (пѫса).

Ако нѣкое семейство отъ планинскитѣ села по нужда остави своето старо огњище въ планината и се прѣсели нѣкъдѣ въ полего, то това семейство ще запази своята носия и своя говоръ, много често, до третий па и четвърти *повой*, и туй ще роди всѣкога на семейството новъ коръ.

Освѣтъ носията и говорътъ, както спомѣнахъ и пѫгорѣ, тия плѣмена се отличаватъ още и въ нѣкои тѣнькости въ обичаитѣ и обрядитѣ, които тѣнькости могатъ се познѣ само тогава, когато се вникне пѫдлабоко въ семейния имъ животъ.

Между тия отдѣлни плѣмена се съзира още едно много важно явление въ живота имъ, което, отъ една страна ни показва тѣсната връзка между семействата и задругитѣ отъ едно и сѣщо плѣме, а отъ друга ни памѣква за оная голѣма антипатия, която е владѣла нѣкога помежду отдѣлнитѣ плѣмена.

Това явление се състои въ туй: Мама отъ едно плѣме не се омжва за момъкъ отъ друго плѣме. Този обичай се зазавилъ и до днесъ до толкова силно, щото ще се срѣцнатъ съвършенно нищожни и рѣдки изключения, и то прѣдизвикватъ всѣкога отъ голѣма нужда.

И днесъ много рѣдко, да не кажемъ никога, една мома отъ планинскитѣ села, да кажемъ: *Чипоровци* (Ломско), *Стѣнъевци* (Видинско) или *Осийково* (Вратчанско) ще се склони да се омжи за момъкъ отъ нѣкое село въ полето на примѣръ: *Маданъ* (Ломско), *Изворъ* (Видинско) и *Чиренъ* (Вратчанско).

Азъ напълно съмъ увѣренъ, че изключение отъ тоя общеприетъ обичай е родило свадбената пѣсенъ, въ която се тѣжи, че дали момата за момъкъ: *през девет горъ зелени* „*през девет води длабоки*“ и „*през девет ми села в'десѣто*“ Тая пѣсенъ не съдържа праздни думи но силенъ протестъ срѣщу

нарушението на единъ дълбоко вкорененъ обичай.

[Като по голѣмо освѣтление на горнето, азъ щѣ наведѣхъ нѣколко примѣри, които имамъ забѣлѣзани.

Въ село *Котеновци*, Ломска околия, Ломский окръгъ, въ 1872 год. бѣ се прѣселило едно семейство изъ планинскитѣ села, ако добръ помнѣхъ изъ селото *Къбиловци*, Берковска околия. Туй семейство, ако и да бѣхъ изминжли пълни шестъ години, бѣ запазило, както своя *руфѣт* (носия, кустіумъ), тѣй и своя говоръ, и туй бѣ спечелило на семейството новъ жоръ: „*Торлацитѣ*“. Въ 1878 год. бащата на „*Торлацитѣ*“ е требвало да отиде за булка на сина си пакъ въ планинскитѣ села, защото нити една отъ момитѣ въ селото *Котеновци*, както и отъ околнитѣ села не рачила да отиде у „*Торлацитѣ*“ за снаха.

У „*Торлацитѣ*“ е имало красива мома, около която сѣ лудѣяли много момци, както отъ селото, тѣй сѣщо и отъ околнитѣ села: трѣбало е да се убѣждава дълго врѣме, додѣто да склони да се омѣжи за момъкъ отъ *Котеновци*.

Другъ примѣръ.

Въ селата *Сливата* и *Добридолъ*. Ломска околия Лом. окръгъ, слѣдъ освобождението, на мѣстото на черкезитѣ и татаретѣ, за селихъ се селени отъ разни планински села изъ Ломский и Видинский окръжи. И до днесъ тѣ съставляватъ нѣщо отдѣлно, отличително отъ другитѣ села въ тоя край: отличителна носия, отличенъ говоръ и другитѣ обичаи и обряди отлични отъ тии въ другитѣ села.

Третий случай.

Въ селото *Бръянци* Видин. Окръгъ, Бѣлоградчинка околия, живѣли Черкези и татари, а послѣ дошли селени отъ селата: *Станьовци*, *Чуарѣне Горни-Ломъ*, *Долни-Ломъ* и други. Сега това село е прѣменувано на *Александрово*. И днесъ тѣ личатъ съ своята носия и съ своя говоръ между околнитѣ села и нито зиматъ, нито пѣкъ даватъ мома въ околнитѣ села.

Тукъ нѣма да спомѣнѣхъ за селенитѣ въ *Александрово*, прѣселени изъ *Одринско* въ *Тракия*, които се връщатъ пакъ въ прѣдишното си отечество.]

Бихъ навелъ още много такива случаи, но считамъ че тѣзи сж достатъчни, за да утвърдятъ горѣ-наведеното ми наблюдение.

Тия плѣмена нѣкога навѣрно сж имали началници и прѣдводители.

Спорѣдъ моето мнѣние отъ тия нѣкогашни началници сж останали днешнитѣ кнезове. Званието и значението на кнезоветѣ въ тоя край азъ съмъ описалъ на друго мѣсто [Глед. Сборникъ за народни умотворения, наука и книжнина. Издава М-вото на Народното Просвѣщение. Книга I стр. 65], а щж се повѣрнж пакъ въ една отъ книгитѣ на „Жива-старина.“ Тукъ щж спомѣнж само това, че туй звание въ тоя край е съществувало до самото освобождение; и днесъ селенитѣ въ Видинско наричатъ общинскитѣ кметове не съ друго име, а съ името „Кнѣз“.

Титлата *Жупан* се изгубила съвършенно; съчуввана е само въ влашкия езикъ, прѣименно въ *Жупун*

Господѣнъ се съчуввала само като собствено име, а никакъ като име за отличие на благородство. Всичкигѣ селени въ тоя край помежду си сж: *Дѣдо, чичо, байо* (дядо), *по-братим*, а женитѣ сж: *бабо, стрино, како снао* (снахо).

2. ГРАНИЦИТѢ, ЧИСЛОТО И ОТЛИЧИЯТА НА ПЛѣМЕНАТА ПО РУФЕТА (НОСИЯ) И ПО ГОВОРА (ДИАЛЕКТА).

И по горѣ се спомѣнж, че плѣмената, които паселяватъ нѣкогашния Видинския пашалѣкъ, а днешнитѣ административни окржзи: Видинский, Ломский, Вратчанский и Орѣховский, нѣматъ никакви исторически названия.

Единственнитѣ отличителни бѣлѣзи, по които ний ще опредѣлимъ, както числото на семействата, които съставляватъ

всѣкое едно плѣме, тѣй и числото на селата и границитѣ и пространството, което засма всѣкое плѣме—ще бѣждатъ : *руфета* (носията, *кустюма*) и *говора* (езикътъ, диалектътъ).

Тия бѣлѣзи, ако вземемъ, сичкитѣ села между Тимокъ и Искъръ, Балкана и Дунава, можемъ раздѣли на *три* главни групи, отъ които, всѣкоя ще се подраздѣли на нѣколко малки групи (плѣмена).

За да можемъ прѣдстави пѣ ясно разницата, както между тия три голѣми групи, тѣй и между пѣ малкитѣ групи, било въ *носията*, било въ *говора*, ний ще изложимъ прѣдварително подробното описание на тия носии и тия диалекти.

А. *Носията*.

Носията трѣбва да раздѣлимъ на *мжжска* и *женска*, а послѣ още на *лѣтна* и *зимна*, Има пакъ дрѣхы, които се носѣтъ и зимѣ, и лѣтѣ. По туй, още и по формата (кроджѣтъ) на нѣкои дрѣхы, като: пѣкъси или пѣдълги; пѣтѣсни или пѣшироки; отъ чѣрнѣ, бѣлѣ и самочрѣнка (сурѣ) шаякъ скроени; съ чѣрнѣ, синѣ, червенѣ, или бѣлѣ гайтанѣ нашарени и обшити—всичко туй ще послужи като характерна разница, когато дѣлимъ голѣмитѣ групи на пѣмалки групички или плѣмена.

И тѣй.

МЖЖСКА НОСИЯ.

а) *Кошуля, Рѣза*.

Кошулята или ривата, както се разнo именува въ разнитѣ плѣмена, е пѣрвото и най-главното облѣкло. „*Нѣма ни рива на грѣбѣ си*“ е узречица, която се употребява въ такѣвъ случай, за да се опредѣли, че нѣкой е съвършено бѣденъ, но и въ сѣщо врѣме да се покаже, че тая бѣдностъ произли-

за отъ изреливостъ. „*Кошулата е поблизо отъ дрѣтата*“ е пакъ друга узречица, която, отъ една страна показва значението и нуждата на ризата прѣдъ другитѣ дрѣхы, а отъ друга се употрѣблява и въ такъвъ случай, когато искаме да сравнимъ нуждата ни отъ единъ прѣдмѣтъ съ тая отъ другъ прѣдмѣтъ.

Ризата играе такожде роль и въ разнитѣ суевѣрія народни и обичаи, За да могатъ магьосниците да направятъ магии срѣщу шѣкого, трѣбва непрѣмѣнно да иматъ отъ тогава кжсче отъ ризата му. Вѣнчалната риза се пази като святиня.

Ризата, щомъ остарѣе и е окърпена съ парцали, става *рубинка*, съ която се обикновено спи нощно врѣме.

Това е ризата за селенина.

Ризата преди 20—30 години въ цѣлия тоя край, между всичкитѣ плѣмена се правила отъ *прътен*о (клѣчищно) или *ленено* платно. *Прътеното* платно се ткаело отъ повесма (клѣчища), а *лененото* — отъ ленъ, който тогава се обработвалъ почти на всѣкъдѣ изъ селата. Единственната разлика между ризитѣ въ отдѣлнитѣ плѣмена сж били шаркитѣ, съ които сж шарени тия ризи.

Днесъ вече срѣщаме *памучни* ризи, отъ памучно платно, ткаено отъ готовъ прѣденъ памукъ, какъвто се продава по дугенитѣ. И туй платно отъ день на день све повече и повече прѣобладава и замѣства прътеното и лененото платна.

Има и трети видъ платно — *мелѣзно* отъ сѣмѣсена прѣжда отъ повесма и памукъ (основата е отъ повесма, а вѣтъжка отъ памукъ), отъ коего крожатъ такожде ризи.

Отличителнитѣ бѣлѣзи между *прътенитѣ* или *лененитѣ* ризи и *памучнитѣ* и *мелѣзнитѣ* се състоятъ вътова, че прътевитѣ ризи ще бѣдѣтъ всѣкога украсени съ разнообразни *шарки* и *нашивки*, когато памученитѣ сж безъ такива шарки.

Мажкитѣ прътени ризи сж съ якѧ (*огрълье*) цѣло обшитѧ съ шарки отъ чървенъ, синъ, жълтъ, и чернъ *арный*, купу-

ванъ отъ дугенитѣ. Повѣкога вмѣсто *армичъ* употрѣбляватъ *свила* (коприна).

Тия ризи иматъ още шарки и нашивки на раменѣтъ — наречени *рѣмци* и на пазвата, наречени — *препазавки*.

Тѣ още сж нашарени по ржаветѣ и политѣ долу, но само съ единъ конецъ.

Шаркитѣ и нашивкитѣ сж разни геометрически фигури: тригълници, разни четворогълници, кръгове, придружени съ още разни звѣздички, кукички, цвѣтовци кривички и пр., вземени све отъ разнитѣ прѣдмѣти въ природата.

Памучнитѣ ризи нѣматъ такива нашивки, но иматъ *кенаре* (дълги бразди, или прѣчки отъ бѣло тире, или отъ коприна). Памучнитѣ ризи се наричатъ още и *дермѣ*.

Общия кроежъ, както на прѣтенитѣ, тѣй и на памучнитѣ ризи мжжски е тоя: иматъ широки ржаке, дълги полѣ, подълги отъ колкото е високъ самия човѣкъ, за да може да се набира ризата надъ пояса и да прави пазва, въ която седенина обикновено гужда разни нѣща и то на голѣ.

„*Не тура се змийче ју пазва*“ или

„Пазвата му пълна със ябалки“ или

„Брѣкни ми ју пазвата!“ — тука думата *пазва* означава онуй широко мѣсто и пространство, което е образувала дългата риза, когато се набрѣчала надъ пояса.

Кошульитѣ, както прѣтенитѣ, тѣй и памучнитѣ, при огрълто се заврѣзватъ конци, исплѣтени пакъ отъ повесма или памукъ и носѣтъ название *пѣтлја пѣклја пѣтлѣжа* [1. Бѣлѣж. *Пѣклја*, упѣклјало се, значи заврѣзано тѣй силно и избѣркано, щото неможе да се развѣрже иначе, освѣнъ ако се скѣне или отрѣже].

Бѣлѣжка 2. Кошульата съ рамци препазавки и нетля е представена въ снимкитѣ N 11 и 12.

б) *Гащи гащи*

Слѣдъ ризата иджтъ гащитѣ или *гачитѣ*.

Както ризата, тѣй и гащитѣ се крожтъ и шиятъ, или отъ прѣтено платно или отъ памучно.

Гащитѣ иматъ различенъ кроежъ: едни гащи сж съ дно и приличатъ много на патуре, а други сж безъ дно и приличатъ много на панталоне. Съ дното носжтъ старитѣ, а безъ дното — момцитѣ.

Гащитѣ се носжтъ вмѣсто беневреци и то прѣвъ нѣколѣмата часть на годината съ исключение само прѣвъ найстуденитѣ мѣсеци. Тамо дѣто носжтъ беневреци, гащитѣ не се употрѣбляватъ. Га-и-гѣ се носжтъ всѣкога исподъ ризата, а върху ризата иде пояса, или само-еримикъ.

Гащитѣ сж вѣнкашенъ знакъ за отличие на мжжъ отъ жена, и жената по никакъвъ начинъ не може да обуе гащи. Нѣкои бродници (1) и магбосници, за да успѣятъ въ магнитѣ си, събличатъ се годи, безъ риза, или пакъ обуватъ гащи и възсѣдватъ на кросно, вмѣсто конь.

Узречицата: „*Нѣ ти изнѣо гащи да приличаш на тати!*“ се употрѣблява на подсмѣхъ.

Гащи отъ платно и исподъ ризата, върху които е опасанъ поесѣтъ ни прѣдставя снимката № 14 момѣкъ. Гащи исподъ ризата, която е запасана само съ примпкъ виждаме въ снимката. № 1 (3).

в). *Беневреци* или *бреневреци*

Тѣ сж гащи отъ *олеви* (дебелъ шаекъ, нареченъ още нѣкждѣ и прѣтеница) или *шаекъ*. Цвѣтътъ на беневрецитѣ всѣкога е бѣлъ, отъ бѣлъ шаекъ или *олеви*.

Кроежътъ на беневрецитѣ е като и на панталонитѣ, но само съ тая разлика: иматъ *гачникъ* (т. ie. вмѣсто да се закоп-

---

(1) За бродницата гл. Кн. I стр. 179

чватъ като панталонитѣ, тѣ се връзватъ съ *гачникъ* (учкур) или канишъ; иматъ *цѣпки* отъ двѣтѣ страни на кълкитѣ, но безъ джебове; *крачультъ* или *ногавицитѣ* сж разцѣпени, па или, се закопчватъ, или сж безъ копчета.

Крачульетѣ сж поржбени съ гайтане при момцитѣ и се закопчватъ, а при старцитѣ не сж поржбени и не се закопчватъ. Освѣнъ двѣтѣ отъ странитѣ цѣпки, на нѣкои беневреци има и трета цѣпка, помалко отъ другитѣ. Нѣкои беневреци на колѣнѣтѣ си иматъ вторий платъ ушитъ съ чѣрнъ гайтанъ.

Беневрецитѣ по всичкитѣ ржбове и краища сж обшити съ синъ и чѣрвенъ, или само съ чѣрнъ гайтанъ. Нѣкои пакъ, повечето беневрецитѣ при старитѣ, сж безъ такъвъ гайтанъ.

По кроежътъ си беневрецитѣ сж различни: на нѣкои двата сж по широки и се приближаватъ къмъ патуретѣ, а на нѣкои двата сж по тѣсни и тѣ сж вшити въ снагата на човѣка. По тоя кроежъ още и по гайтанетѣ беневрецитѣ ще послужатъ като отличителенъ бѣлѣгъ между отдѣлнитѣ по малки групи (плѣмена) отъ една и съща голѣма група.

Крачульетѣ на беневрецитѣ, ако селенинътъ е обутъ въ чизми, както е сега почти па вредъ съ младитѣ и по заможнитѣ, ще бѣдѣтъ въ чизмитѣ: ако ли селенинътъ е обутъ въ цѣрвули, както е било нѣкога и както е сега съ по бѣднитѣ и старитѣ, тогава крачульетѣ, или ще бѣдѣтъ увити въ навощата, или ще бѣдѣтъ пустнати върху цѣрвультъ; туй послѣдното се срѣща много на рѣдко.

Беневреци съ гачникъ и иримикъ ни прѣдставлява снимкитѣ *М* 5, 6, 8, и 13

Беневреци съ закопчани крачули ни прѣдставляватъ снимката *М* 5

Беневреци съ непоржбени и незакопчани крачуле ни прѣдставляватъ снимкитѣ *М* 2, 6 и 8.

Беневреци съ пошироко дно ни прѣдставлява снимката *М* 6

а беневреци съ тѣсно дно и впити въ снагата на човѣка ни прѣд-
ставляватъ снимкитѣ № 2, 5 и 8.

Беневреци съ крачулье върху опинкитѣ виждаме въ сним-
ката № 8. Беневреци съ крачулни унити въ навоцита виждаме
и въ снимката № 8 (дѣсно). и въ снимката № 2.

Нѣкъдѣ квачулетѣ на беневрецитѣ сж заврѣтени на горѣ.
Такива крачулье виждаме въ снимкитѣ № 6 и 13

г) *Димии*

Димииѣ сж широки гащи въ видѣ на манѣфски шалваре
отъ вълненъ бѣлъ шакѣ *невилянз* (не тѣпан), обшити съ чърнѣ
и синѣ гайтанѣ. Димииѣ иматъ отъ лѣвата страна, а по нѣ-
кога и отъ двѣтѣ, джебове и се запасватъ съ *дѣмък*. Димииѣ
сж до колѣнитѣ, а отъ колѣнитѣ на долу идатъ *дѣзове* також-
де отъ бѣлъ шакѣ, които се връзватъ подъ колѣнитѣ съ *по-
дврѣски* (врѣви плѣтени отъ женитѣ), а долу се закопчватъ съ
копчета, или пакъ се носятъ незакончани, както е при старци-
тѣ. Тия бѣли димии нѣкога сж носили само лѣтѣ, а зимѣ сж
носили чърни димии отъ чърни блеви, по широки отъ димииѣ.

Днесъ бѣлитѣ димии се губятъ и на мѣсто тѣхъ носятъ
чърни димии съ сжщия кроежъ и форма, какъвто е на бѣли-
тѣ димии.

Димии отъ бѣлъ шакѣ ни прѣдставя снимката N 12 отъ
лѣво и дѣсно, а N 11 въ срѣдата.

Дѣзоветѣ, които идатъ отъ колѣнатана доле, се виждатъ въ
сжщата свѣтка и още въ снимкитѣ N 12 (лѣво) 15 (лѣво) 14 лѣво.

Димии отъ чърнѣ шакѣ и вижда въ сжщата свѣтка на
срѣдата.

д) *Патуре* сж гащи по тѣсни отъ димииѣ, а по широки отъ
беневрецитѣ. Тѣ се правятъ или отъ чърнѣ шакѣ *вапцанѣ*
(чѣнен) или отъ *самочрѣнна шакѣ* (истканъ отъ чърна въл-
на), а много рѣдко и отъ бѣлъ не тѣпанѣ шакѣ. Патуретѣ сж
съ копчета и се закопчватъ, а подъ колѣнитѣ връзватъ съ
подврѣски. По кроежѣтъ си патуретѣ сж двойки: по широки и

по тѣсни. По широкитѣ иматъ и много дълги дна, до исподъ колѣнитѣ, а по тѣснитѣ иматъ кратки дна.

Патуре нѣкога не сж носени никждѣ; казватъ, че тѣ сж заимствувани отъ помацитѣ, които сж ги пакъ заимствували отъ турцитѣ.

Български 1. Патуре чръни съ кратко дно виждаме въ снимката N 15

Български 2. За патуре съ дълго дно нѣма снимка, защото неми се прѣдстави отъ Вратчан. окръжно управление, въ районътъ на което има такива патури. Можемъ обаче да си прѣдставимъ формата на тия патуре, ако си замислимъ дното на патуретѣ въ снимката N 7 (лѣво) малко повече пропуснато—да бѣде дълго.

Български 3. Подвърската, съ която се връзватъ беневерцитѣ или дизоветѣ при димитѣ виждаме въ снимката № 6.

По формата на гащитѣ и по материята, отъ която сж тѣ скроени, азъ щж раздѣлж населението на петъ групи:

Първа група: Беневерци съ тѣсни или широки дна, които се носятъ и зимѣ, и лѣтѣ.

Втора група: Гащи (гачи) платнени (памучни или прѣтени или вълнени), които носятъ исподъ ризата; съ по дълги или съ пократки дна.

Български 1. Гащи вълнени като панталони виждаме въ снимката № 10 момчето (дѣсно).

Трета група: Димии бѣли или чърни съ дизоветѣ отъ колѣнитѣ на долу. Чърни подвърски.

Четвърта група: Патуре отъ чърнѣ или само чрънка шаякъ съ кратко дно.

Пета група: Патуре отъ чърнѣ или самочрънка шаякъ съ дълго до исподъ колѣнитѣ дно.

е) *Връхна дрѣха.*

Връхната дрѣха, която облича седенина въ тоя край, по кроежа си, е разнообразна и огъ нѣколко видове и не е све

едваква въ всичкитѣ села. Главнитѣ форми на връхната дрѣха, които се срѣщатъ сж слѣднитѣ:

1. *Джамадан*, къбе (въ Копиловци и другитѣ села въ петата таблица).

Джамаданътъ е съ ржкаве и отирѣдъ па градитѣ съ двойни крилѣ за закончаване. Джамаданътъ се крои отъ бѣлѣ *не-тѣианъ* (невилянъ) шакѣ и е кжса дрѣшка до пояса, обшита околоврѣстъ: на младитѣ съ чрѣнъ или чървенъ, а на старитѣ съ бѣлѣ гайтанѣ. Джамаданътъ е обикновенно съ ржкаве, които се закончаватъ, но има, и то много рѣдко, и безъ ржкаве.

Джамаданътъ, по моето мнѣние, е такожде заимствувана дрѣха. Обличатъ го върху ризата, а върху му иде пояса.

Бѣлѣжка 1. Джамаданъ на особена снимка нѣма, но може да се види пакъ много хубаво въ снимката № 3. Крилѣтъ му не сж започани, но пакъ се познаватъ; поесѣтъ иде върху джамадантъ.

2. *Дрешлѣ*

Дрешлѣго е *слѣк* отъ бѣла и чърна абѣ (дебелѣ шакѣ) безъ ржкаве и безъ двоини крилѣ; нѣма якѣ (огрълье), а отстранитѣ на пазвага на нѣкои има малки джебчета. Около огръльето и пазвата е обшито съ чърни гайтане.

Бѣлѣжка 1. Дрешлѣто съ шититѣ си пазви и върху поясътъ виждаме въ снимката № 6.

3. *Дорѣмче, кжсаче, кусѣк, мухчѣ, мѣочѣ.*

Тая дрѣха, която носи толкова различни названия въ разнитѣ плѣмена въ тоя край, обличатъ ѝ върху джамадана или дрѣшлѣто. Тя нѣма ржкаве или подобрѣ да се каже, ржкаветѣ ѝ сж до раменѣтъ, отъ което се и нарича *дорѣмче, дорѣмка*. Тя нѣма и екѣ (огрълье),

Кроежътъ ѝ е като обикновена дрѣха, обшита около врѣстъ съ гайтане. Тия гайтане сж разни: чърни, чървени и синѣи, които въ нѣкои села сж само отъ единъ цвѣтъ, а въ нѣкои съединенни два цвѣта: чървени и синѣи.

По дължината си тая дрѣха е такожде разна : въ нѣкои кѣса до исподъ пояса. Туй послѣдното свойство на тая дрѣха е тѣсно скопчано съ формата на гащитѣ и беневерцитѣ.

Дорамчето, въ каквато форма и да бѣде, всѣкога на пазвата отъ прѣдъ и около огръдъсто ще бѣде нашарено съ разни шарки и ушивци. Тия шарки се състоятъ отъ алено сукно, или безъ сукно съ шити шарки отъ разноцвѣтни конци.

Ако дорамчето е дълго, такива шарки има и по *бучницитѣ* (бучникъ се казва ржбътъ отъ половината по двѣтъ страни па кълкитѣ или бедрата).

Нѣкои глухчета иматъ и джебове, а особено тия, които сж дълги ; ако сж кратки ще иматъ джебъ на пазвата и то отъ лѣвата страна.

Бѣльжска 1. Дорамче дълго до колѣнитѣ виждаме въ снимкитѣ № 1, 2, 7, 12 и 15

Дорамче кратко до исподъ пояса виждаме въ снимката № 13. Туй сѣщо дорамче, обаче прикрито е и въ снимката № 8.

4. *Долатанка, долактеник, клзшиик.*

Тая е третата дрѣха върху ризата, която се носи въ тоя край. Името си е получила отъ дължината на ржаветѣ : тая дрѣха всѣкога има ржаке до лактитѣ, за туй се и нарича *долатанка*.

Долатанката е такожде дълга дрѣха до колѣнитѣ, или кѣса до исподъ пояса, малко по дълга отъ дорамчето и има сѣщъ кроежъ. Както дорамчето, тѣй и долатанката е обшита съ чърпъ или чървенъ и синъ гайганъ. Има джебове отъ страни както и дорамчето.

Бѣльжски 1. Долатанка или долактеникъ дълга до колѣнитѣ и подолу виждаме въ снимкитѣ № 5 и 12.

Бѣльжска 2. Долактанка кѣса до исподъ пояса нѣма прѣдставена нито въ една отъ снимкитѣ. Въ снимката N 8, (дѣсно) ако на дрѣхата бѣхъ ржаветѣ до лактитѣ, щѣхме да им ме долатанка кѣса до исподъ поеса.

5. *Дрѣа, Долама, Ржѣвница, Алѣна.*

Тая е четвъртата дрѣа, която носятъ въ тоя край. Тя е съ ржѣве и има джебове отъ двѣтъ страни; нѣма якъ (огрълъ) и дълга е до исподъ колѣнѣтъ, или кратка до над-колѣнѣтъ. Около яката, по пешоветѣ (прѣдницѣтъ), подъ мишницѣтъ (бучницѣтъ) и по джебоветѣ е обшита, или съ чърнъ, или съ синъ и чървенъ гайтанъ или само чървенъ. И тя има на пазвата шарки.

Бѣлѣжка 1. Дрѣа дълга до исподъ колѣнѣтъ ни прѣдставляватъ снимкитѣ № 3 (дѣсно) и 8 (лѣво). Дрѣа кратка до надъ колѣнѣтъ виждаме въ снимката № 8 (лѣво).

Изброенитѣ до тукъ дрѣхи селенинѣтъ облича: новитѣ само въ празнични дни, а по вѣхтичкитѣ всѣкой день.

Има дрѣхи врѣхни, които се употрѣбляватъ само, когато селенинѣтъ излиза изъ селото на вѣнъ, когато е дъждовно врѣме, или вали снѣгъ. Тия дрѣхи сж.

6) *Гунѣа*

Гунѣата е най-врѣхна дрѣа такожде съ ржѣве; направена е отъ козина и вълна и дълга е до надъ колѣнѣтъ; цвѣтътъ ѝ е суръ или сивъ и има и *гула* (качулъ), за да покрива главата, когато вали дъждъ или снѣгъ. Тя се носи и зимѣ и лѣтъ.

Бѣлѣжка 1. Такава дрѣа нѣма нито въ една отъ снимкитѣ.

7. Опанджакъ. *joпанджѣк.*

Тая врѣхна дрѣа играе сжщата роль, каквато я гунѣата. Разницата между неж и гунѣата се състои въ това, че опанджака нѣма ржѣве, а е широка дрѣа за намѣтване и загрѣщане. Прави се или отъ прѣтеници (олеви, шаекъ), или отъ козина. Всѣкога е бѣлъ или сивъ, защото червенъ, и чърнъ сж носили нѣкога турцитѣ, и отъ тѣхъ гражданетѣ.

Тия двѣ дрѣхи, както спомѣнахме и по горѣ, се носятъ исклучително въ врѣме на дъждъ, снѣгъ, вѣтъръ и още кога-

иѣщо за единъ нашъ
то М-во, комуто съоб-
да го исцѣлня по шѣ-
е, обещавамъ на чи-
на тая книга, или въ
рѣдставени въ повече
мо съ тия 17 снимки.
ставява само въ сним-
на бѣлодрешковцитѣ въ
та не с рѣдставена и
й пѣтение на косата.
ицото го ще бѣде по-
отъ Софійско.

седа, както и носия-
и малки особености
ти, които особености
ий ще раздѣлимъ го-

ти се състоятъ въ из-
огдѣлни букви, отъ
и флекситѣ на скла-
тъ при сурѣгашето
и нескланяеми речи.
въ тия чегри разни
молигически разници:

оря въ тоя край по

тѣ и капата. Поясътъ обаче въ очитѣ на народа има по голѣмо значение. Нощно врѣме—на пѣтъ, или въ домътъ си, мжжътъ трѣбва да бѣде опасанъ съ поясъ; опасанъ съ поясъ, той нѣма да се бои отъ никакво зло, отъ никаква болѣстъ: Защото мжчно го хващало подобно нѣщо. Ето защо и въ прикаскитѣ поясътъ играе толкова важна роль.

Който ходи безъ поясъ, излага се на укорителния епитетъ „распасанъ“; не знаѣ защо, но власитѣ се обикновенно укоряватъ съ епитетътъ: „распасани“; види се отъ туй, дѣто тѣ ходѣтъ повечето безъ поясъ, а опасани само съ примикъ или тканица.

Поясътъ, както ще видимъ, въ тоя край, въ нѣкои планински села носѣтъ и женитѣ. На туй гледатъ полянкитѣ (женитѣ изъ полето) съ много лошо око, и това обстоятелство ще бѣде, види се, една отъ многото други причини, дѣто мома отъ планината не отива въ полето, нито пакъ полянка отива въ планината.

Туй е поясътъ между народа.

Поясътъ се ткае у дома отъ женитѣ и то отъ вълна и повесма или отъ памукъ, или само отъ вълна. Пояситѣ сѣ широки отъ 10 до 50 сант., а дълги обикновенно два метра, па понѣкѣдѣ и три. По цвѣтътъ си поясътъ е: чѣрнъ, чѣрвенъ, ѱленъ, гевезенъ, моравъ и бозовъ, а има и бѣлъ само при старцитѣ. Пояситѣ сѣ или дуз—съ чнсти полета, или набраздени съ разно-цвѣтни бразди: Чѣрвени, жѣлти, синѣи, морави на: чѣрвена, синѣа или жѣлта основа. Ткаѣтъ се или бѣли, па послѣ се чйнатъ (боядисватъ), или чйнатъ още основата и вѣтъка.

Старцитѣ носѣтъ бѣли пояси; срѣдно-възрастнитѣ носѣтъ чѣрни, гевезни, а момцитѣ чѣрвени и ѱлени.

Въ разнитѣ села, — въ разнитѣ плѣмена, различно опасватъ пояса: нѣкѣдѣ се опасватъ върху джамадана и беневре-

цитѣ, а нѣкъдѣ върху дорамчето безъ да обгрѣща и беневрецитѣ. И туй е една отъ разницитѣ въ носията.

На снимкитѣ тия разни цвѣтове на пояситѣ неможе да се види: всичкитѣ изгледватъ чърни.

Пояси, които сж опасани върху джамадана, виждаме въ снимката № 3.

Пояси, които сж опасани надъ беневрецитѣ и гащитѣ, виждаме почти въ всичкитѣ снимки отъ тоя родъ: № 2, 3, 5, 8, 13.

з) *Каница, тѣканица, подпирец* (въ Изворъ), *подвѣзжка* въ Ново село, Вид.).

Каницата е пантлика, широка два сантим., а дълга около два метра; ткае се отъ вълна и нашарена е съ бѣли, чърни ивици (прѣчки). Цвѣтътъ на каницата е обикновено чървенъ, гевезенъ или моравъ, но никога бѣлъ чърнъ или жълтъ.

Каницата се опасва върху пояса и се носи както отъ мъжъетѣ, тъй и отъ женитѣ и стои въ тѣсна свръска съ другитѣ части на облѣклото.

Каница се вижда въ снимкитѣ № 2, 5, 8.

10. *Иримикъ.*

Иримикътъ е отъ кожа, каишъ; купува се отъ пазарѣтъ, а правятъ го и сами селенитѣ. Иримикътъ се употрѣблява, или върху пояса, вмѣсто каница, или намѣсто *гачникъ* (учкуртъ), за да се запасватъ беневрецитѣ, димиятъ и патуретѣ.

Иримикъ като гачникъ виждъ бѣлѣжка 1. в. в). (За беневрецитѣ).

Иримикъ върху поясътъ виждъ снимкитѣ № 10, 13 и 14.

Върху поясътъ *силяфъ*, въ когото е забоденъ ножъ или кавалтътъ виждъ снимкитѣ № 2, 8.

Пешкиръ върху поясътъ виждъ снимката 13.

Върху поесѣтъ въ много села селенитѣ се запасватъ съ иримикъ.

Нѣкъдѣ пакъ върху поесѣтъ иде *силяфъ* (силяхъ), въ ко-

гото има забоденъ ножъ голѣтъ за дърва и малко ножле, габровско издѣлие.

Нѣкѣтъ момцитѣ опасватъ върху поясътъ и иримикътъ още и бѣлъ пешкиръ, но само момцитѣ.

и) *Капа, калиакъ*

Капитѣ се правѣтъ отъ овчи и агнешки кожи съ вълната и биватъ: чърни, сури или бѣли. Бѣлитѣ капи се носѣтъ много рѣдко; едвамъ се виждатъ въ старцитѣ. Най обикновенитѣ капи сѣ чърнитѣ, слѣдъ тѣхъ идѣтъ суритѣ. Капитѣ се правѣтъ отъ селскитѣ кожухари, а правѣтъ ги и градскитѣ кожухари.

Капата, както и по горѣ спомѣнхъ, е знакъ на мъжъ.

По формата си, въ тоя край капитѣ сѣ разни и то всичката разлика е въ темето (горната частъ): нѣкои иматъ форма на *жаба*; нѣкои сѣ като поповскитѣ калимавки, цилиндри; на нѣкои темето горѣ е по широко отъ огръзъето долу, а на нѣкои пакъ темето е остро и капата има форма на *пъпешъ* (дивъа).

Тая форма на капитѣ въ темето, още и цвѣтътъ на вълната сѣ тѣсно свързани съ формата и кроежътъ на другитѣ дрѣхы.

Въ всичкитѣ снимки тая разна форма на капитѣ не е спазена; види се лицата, които сѣ фотографирани не сѣ искали да се фотографиратъ съ такива старовремски капаци, а сѣ зимали все сегашна форма. И онѣзи, които сѣ ръководили сниманието, не сѣ знаили важноста на формата на капитѣ.

к) *Подкапници*

Освѣнъ чърнитѣ овчи капи, въ тоя край носѣтъ и други чървени шапки, нарѣчени *подкапници*, защото всѣкога се носѣтъ подъ чърнитѣ капи. Тия *подкапници* се правѣтъ, или отъ чървенъ вълненъ платъ, или отъ алено пазарско сукно. Чървенитѣ и аленитѣ *подкапници* сѣ обшити около връстъ съ чърнъ гайтанъ. Има *подкапници* и отъ чърно или синькаво сукно; такива *подкапници* носѣтъ само старцитѣ.

ЦННЪ НАШЪ
МУГО СЪОБ-
ЛВИ ПО ВЪ-
МЪ НА ЧИ-
И. ИЛИ ВЪ
ВЪ ПОВЕЧЕ
7 СНИЖЕН.
ВЪ СНИМ-
ОВЦИТЪ ВЪ
ТАВЕНА И
А КОСАТА.
ОЖДЕ ПО-

ПОСИЯ-
ПОСТИ
ПОСТИ
ВЪ ГО-

ИЗ-
ОТЪ
И-
О

той не се счита за мъж: „незнае едни опинки да напрай; какво сакаш от него?“ Въ цѣлия край има два вида опинки: „врѣвчанки“ и „оручанки или „Орушки“.

Разницата по между имъ се състои въ това: *врѣвчанки*тъ сж широки въ прѣститѣ, а *оручанки*тъ сж тѣсни и на връхътъ заострепи. Врѣвчанкитъ иматъ *клетки*, прѣзъ които сж прѣврени *наврѣвки* и *закачки* и могатъ силно да стѣгатъ *навощето* около кракътъ; въ *оручанки*тъ тия *наврѣвки* и *закачки*, или липсватъ, или сж само пѣколко.

Опинцитѣ се носѣтъ, и зимѣ, и лѣтѣ; билъ седенинтъ на работа вѣнъ въ полето, или вѣтрѣ въ селото. Който ходи босъ на работа, счита се за мързеливъ и лошъ *работникъ*, защото добрия работникъ (земледѣлецъ) трѣбва да бѣде обутъ и стѣгнатъ.

Опинци *оручанки* или *оружки* виждѣ въ снимкитѣ N 13, 2, 3.

Опинци *врѣвчанки* виждѣ въ снимкитѣ N 8, 10 15.

Всѣкитѣ други селени сж въ обуца: гети, капаклии чехли.

Въ снимкитѣ N 2, 10, 7, 8 се виждатъ най-добрѣ *наврѣвкитѣ* и *закачкитѣ*, които стегатъ *навощето* около свирката.

14) *Навоща, Навуща Навби* (Ед. число: *навоще*, *навоще* и *навой*).

Навощата сж отъ бѣла аба (олеви) и служѣтъ да си овива седенинтъ кракътъ и свѣрката. *Навощето* бива обикновено четвероугаленъ платъ, който се свива около кракътъ на перо.

Освѣнъ долнето *навоще*, ако е много малко, употрѣблява се и друго горне *навоще*, за да покрие *зурлата* или *свѣрката*.

На момцитѣ *навощата* всѣкога трѣбва да бѣдѣтъ чисти-бѣли и порѣбени съ чървени или чърни конци и стѣгнати тѣсно около кракътъ и *свѣрката*.

Това послѣдното се изисква и отъ всѣкого, а особено отъ по-младитѣ мъжѣе, които минаватъ за добри и вредни работници. Туй е родило и епитетътъ: „*повлечѣ навуще*“, съ който се укорява човѣкъ тромъ, мързеливъ и невредникъ.

Нѣкои носѣтъ *калцуне* вмѣсто навуща. Калцунетѣ сѣ отъ бѣла аба, нашарени съ чѣрнѣ гайтанъ.

Навущата увити около свирката на кракътъ се виждатъ много добръ въ снимкитѣ N 7, 10, 2 и 8

Безъ навоща, а само чоране въ опницитѣ се вижда въ снимкитѣ N 13 (лѣво), 8 (лѣво) 3 (дѣсно), 13 (дѣсно).

Калцунетѣ се виждатъ въ снимката 12 (срѣдата).

При горнитѣ части отъ селското облѣкло, въ тоя край трѣбва да притуримъ още и нѣкои кожени дрѣхѣ, които се носѣтъ само зимѣ.

Тия дрѣхѣ сѣ:

м) *Кожухъ* голѣмъ съ ржкаве, *бойлия* съ бучници и шарки: на пазвата, на гърбината, огръльето, бучницитѣ, а около-врѣстѣ на политѣ обшитѣ съ чѣрвенъ гайтанъ и чѣрни конци.

н) *Кожухче* кратко до пояса съ ржкаве и безъ шарки.

в) *Антерия* кратко до пояса кожухче съ ржкаве по на-прѣдъ се заклапа и закопчава сѣщо както джамадана.

о) *Дорамче*, кратко до пояса кожухче, безъ ржкаве, нашарено съ чѣрвено сукно на пазвата, а на пешоветѣ и ржкаветѣ обрѣбено съ чѣрни конци и чѣрвенъ гайтанъ.

Въ снимкитѣ на цѣлия тоя край нѣма нито една съ кожухъ, зада можемъ да видимъ различнитѣ шарки и различнитѣ кроежи на кожухситѣ мъжки или женски въ разнитѣ плѣмена. Туй е една голѣма грѣшка. Срѣщаме само една снимка съ кожухъ и то много несполучливо. Тая снимка е N 15, дѣто ни сѣ прѣдставени: Дорамче въ момчето (дѣсно) *антерия* въ мъжътъ (срѣдата) и женска кожухъ въ жената (лѣво). Туй е зимно облѣкло на селенина въ въ туй плѣме.

Къмъ мъжката носия трѣбва да спомѣнемъ още и туй, че

Нѣкога мжжѣтъ обязательно сж си бръснали главитѣ и сж оставили на врѣхътъ на темего, *перчин* (перчим), които сж плѣли, както и женскитѣ коси, съ алени, конци. Тоя перчинъ никога не е рѣзанъ, но оставянъ е билъ да расте толкова, колкото може да порасте косата на човѣка, и всѣкога се виждалъ исподъ капата и висѣлъ надолу, както и женитѣ *коцаци*. Овзи момѣкъ или мжжъ, който ималъ най-дългъ перчинъ, считалъ се за най-юначенъ.

Днесъ нигдѣ никой се небръсне, а се стрижатъ. Исклучение се срѣща само между старцитѣ.

Б. ЖЕНСКА НОСИЯ. (руфетъ).

Женското облѣкло въ тоя край се състои отъ слѣдующитѣ

а) *Кошула, Риза*

Онуѣ, косто се каза за мжжката риза, важи и за женската.

Женската риза се отличава отъ мжжката само въ тия нѣща :

Женската риза е дълга до *лъженетъ*, когато мжжката е до колѣнитѣ. Прѣтениѣ ризи сж нашарени съ шарки : на яката (огръльето), пазвата, раменѣтъ и политѣ. Тѣзи шарки сж отъ чървена, алена, синѣа и други коприни (свиди); тѣ имать разнообразни форми и разни названия. На раменѣтъ шаркитѣ сж *рѣмци*, на пазвата сж *президзавка* и *мушамбак*, долу на политѣ сж : *полѣ*, ако сж паралелно съ крайоветѣ на ризата, а *въсполки* или *усполи*, ако сж нагорѣ. Нѣкои ризи имать подобни шарки и по-рѣкаветѣ, които се наричатъ : *прековки* и *сиустове* (такива сж два сиустове по цѣлата дължина на рѣкаветѣ).

Нѣкои ризи сж набрѣчени на пазвата и на грѣбинната и

се закончватъ на страна, както джамадана. Шаркитѣ въ такива на бръчени ризи се казватъ ушйгици, а гънкитѣ—*бръчки*.

Въ нѣкои села (Чипоровецъ на пр.) ризитѣ на пазвата, вмѣсто шаркитѣ мушамбакъ, сж покрити съ *ошвица* [алена богазия (платно)], която се вижда прѣвъ отворената пазва на сукнѣята.

Въ нѣкои села (Осиково Врат. Окр.) ризитѣ иматъ на ржаветѣ особенни голѣми шарки, които тукъ се наричатъ: „*оселъничка белушка*“, защото сж изнамѣрени отъ една жена въ селото *Оселъна* Врат. Окржж. Врат. Околия.

Памучнитѣ ризи сж съ кенаре и въ тѣхъ нѣма горнитѣ шарки. Тия памучни ризи, за разлика отъ прѣтениѣ. нѣкѣдѣ (въ Връшецъ и околнитѣ села Берковско) се наричатъ *дермѣ*.

Дължината на женскитѣ ризи се виждатъ въ всичкитѣ снимки.

Кошульи прѣтени съ *рамци*, *прѣпазавка* и *мушамбакъ*, *прѣковна* и *слустове* се виждатъ въ снимката: N. 11 (лѣво невѣстата).

Кошульи съ поли и въсполки (усполи) се виждатъ пакъ въ снимката N 11 невѣстата (лѣво).

Кошульи съ набръчени пазви и грѣбини пакъ се виждатъ въ сѣщата снимка N 11 въ невѣстата (лѣво) и въ момака (дѣсно)

Съжалявамъ, че отъ Чипоровци не можихъ да си доставѣя снимки.

Сѣщо нѣма и отъ Осиково снимки, освѣнъ една N 13.

б) *Сукманъ*, *Сукна*

Сукманътъ е отъ чърнъ или синкавъ шакъ (аба, одеви, прѣтеници), който се ткае отъ женитѣ, а крой се и шие отъ селскитѣ терзии. Сукманътъ е тѣсенъ и безъ ржаке; нѣма яка (огрълье), а на пазвата е отворенъ (едни видъ деколтѣ).

Околовръстъ по полити, бучницитѣ, огръльето и на джебоветѣ е поржбенъ съ чървенецъ гайтанъ, а на пазвата нашаренъ съ шарки, наречени *ошвица* (алена чоа, бѣли шарки и златни ширити, познати подъ името *шйжъ*); има и чърнъ *арчъ*, и *фрутулки* бѣли и жълти, които се купуватъ отъ пазарътъ.

Сукманътъ се носи вѣждѣ, и зимѣ, и лѣтѣ, а вѣждѣ само зимѣ. И туй съставлява една отъ другитѣ отличителни разници между плѣмената.

Сукманътъ, дѣ се носи и зимѣ и лѣтѣ, ще видимъ по послѣ; сега прѣдставяме формата на сукманътъ въ снимката N 3.

Слѣдъ ризата идхтъ другитѣ горни дрѣхи, които се обличатъ, или направо върху ризитѣ (тамо, дѣто сукманътъ носхтъ само зимѣ), или върху сукманътъ (тамо, дѣто сукманътъ се носи, и зимѣ, и лѣтѣ). Тия дрѣхи сж слѣднитѣ ;

д) *Престилка*

Престилката служи да покрива отирѣдѣ ризата, или сукманътъ на женитѣ.

Ако гашитѣ сж знакъ на мжжъ, то престилката е знакъ на жена. За туй и срѣщаме, че народътъ праща да запаше престилка всѣкой мжжъ, койго е, или страхливъ, или е пакъ неспособенъ да врѣши мжжски полски работи.

Престилкитѣ се ткахтъ отъ самитѣ седски жени и то отъ вълнена прежда. Основата е алена, а вхтъка отъ разенъ цвѣтъ но пакъ прѣобладающия е *аления* или чървения.

Престилкитѣ сж разнo широки : най-широкитѣ трѣбва да покриватъ съвършено цѣлата прѣдница и кълкитѣ, а най-тѣснитѣ едвамъ покриватъ прѣдницата И дължината имъ не е еднаква : нѣкои сж до исподъ колѣнитѣ, а нѣкои едвамъ до колѣнитѣ.

Главнитѣ шарки на престилкитѣ сж : прѣви брездѣ (прѣчки, линии) отъ разенъ цвѣтъ : жълтъ, бледъ, синъ, моравъ, гевезецъ; по между тия брезди на нѣкои престилки има и разни други шарки : цвѣтове, *кукички*, четверожагальници, трижагальници, кржгове.

Престилкитѣ сж *прѣки* или *прекулки* и *мрѣжени*.

Прѣки престилки или *прекулки* сж ония, които сж уши-

ти само отъ една пола и брездитъ имъ сж повечето надолу, отгвѣсни. На долния край прекудкитъ сж нашарени съ разни ширити: бѣли, синьи, златни; навизани сж съ разни сребрани пари, а краищата имъ поржбени съ сини *валя* (синьо платно) и съ бѣли, жълти и чървени ой.

Прекудкитъ носѣтъ само момитъ и младитъ булки, а женитъ и старитъ баби носѣтъ само *мрѣжени* престилки.

Мрѣжена престилка е отъ двѣ поли и шаркитъ (брездитъ) сж повечето хоризонтално. Мреженитъ престилки носѣтъ само женитъ и бабичкитъ.

Широкитъ прѣстилки ни прѣдставляватъ снимкитъ N 5, 6, 14, 15 9, 8 на и 11. Тѣснитъ престилки се виждатъ въ снимкитъ N 13, 10 и 7, а особено въ 10 и 7 на които тѣснотата достига до крайность.

Прѣкулки или прѣски престилки виждаме въ снимкитъ N 9, 8, 5, 1, 13, 11, а мрѣжени въ N 14, 15, 6, 3.

г) *Въленикъ, Завѣска*

Въленикътъ или завеската е платъ, когото опасватъ женитъ отзадъ. Въленикътъ като че играе по голѣма роль между женитъ, защото лѣтно врѣме въ полето, когато се копа или жъне, ще срѣщнете почти на всѣкъ изъ нѣвивитъ жени безъ престилки, но безъ завески пѣма да видите нито една. За жената въ тоя край най-голѣмото безчестие е да бѣде гологъза (т. ie. безъ завѣска). Ето защо и въ даруванията, било на свадба, било на кръщение, *завеската* играе нѣкакъ по видна роль и се прѣдпочита отъ престилката.

Трѣбва да се забѣлѣжи, че *завѣска* се носи само, ако пѣма сукмантъ; щомъ е жената облечена въ сукманъ, завеската е нонуждна.

Въленикътъ се ткае отъ сжщата материя, каквато и престилката, и се различава отъ неж само по туй, че е набръчанъ и поширокъ отъ престилката. Нѣкъдѣ престилката и завеска-

та сж еднакво дълги, а нѣкждѣ престилката е подълга отъ завеската.

Нѣкога обаче тѣ сж били поеднакво дълги и сж били тѣй широки, щото сж покривали цѣлата снага и отъ ризата не се виждало нищо: съставлявали сж единъ видъ широкъ червентъ фустанъ (рокля). Днесъ не е тѣй, особено при момитѣ, при които *прекулжитъ* сж до толкова тѣсни, щото бедрата имъ голи, непокрити. Трѣбва да се забѣлѣжи обаче, че туй, отъ умнитѣ селени и селенки, не гледа се съ добро око и строго се осажда.

Образецъ, дѣто вълненикътъ е широкъ та съ прѣстилката прави единъ видъ алена вълнена рокля, виждаме въ снимкитѣ N 9 (за момитѣ) и 14 за женитѣ. Също и снимкитѣ N 1, 5, 6, 8, 11, па до нѣкждѣ и N 13, а най грозната форма на прѣстилката и вълненикътъ като рокля виждаме въ снимкитѣ N 7 и 10. Прѣдставете си, че ризитѣ въ тия снимки сж памучни и потънки и ще видите колко тая форма на вълненикътъ и на прѣстилкитѣ не е удобна за женския полъ.

Вълненицитѣ сж или червени съ разни шарки или съ черна основа съ квадратни шарки. Снимка N 4 ни прѣдставля образъ отъ тия вълненици.

д) *Елече*

Лѣтно врѣме върху ризата облича се елече—дрѣха къса до половината и безъ ржаке. Елечето се прави отъ бѣлъ шаекъ и на пазвата е отворенъ. Както на пазвата, тѣй и на ржакегѣ и политѣ е обрѣбенъ съ чѣрнъ или чѣрвентъ и синъ гайтанъ.

За женитѣ елечето е туй, което бѣ за мъжѣтѣ джамадана.

Сега момитѣ посѣгъ елечи отъ басма или отъ чѣрвентъ, жълтъ или зеленъ *атласъ*. Но и туй се гледа съ много лошо око, и на такива моми обикновенно казватъ *къочѣци*.

Елечета ни прѣдставляватъ снимкитѣ N 5 (момата) 6, 9, 10.

Снимкитѣ N 1, 5, 8, 11, 7, 13, и 14 ни прѣдставляватъ ри-

зитѣ безъ елеци, както се носило нѣкога. Въ тая форма облѣкло ризитѣ сѣ прѣтени, дебелы и съ широки пазвы.

Освѣнѣ тия дрѣхы, женитѣ носѣтъ още двѣ дрѣхы, съ различни названия, едната е съ ржжаве до лактитѣ, а другата е безъ ржжаве. Тия дрѣхы сѣ:

е) *Кжсѣк, кжсѣче, кусѣк, сглобница* (въ Толовица) *класник* (Врѣшецѣ).

Тая дрѣха по кроежѣтъ си прилича на мъжката *долатанка* или *далактенникъ* и ржжаветѣ ѝ сѣ до лактитѣ, но тѣй направени, щото може, когато иска човѣкъ, да ги извърне и да станѣтъ по дълги.

Отпърѣдъ на пазвата е нашарена съ ластѣръ отъ ѡлена чоѡ (сукно) и синя вѡла (платно). Сѣщата шарка (ластѣръ отъ ѡлена чоѡ и синя вѡла) има и на ржжаветѣ. Нѣкъдѣ тая дрѣха е и загаросана, т. ie. обшита навредѣ, дѣто сѣ шаркитѣ, съ чърна агнешка кожа.

Форма отъ кжсакъ, кжсаче или сглобница виждаме само въ една снимка, № 16 (срѣдата). На ржжаветѣ се виждатъ шаркитѣ „ластѣре“.

Съ загаросаны кжсачета нѣма нито една снимка.

ж) *Глухѣглухѣ* или *дорамче*

Тая дрѣха отговаря на дорамчето. Тя е безъ ржжаве и е обшита съ чърна агнешка кожа (загарѣя) на огрълѣето, пазвата, ржжаветѣ, джебоветѣ, бучниците и цѣлитѣ прѣдни поли, и всѣкога се облича върху кжсачето.

Шаркитѣ на тия двѣ дрѣхы носѣтъ разни названия и иматъ разнообразна форма: *узрѣмо* (узрамци), *кукурѣници* (като цвѣтѣтъ кукурекѣ), *лалѣница кривички* (като крѣвипцитѣ на пловѣка патѡка; на опашката на пловѣка има перѡ, чрѣвъ които се познава и които сѣ кривы, и наричатъ се кривичи), *задѣглица, кукички*.

Съ загаросани глушчета нѣма такожде нито една рисунка.

а) *Джубе* или *Вибѣ*

Тая дрѣха не е нищо друго освѣнъ *глушчѣ* безъ рѣкаве; разницата е само тая, че джубето е отъ чѣрна аба (олени, шаекъ дебелъ) порѣбена на вредъ съ бѣли и синѣи гайтане. Тя се не срѣща навредъ: азъ ж видѣхъ само въ Горни Ломъ, Долни Ломъ, Репляна, Чупренѣе и Стакѣевци—Видин. Окрѣжъ.

Джубето се носи само въ спомѣнятитѣ села. За жалость Видин. Окрѣжно Управление не е снело нито една снимка съ тая дрѣха.

Трѣбва да се забѣлѣжи, че послѣднитѣ три дрѣхи сѣ и празнични дрехи—*премѣна за сборъ*. Въ тѣхъ разумѣва се нови-украсени, обличатъ се женитѣ въ празнични дни, на свадба, на кръщенѣе, на хоро, на сборъ, на гостѣе и пр.

За да бѣде пълно облѣклото на селенката—жена въ тоя край, нужно става да се притури къмъ него още и слѣднитѣ части:

и) *Забрадка*, *Расучѣл* (Видин.)

Забрадката е платъ бѣлъ, памученъ, който се купува отъ пазарьтъ. Забрадкитѣ се носѣтъ само отъ женитѣ, а момитѣ ходѣтъ всѣкога гологлави, и въ туй се различаватъ момитѣ отъ женитѣ.

Забрадкитѣ за женитѣ сѣ повече нѣщо отъ святиня. Както ще видимъ понататѣкъ—въ бракътъ—когато се гужда на булката забрадка на главата, извършва се цѣло тайнство: съпровожда се съ нѣкакви обряди и пѣсни и веднѣжъ забрадена, невѣстата става жена и никога не смѣе да бѣде гологлава прѣдъ никого съ исключение само прѣдъ своятъ мжжъ.

Да свали човѣкъ забрадката отъ главага на жената, въ тоя край туй се счита за голѣмо нанесено безчестие и се наказва строго отъ старѣйшинския съвѣтъ. Забрадката се уважава сжщо тѣй, както и яшмака на ханѣмитѣ. Даже и въ тур-

ско време самитѣ турци, колкото и да сѣ хаймани, прѣдъ забрадката на българката сѣ благоговѣяли.

(Случило се веднѣжъ слѣдното събитие съ една жена въ Ломъ.

Въ 1856 г. една отъ женитѣ въ гр. Ломъ, жена на одного отъ първитѣ граждане, забрадила се съ ново-донесениѣ отъ Ц-градъ чембери (шамии). Цвѣтътъ на тоя чемберъ е билъ зеленъ. Както е извѣстно зеления цвѣтъ е цвѣтътъ на Аали и такива чалми (гѣжви) носѣтъ само една секта отъ имамитѣ (ходжитѣ). Да се види тоя цвѣтъ на главата на една гяурка, туй се счело за святотатство. Като минавала реченатѣ жена прѣзъ чаршията, за да отиде на баѣя, била забрадсна съ зеления чемберъ. Щомъ дошла срѣщу кафенето на „шадравана“, единъ отъ турскитѣ „*де-ли-канли*“—синъ на одного отъ влиятелнитѣ бейове станѣлъ, прѣрѣцнѣлъ реченатѣ жена и посѣгнѣлъ та свалилъ чембера отъ главата на женатѣ. Скъсалъ го и взелъ съ себе си. За тѣзи му ревностъ, за да запази священната боя отъ поруганне, се похвалила отъ всѣкой правовѣренъ а най много отъ ходжитѣ, но обстоятелството, че той оставилъ гологлава една жена на срѣдъ улицата, па била тя и гяурка, възмитило всички присѣтствующи а най-много бащата на самия дѣецъ. Той дошѣлъ въ срѣдъ кафенето, билъ сина си съ чибукъ прѣдъ всичкитѣ, заплѣлъ го и му снелъ отъ сѣляхтъ и орѣжкѣто, като неспособенъ да бѣде *бабаитъ* (юнакъ) и да носи орѣжжис. Слѣдъ туй отишѣлъ самъ при мѣжътъ на жената, извинилъ се и заплатилъ скѣпо за скѣсания чемберъ. Заповѣдано било обаче на евреитѣ, които били единственитѣ манифактураджип, да скриѣтъ и да непродаватъ вече зелени чембери).

Въ разнитѣ плѣмена забрадкитѣ сѣ све бѣли, но различно се забраждатъ, и туй е единъ отъ отличителнитѣ бѣлѣзи между женитѣ отъ разнитѣ плѣмена.

Забражданието обаче „*подуша*“ се употрѣблява само при старитѣ жени и при женитѣ, които жалѣжтъ. Забражданието на *перо* е при младитѣ жени и булкитѣ слѣдъ *Гьерговъ-день*.

Начинътъ на забражданието ще се види отъ снимкитѣ N 1, 3, 4, 5, (назадъ сѣщо както и въ 4) 6, 8, 11. (булка до Гьерговъ день) 14, 15 и 16. Всичкитѣ видове забраждания не сѣ прѣд-

ставени, защото липсватъ въ снимкитѣ тия забражданиа.

Накититѣ (украшения) сж такожде частъ отъ женското облѣкло; но понеже тѣ не сѣставляватъ сжщественна разлица, защото на всѣкъдѣ сж еднаква форма, то тѣхъ изоставямъ тукъ, а щж опишж въ една отъ слѣднитѣ книги на „Жива старина“, като се потрудиж да дамъ рисункитѣ имъ и рисункитѣ на разнитѣ видове забражданиа.

Накититѣ и украшенията на момитѣ виждаме въ снимкитѣ 1 (момата) 4 (момѣка) 5 (второто отъ дѣстно лице, момата), 7, 9 (пълнѣ накинѣ съ вѣнеца на момата, безъ когото тя не ходи на съборѣ), 10, 11 и 13.

Отъ изложеното до тукъ облѣкло се вижда, че селенинѣтъ мѣжъ има два вида ризи, петъ вида гащи, осамъ разни дрѣхи горни, три разни зимни дрѣхи и сѣ разни шестъ притурки къмъ туй селско облѣкло, а селенката жени има два вида ризи, два вида престилки, завеска, четири разни дрѣхи и забрадка съ накинѣтѣ. Трѣбва да се разумѣе, че и женитѣ носѣтъ кожуси.

Ний дадохме туй кратко описание на разнитѣ видове дрѣхи, както мѣжски, тѣй и женски, които носѣтъ селенинѣтъ и селенката въ тоя край, само за да бѣде по понятно на читателѣтъ раздѣлението, което ще направимъ тукъ на нѣмената по носѣята.

Ако е схванѣлъ читателѣтъ добрѣ, въ цѣлия тоя край, като пътува човѣкъ днесъ, срѣща шестъ по главни костюме, отъ които, нѣкой, може да бѣде подраздѣленъ още на нѣколко. Нѣкога, прѣди 100 години, дрѣхитѣ сж били по-еднакви, слѣдователно, и костюметѣ по еднообразни. Тогави такива кустюме сж били само три: *бевевречене, шалваране и орляци*

(5), но днесъ тѣ сж осѣмъ. Споредъ тия осѣмъ главни разни костюме ний ще раздѣлимъ селата на осѣмъ главни плѣмена или групи:

Първа група: А. СЕЛЕНИНЪТЪ МЖЖЪ.

Отъ тая група ний имаме селенинъ облѣченъ въ слѣдующия кустюмъ.

Ако е лѣтно врѣме:

а) *Кошуля* (на казва се и риза) отъ памучно или прѣтено платно—*памучна* или *прѣтена* дълга до глѣжжѣветѣ, която послѣ се запасва съ пояса и прави пазва, както се спомѣнах и по горѣ. Било прѣтенинѣ, било памучевитѣ кошули, въ селата отъ тая група днесъ пѣматъ ония нашивки, за които говорихме по горѣ. Само прѣтената има около огръльето, пазвата и по ржкаветѣ шарки, ушійги отъ чърпи, чървени и мѣдрави конци арвѣчь), но много малки. Рамци, мушамбакъ и други голѣми шарки липсватъ.

Памучнитѣ ризи иматъ само *кенѣре*.

б) *Гаци* [както се казватъ въ нѣкои села, като Ново село Вид. Ковачица, Мокреш и Вълчедръма Ломско и *гачи*] памучни или прѣтени; на момцитѣ сега се кројатъ и шийатъ като напталоне и обшити по крачульетѣ долу съ бѣла тинтела, а на мжжѣтѣ сж съ по-широки дна. Тия гаци сж опасани на го-
ло исподъ ризата.

---

(5) *Беневреченье* сж се наричале селенинѣ въ ония села, дѣто и зимѣ и лѣтѣ съ носили беневреци. *Шалворане* ония които, лѣтѣ сж носили бѣли, а зимѣ чърни *шалваре* (джини). *Орляца* или *орлье*—ония, които сж носили гаци и дълги дрѣхы глухчета, на които крайоветѣ сж се развѣйвали като крилѣтъ на ореда. Туй название никакъ не е историческо, а създадено отъ видѣтъ на носията и за взаимно изсмѣявание. Къмъ тия три плѣменни названия, трѣб-
ва да притуримъ още и названието *мжсодръшниковци*, които сж частъ отъ *бене-
вреченьетѣ* и на които дрѣхитѣ сж кѣси.

в) *Подвѣжка*, опасана върху ризата. Понѣкога вмѣсто *подвѣжка* запасватъ ризати съ иримиѣ, или коланѣ.

г) *Забунѣ*, ентерия отъ басмѣ, називаема въ Видинско *аладжѣ*, възсинѣкава съ кафеени брезди (брѣчки). Забунѣтъ е дълѣ до пояса и е, или съ рѣкаве, като ентерия, или безъ рѣкаве, като елекѣ.

д) *Гльочѣ*.

Когато е по студено врѣмето, све пакѣ прѣзъ лѣтото, върху горнитѣ дрѣхи селенинѣтъ е облѣченѣ още и съ тая дрѣха. Въ тая група *гльочѣто* е дълго до колѣнитѣ безъ рѣкаве и безъ ека (огрѣлье) и е обрѣбено (обшито) около врѣстѣ съ чѣрнѣ гайтанѣ; въ нѣкои села отъ тая сѣща група вмѣсто чѣрнѣ гайтанѣ иде синѣ гайтанѣ. На бучницитѣ има пера (шарки) сѣщо отъ чѣрнѣ, или синѣкавѣ гайтанѣ.

е) *Капа*. Капата въ тая група е отъ чѣрна овѣа кожа, а формата ѝ е като цилиндрѣ. Днесѣ капитѣ на момѣтитѣ на темето сѣ отъ чѣрно кадифе съ жѣлтѣ сѣрменѣ ширитѣ накрѣсѣ.

Както спомѣнѣхме и погорѣ, капата се носи само на пѣтѣ, въ черква и пр., а на работѣ, въ крѣчмитѣ, когато ѣде и пр. селенинѣтъ и въ тая група носи *подкапникѣ*.

Туй е облѣклото на селенина лѣтно врѣме; зимно врѣме ний го виждаме облѣченѣ въ други дрѣхи. Тѣ сѣ :

ж) *Брѣневѣци* (тук се тѣй наричатѣ). Тѣ се кроѣтѣ отъ бѣла аба и иматѣ двѣ цѣпки, обшити съ чѣрнѣ гайтанѣ. И тукѣ, както въобще и въ другитѣ групи, брѣневѣцитѣ се запасватѣ съ иримиѣ и долу на крачулетѣ, при момѣтитѣ сѣ порѣбени съ чѣрнѣ гайтанѣ, а при по старитѣ мѣжѣе сѣ безъ такѣвъ гайтанѣ. Ризата е вѣтрѣ въ брѣневѣцитѣ; гаѣци нѣма исподѣ брѣневѣцитѣ, но се носѣтѣ на голо.

б) *Забунѣ* по сѣща форма, както и лѣтния забунѣ, но вече не отъ *аладжѣ*, а отъ бѣлѣ мѣстенѣ шѣекѣ.

в) *Пояс*. Той се носи и лѣтъ, но повече зимѣ върху забунѣтъ и не досѣга брѣневецитѣ.

г) *Гльочѣ*. Сѣщето, което носѣтъ и лѣтъ въ дѣждовно врѣме.

Альина. Дълга дрѣха съ рѣкаве, обрѣбена съ чѣрнѣ, а въ нѣкои села синькавъ, гайтанѣ. Тя има джебове.

Кожужче дълго до исподъ пояса безъ рѣкаве.

ж) *Кожухъ* дългъ до исподъ колѣнитѣ съ рѣкаве.

Кужухчето и кожуха кроѣтъ и шиѣтъ, или селски кожухари, наречени тукъ терзии, или въ Видинѣ, и се отличаватъ съвършено отъ кожуситѣ въ Ломско, Берковско, Бѣло-градчишко (една частъ), Орѣховско и Вратчанско.

Видинскитѣ и Кулскитѣ кожуси сѣ еднакви. Отличителнитѣ бѣлѣзи се състоѣтъ въ това, че гърбѣтъ и пазвата сѣ почти покрити цѣли съ шарки отъ алена чоѣ (сукно), когато по кожушитѣ отъ другитѣ групи на гърбѣтъ нѣматъ никакви шарки, а на пазвата сѣ много малки и съвършено различни.

Шаркитѣ, съ които се *шаратъ*(6) (украсяватъ) Видинскитѣ кожуси, сѣ прочути въ цѣлия тоя край и по тѣхъ лѣсно се познава много лѣсно селенинѣтъ отъ Видинско и Кулско, па и отъ нѣкое село отъ Бѣло-градчишко.

з) *Опанджакъ* се употрѣблява само въ врѣме на дѣждъ и на снѣгъ и още на пѣтъ. Въ тая група срѣщаме опанджакъ само бѣлъ; много рѣдко чѣрнѣ, а чѣрвенѣ никакъ.

Гунѣа въ тая група не срѣщаме никакъ.

и) *Опѣнци* (Опѣнѣкъ). Тукъ опѣнцитѣ сѣ врѣвчанки съ навоѣа.

---

6) *Шарка* значи пѣстрило. *Шарана*, значи пѣстро. *Шарамъ*, значи още рисувамъ. Туй е сѣщинското значение. Има още и друго значение. Да *шара* нѣкой въ прѣдносно значение значи единъ мѣжъ или една жена да изневерява на жена си или на мѣжѣтъ си. „*Тая жена шѣра*“—значи невѣрна е на мѣжѣтъ си. „*Петкана е шарена*“—значи, че Петкана е не честна жена. Въ тоя край никога не употрѣбляватъ за безчестна жена или мѣжъ другъ епитетъ освѣнъ епитетѣтъ „*шаренъ*“ или „*шарена*“.

Сега на мода сж чйзмитѣ и гѣтитѣ и то само между момитѣ (гѣти), момцитѣ (гѣти (чиничета) и чизии) и по заможнитѣ селени.

Тукъ сегѣ никакъ не се срѣща дрѣхата *долатѣнка*..

Туй е облѣклото на селениина.

Всичкитѣ селени въ тоя край, *полѣанцитѣ* лѣтно врѣме, когато сж въ *полѣдо* на работа съставляватъ една група и не можете ги распозна отъ коя група сж; щомъ обаче се облѣкнѣтъ въ зимнитѣ си дрѣхи, или въ празничната си *прѣмѣна*, веднага групитѣ се отличаватъ.

Снимката № 1 отъ село Ново-село Видин. Околия ни прѣдставлява мѣжътъ и момчето въ лѣтното имъ облѣкло. Опанджакъ липсва; липсватъ и опинци, защото лицата, вижда се като по заможни. сж обути въ гѣти.

Забунъ се вижда въ снимката № 1 въ момчето (лѣво); тя е съ рѣкаве.

Бъневрецитѣ, които се носѣтъ отъ селенитѣ въ първата група не може да се види въ снимката № 1, защото костюмътъ е само лѣтенъ. Но тия бъневреци не се различаватъ много отъ онѣзи, които виждаме въ снимката № 6, мѣжътъ (дѣсно)

Въ снимката липсва и альѣна, но тя е същата, какната виждаме въ снимката № 3 въ мѣжътъ дѣсно.

Кожухче и кожухъ не може се видѣ нито въ една отъ снимкитѣ.

Ний тука много съжалѣваме дѣто липсватъ снимки съ Видинскитѣ Кулскинитѣ па и въ нѣкои села въ Бѣло-градчишко кожухси, защото тѣ по своитѣ разнообразни шарки отъ алѣно сукно сж отъ особѣн интересъ.

Б. *Селенката* отъ тая група е облѣчена въ слѣдующия костюмъ :

Лѣтно врѣме

а) *Кошулѣа* (която се казва и риза) памучна или прѣтена. Прѣтената е безъ ека (огрълье) и безъ голѣмитѣ пашивки (мушамбакъ, рамци) но пакъ съ поли и усполи. Памучната е съ

кенаръ. Ако ризата е моминска, днесъ: по еката, политѣ, ржакаветѣ е обшита съ бѣли тѣнтели и оѹ, а на ракаветѣ и политѣ иде още слѣдъ тѣнтелата и моравъ европейскій ширитѣ.

б) *Вълненикъ*

Върху ризата запасватъ вълненика, за да покрижѣ задната частъ на снагата. Преобладаващата боя въ голя вълненикъ е чървената, нашаренъ съ разни шарки. Чрѣзъ тия шарки вълненика въ тая група се отличава отъ вълненицитѣ въ другитѣ групи.

в) *Кѣцѣря* или *кацѣля* (престилката се тукъ тѣй нарича).

Тая кацѣля е тъкана на памучна основа и съ тъмно-аленъ цвѣтъ, а вѣтъка вълненъ съ аленъ цвѣтъ прѣбразденъ (начъртанъ) съ тѣсни жълти брездѣ (чъртички); между тѣснитѣ жълти брездѣ има широки алени полѣ (полета), които въ нѣкои кацѣли сѣ напрѣскани съ *кашчици* и *звѣздици* отъ бѣла вълна, съ *кръстовци* отъ жълта вълна и *корѹнки* отъ пембеяна вълна. Долу по крайгъ е обшита съ морава европейска тѣнтела (въ момитѣ), или има *висулки* (пискуле) отъ вѣлна (въ женскитѣ престилки).

Тука виждаме вълненикѣтъ и престилката еднакво дълги.

г) *Расучалъ* (тѣй се казва забрадката) отъ сѣщата европейска материя (просто хасѣ) отъ каквато днесъ сѣ забрадкитѣ въ цѣлия тоя край. Нѣкога тия расучалѣ въ тоя край сѣ били отъ бѣло тънко платно съ свилени (коприени) кенѣре (брезди) и сѣ се тъкаели отъ самитѣ селенки. Такива забрадки днесъ се срѣщатъ само между селенкитѣ отъ влашка народностъ.

Забрадката е прибодена въ косата съ игли.

Туй е облѣклото на селенката лѣтно врѣме,

Зимно врѣме.

Зимно време селенката носи сѣщото облѣкло, а много рѣдко носятъ сукманѣи.

Върху туй облѣкло обличатъ още

а) *Гльочѣ* и

б) *Кожух*, които се различаватъ отъ мъжкитѣ гльочета и кожуси само по шаркитѣ.

Селенка жена и мома отъ тая група ни прѣдставлява снимката № 1. отъ село Ново село Видин Околия..

На булката и момата сж видни ойтѣ, съ които сж обшити пглитѣ и ржаветѣ на ризата.

Снимкага № 1. нѣмаме и съ гърбъ, въ която не само щѣхме да видимъ шаркитѣ на вълненика, но още щѣхме да видимъ и какъ си упледа момата коситѣ и какъ си забрадила булката за брадката.

Туй е селенина и селенката отъ първата група по носията. Тая носия се срѣща въ Видинската околия и обема селата, изброени въ втората таблица; на етнографическата карта, приложена къмъ тая часть отъ книгата, селата сж облѣжени съ боя № IX. По говора си селенитѣ отъ тая група говорятъ диалектъ, изложенъ въ втората група. Исключение правятъ само нѣколко влашки села, облѣжени на картата съ боя № I, които говорятъ влашки и още селото *Ново Село*, въ което се говори съвършено отдѣленъ диалектъ.

Втора група.

Въ тая група ний срѣщаме слѣдната носия.

А. *Селенинѣтъ е облѣченъ въ :*

а) *Риза* отъ памучно или прѣтено платно безъ мушамбакъ, рамци и други голѣми шарки. При момцитѣ ризата е обшита, както и въ първата група съ бѣла таятела.

б) *Беневреци*

Беневрецитѣ сж отъ бѣла абѣ и съ чърни гайтане, на които дното е по широко и *цъжкитѣ* (джебоветѣ) не сж толкова близо една до друга и се отличаватъ съвършено отъ беневрецитѣ на третата група.

ашь
ооб-
нѣ-
чи-
въ
че
ш.
м-
тъ
и
а.
и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

то сж затулени отъ дрѣшлето. Сжщо се невиджатъ и опинци, защото лицето по всеѣка вѣроятность с отъ по заможнитѣ мѣжъе, ако не е нѣкакъв чиновникъ въ околийското управление. (Туй да прѣдполагамъ ме навежда туй обстоятелство, дѣто сжщето лице, снето съ едно малко момиче и момче въ снимката N 7 по описътъ на Видин. Окрѣжно Управление, прѣдставлява носіята и типътъ отъ гр. Кула, така както въ тая снимка (N 9 по описътъ на Окрѣжното Управление прѣдставлява селенинътъ отъ Бойница.

В *Селенката* отъ тая група е облѣчена въ слѣдната *носия* :

а) Риза отъ домашно памучно платно, дълга до исподъ колѣнитѣ съ копиринени (свилени) или отъ *тирѣ* брезди (кенаре)

Прѣтеви ризи въ тая група много рѣдко се срѣщатъ.

Ризата при момитѣ ще бжде обшита около еката, рѣкаветѣ и политѣ съ бѣла тантела (платника), която около еката е по широка, а на политѣ по тѣсна. При женитѣ такива тантели се не виждатъ.

б) *Престилка*

в) *Вълненикъ*

Престилкиѣ и вълненицитѣ отъ тая група се хвалятъ по своята красота. И дѣйствително, още отъ далечъ, хубавата алена боя, която прѣобладава въ тукашнитѣ престилки и вълненици, още отъ далечъ ще Ви привлѣче вниманието и ще Ви улѣсни да отличите тия престилки и вълненици [въ Кулско] отъ тия въ другитѣ села. Преобладающия цвѣтъ е алений, размѣсенъ тукъ-тамъ съ други цвѣтове, но тъй, щото окото не изгубва аленото. Престилкиѣ и вълненицитѣ сж еднакво дълги, и жена, опасана съ тѣхъ, изгледва, че е облѣчена въ красива алена рокла.

Вълненикъѣ е такожде аленъ и размѣсенъ съ други цвѣтово, но изгледва, че навредъ въ цвѣлото си поле, е *ваденъ кжсанъ*, и туй е именно отличieto отъ другитѣ вълненици.

в) *Чорашки.*

Чорашитѣ сж дълги до надѣ колѣнитѣ и сж разноцвѣтно напѣстрени; въ тѣхъ такожде аленото прѣобладава. Туй е за момитѣ. Женитѣ носжтъ пѣ затворени чорапе.

г) *Елече*

Елечето не е българско облѣкло; то е заимствувано отъ Видинскитѣ циганки (кіоченкини), които сж го пакъ яели отъ ханѣмитѣ. Пѣ прѣди момитѣ не сж носили дѣтно врѣме никакви елечи, а сж ходили само съ ризитѣ; тия ризи обаче сж имали толкова широки пазви, за да не се познавагъ сиситѣ, защото, споредъ мнѣнието на старитѣ туй било срамотно. Днесъ, както въ тая група, тѣй и въ всичкитѣ други групи, тѣзи елечета прѣобладаватъ.

Елечетата се правжтъ отъ моравъ аленъ, жълтъ и зеленъ джамфѣзъ и крожтъ се толкова тѣсни, щото едвамъ се закопчаватъ, и кратки едвамъ до половината на гърбътъ. И туй най-много подига жлъчката на старитѣ- „Гледай господине“ ми казваше единъ старецъ въ Старопѣтица, когато минаваше една мома: „Не е ли кѣчѣкъ? Остая само да обуе шалварете на Видинскитѣ кѣчѣкини?“

д) *Забрадка* отъ бѣлъ платъ искусно скроена и ушита отъ задъ и украсена съ разни шарени игли: жълти, алени, червени треперушки и пр. Забрадката е тѣй скроена и ушита, щото е готова и само се гужда на главата и забожда съ игли. Забрадкитѣ на булкитѣ и на пѣ младитѣ жени сж украсени, а на другитѣ пѣ старитѣ жени липсватъ тия нажитни игли.

Ако е дѣждовно врѣме, или ако жената трѣгне на пѣтъ, тогава върху до сѣга описанитѣ дрѣхи се облича и *мъочѣ*.

Зимно врѣме

Зимно врѣме женитѣ както и въ пѣрвата група, се обличатъ въ сжщитѣ дрѣхи: кожухъ и кожухче, а много рѣдко и *сукманъ*.

Туй е селенинътъ и селенката отъ втората група .Тая носия се срѣща въ Кулската околия и обема селата, които сж изброени въ третата таблица; на етнографическата карта туй плѣме е обѣлжжено съ боя М VIII.

Въ снимката М 6 отъ село Бойница Кулска околия жената ни прѣдставлява типътъ и костюмътъ на туй плѣме.

Около еката на ризата и тука се вижда бѣлата тантела; сжщо на ржкаветъ и политъ.

Престилка има долу рѣсни, които много ясно сж видни въ снимката.

Елечето не е толкова кратко.

Какъ е забардката вързана отзадъ, не може да се види отъ снимката, защото снимката не е снета съ гърбъ, обаче вързването е приблизително на онуй което ни прѣдставлява снимката М 4.

Трета група.

Селенинътъ отъ тая група се отличава отъ другитѣ групи по туй, че връхнитѣ дрѣхи сж кжси; за туй се наричатъ и *кжсодръшковици*, и много лѣсно се отличава отъ другитѣ групи.

А. Селенинътъ отъ тая група е обѣченъ въ слѣдущето обѣкло.

а) Кошуля

Въ тая вече група срѣщаме ония прѣтени ризи, които сж украсени съ разповидни шарки и шашивки, описани под-горѣ. Намучни ризи много рѣдко се срѣщатъ и то само при момитѣ и момцитѣ.

б) Беневрѣци

Въ всичкитѣ села отъ тая група носятъ и зимѣ и лѣтѣ беневрѣци, обшити съ сжщитѣ гайтани, както спомѣнахме при

описванието на беневрецитѣ. Има само една разлика: широчината на дното не е еднаква и въ това, както и по други нѣкои особености въ другитѣ дрѣхы, ний ще бъдемъ принудени, както ще се каже по послѣ, да раздѣлимъ групата на *кжсо-дрешковцитѣ* на петъ по малки групи, които ний ще наречемъ *влакѣ* (ед. *влака*).

Беневрецитѣ се връзватъ съ кримикъ и то по такъвъ начинъ, щото Вамъ Ви се чини, че ще паднѣтъ беневреците.

Ризата е вхтрѣ въ беневрецитѣ.

в) *Джамаданъ*

Джамаданътъ е съ ржкаве и обшитъ съ двойни гайтани: има *влака*, въ която гайтанътъ само е чървенъ, а има *влакѣ*, въ които гайтанътъ е синъ и чървенъ.

г) Върху джамада иде пояса и каницата.

д) *Глуфчѣ глу'че глушчѣ* (Дорамче)

Глухчето е безъ ржкаве, малко по-дълго отъ джамадана и се облича върху него. Въ нѣкои села поясетъ и каницата се опасватъ не върху джамадана, а върху глухчето. Глухчето има на лѣвата си страна джебъ. Гайтанетъ, съ които е обшито глухчето сж разни: въ едни *влаки* сж само чървенъ, а въ едни—чървени и сини.

е) *Дрѣа*

Върху глухчето обличатъ дрѣха съ ржкаве и дълга до надъ колѣнитѣ, а въ нѣкои *влаки* до исподъ колѣнитѣ. Обшитъ е такожде съ гайтани, или само чървенъ или чървени и синъ. Тая дрѣха има, или отъ двѣтъ си страни джебове, или пакъ само отъ една и то отъ дѣсната.

ж) *Гунъа*

Гунъата вече тука се срѣща по често. Въ нѣкои села има и

а) *Опанджакъ*.

и) Калпак съ подканшикъ

Капитъ въ тая група иматъ форма на гжба.

к) *Опинци* (Опънци)

Тука вече опинкитъ сж оручанки, съ исключение само на една влака, въ която опинцитъ сж врѣвчанки.

Туй е облѣклото на седепина отъ тая група лѣтно врѣме. Трѣбва да се спомѣне, че въ селата само отъ една влака, и то въ тия, които сж въ подѣто, лѣтно врѣме сж облѣчени сжщо, тѣй, както описахме въ първата група.

Зимно врѣме при туй облѣкло трѣбва да притуримъ още

л) *Кожухче* съ и безъ ржаке и дълго до исподъ пояса и

н) *Кожухъ* съ ржаке дългъ и надъ колѣнитъ.

Шаркитъ на тия двѣ зимни дрѣхи сж сжщитъ, каквито описахме, и въ първата, и въ втората група. По тия шарки ний бихме можли тия двѣ три групи да виѣстимъ въ една група.

Мажътъ отъ туй плѣме, което сме раздѣлили на петъ влаки (виждь четвърта таблица) е прѣдставенъ въ снимкитъ № 3, 4, 5, и 8 така както той се носи въ разнитъ влаки отъ туй плѣме. Ний нѣмаме вѣрнитъ снимки на мажътъ и жената отъ тѣзи влаки, за туй ще се задоволимъ съ тѣзи които имаме. Мажьетъ въ снимката № 5 можътъ да бждътъ прѣдставители на влаката А мажътъ; въ снимката № 3 мажътъ, са о мажътъ, е прѣдставителъ на влакитъ Б и В; мажътъ въ снимката № 8 (само мажътъ отъ дѣсно безъ момчето) е прѣдставителъ на влаката Г, въ която населението сж сжщинскитъ *кжсолрешковци*. Момчето въ снимката 8 отъ лѣво може да бжде прѣдставителъ на влаката Д.

Дрѣхата въ разната ѣ дължина се прѣдставлява въ снимкитъ № 3 и 8. Долатанката въ № 5, а дорамчето се невижда, защото то се намира исподъ дрѣхата на мажътъ въ снимката N 8 отъ дѣсно.

Б. Селенката въ тая група е облѣчена въ слѣдующето облѣкло.

а) *Кошуля*. Ризата тукъ е навредъ прѣтена и нашарена съ разни шарки и нашивки. Намучни ризи се срѣщатъ само при момитѣ и младитѣ жени.

б) *Вълненикъ* (завеска).

Вълненикътъ въ тая група е много характеристиченъ; ако преобладаващата боя въ вълненицитѣ на другитѣ двѣ групи е червена, каквато е и въ всичкитѣ други групи, въ тия вълненици преобладаващата боя е *чърна*: и основата и вѣтъка вълненъ и чѣрнъ, напѣстрена съ бѣли, чѣрвени, зелени и жълти звѣздички наречени тука *окна*. Тия *окна* се не ткажтъ а *кжсатъ* или *вѣджтъ* на *корѣ*.

Вълненикътъ на долната полѣ е нашаренъ съ бѣлъ, чѣрвенъ и синъ ширитъ, купенъ отъ пазарьтъ.

г) *Престилка*

Престилката въ нищо се не отличава отъ престилкитѣ въ другитѣ групи. И тука престилкитѣ сж *мрѣжени* и *прѣки*.

д) *Елече*

Върху ризата обличатъ, и женитѣ, и момитѣ елѣци безъ ржкаве отъ бѣлъ шакъ. Елѣци отъ джамфезъ при момитѣ и тука се срѣща, но само много рѣдко и то само въ селата, разположени въ подето.

е) *Сглобница*

Сглобницата, както видѣхме подъ горѣ, е дрѣха съ ржкаве до лактѣтъ, отъ което въ другитѣ групи се нарича *кжсѣк*, *кжсѣче*, *кусѣк* и *клашникъ*. Тукъ се нарича сглобница *затуй*, защото ржкаветѣ сж сглобени и изгледва, като че има двѣ дрѣхи.

Това е женското облѣкло дѣтно врѣме.

Зимно време женитѣ обличатъ върху ризата *сукманъ*, чърнѣ и нашаренѣ съ червени и синѣи гайтани.

Върху сукманътъ опасватъ отирѣдъ само престилка, а отзадъ *завеска* или *вълненикъ* нѣма.

Като върхна дрѣха обличатъ *сълбница*, а върху нея иде *кожушче* и *кожухъ*.

Момитѣ, както лѣтно врѣме, тъй зимно, ходятъ гологлави, а женитѣ се забраждатъ съ бѣли забрадки, нѣкакъ особено скроени и ушити, а само се забраждатъ на главата съ игли.

Обуватъ на краката си опинци и високи чървени и шарени чорапе. По заможнитѣ жени и моми носятъ гети. На рабата обаче въ полето всѣкога ходятъ обути въ опинки.

Формата на вълненицитѣ въ туй плѣме се вижда въ снимката N. 5 заедно съ онѣзи хубави *окна*. На тая сѣща снимка се вижда още и начинътъ какъ се плѣтътъ момитѣ и женитѣ въ туй плѣме и какъ се забраждатъ женитѣ.

Снимка M 5 ни прѣдставлява престилкитѣ, пѣтитѣ на женитѣ и престилнитѣ съ рѣсни и елецитѣ на момитѣ.

Дрѣхата *Сълбница*, както и кожуситѣ немогатъ се прѣдстави, защото тѣ сѣ забравени да бѣдатъ снети фотографически.

Снимкитѣ сѣ отъ слѣднитѣ села. N. 3 е от Салашъ, N. 4 от Изворъ Видинска Околия, N. 5 от Праужда Бѣлоград. околия и N. 8 от Изворъ Видин, Околия.

Туй е селенина и селенката отъ третата група.

Селата, които съставляватъ тая група сѣ отбѣлѣзани на етнографическата карта съ M III боя, а изложени сѣ въ четвъртата таблица. Както се вижда и въ самата тая таблица групата е раздѣлена на нѣколко по малки подгрупи или голѣми влакѣ. Туй се изисквало, било отъ разницата на носиятъ, било отъ разницата на диалекта. По говора си тия села ще дойдатъ

въ третата група съ една много малка разлика, която ще бъде указана.

Четвърта група.

Въ тая четвърта група селенинътъ и селенката иматъ слѣдната носия.

А. *Селенинътъ* е облѣченъ въ :

а) *Кошулъа* отъ прѣтено, мѣлезно, а нѣкога ленено платно. Тая кушудъа е обшига съ шарки отъ чървенъ, синь жълтъ и чърнь *арийч*, купуванъ отъ пазара, а по нѣкога и отъ свила. Тия шарки се гуждатъ по огръльето (еката), на раменѣтъ *раджи* и на пазвата — *пренѣзавки*.

Кошулъата е дълга до надъ колѣнѣтъ и веѣкога се носи въ бевеврецитѣ.

б) *Бевевреци*.

Кроежътъ на бевеврецитѣ е такъвъ, какъвто бевеврецитѣ отъ третата група съ тѣсно дно и три цѣпки. Бевеврецитѣ въ тая група сж вшити за свагата на селенина и запасани сж пакъ съ примикъ.

в) *Къѣбе*,

Къебето е джамаданъ отъ бѣли прѣтеници (блеви), кратко до пояса и съ рѣкаве, което обличатъ върху ризата. Рѣкаветѣ сж цѣпнати и се закопчватъ.

г) *Поясъ*.

Върху къебето опасватъ пояса, дългъ около два метра и чървенъ, съ двѣ бѣли бредии прѣзъ цѣлата дължина на пояса. Върху пояса запасватъ или каница или примикъ.

г) *Дорамче*.

Върху къебето облича селенинътъ *дорамче* безъ рѣкаве и дълго до колѣнѣтъ. Безъ ека.

д) *Долактеник*.

Тоя дрѣха е съ рѣкаве до лактѣтѣ и е дълга до исподъ колѣнитѣ. Съ ека.

е) *Рѣкавница*.

Тая е четвъртата горна дрѣха, дълга до исподъ колѣнитѣ и съ рѣкаве цѣпнати.

Кроежътъ, както на лорамчето и долактеника, тъй и на рѣкавницата е особенъ: бучниците сж широки и дрѣхитѣ долу по широки. Всичкитѣ дрѣхи сж обшити съ чървенъ и синъ гайтанъ, а въ нѣкои села само съ чърнъ гайтанъ.

ж) *Капа съ подкапникъ*.

Капитѣ въ тая група сж отъ овча кожа, както въ всичкитѣ други групи, само по формата си тѣ сж отлични отъ капитѣ въ другитѣ групи. Въ тия села капитѣ приличатъ повече на грънчарски прѣстени (за чорба) паници, защото тъй сжщо сж плитки и едвамъ сж закрѣпени на главата. Подкапницитѣ сж червени, вълнени; но срѣщатъ се, както въ Влашко село и Чипоровци бѣли подкапници (кедепоши), плѣтени въ кѣщи отъ женитѣ.

з) *Опанджак*

Въ тая група опанджакътъ е или чърнъ, или сивъ, или бѣлъ, Чърнитѣ (суритѣ) и сивитѣ сж обшитѣ съ бѣли гайтане, а бѣлитѣ — съ чърпи. Сивитѣ сж отъ вълна, размѣсеца съ козина. Въ нѣкои села отъ тая група се срѣща и *гуња* т. ie. опанджакъ съ рѣкаве, обикновено сива и обшита съ бѣлъ гайтанъ. Както бѣлия, тъй и чърния гайтанъ се плете или усуква въ кѣщи отъ женитѣ,

и) *Оизници*.

На краката си обуватъ *оизници* (цървули) уручанки съ навоща или съ чорапе.

Чорапитѣ сж съ бѣло *стжаало*, а горницето е чървено, чърно и жълто, дълго до исподъ колѣнитѣ.

нашъ
съоб-
ю въ-
чи-
и въ
овече
мки.
ним-
въ въ
та и
ата.
по-

Това е селенинътъ лѣтно врѣме. Зимно врѣме облѣклото му е почти същото, защото облича само кожухче и кожухъ съвършено прости, или безъ никакви шарки, или съ много прости шарки.

Туй плѣме, селата на което сж изброени въ таблица пета сме го раздѣлили на петъ влаки.

Мажътъ въ тия петъ влаки по носията има малка разлика. Въ прѣдставенитѣ отъ насъ снимки се вижда до нѣкъдѣ носията само на влакитѣ: А, Б Г и Д, а носията на за влаката В нѣма снимка. Снимката М 2 може да ни прѣдстави мажътъ отъ влакитѣ А и Г; Снимката N 3—може да ни прѣдстава мажътъ отъ влаката Б; снимката N 8 може (ако много и неточно) да ни прѣдстави влаката Д.

Къебето, запасано съ поясътъ, може ако и много неточно да се види въ снимката N 3.

Каницата, запасана върху поясътъ, се вижда въ снимкитѣ N 2, 8 и 5.

Дорамчето много добръ е представено въ снимка N 2; Долакеникътъ се вижда въ снимката N 5, а Ракавницата—въ М 3

Опънци оручки се виждатъ въ снимкитѣ. М 2, 4 и 8 (момчето отъ лѣво).

Б. Селенката е облѣчена въ слѣдната носия (кустюмъ).

а) Кошульа

Кошульата е отъ *ирзтено* или *мѣлезно* платно; много рѣдко се срѣща кошульа отъ памучно платно и то само между момитѣ.

Кошульитѣ въ тая група сж ушити съ шарки на политѣ еката и ржкаветѣ. На пазвата иматъ *дшвица* (алено платно *богазѣя*), която прѣзъ отворената пазва на *сукнѣтата* (сукманътъ се вижда и аленѣе отъ далечъ. Кошульитѣ сж дълги почти до петитѣ.

б) Сукнѣа (сукманъ)

Сукнѣата въ тая група се носи, и зимѣ, и лѣтѣ, и съ туй

се отличава отъ другитѣ групи.

Сукнята е, или отъ синъа, или чърна абѣ, която се ткае отъ женитѣ и се крои и шие отъ селскитѣ терзии. Навредъ по ржбоветѣ е обржбена съ червенъ гайтанъ, а на пазвата има *дигица*, отъ алена чоа, бѣли шарки и златни ширити, познати подъ името *ийк*. Върху сукнята се запасва поясъ.

в) *Престилка*

Престилката се запасва върху сукнята и пояса; тука престилката е само прѣка, а съвършено рѣдко има *мрѣжена*. Въ тая група престилкитѣ сж украсени околорѣстъ съ жѣлти чървени и бѣли ой, а по срѣдата съ *крибулки* и *монофѣлки*, шити шарки отъ равно-цвѣтни конци.

г) *Пафте* и *коланъ*

Пѣфтитѣ и коланътъ пдѣтъ върху сукнята, и престилката и пояса.

Пѣфтитѣ сж срѣбрани, или позлатени, а коланътъ е украсенъ съ златни ширити.

Нѣкои жени, които пѣматъ пѣфти и коланъ, носѣтъ отгорѣ *каница*, която е разноцвѣтна: чървена, чърна-зелено, а въ краищата *урѣсена* съ мъниста.

д) *Дорамче*, *Глухчѣ*

Върху сукнята обличатъ дорамчето, безъ ржкаве, украсено съ разни шарки, както се описа и по горѣ.

е) *Джубе* или *Ваба*

Когато е празничнѣтъ день, младитѣ жени и булкитѣ, па и нѣкои по заможни и стари женѣ обличатъ ваба или джубе. Нѣкога ги носили въ всичкитѣ села отъ тая група, но днесъ се носѣтъ само въ нѣкои села въ Видин. окржгъ.

т) *Опизни* и *чораше*

Както и въ всичкитѣ други групи и тукъ, било женитѣ,

било момитѣ носѣтъ опънци и чорапе, на които стѣпалата сѣ бѣли, а горѣищата алени и напѣстрени съ синѣи жѣлти и чѣрни шарки, Чорапетѣ сѣ високи до надѣ колѣнитѣ

Днесѣ и тукѣ *игтите* сѣ проникнали, ако и много рѣдко, но све ги има, а особено при момитѣ и булкитѣ. Имаме костюмѣтъ на селенката отъ тая група; костюмѣтъ обаче безѣ забрадката на женитѣ, ще бѣде непълнѣ.

з) *Забрадката* е закачена на косата съ игли *чомалюшки* (игли съ топчета на крайтѣ), стой на перо и висѣжда е дори до псѣтитѣ. Въ забражданието тукѣ нѣма онуй искусство, каквото видѣхме въ третата група.

Ако за мѣжветѣ отъ туй плѣме снимкитѣ сѣ съ голѣми недостатци, то за женитѣ снимкитѣ, съ които ний ще се потрудимѣ да дадемѣ на читателѣтъ понятис за роскошно гиздавата носия на жената отъ туй плѣме сѣ съ още повече недостатѣци. Нито въ Видинското, нито въ Ломското окръжни управления нѣма пълни характеристични снимки за жената отъ туй плѣме.

Двѣтѣ снимки, съ които сме принудени да задоволимѣ любопитството на читателѣтъ и трѣбванѣята на етнографията сѣ № 3 и 17

Снимката № 3 е съвършено за друго плѣме, а снимката N 17 ако и снимка отъ влакята Б въ туй плѣме но тѣй е непълна и недостатѣчна, щото едва ли би можела да се земе за образецѣ.

Въ снимката N 3 (жената) се вижда сукманѣтъ съ запасаната престилка; въ него липсватѣ тия роскошни накити украшения, съ които сѣ украсени сукманѣтѣ отъ туй плѣме. Моля читателѣтъ да вникне въ накититѣ на сукманѣтѣ, които носѣтъ двѣтѣ жени и тритѣ моми въ снимката N 17, и тамо, ако и не ясно, ще се видѣтъ тия накити.

И на двѣтѣ снимки нѣма на пазвата гиздавата *бивѣца* отъ алена богаяя, коѣшто носѣтъ само женитѣ отъ влакитѣ В и Г.

Женитѣ отъ туй плѣме опасватѣ върху сукманѣтъ поесѣ и тканица, а послѣ престилката и *пафгетѣ* съ коланѣтъ.

На снимката N 17 тоя поясъ, тканицата и *пафтетъ* едвамъ се виждатъ, Пафтетъ сѣ сѣжи както и на снимката N 5 (жена-та отъ лѣво)

Дорамче и джубе немогѣтъ се показа.

Сѣщо не може се видѣ и начинътъ по който сѣ вързани забрад-китъ и какъ сѣ уплѣтени коситъ, защото нѣма снимка съ гърбъ.

Съ оинци сѣ момитъ въ снимка N 17 отъ дѣсно.

Тая носия се срѣща въ селата отъ Бѣлоградчишката око-лия, отъ Берковската и Кутловската, които сѣ расположены въ планинскитъ мѣста. Селата, които влизатъ въ тая група по своя-та носия, сѣ изложени въ петата таблица и на картата сѣ от-бѣлѣвани съ № VI боя. Диалектътъ на тая група е опи-санъ въ третата група на диалектитъ.

Пета група

Въ селата отъ тая група ний срѣщаме слѣдната носия.

А. Селенинътъ е облѣченъ въ :

а) *Кошуля* или *риза*

Въ тая група, въ разнитъ села, носятъ разни ризи : въ нѣкои носятъ прѣтени или мелезни съ разнитъ шарки, а въ нѣкои — памучни — *дерме* наречени, безъ тия шарки. Нѣкога, прѣди 10 — 20 години въ всичкитъ села отъ тая група сѣ но-сили прѣтени кошульи съ шарки, но днесъ све пѣвече и пове-че памучнитъ прѣобладаватъ.

б) *Гаци*

Лѣтно врѣме въ всичкитъ села отъ тая група носятъ га-щи, които сѣ скроени и ушити отъ вълнено лито платно съ кратко дно като панталоне. Тия гаци се носятъ исподъ ризата. Има села, въ които, и лѣтѣ, и зимѣ носятъ беневреци и за туй ги наричатъ беневречене.

аѣщо за единъ нашъ
М-во, комуто съоб-
ща го изпълни по нѣ-
кобъщавамъ на чи-
тая книга, или въ
представени въ повече
съ тия 17 снимки.
Съдържа само въ сним-
ки подрешковците въ
което е прѣдставена и
възвращение на косата.
А то ще бѣде по-
Съфийско.

кто и носия-
особенности
особенности
цѣлимъ го-

въ въ из-
ви, отъ
а скла-
нието
речи.
изни
ци:

Капитъ и *подкапницитъ* се носѣтъ въ всичкитѣ села отъ групата.

Капитъ иматъ форма на гранчарски паници, само че сж по дълбоки.

Подкапницитъ сж чървени и отъ вълненъ платъ. *Чоенъ* подкапникъ носѣтъ само момцитѣ.

Върху джамадана се опасватъ съ дувъ чървенъ или алень поясъ, върху когото иде иримиѣ, а при момцитѣ още и бѣлъ пешкиръ.

Мажътъ отъ туй плѣме не можй да бѣде прѣдставенъ, защото снимкитѣ, които ми се испратиха отъ Ломското Окрѣжно Управление бѣха съвършено негодни (избѣлѣли до толкова, щото типоветъ бѣха не ясни; а освѣнтъ туй и при фотграфиранieto снети по 10—15 лица и въ таково положение, щото за костюмировката нѣматъ никаква важность).

Тия вълнени гащи могатъ се видѣ въ снимка N 10.

Б *Селенката* въ тая група е облѣчена въ:

а) *Кошуля* или *Риза*

Ако е прѣтена кошулята, въ неѣ се срѣщатъ *нашивкитѣ*, *полатѣ* и *усиолитѣ*; ако е памучна—*дермѣ*, тя се носи безъ нашивки.

б) *Престилка* и *Вълнениѣ*

Лѣтно врѣме въ тая група върху ризата опасватъ се съ вълнениѣ и престилка. Престилката е по дълга отъ вълнениѣ до исподъ колѣнѣтъ, по толкова тѣсна, щото кѣлкитѣ оставатъ непокрити. Срѣщатъ се и мрѣжени престилки.

Вълнениѣтъ въ тая група, особено въ нѣкои влакѣ сж много кѣси и при туй прави много лошо впечатление; по трѣбва да се забѣлѣжи, че тоя кроежъ на вълнениѣтъ се вѣжкнѣлъ едвѣмъ отъ 10-тина години на самъ; по прѣди сж имали обще-приетия кроежъ.

в) *Сукманъ*

Сукманътъ има общия кроежъ и носятъ го женитѣ само зимѣ и то въ дома, защото щомъ тръгне нѣкъдѣ, било въ черква, свадба, хоро и др. сукманътъ се хвърга и дохожда *престилката* и *завеската*.

г) *Опиците* съ шаренитѣ чорапе, високи до надъ колѣнитѣ се срѣщатъ на вредъ. *Гетигъ* се само явяватъ тутамъ между момитѣ и булкитѣ, па и при по заможенитѣ жени.

д) *Забрадка*

Забрадката е бѣла и забражданието и нѣма нищо искусство.

е) *Клашникъ* *кжаче* е украсена съ сжитѣ шарки, както се опиасяхъ и по горѣ.

ж) *Глушче* или *дорамче* съ сжитѣ шарки, каквито сж описани по горѣ.

Трѣбва да се забѣлѣжи, че клашника и дорамчето сж и празниственни дрѣхы, *премѣна*, въ които само може една жена да излѣзне на *сборъ*, свадба или да отиде въ черква и на *кръщенѣ*.

Зимно врѣме и въ тая група обличатъ *кожушче* и *кожухъ* украсени и шарени.

Престилкитѣ на женитѣ отъ туй плѣме сж много тѣсни; формата имъ може да се види въ снимката № 7 и 10 само да бждатъ спуснати, а не прѣвити, както сж въ горнитѣ снимки.

Снимката № 10 ни представя типове и costume отъ влаката Г.

Това е седенинътъ и седенката отъ четата група или плѣме. Туй плѣме съ тая носия се срѣща въ Берковската и Кутловската околия; седата, които го съставляватъ сж изложени

въ шестата таблица на селата, а на картата сѣ обѣлѣвени съ № IV бия. По говора си селенитѣ отъ туй шѣме спадагь въ втората група, но има и влакѣ. които говорѣгь диалектъ. наложень въ първата група отъ диалектитѣ.

Шеста група.

Носията въ тая група на селенката и на селенина е слѣдната :

А Селенката е обѣлѣчена въ :

а) *Кошуля* или *Риза*

Въ тая група вече рѣдко се срѣща старовръжската кошуля съ нейнитѣ шарки и ушивки. Прѣтена или памучна, тукъ кошулята вече е безъ шарки. Има още само *полий* и *усполи*.

б) *Престилка* и *Завѣската* или *Вѣлменикъ*. Прѣзъ цѣлото лѣто, па и прѣзъ зиямата въ тая група женитѣ носѣгь исключително *арестилка* и *вѣлменикъ*.

Престилкитѣ сѣ *прѣки* или *арежулки* и мрежени

в) *Сукманъ*

Сукманьгь тукъ и зиягь носѣгь много рѣдко, и то само изъ дома, упогрѣбляемъ само като *рубинка*, дрѣха за край огньището и за пощно врѣме; никждѣ въ тая група не можеше да срѣщнете жена въ сукманъ ако е въ черква, съборъ, па даже и на пѣгь. Сукманьгь въ тая група е станѣлъ голѣма рѣдкость.

г) *Елече*

Тукъ елечето е отъ бѣла аба, но въ повечето села е отъ *басма* или *джамфесъ*. Трѣбва да се зебѣлѣжи, че елечитѣ носѣгь само момитѣ и булкитѣ.

д) *Глужчѣ*, *кжсаче*,

И двѣгь тия дрѣхи, празненственни дрѣхи, съ тѣхнитѣ шарки; *ластаръ загарий* и други тука сѣ общепотрѣбими.

е) *Забрадка.*

Забрадката е сжцата както и въ другитѣ групи, а забражданието е сжщето, каквото и въ петата група.

Зимно врѣме селенката върху горѣизложениѣ дрѣхи ще облѣче още.

ж) *Кожушче* и

и) *Кожухъ*, нашарени, както се шара въ Ломско и които шарки сжщественно се отличаватъ отъ шаркитѣ въ Видинско и другагдѣ.

к) *Опинки.* [Тѣй се наричатъ въ тая група.] Опинкитѣ въ тая група сж врѣвчанки. *Гетитѣ* сжщо се явяватъ, но само при момитѣ, булкитѣ и по заможнитѣ жени, но само когато сж въ черква, на хоро, на свадба и пр. Защото въ *полѣто*: на пивата, ливадата, въ лозето, кждѣто се копае, жѣне или пласти, да отиде било жена, били мома съ гети, още го считатъ за срамъ.

Облѣклота на женитѣ отъ туй плѣме сж сходни съ онуй въ снимкитѣ № 14 и 15.

Пълното моминско облѣкло, както е тя облѣчена за съборъ ни прѣдставява снимката № 9.

Б Селенинѣтъ е облѣченъ въ:

а) *Кожула* или *риза*.

Мажкитѣ ризи въ тая група сж пѣртени и памучни; пѣртенитѣ повечето носѣтъ мажетѣ, а памучнитѣ—женитѣ. Пѣртенитѣ ризи сж безъ нашивки, съ исключение на едни малки шарки отъ чѣрвени конци.

б) *Гащи*.

Гащитѣ въ тая група се носѣтъ и зимѣ и лѣтѣ; повечето сж отъ прѣтено платно. Както и въ петата група, гащитѣ всѣкога се носѣтъ исподъ ризата и запасватъ на голѣ.

Зимно врѣме и въ тая група носѣтъ патуре отъ бѣлѣ ша-

екъ съ крачулѣе и дно; беневреци, но много проста форма такожде се срѣщатъ. Тия остатци отъ беневрецитѣ ни напомнуватъ оуи нѣкогашно далечно минжло, когато и тукъ беневрецитѣ сж били общепотрѣбими и когаго цѣлия тоя край можалъ да бжде раздѣленъ на три групи.

в) *Елекъ* и *джамаданъ*, каквито се описахж носѣтъ и въ тая група.

Отъ врѣхнитѣ дрѣхи, които облича селеништѣ въ тая група, срѣщаме само двѣ: *кжсаче* или *глуфче* и *дрѣа*. Първата е безъ ржкаве, а втората е съ ржкаве съ обикновенна дължина. По дължината на *пѣшоветъ* (политѣ) тия дрѣхи оправдаватъ смѣшливия прѣкоръ, който е даденъ на селеништѣ отъ таѣ група—*орля* или *дрляци*. Дѣйствително, единъ селенишъ, облѣченъ въ тия двѣ дрѣхи, когато лхтува прѣзъ полето двата *пѣша* (поли) на дрѣхата вѣжтъ изъ въздуха като крилѣтъ на птицитѣ; но за туй пакъ отъ всичкитѣ части на дрѣхата въ тая група, най напрѣдъ тия дълги *пешове* ще пострадатъ: въ всѣкоя дрѣха отъ тая група щомъ е извѣхтѣла, ще видите, че дългитѣ *пешове* ги нѣма: останали сж по трѣнякѣтъ и гложакѣтъ на бранищата имъ. Гайтанетѣ сж черни.

Долатанката нѣкога е сѣществувала и тукъ, но сега е такава рѣдкостъ, щото не заслужва да се спомѣнва като дрѣха въ тая група. Такава долатанка т. ie. дрѣха съ ржкаве до лактѣтъ сѣществува само между женскитѣ дрѣхи подъ названиее *кжсаче*.

е) *Оианджакъ* отъ бѣла аба въ тая група е общепотрѣбима. Гунъа никждѣ се не срѣща.

ж) Капата отъ овча кожа и *поджапника* отъ червенъ платъ сж такожде общепотрѣбими. Чърната капа въ тая група се срѣща, освѣнъ въ обикновенната, още и въ една изключително-рѣдка форма, и то само тукъ; има чърни капи на кои

то *тѣмето* горѣ е много пѣшироко, отъ *ободѣтъ* долу и изгледватъ като селенина на трапизъ на главата си нѣкакъвъ чѣрнъ котелъ на когото *дното* е широко, а *ускѣето* (устѣето) тѣсно.

з) *Оаинки*-тѣ сж врѣвчанки и носѣтъ се само съ *навуща*. Между момцитѣ днесъ се срѣщатъ чизми, и то като че отъ день *надѣн* ставатъ необходимо условие за ергенлъка, защото рѣдко ще срѣщнете момъкъ безъ чизми, а особено на хоро и на свадба, дѣто иматъ момцитѣ случай да потрѣбнѣтъ пѣсилно прѣдъ момитѣ.

Зимно врѣме селенинѣтъ облича

и) Кожушче кратко до исподъ пояса и безъ рѣкаве и

к) Кожухъ дълъгъ до исподъ колѣнитѣ и съ рѣкаве.

И отъ туй плѣме липсватъ снимки за мѣжътъ и жената по сѣщата причина.

Лѣтното облѣкло на селенинѣтъ е много сходно съ онуй, прѣдставено въ снимката 14, а зимното съ онуй—въ снимката N 15.

Неточно сж прѣдставени костюмировката и типовѣтъ отъ туй плѣме, но какво ще се прави. Авторѣтъ, като роденъ отъ туй плѣме много съжалява, дѣто не можѣ да прѣдстави въ тая книга типовѣтъ и костюмировката му.

Това е селенинѣтъ и селенката въ тая шеста група. Тая носия се срѣща въ Ломско и Кутловско; селата, въ които носѣтъ тия дрѣхки сж изложени въ седмата таблица а на картатата ги облѣжихъ съ *№ II* боя. Диалектѣтъ въ туй плѣме е изложенъ въ втората група. Има влаки (тѣ сж само нѣколко села) които иматъ съвършено особенъ диалектъ, който е изложенъ въ четвъртата диалектична група.

Седма група

Селата, които съставляватъ тая седма група, или седмото

плѣме въ тоя край, прѣди 50—60 години, както по даалекта, тъй и по носията си, сж съставлявали една група, едно плѣме. Туй се доказва не само отъ живитѣ още въспоминания въ туй плѣме, но още и отъ туй обстоятелство, че въ цѣлото пространство на селата отъ тая група, ако днесъ и толко измѣнени, въ всѣкое почти село ще намѣриге остатци отъ нѣкогашния общъ кустюмъ.

Тоя общъ нѣкогашенъ кустюмъ е слѣдния.

А. Седенинътъ е облѣченъ въ:

а) *Риза*

Ризата е клѣчишна, или ленена; днесъ е и памучна. Клѣчишната риза е била нашарена на пазвата, около еката и ржкаветѣ; шаркигѣ на пазвата сж се наричали мушамбакъ. Дълга е до исподъ колѣнѣтѣ. Днесъ шаркигѣ легка по легка исчезаватъ.

б) *Димии*

Димиигѣ сж широки гаци отъ бѣлъ шакъ не тепанъ, до колѣнѣтѣ и запасаватъ се съ *гачникъ*. Отъ двѣтѣ страни има джебове; долу на крачулетѣ и около джебоветѣ сж поржбени съ чървенъ и синъ гайтанъ.

Зимно врѣме вмѣсто тия бѣли димии носили сж черни димии, но по широки, като шалваре.

в) *Дизове*. Дизоветѣ сж бѣли, които служатъ като продължение на димиигѣ. Исподъ колѣнѣтѣ се връзватъ съ подвръски. Дизоветѣ сж били или поржбени съ чърни гайтане, или сж безъ всѣкакво поржбание. Дизоветѣ и днесъ се носатъ

г) *Долаганка*

Върху ризата обличатъ долаганката, съ ржкаве до лактѣтѣ. Дълга е до надъ колѣнѣтѣ и джебъ отъ лѣвата страна. Около еката, джебътъ, ржкаветѣ, пешоветѣ и бучницигѣ е обржбена съ чървенъ гайтанъ и въ него уденжатъ синъ.

д) *Кжсаче*. Дрѣха безъ ржкаве, дълга до исподъ пояса, или до надъ колѣнѣтѣ.

Отъ лѣвата страна има джебъ. Около еката, джебътъ, пешовегъ е обржбена съ чървелъ и синь гайтанъ. Исполдъ рамото, подъ мишцитъ има *клинове*.

Клашникъ. Дълга дрѣха съ ржкаве, малко цѣвнжти. Обржбена е: около еката съ чървени гайтаци, а на лакътъ съ чървени и синьи.

ж) *Каи*а чърна, като гжба и *подкашникъ* чървенъ. Днесъ подкашника се срѣща много рѣдко.

з) *Опимци* врѣвчаики съ навуца върху дизоветъ.

и) *Поясъ* върху диминтъ, а върху него иримикъ. Поясетъ сж чървени, морави и кафеени.

Туй нѣкогашно общо облѣкло; днесъ, като измѣнимъ гашитъ, т. ie. като обуюемъ на четирма селени слѣднитъ четири видове гаци:

а) *Патуре* отъ само—чръпка съ кратко дно

б) *Димии* бѣли, както сж горѣ описани,

в) *Димии* чърна съ бѣли дизове, и

г) *Патуре* чърнъ съ дълги до исполдъ колѣнитъ дна — тогава ний ще имаме прѣдставителитъ на четиритѣхъ разни мѣжки костюме.

Кои села обаче съставляватъ областта на тия четири костюме, туй ще бѣде облѣжено въ таблицата осма на селата.

Туй плѣме, по носията си днесъ толко разнообразно, съмъ раздѣлилъ на шестъ голѣми влаки, които сж подраздѣлени на по малки влаки.

Снимкитъ Н 11 и 16 ни прѣдстатляватъ мѣжътъ нѣкога въ влаката В, а днесъ само въ нѣкои села отъ сѣщата влаката В, а именно, под влаката а).

Снимката Н 12 ни прѣдставлява мѣжътъ въ промѣнливитъ си гаци въ влаката В подвлакитъ: б—г.

На срѣдата мѣжътъ е въ чърни димии, Както сж облѣчени повечето днесъ селени.

Снимка Н 7 (момчето) ако имаше потуре съ по дълго дно

щеше да ни прѣдстави много вѣрно мѣжътъ отъ влакитѣ Г. Д. Тая снимка е ужъ направена отъ село Чиренъ (влака В) но не е вѣрно ; момчето има чакшъри (шотури), както носѣтъ въ Вртца.

Снимката Н 15 ни представлява мѣжътъ отъ влаката В ; въ тая голѣма влака има нѣкои подвлаки, които, по свойтъ костюмъ се приближаватъ къмъ влаката В, а нѣкои къмъ плѣмената отъ Плѣвненско, които ще опишемъ въ една отъ идущитѣ книги на „Жива-старина“.

Ризата съ шаркитѣ се вижда въ снимкитѣ Н 11, 12 и 16.

Диминитѣ бѣли виждаме въ мѣжъетѣ, които сѣ въ снимкитѣ Н 11, 12 и 16. Дизове виждаме въ момчето въ снимка Н 11. Долатанка виждаме въ мѣжъетѣ въ снимка Н 12. Дорамче иматъ мѣжъетѣ въ сѣщата снимка (първия и отъ дѣсно и въ сръдната) и мѣжъетѣ въ снимката Н 16. Клашникъ нѣма нито въ една снимка. Патуре отъ самоchrжанка ни прѣдставлява снимката Н 15.

Б Селенката въ тая група е облѣчена въ :

а) *Риза* клѣчишна (прѣтена) и памучна. Клѣчишнитѣ ризи сѣ нашарени съ ония шарки, които вече описахме.

Памучнитѣ ризи сѣ безъ такива шарки. Нѣкога клѣчишнитѣ сѣ били на прѣдъ на пазвата набрѣчена и се закопчава на страна. Такива сѣ и днесъ, кѣдѣто сѣ останали клѣчишни.

б) *Вълненикъ*. Вълненикътъ е отъ сѣщъ вълненъ платъ, отъ какъвто и другитѣ вълненици въ другитѣ групи ; разницата се състои само въ това, че тукъ прѣобладающата боя въ вълненицитѣ е тъмно-червена вмѣсто алена, както бѣ въ другитѣ групи. На туй тъмно-червено поле се простиратъ разнорѣднѣни брезди, но такива които хармониратъ съ цвѣтътъ на полето.

въ *Престилка*. Престилката тукъ е подълга отъ вълненка и прѣобладающитѣ брезди сѣ жълти и бледи на тъмно-червено поле. Повечето сѣ *иреки* престилки, а *мрѣженитѣ* се сръщатъ много рѣдко.

кана, край рѣката Искъръ. Тѣ сж само нѣколко, които административно сж подчинени на гр. Враца и спадатъ въ Вратчанскій Окржгъ. По носията си тѣ иматъ сжщитѣ дрѣхи, каквито носятъ и въ селата отъ третата група, т. ie. кжсодрѣшковцитѣ, а по поговора си тѣ иматъ еднакъвъ диалектъ съ селата отъ първата диалектична група: *каща*, „*истърси качамѣко!*“ „*иди си по пакъ*“ „*Нещѣ те нещѣ Петкано*“. „*Язе щѣ лете летувѣ у твойо ситен босилъ*“. Отъ тия нѣколко примѣри се вижда диалектътъ на тия села. По даннитѣ, кои събрахъ въ селата: *Бовъ* и *Зановъ*, принадлежащи къмъ Искрецката околия, Софійскій окржгъ, азъ съмъ наклоненъ да вѣрвамъ, че въ тая осма група ще дойдътъ и много села отъ Софійскій окржгъ. Като несъмъ прослѣдилъ тоя окржгъ, неможъ да знамъ, кои именно села бихъ могли да бждѣтъ вмѣстени въ тая група, или подобръ, коп сж границитѣ на туй плѣме. Туй ще бжде извършено попослѣ, когато изучмъ и Софійскій окржгъ. За туй азъ мислмъ за достатъчно що е казано за носията на туй плѣме тукъ, въ тая книга.

Това сж плѣмената въ тоя край по формата и кроежтътъ на облѣклото имъ. Разницата на тия разни костуме, колкото и да гледахъ да бжде ясна за читателтъ, вѣрвамъ, че све е тъмна. Убѣденъ съмъ, че тия костуме тогава щѣхъ да бждѣтъ ясни, ако при всѣкое плѣме имаше по нѣколко рисунки, отъ които, еднитѣ да прѣдставляватъ селенинѣтъ, а другитѣ — селенката, облѣчени въ описанитѣ отъ насъ дрѣхи. Тѣй и мислѣхъ да бжде отпечатана тая книга, но за моя голѣма жалость, туй неможѣ да стане сега. Причинитѣ сж: едно, че азъ не съмъ рисувачъ, та да можехъ да рисувамъ по селата тия костуме, а друго, че намѣрението ми да събермъ тия костуме и послѣ да ги дамъ да се изрисуватъ, бѣ свързано съ нуждата да распола-

динъ нашъ
мугъ съоб-
щи по вѣ-
тъ на чи-
нъ или въ
повече
спимки.
въ сним-
итѣ въ
овена и
косата.
де по-

ип-
ти
и
и

1
2
3

1931

1932

1933

1934

1935

1936

1937

1938

1939

1940

1941

ди лева — пѣнцо за единъ пашъ.
 Почитаемото М-во, комуто съоб-
 сположено да го изпълни по вѣ-
 кто и да е, обѣщавамъ на чи-
 издание на тая книга, или въ
 бжджтъ прѣдставени въ повече
 волимъ само съ тия 17 снимки.
 ъ се прѣдставлява само въ сним-
 тѣ както на бѣлодрешковцигѣ въ
 о че момата не е прѣдставена и
 скошното ѝ плѣтение на косата.
 не нищо, защото то ще бѣде по-
 съ плѣмена отъ Софийско.

КОРЪТЪ.

и всичкитѣ села, както и носия-
 ючимъ нѣкои малки особености
 ни прѣдмѣти, които особености
 важностъ, ний ще раздѣлимъ го-
 руши.

ри диалекти се състожтъ въ из-
 на пѣкои отдѣлни букви, отъ
 суфикситѣ и флекситѣ на скла-
 на глаголитѣ при сирѣганието
 на пѣкои нескланяеми речи.
 егавляватъ тия чегири разни
 щитѣ етимологически разлици:
 тѣ букви.

се изговаря въ тоя край по

Първа група	Втора група
ж=а	ж=ж
Мажъ : „Перешъ мажу гащите“ (Разговоръ)	зжби : „бели ти зжби зелени“ (Пѣсень)
Кѣща : „Толко здраве в'тая кѣща“ (Пѣсень)	гжба : „Ведрото ѝ гжбясало“ (Пѣсень)
Скапо : „Скапаго дважд боли“ (Пословица)	ржка : „Ржка ржка мис, а двете ржцете“ (пословица)

Има нѣкои думи, които се изговарятъ измѣшано,

понуа : „Занеси ѝ понуда“ (безговоръ)	понуа :
рубинка : „Нема ни рубинка на гърбо си“ (узречица)	рубинка : „Нема ни рубина на гърбъ си“ (узречица)
Кжтникъ :	Кжтникъ

Буквата ж съчетана съ в изговаря се такожде не еднакво : вѣ, вѣ,
а вѣ третата като у или ѳу.

важе : „Правъ като важе у плат- никъ“ (Пословица)	вѣже : „Прав като вѣже у саку- ля (Нар. Послов.)
вѣглен : „гори като вѣглен“ (Пѣсен)	вѣглен : „Йочите ѝ—два вѣгле- на“ (Пѣсень)

Има нѣкои исключения отъ туй горне правилце.

ватакъ : „Ватако се вачи“ (Разговоръ)	вѣтъкъ : „Вѣтъка се вѣчи“ (Разговоръ)

Трета група	Четвърта група
Ж—у	Ж—у
муж : „Мужко дете доеше“ (пѣсень)	муж : „Муж дека ступи, жена не може и да померише“. (послов.)
пупка : „Имам си девоку като пупка“ (разговоръ)	сѣщо
Кус : „Куса кокошка, заман яр- чица“. (Пословица).	сѣщо.

т. іе. пѣгдѣ като *у* и пѣгдѣ като *ж*.

понуда :	понуда :
рубинка : „Ой рубинке, потурин- ке!“ (пѣсень)	рубинка : „рубинка“
Кѣтникъ	сѣщо.

въ първата група се изговаря като *ва*, въ втората като *вж*,

іуже : „Прав като іуже у стру- пѣеницу“	вжже : сѣщо както и въ втора група.
углен : „Баба Неда гаси углица“ (Разговоръ)	вжленъ : сѣщо както и въ втора група.

Така на примѣръ :

вътъкъ „Вътъкътъ се въчи“	вътъж : сѣщо.

Първа група

ватре :

унатре :

„Влезни ватре у кащи !

(Разговоръ)

„Тато е унатре“ (разговор.)

Отваде : „Забегна Стоян забегна.

отваде iу Влашко

(пѣсень)

2. Буквата Ъ.

Буквата **ѣ** въ срѣдата на думитѣ се произнася двояко: като **о** като **е**, а се чуе и като **ж**. Това произношение, споредъ групитѣ, е распределено по слѣдния начинъ :

сегѣ :

сегичка :

сега :

сегинка :

Тогивъ :

„Тогивъ я бѣ младъ“

(Разговоръ)

3. Буквата Ь.

Буквата **ѣ** въ тоя край се изговаря различно. Срѣщаме ѣ въ пѣснитѣ и въ разговора въ двѣ произношения : като **е** и като **ѣ**. Първия звукъ : се чува въ първата и втората група, а втория — въ третата и четвъртата.

Примѣри :

леко : „Лекко като перо“ разгов.

„Лека по лека брашно дeverко?“ (пѣсень)

ден : „Ден, по ден, дойде Великден!“ (пѣсень)

Вездѣн; „Вездѣн стой на тояга“ (пѣсен за овчара)

Днеска : „Днеска ми е ден!“ (разговоръ)

Нощеска : „Нощеска свѣнош не съм спад“ (разговоръ)

Втора група	Трета група	Четв. група.
унътре: „ІУлезни унътре“ (разговор.) Отдънък : Отвъде :	унутре : „Пейо е унутре іу крѣчмуту“. (разговоръ) Отаде : Отуде :	унътре : Както втората група.
„Сеги ми се може“ „Сегичка че дойде“ „Сегинка мръдна“ „Сегѧ немам време“ (разговоръ) тогивъ : тъгъва : „Тогива беше берекет“ (разговоръ) „Тъгъва баща ми беше іоще живъ.“	Съг : „Съг съм дошъл“ Тъг „Тъг времената беіу други“ Тъгай : „Тъгай моме іубаве, Тъгай цвекъе свакакво!“	
Сѧщо като въ първата група	лъко: „Лъко като перо“. раз. „Лъка по лъка брайнѧ де- верко!“ (пѣсенъ) дън : „Дън по дън и тѧта оздраве“ (разговоръ) въздън: „Въздън чекам ред“ (разговор въ воденица) Дънъска Ночъска: „Ночъска сваноч не мигну іот стра“ (разгов.)	

Първа група

Въ окончанието на думитѣ ѳъ брkvата ѳъ въ третата група е запазила гласътъ на ѳъ : сжщето е жъ въ случайтъ, когато това ѳъ е окончание за да прѣдставимъ прѣдмѣтитѣ въ умалителенъ видъ : тогава това ецъ : (въ първата и втората група), въ третата и четвърта се чуе като ѳж. Туй особено става, когато гласоударението пада на последния слогъ. Примѣри.

светецъ :

конецъ :

колецъ :

старецъ :

Като умалително :
цветъ=цветецъ
медъ=медецъ
сынъ=съ : ецъ
синъ=синецъ
братъ=братецъ
конъ=конецъ и пр.

4. Буквата ѳъ.

Буквата ѳъ почти на всѣхъ дѣ въ тоя край се изговаря като е ; като исключение отъ туй правило се срѣща и то само въ раговора дѣто се чуе като я и то само въ нѣкои думи въ селата: *Влашко село* Вратчан. Окрѣжис и въ Кула. Примѣри :

млеко=мяко
леб=ляб
невеста=невяста
прѣкоръ=прякоръ
големъ=голямо

5. Буквата т.

Буквата т въ съчетание съ буквата с (ст) или безъ неѳъ, но последвана отъ ѳе или ѳе, навредъ се чува като ѳъ. Туй и въ четиритѣ групи. Примѣри :

Листие=лискъе :
Глистие=глискъе :
Костие=коскъе :
Прѣтие=прѣкъе :
Цвстие=цвекъе :

Втора група	Трета група	Четв. група
Също както и въ първата група	светъцъ : „Дънѣска имам си светъцъ“ конъцъ : „Удена конъца у иглуту“ колъцъ : „Искръти колъца ют плоть“ старъцъ : „Я видо тия старъцъ“ конопъцъ : „Скину се конопъцътъ“ цветъ=цветъкъ : „Цветъкъ Стани ютговаря: и медъ=медъкъ : „Сънъкъ е по благъ и ют сънъ=сънъкъ : медъка“. (пословица) синъ=синъкъ : „той си има само еднога синъка“ (разговор) конъ=конъкъ : „Конъкъ ли е змиѣкъ ли е“ п. братъ=братъкъ : „Братъкъ Янки проговаря“: п.	
„И на гората лискъето“. (Пѣсень „Излезнала като глискъе след дъж“ (Узречица). „Польето пълно сас коскъе“ (разгов.); срѣща сеи кос. „Два снопа прѣкъе или Три снопа прукъе“ (разг.) „Цвекъе берат, кѣитки кѣитат“ (пѣсень).		

Сжщата буква *т* въ крайтъ на нѣкои думи се явява съ легко произношение като *ж*. Туй се срѣща само въ първата диалектична група.

Срѣща се обаче въ сжщата първа група и произношение *пат*: примѣри.

6. Буквата *д*.

Буквата *д*, съчтана съ други букви, или послѣдвана отъ *не* = *ие* навредъ въ тоя край, и въ четиритѣ групи, се произнася смечено като *гъ* Примѣри:

Тая буква *д* на крайтъ на нѣкои думи въ първата група се чува като *ж*.

7. Буквитѣ *шт* въ третата и четвъртата група има произношениа на *ч*, а въ другитѣ групи на *щ*. Примѣри:

Първа група

пакъ : Пакъо е кален“ (Разг.).

Зекъ :

„Зекъо дойде“

Лакокъ :

„Че го змия изела,

На десна рака на лакокъ.

(Пѣсень)

пат : „Каде пата патуваме“

(Пѣсень)

памекъ „Не йде ми на памекъо“

(Разговоръ)

Ливадие=ливагъе : „Па ютиде *йу* бѣнцино си ливагъе“. (Пѣсень)

Поводие=повогъе : „Повогъето занесе сичко“. (Разговоръ)

Гроздие=грозгъе : „Та си роди бѣло грозгъе“ (Пѣсень)

Людие=лугъе : „И ми смо лугъе като другите“ (Разговоръ само въ 3 и 4 група)

Посѣдис=посѣгъе : „У кѣнци не-маме посѣгъе“ (Посугъе у 3 и 4 групи) (Разговоръ)

Диаволъ=гѣаволъ : „От де ме изду гѣавола“ (Пѣсень и разговори) и други:

гадъ=гакъ : „Да нарани гакъо“ (Разгов. но само въ Вратчан; чуе се туй произношение и въ Малорагъ)

нощ
свещ
еренца
леща
плещи

Втора група	Трета група	Четв. гру. па
пѢТЬ: пѢтя е каленѣ Зетѣ: „Зета дойде“ Лакать: „Лакать и половинѣ“	путь Зетѣ „Зетѣ-медѣ, синѣ- пелицѣ (Пословица)	
вош свещ среща леща плещи	Поч: „сваночѣ вѣлците вѣяше“ (Разговорѣ) Свеч и свѣчь: „Запали свѣчуту (свѣчуту)“ (Раз. Среча: „добра среча“ (Поздрав. когато се срещ. Леча: „бобѣкъ и леча готвимо“ (Разговорѣ) плече: „я іу дигну на плечете“ (Разговорѣ)	

8) Буквитъ <i>жд</i> въ първата и втората групи изговаратъ се като <i>жд</i>, но въ трета и четвърта се изговаратъ въ повечето случаи като <i>дж</i>.	Първа група Межда Сажди Прежда Съглеждам Говеждо Чуждо
9) Буквата <i>н</i> въ много случаи и въ четиритъ групи се произнася смегчена като <i>нь</i>.	Нива: „На нива на бащина си“ (Пѣсень) Пръвня „Отъ пръвня жена, пръвни залаг и пръвни сън по благо нема“ (Пословица) Зимньо „зимниъ Св. Никола и лѣтниъ Св. Никола“ (Въ разговоръ за сендикитъ). Задньо „задньо и предньо точило“ (Разговоръ за колата) Предньо
10) Гласътъ <i>Ѣ=дз</i> се чуе навредъ въ тоя край:	Дзевезда: „Коя ми дзевезда най рано рани“ (Пѣсень) Дзверъ: „Тачо дзвера“ (Прѣкоръ) Дзвона: „Дзвоната дзвони“ (Разговоръ). Дзидъ: „Дзидъ дзидбсанъ, варъ варбсанъ, отъ нигде дупка ни прозорецъ“. (Гатанка)
11) Буквитъ <i>г</i> и <i>к</i> въ много думи се изговаратъ умегчено като <i>гъ</i> и <i>къ</i> и то въ четиритъ групи. Примѣри:	Ногъи (нозе) Ногъе ми омаласаше“ (въвъ 4 група а въ 1 и 2 повечето крака и нозе) Рогъи: „Па ѝ узе алатни рогъи“ (пѣсень) Гъебре: „Шугавия конь като чуе гъебре то чеша се“ (Пословица) Гъинем: „Неда гъине (въхне) за Стояна“ (Разговоръ) Макъа: „Майкъа Дани говори“. (пѣсень) Девокъа: „На срѣща иде девокъа“ (пѣс.) Къитка: „Къитки къитатъ, венци вятъ“ (Пѣсень) и др

Втора група	Трета група	Чете- ру- па
	Меджа: „той е изравнил меджуту“ (Разг.) Саджи: „у котлето су паднуле саджи“ (Разг.) Преджа: „Ночъска ѿн пресекалъ Петканиниту преджу“ (Разговоръ въ селскій сѣдъ) Сагледжует: „и тудека я сагледжует“. (Разг.) Има исключения: Говеждо па и говеждо Чужда: „Чужда ижа чужда грижа“ (Свадбар- ска пѣсень, па и въ разговора).	

12) Буквитъ <i>ст, шч</i> и <i>сч</i> въ много случаи се изговарятъ като <i>шч</i>.	Първа група Дваестче= Глухче= Прасче= Кожухче=
13 Буквата <i>хв</i> се изговара като <i>ф</i> въ 1, 2, 4, а като <i>св</i> въ 3 група.	Фърчим: Да фръкнем на високо“ (Пъсень) Фалим: „Пофали се Дойни Макъа“ (Пъсень) Фащам: „Бъх не фаща но не плаща“ (Пъсень) Фъргам: „Златна ябълка фръга-ше“ (Пъсень)
14) Буквата <i>х</i> се нигдѣ не чуе, нито въ крайтъ, нито въ срѣдата на думитѣ.	дух=Ду дуам врѣх=врѣ на врѣа мех=ме у ме’ъ грех=гре греовно
Б Особенноститѣ въ суфикситѣ и флекситѣ на смяняемитѣ думи. 1. Слѣществителни имена, Въ склоненията на слѣществителнитѣ имена, ний срѣщаме три числа : Един. множ. двойственно ; три падежни окончания: Имен. (съ Вин.) Дателенъ (съ родит. заедно) и звателенъ. Туй е случайтъ за имена отъ мъжки и женский родъ и когато се употрѣбляватъ безъ членъ, па било съ прѣдлогъ, или безъ прѣдлогъ. Имена отъ срѣдний родъ иматъ само единъ един. падежъ. Примѣри :	Мжж. родъ Им. Падежъ и Вин. Падежъ съ прѣдлогъ и безъ прѣдлогъ

Втора група	Трета група	Четв. група
Дваешче Глушче па и глувче Прашче (прасе) Кожушче		
	„Да префрѣнем тихи бели Дунаѣ“ „Пофали се добъръ юнакъ“ но още и „Вала богу“. „Он да се ване до мене“ (Пѣсенъ) „Златку ябалку върляше“ (Пѣсенъ)	
сухо=суо		
Царь : „Царь царува в'цари-града“. Кривакъ : „Па си ѣузе кован кривак“ Кавалъ : Кован кривак меденъ кавалъ“ Напой : „Фрлий-ща гѣе ѣу овчи напой“ Огънь : Жива ше гѣе в' огънь фрлий Митиль : „Изгори ща си ситенъ митиль“. Дунавъ : „Иотишле са край бел Дунаѣ“ Смоя : „иот сив смок срѣсто“ Гевез : „Със гевезъ е подбивамъ“		

И за чтиритъ

**Мѣж. родъ
Родителенъ
и
Дателенъ падежъ**

Зват. падежъ

групи

„Да зема цару царството“ } (Пѣсень)
„Да зема бану банството“ }
„Перем мѣжу ризите (Разговоръ на чешмата)
„Давам коню сено“ (разговоръ на хана)
„Правим коню седлото“ } (Разговоръ на хана)
„Рѣжем коню гривата“ }
„Ивану изгорѣ снопето (Разговоръ въ кръчмата)
„Бръзам войну съ риза. (Пѣсень)

Бълѣжка: Както се вижда не само въ пѣснитѣ, но и въ говорътъ флексията за родителенъ и дат. надежи е еднаква. Туй обаче важи само за одушевленитѣ прѣдмѣти: защото неодушевленитѣ, които служатъ само като материя на одушевленитѣ, много рѣдко се срѣщатъ съ тия флексии: туй се вижда само въ пѣснитѣ и то, когато тия неодушевени прѣдмѣти се персонифицирани:

„Мома босѣлѣку говори“
„Борика бору говори“
„Силен ми виар повири,
„Та ѣскръши бору клонѣето“.

Тая флексия приематъ прѣдмѣтитѣ: кленъ, ясенъ, букъ, джбъ, глогъ, трънъ и яворъ.

„Лудъ ли си бре човѣкъ?“ „Стой мирно бре човѣку!“
(Разговоръ въ селското сѣдилище)
„Склони бе човече!“ (Разг.) Ой ти старче белобрадче!“ (Разг.)
„Ой ти старецъ полуделий!“ (Разговоръ)
„Дунаве, бели, Дунаве!“ Он ти Дунаѣъ, бели Дунаѣъ!“
(Пѣсни)
„Чуй ме бре мѣжбо!“ (Разг.) „На ти пѣньо галци!“ (Послов.)
„Трай коню до зелена трева!“ (Пословица)
„Цвили коню, плачи коню!“ (Пѣсень)

И за четиритѣ

	Мжж. родъ Звателенъ падежъ
Сжществителнитѣ имена отъ жен. родъ въ тоя край иматъ три флексии за първа и втора група, а четири за трета и четвърта.	Жен. родъ Имен. падежъ и Винителенъ

групи.

„Ой ти царе, господаре!“

(Народ. пѣсень)

„Чусш ли ме цару Господару?“

(Пѣсень)

Бѣлѣжка: Отъ изложенитѣ примѣри се вижда, че има четири флексии за зват. падежъ: *о у е и ѣ* (еднакъвъ съ тоя на имен. падежъ).

Първа и втора група

Трета и четвърта група

„Отвързвай люлка ша-
рена!“

„Сас свила с сашивамъ“

„Че ми е нѣва іу гора,
а іу гората айдуци.

(Пѣсни)

Имен. падежъ

„Запита га іубава девока :“

(Пѣсень)

„Земя небо на суд потеряла :“

(Пѣсень)

„Сенка пада от града до града“

и пр.

(Пѣсень)

Винит. падежъ

„Земя дава ту белу пшеницу“

„Грaбну ведро на воду іотиде“

„Овдека ми каауіу белолику девоку“

„Ил ливадску белу раду“

„Или польску любичицу“.

За имена отъ мжжскй родъ, които се
окончаватъ на *а*: владика, войвода, па-
ша, баща и др.

„Я видо башу ти“. (Разг. на полъето)

„Иди при владикуту! (Разг. у крѣчм.)

„Фанули папуту и пашу“.

„Пред пашу коня водеше“ (Пѣсень)

И за чет.

• етиритъ

Същества
жен. родъ
три флеть.
група. ⑤
твърд

жытэленъ
надежъ

Мяжс. родъ

**ФЛЕКСИИ: П, С, ОВС ИЛИ
ЕВС**

...из не-
...всех м
...по
...прислать
...и за
...прислать
...трупа—и
...с
...прислать
...на

гуупи

„Свекъръ Елени говори :“ (Пѣсень)
„Овчаръ Купинки говори :“ (Пѣсень)
„Повена Пени ликцето“ (Пѣсень)
„Та Драган ѝ косата ѝотсече“. (Разговоръ въ селскій сѣдъ)
„Гумре Стани детето“ и пр. (Разговоръ на чешмата)
„Кажѣ либе майци си,
„Майци си, либе, бащи си или бащѣ си“ (Пѣсень).
„Тужно ли ти за макъа, какъ макъи за тебе ?“ (Свадбар пѣсень)

„Ела ми ела белѣно (овца)“. (Пѣсень)
„Сестро Тодоро, Тодоро!“ (Пѣсень)
„Я попей Радо Байова!“ (Пѣсень)
„Леле, Стано, посестримо!“ и др.

Бѣлѣжка : Въ много случая зватель. падежъ отъ жен. родъ се употребява въ именит. падежъ, но само когато означава прилаг. притѣжатели, на примѣръ: бащати, стринка, макъати (пѣсень : „Стринка“ стои вмѣсто „стринкинъ“).

Послушай ме, мама, дойди си ! (Разговоръ : Мама стои вмѣсто „маминъ“).

Мажбе : „Тука ся сичките мажбе“ (Разговоръ)
Мажбеве : „Нашитѣ мажбеве отидоа на горе“ (Разговоръ)
{ Коньи : „Коньите пасжтъ“ (Разговоръ съ коньарѣтъ)
{ Конье : „Коньегѣ се уплашиа“ (Разговоръ съ коньарѣтъ)
{ Коньове : „Сѣ коньовци патаножки“ (Пѣсень)
{ Овни : Овните се пущат на Св. Лука,, (Разговоръ съ овчарѣтъ)
{ Овнове : „Сѣ овновци виторожки“ (Пѣсень)
Сарае : „Запалиле се царюви сарае“. (Пѣсень).
{ Двори : „Беіу двори метени“, „Та паднаа в'равни двори“(Пѣс.)
{ Дворове : У царюви дворове“ (Пѣсень)
{ Листове : „Колко листове на това дръво“ (благословия)
{ Лискье : „И на гората лискьето“ (Пѣсень)
{ Клонове : „Отсечени сѣ много клонове“ (Разговоръ)
{ Клонье : „Клоньето му до чръна земля“ (Пѣсень)
и прочее.

Женский родъ.

Бълъж. Флексията за женский родъ сж двѣ : *и*—за първа и втора група, а *е*—за третя и четвърта.

Срѣденъ родъ.

1. *Бълъжна.* Флекситѣ за срѣденъ родъ сж еднакви и за четиритѣ групи.

2 *Бълъжна.* Отъ смисълъта на разговорътъ, когато се употребяватъ въ тоя край двѣтѣ флексии, установява се слѣдующето правило : флексията *та* се употребява тогава, когато числото на прѣдмѣтитѣ сж, или положително извѣстни, или могатъ лесно да бѣдѣтъ прѣброени, а флексията *тия*—когато прѣдмѣтитѣ сж тъй разбъркани, щото нити се знае числото имъ, нито пакъ могатъ да бѣдѣтъ прѣброени; примѣри : „*няколко момчета*“ „*мно го момчета*“.

Първа и втора група	Трета и четвърта група
жени : постелки :	женé : „Любаве жене“ мараме : } „По мараме дунчи- дунчице : } це“ (Пъсенъ) „Тагай моме любаве“ „Девокъе оро играју“

села : „Селата избéгнаа“ (разговор)
сена : „Сената изгорéа на полето“ (разговор)
{ жита : „Житата озрéа“ (разговоръ)
{ житя : „Житята легнуу“.
слънца : „Некога е имало много слънца“
{ телета : „Стойня има петъ телета за продаване“
{ телци : „У селото измрéа много телци“ (разговоръ)
„Младенци—дери телци“ (узречина)
{ Прасета : „Свинята опраси две прасета“
{ Прасци : „Свинята опраси много прасци“
Небеса : „У небеси се изниша“
{ Момчета : „Пет момчета дойдóа“
{ Момчетия : „На поляната играѣтъ момчетия“
{ Кончета : „Нашата кобила ождреби две кончета“
{ Кончетия : „Момчетия, кончетия“ (игра)
{ Парчета : „Дай ми две парчета шекеръ“
{ Парчетия : „Оти си нарезал толко парчетия?“
{ Качета : „Прати ми три качета сиренъ“
{ Качетия : „Оти си натръкалял тия качетия?“
{ Бурета : „Ния набра'мо пет бурета вино“
{ Буретия : „На пазара има за продажба пълно буретия“
{ Девочета : „Тука минаа три девочета“
{ Девочетия : „На лъулкята има много деночетия“.
{ Пцета : „Тоя овчаринъ има три пцета“.
{ Пцетия : „На мръшата има много пцетия“

2 Членъ.

Членътъ въ тоя край се чуе въ всичкитѣ села и има нѣкои особенності, рѣдки въ другитѣ диалекти на нашего отечество. Тия особенності се състоѣтъ въ това, че въ първата група членътъ за мѣжки родъ тѣ се чуе като *о*, въ втората и четвъртата група като *а* или *ѣ*, а въ третата като *ѣт*.

Ако представимъ схемата на членътъ за мѣж. женс. и сред. родове, ще бѣде слѣдната :

им.—о —а (ѣ) —ѣт
Дат. на—о—а (ѣ) —тому
Вин.—о —а (ѣ) —тога
жен. род.

Им. та — —
Дат. —та — —
Вин. —та — —

Срѣд. род.

то — та

Множ.

те те — те
те те — те

Примѣри.

Забѣлѣжка: Членътъ за множ. число нѣма нѣкои особенності, защото за сичкитѣ родове, сичкитѣ падежи и за 4-тѣ групи е: *те*.

Първа група

Мѣж. родъ

Имен. „Конь-о изгладне“ раз.

Дат.

„Дайте на човеко
леб“ (разгов.)
„Кажи на попо да
дойде (разгов.)“

Винит. пад.

„Пупци рѣто да гови
заeko!“ (разгов.)
„Врѣжи попо да с
мирно селото!“ посл

Втора група и четвърта	Трета група
Вол (ѣ) пасе (разг.)	„Закът побегну“. разг. съ дов.
„Дай на воденчарѣ (а) љема“ (разг.)	„Човекѣтому изгорѣ снопето“ (разговорѣ) „Платили поѣтому за опелѣ- то?“ (разговорѣ) „Свали конѣѣтому љуздата!“ (разговорѣ)
„Заколи овѣнѣ (а) за Рангелов- дентѣ“ (разг.) „Упрегни волѣ (а) у яремѣ“ (разг.) „Покани старецѣ (а) да сед- не!“ (разг.)	„Виде ли тудѣ конѣѣтого?“ (разг.) „Подковали конѣѣтого?“ (разг.) „Иди при кметѣѣтого и кажи му за старцѣѣтого!“ раз. въ кръч. „Бре Пешо! Връжи твоега во- ла, оти е строшил плотѣѣтого!“ (разг. въ кръчм.) „Я сакам да заколем овнѣѣтого за свадбуту“ (разг. меж. двама сватове : тъстѣ и свекърѣ).

3. Прилагателни имена.

Прилагателните имена, ако сж безъ членъ, нѣматъ никакви особености, достойни за забѣлѣжване. Ако сж съ членъ иматъ една особеностъ, която има филологическа цѣна. Качественнитъ, относителнитъ и обстоятелственнитъ прилагателни иматъ еднаква форма, а притѣжателнитъ иматъ друга форма.

Именителния падежъ и Винителния въ първата, втората и четвърта група сж еднакви а въ третата група има за Винит. падежъ особена флексия. Дателния падежъ сжществува само въ пѣснитъ и пословицитъ, но никакъ и въ разговора.

За изрвата, втората и

Именит. „белио конь умре“

Винител. „Я изедо вчерашнιο леб

Имъ „Влашкино газ е поевтинъ отъ Русскио“

Дател. падежъ. Само въ пѣснитъ и пословицитъ, а въ обикновения разговоръ се употрѣблява прѣдлога напр.

„Поклони се лудому като светому“ (послов.)

„Да е богу и светому, кога е берзалия“ (послов.)

Третата група

Четвъртата група

Имен. „брезиът бивол цркну“

„Брѣзиъ (а) биволъ пасе“. (разг.)
„Ти виде грозниъ (а) момъкъ“
(разг.)

Винит. падежъ

„Шутѣго вола изедоше влцитѣ“

„Я продадо лудѣго конѣа

Бѣлѣж. Ако прилагателното се употреби безъ съществителното, тогава приема членъ тога :

„Я продадо конѣат за 500 гр.“

„Кой конъ продаде?“ „Вранѣ-тога, що го бе' кушил минулуту годину от Петка Влѣчинаго синѣа
(Разговоръ въ кръчма)

Има и другъ случай, дѣто се чуе членътъ тога: „язкъ за добратога човека; погину бре!“

(Разговоръ въ Дол. Ломъ)

„Море не кай се закачай сас тога лудатотога попа. Море онъ е бесен“. (разговоръ)

Дател. падежъ

„Кому изгореше снопетс?“

Петку Голѣму“ а казва се и на Петка голаго“.

(„Голия“ тукъ е прѣкоръ) Важи само за собственитѣ имена.

Притѣжателнитѣ прилагателни се образуватъ отъ собствени-тѣ имена, било мѣж-кий, било жен. родъ, съ прибавка на флек-сията *ов* или само *в* и *и*: флексията *и* въ първата и втората гру-па се притуря само при имена отъ жен. родъ, а въ третата и четвърт. група и при имена отъ мѣж. родъ.

Женски родъ на при-лагателнитѣ нѣма нѣ-къква особенностъ, са-мо трѣбва да се по-мни, че, въ винител. пад. въ третата и чет-върт. група има флек-сия *у* или съ членътъ *ту*.

Първа и втора групи

„Петковия конь умре“
„Драгановия (а) вол
пасе“
„Петканнинита кобилка
е крива“
„Стамениния разбой е
добар“

„Стара жена у кѣщи
е нужно зло: ако гѣе
имаш, продай гѣе, ако
гѣе немаш купи гѣе.“
(Узречица).

Трета и четвърта.

„Дѣнѣска Петкина-
те свинѣе опасли
Стояниногоичмика“
(разг.)
„Тия момакъ нѣе
ли Шуйного синатъ?“

„Некай старуту же-
ну!“ (разговор)
„Не испуцай ти іу-
бавуту девоку!“
(разг.)
„Коіу краву ти про-
даде?“ „Млечнуту
краву.“ (разг.)

„Тушникъ“ (тука-
шень, гражданинъ).
„Он е тушникъ“

За четиритъ групи.

Количествени.

А. Числително име.

Отъ количествени-
тъ числителни, само
единъ има падеж. флек-
сии и то само въ пѣс-
нитъ и пословицитъ.
защото въ разговорътъ
се срѣщатъ много рѣдко
Редовнитъ числител-
ни се скланятъ, както
и прилагателнитъ.

Дат. падежъ: „Едному маща, едному
маща“ (посл.)

: Едному дай, другому не
дай, неструва“ (разг.)

Винит. падежъ

„Едного лѣсти, едного мажи!“ (посл.)

Тукъ едному, едного се употрѣблява по-
вече въ смисълъ на нѣкому, нѣкого.

Единъ се произнася двойко: единъ и еднѣ.

Послѣдното произнасяние спада въ тре-
тата и четвърта диалектична група.

РЕДОВНИ ЧИСЛИТЕЛНИ:

(първи: „Пели ли са първи петли и фто-
ри?“ (пѣсень)

(Първѣи: „Защо ми не си ъубава като прѣв-
нѣата години?“ (посл.)

(Двекѣи: „Кито прѣвнѣата година, като две-
кѣята неделя?“

(Втори: „Отъ кѣ петлитъ проиѣа, прѣпеа и
пофторѣа“ (пѣсень)

Трекѣи: „Тоя е трекѣи мѣсець“ (разговор)

Двойца: „Двойца лугѣ минуше“ разговоръ

Тройци: „Троица работници преконватъ го
за денъ“ (разг.)

Четворица: „Четворици брикѣи у един ко-
жу' лежатъ“ (гатаи.)

Петима: „У кѣщи петима сме мѣже (разг.)

Шестима: „Ние сме шестима душ бракѣа“
(разговоръ)

(Седмина: „Седмина бе'мо у юрата.“ (разг.)

(Седам душ: „На седам душ, кое по на-
прѣдъ?“ (разг.)

(Осмина: „Тон кукуррузъ го преконватъ осми-
на за денъ“ (разг.)

(Осѣм душ: „Тан ливиди шкѣснит осѣм душ.“
(разг.)

(Десетина: „Намери ми десетина работници“
(разг.)

(Десет душ: „Бѣа десет душ на едного (разг.)

Стотина: „Стотина душ лугѣ работѣ йздѣи
удѣи“ (разг.)

5 Мѣстоименіе.

а) Лични мѣстоименія.

Огъ личнитѣ мѣстоименія, първото и второто лице, които въ тоя край иматъ: *я, азѣ* (язека) *ти, тизѣ* (тизека), само третото лице съдържа нѣкои особености, съинтересъ филологиченъ. Тия особености сѣ въ Винител. падежъ, дѣто за мжж. и срѣденъ родъ него (го) = нѣга (гѣ), а за женски родъ неѣ (ѣ) = неа (гѣ и гѣа) за първата група, нѣа (я) за втората и нѣу (іу, гѣу за трета и четвъртата. Въ третата група и Дат. падежъ съдържа тая особеностъ за жен. род: *нѣой* или *ійой* или *ій* (туй много рѣдко).

б) Показателни мѣстоименія.

Въ тоя край показателнитѣ мѣстоименія иматъ слѣднитѣ особености и то за третата група:
Мжж. род: Един. число жен. род

Им.	Тия	туя	овая
Дат.	тому (товому)	на туіу (овуіу)	той (овой)
Вин.	того	туіу	(овуіу)

Множ. число

	овія
на овія	овѣм
	овія

Първа група

неа = гѣ: ѣ = я (ѣ):

„Я гѣ видо у ливагѣто.“
(разговоръ)

„Жива ще гѣ вогънь фрлі“
(пѣсень)

„Изгони гѣ, подгони гѣ“
(пѣсень)

„Де е Дана да дойде, оти гѣ
вика Николо?“ (разговоръ)

„Ако отида тамо, ща гѣ
прибия“ (разговоръ)

„Че гѣ води Михал Вой-
вода“ (пѣсень)

Множ. число Дат. падеж за четиритѣ групи *им* или *м'и*:

„Дай м'и да едѣтъ.“ „Ка-
жи м'и да мълчѣтъ“ (разг.)

Трета група	Четвърта група
На туіу: „На туіу кобилу цркну кончето!“ На овуіу: „На овуіу крѣчму ночувасмо.“ Той: „Той довокѣ отрезли ко-суту.“ Овой: „Овой женѣ (жени) узеше сукнѹту.“ Овия: „Овия лугѣ копаіу на пуга!“ Овим: „Овимъ сам казал ону-іу думу.“ нѹ: „Под нѹ седи млад войно“ (пѣсень) „Дека е макѣ ти; нали бо-жем щесмо д'идемо сас нѹ у град?“ (разговоръ) гѹ: „Па гѹ сѣпе Купинка“ (пѣсень) „Я гѹ видо у ливагѣ“ (разговоръ)	іу: Четвъртата група има са-мо іу „Кликни макѹ си, оти іу чека Петкана“ (разг.) нѣга: „После неѣ идем я.“ (разговоръ) га: „Кликни башу си, оти га чека пона іот Мокрешъ“ (разговоръ)
Тия: „Тия човек много вреви“ (разговоръ) Тому: „Тому човеку дай парѣ-те, кой (който) дѣнѣска бѣ у чичини-Томини“ (разг.) Товому: „Товому стражару цркну конѣята“ (разговоръ) Того: „Того началника измѣсти-ше, кой (който) доажда е-сенѣска у село“ Туя: „Туя девокѣ бѣ викинула да пее“ Овая: „Овая баба бабува нощѣ-ка чичинуту-Пейну снаху!“ (разговоръ) Овоме: „Овоме кмету бѣу укрѣ-ли парѣте.“	

Сжщата особенност и съ
мѣстоимението : оня (онзи=о
ния (м. р.) оная (ж. р.) оно
(ср. род.).

в) *Въпросително мѣстоимен.*

Особеността на туй мѣс
тоимение се състои само въ
въпросителното мѣстоимение
кой, което въ селата отъ тре
тата диалектична група се из
говара : *кой*

Другитѣ мѣстоимения не съ
държатъ никакви особености.

Само опредѣлителното мѣсто
имение *сичкий*, въ селата отъ
трета диалектична група пра
ви *сѣвъ*, *сва*, *сво сви* или *сите*.

Кой : „Кой човек дойде ?“

сѣвъ : „сѣвъ свет знае“

сва : „Свѣночь не съм спал“

сво : „Сво време не ядо“

„Сво село е излезло“

сви : „Свите ора отидоа“

си : „Сите работници ядоше“
(разговоръ)

6 Глаголь

Най-характеристична е разницата, която се срѣща въ тоя край въ глаголитѣ. Ний ще изложимъ най-напрѣдъ спрѣгванито на спомагателния глаголь *сѣмъ* а послѣ и спрѣгванията на нѣколко глаголи отъ всѣкое спрѣгване като образци, по които могатъ да се спрѣгватъ всичкитѣ глаголи.

а) <i>Сѣм</i>	I	II	III	IV
Сегашно врѣме.				
сам	сѣм	сѣщо	сѣщо	
си	”	”	”	
е	”	”	”	
сме	”	сѣмо	сѣмо	
сте	”	”	”	
са	сѣ	сѣу	сѣу	
Прѣминнло не свършено				
бе’	сѣщо	сѣщо	сѣщо	
беше	”	”	”	
беше	”	”	”	
бѣхъ	бѣ’мо	бѣсѣмо	”	
бѣхте	”	бѣсѣте	”	
бѣа	бѣ’ъ	бѣу (бѣіу)	”	
Блѣдѣще				
ще бъда	че бъдем	че будем	сѣщо	
ще бъдеш	че бъдеш	че бъдеш	..	
ще бъде	че бъде	че буде	..	
ще бъдемъ	че бъдемъ	че бъдемъ	..	
ще бъдете	че бъдете	че бъдете	..	
ще бѣатъ	че бѣдѣтъ	че бѣду	..	

сѣмѣ	I	II	III	IV
Блѣжѣ неопределено				
би-ща	би-ща	чем	би-чем	нѣмѣ
би-щеш	би-щеш	би-че	би-че	”
би-ще	би-ще	би-че	би-че	”
би-щем	би-щемо	би-чемо	”	”
би-щете	би-щете	”	”	”
би-щат	би-щѣт	”	би-чу	”
Заб. Туй врѣме се замѣства съ друга форма.				
			будем	сѣщо
			будеш	”
			буде	”
			будемо	”
			будете	”
			буду	”
Повелително наклон.				
бади	бѣди		буди	сѣщо
бадете	бѣдете		будете	сѣщо
нека бадаѣ	нека бѣдѣт		нека буду	сѣщо
Примѣри : „Не сам те синко питала“ (пѣсень)				
„Нали смо пуста роднина?“				
„Они су готови за путь“ (говорѣ)				
„Ми бесмо у град“ (говорѣ)				
„Вия бесте легли, када ја стигну“ (говорѣ)				
„Бѣју двори метени“, (пѣсень)				

	I	II	III	IV
	„Беју столи редени“ (пѣсень) „Беу добри“ (разговоръ) „Я ща ти бада зекъ“ (разговоръ) „Они че буду затворени“. (разговоръ) „Будемъ прегрешилъ нещо?“ „Будешъ нещо казалъ лошо?“ „Буде закъснелъ негде?“ „Будемо до съг нещо забъпили?“ „Будете некуд свръчали „Буду су дочули некоіу лакардиіу?“			
	Тукъ тая форма исказва съмнѣние и въ другитѣ групи (I и II се замѣства съ: „Дали?“ „Дане-сме“ и пр.			
първа класаа	Сегашно врѣме			
б) плетѣ	плета	плетем	сѣщо	сѣщо
метѣ	— теш	плетеш	”	”
гребѣ	— е	плете	”	”
бодѣ	— теме	плетемо	”	”
пасѣ	— ете	плетете	”	”
бодѣ	— тат	плетѣтъ	плету	плету.
	Прѣминжло несвършено :			
	метѣ’	сѣщо	сѣщо	сѣщо
	метеше	”	”	”
	метеше	”	”	”
	мете’ме	мете’мо	метесмо	мете’мо
	мете’те	мете’те	мете’те	мете’те
	мете’а	мете’ъ	мете’у	метѣу

	I	II	III	IV
в) мрѣ	Прѣминжло свѣршено :			
	пѣсо'	пѣсо'	сѣщо	сѣщо
	пасе	пасе	"	"
	пѣсе	пасе	"	"
	пасо'ме	пасо'мо	пасосме	пасо'мо
	пасо'те	пасо'те	пасоссте	пасо'те
	пасо'а	пасоа	пасосше	пасо'у
	Сегашно врѣме			
	мрѣ	мрем	сѣщо	сѣщо
	мрешѣ	"	"	"
	мре	"	"	"
	мреме	мремо	"	"
	мрете	"	"	"
	мрѣтъ	мрѣтъ	мру	"
	Прѣминжло не свѣршено			
	мрѣ,	сѣщо	сѣщо	сѣщо
	мреше	"	"	"
	мреше	"	"	"
	мре'ме	мре'мо	мресмо	мре'мо
	мре'те	"	мресте	мре'те
	мре'а	мре'ъ	мре'у,	мре'уили мреше
Прѣминжло свѣршено				
Туй врѣме се употребява като се притури напредъ предложение у—умрѣ, умреше, умре'у' и пр.				

	I	II	III	IV
г) Могъ (първа клас- са)	Сегашно			
	·можа (мога) можеш може можеме можете можатъ	можем (мом) „ (мож) „ можемо „ можътъ	могу (мог) можеш „ „ „ могу (можу)	можем „ „ „ „ можу
	Прѣминнало неовършено			
	може' можеше можеше може'ме може'те може'а	може, можеше можеше може'мо може'те може'ъ	мого' можеше — ше могосме могосте могоще	може' можеше можеше може'ме може'те може'у
МОГЪ	Прѣминнало овършено			
	можѧ' (може' можѧ' (може') мажа (може) можѧ'ме (може'ме) можѧ'те (може'те) можѧ'а (може'а)	сѧщо „ „ „ „ можѧ'ъ (може'ъ)	можѧ (мого') можѧ „ можѧ „ можѧсмо (могосмо) можѧсте (могосте) могѧше—може'у	сѧщо „ „ можѧ'мо —е'то можѧ'у (можау)

	I	II	III	IV
(първа клас- са) д) Влекъ пекъ, секъ, стригъ, текъ.	влека	вlichem	сжщо	сжщо
	влечеш	"	"	"
	влече	"	"	"
	влечеме	влечемо	"	"
	влечете	"	"	"
	влечат	влечътъ	влеку (влечу)	влечу
Прѣминжло неосвършено				
	влече'	сжщо	влеко'	влеко
	влечѣше	"	"	влечеше
	влечеше	"	"	влечеше
	влече'ме	влече'мо	влекосме	влеко'мо
	влече'те	"	влекосте	влеко'те
	влече'а	влече'тъ	влекоше	влеко'у
			влече'у	влече'у
Прѣминжло свършено.				
	влѣко	сжщо		Както не свър- шено
	влече	"		
	влече	"		
	влеко'ме	влекомо		
	влеко'те	"		
	влеко'а	влѣко'тъ		

е) Стрижа	I	II	III	IV
	Сегашно време			
стрижа	стрижем	сѣщо	сѣщо	
стрижеш	—ещ	”	”	
стриже	—е	”	”	
стрижеме	—емо	”	”	
стрижете	—ете	”	”	
стрижат	—ѣтъ	стрижу	”	
	Прѣминило несвършено			
стрижѣ’	стрижѣ’	стригѣ’	стрижѣ’	
стрижеше	стрижеше	стрижѣ	стрижеше	
стрижеше	стрижеше	стрижѣ	стрижеше	
стрижѣ’ме	стрижѣ’мо	стригѣсме	стрижѣ’ме	
стрижѣ’те	стрижѣ’те	стригѣсте	стрижѣ’те	
стрижѣ’а	стрижѣ’ѣ	стригау } стригѣше }	стрижѣ’у	
	Свършено			
стригѣ’	стригѣ’		стригѣ’	
стригѣ	сѣщо		стрига	
стригѣ	”		стрига	
стригѣ’ме	—’мо		стригѣ’мо	
стригѣ’те	”		стригѣ’те	
стригѣ’а	стригѣ’ѣ		стригѣ’у	
Заб. Туй врѣме на тоя глаголъ се употрѣблява и съ прѣдлогътъ о=острижа остригосме, остригосте, остригѣше, остригѣ’у.				

Заб. Туй врѣме на тоя глаголъ се употрѣблява и съ прѣдлогъ *о*=*острига*, *остригѣсме*, *остригѣсте*, *остригѣше*, *остригѣ’у*.

	I	II	III	IV
<i>(Втора клас- са)</i> ж) мръзнѣ Сѣщо: Гинѣ, ринѣ, дигнѣ, исѣхнѣ, на- викнѣ, прѣс- нѣ, гаснѣ, за- гнѣнѣ, потѣ- нѣ, викнѣ, мръкнѣ, стег- нѣ зинѣ и пр. Сѣщо <i>клинѣ</i> . 'само че има клѣ' клѣл (ка- то пѣхъ пѣлъ.)	Сегашно време.			
	мръзна мръзнеш мръзне мрънеме мрънете мрънат	мръзем — — —мо — —нѣтъ	сѣщо " " " " мръну	сѣщо " " " " "
	Прѣминѣло несвършено			
	мръне' мрънеше мрънеше мръне'ме мръне'те мръне'а	мръне' мрънеше мрънеше мръне'мо мръне'те мръне'ъ	мръну' мръну' мръну мрънуемо мрънуете мрънуеу } мръну'у }	мръне' мрънеше мрънеше мръне'мо мръне'те мръне'у
	Прѣминѣло свършено			
	мръзна' мръзна' мръзна' мръзна'ме мръзна'те мръзна'а	мръзна' мръзна мръзна мръзна'мо мръзна'те мръзна'ъ	} } } } } }	мръну мръну мръну мрънуемо мрънуге мръну'у
	Прачаение: мрънал, мрънул.			

	I	II	III	LI
з) орѣ сѣщо: берѣ, дерѣ. перѣ п пр. сущо и колъ. Сѣщитѣ гла голи съ прѣд лози, зыматѣ друга форма: <i>изорвамъ, ис-</i> <i>пирамъ, одирамъ</i> <i>обирамъ</i> и пр. и се спрѣг- ватѣ по трето спрѣгване.	орѣ ореш оре ореме орете орат	орем ореш оре оремо орете орѣтъ	орем ” ” ” ” ору	сѣщо ” ” ” ” ”
Прѣминжло неовършено				
	оре’ ореше ореше оре’ме оре’те оре’а	оре’ ореше ореше оре’мо оре’те оре’тъ	оре’ ореше ореше оресмо оресте оре’у	оре’ ореше ореше оре’мо оре’те оре’у
Прѣминжло овършено.				
	ора’ ора’ ора ора’ме ора’те ора’а Причастие: ораа.	сѣщо ” ” ора’мо ” ора’тъ	сѣщо ” ” ора’смо ора’сте ора’ше съ прѣдлозитѣ: из, пре, до	ора’ ора’ ора’ ора’мо ора’те ора’у

	I	II	III	IV
и) <i>Миѣхъ</i> <i>Шѣхъ, криѣхъ</i> <i>пиѣхъ, виѣхъ,</i> <i>гниѣхъ.</i> <i>(Първа масса)</i>	Сегашно			
	мѣя	мѣем	сѣщо	сѣщо ,
	мѣеш	мѣеш	”	”
	мѣе	мѣе	”	”
	мѣеме	мѣемо	”	”
	мѣете	мѣете	”	”
	мѣятъ	мѣятъ	мѣю	”
	Прѣминало несвършено			
	мѣе’	сѣщо	сѣщо	сѣщо
	мѣеше	”	”	”
	мѣеше	”	”	”
	мѣе’ме	мѣе’мо	мѣесмо	мѣе’мо
	мѣе’те	”	мѣесте	мѣе’те
	мѣе’а	мѣе’ъ	мѣе’у (мѣеше)	мѣе’ю
	Свършено			
	мѣи,	мѣи’	сѣщо	сѣщо
	мѣи	мѣи	”	”
	мѣи	мѣи	”	”
	мѣи’ме	мѣи’мо	мѣисмо	мѣи’мо
	мѣи’те	мѣи’те	мѣисте	мѣи’те
	мѣиа	мѣи’ъ	мѣише	мѣи’ю
Причастие мѣѣ				

	I	II	III	IV
к) пѣѣ сѣѣ, вѣѣ, грѣѣ, здрѣѣ живѣѣ, чѣр- ѣѣ, жѣлтѣѣ люѣѣ (Трета класа)	пѣѣ пѣѣш пѣѣ пѣѣме пѣѣте пѣѣт	пѣѣм пѣѣш пѣѣ пѣѣме пѣѣте пѣѣѣт	сѣѣѣѣ " " " " пѣѣѣѣ	сѣѣѣѣ " " " " "
			Несѣѣѣѣ	
	пѣѣ' пѣѣше пѣѣше пѣѣ'сѣѣ пѣѣ'еѣте пѣѣ'еѣа	пѣѣ пѣѣше пѣѣ'ше пѣѣме пѣѣ'те пѣѣ'ѣ	сѣѣѣѣ " " пѣѣсѣѣ пѣѣсѣте пѣѣ'ѣ (онѣѣ)	сѣѣѣѣ " " пѣѣ,мѣ пѣѣ'те пѣѣ'ѣ
			Сѣѣѣѣ	
	пѣѣ' пѣѣ пѣѣ' пѣѣ'ме пѣѣ'те пѣѣ'а	сѣѣѣѣ " " пѣѣ'мѣ " пѣѣ'ѣ	сѣѣѣѣ " " пѣѣ'сѣѣ пѣѣсѣте пѣѣсѣ	сѣѣѣѣ " " пѣѣ'мѣ пѣѣ'те пѣѣ'ѣ
	Приѣѣѣѣ пѣѣѣ			

	I	II	III	IV
(Пета Класа) л) копѣѣ играѣѣ, мотаѣѣ,	ко́нам ко́паш ко́па ко́паме ко́пате ко́пат	ко́нам „ „ ко́памо „ „ ко́пѣѣ	ко́нам „ „ „ „ ко́паіу	ко́нам „ „ „ „ ко́паіу
	ко́па' ко́паше ко́паше ко́па'ме ко́па'те ко́па'а	сѣ́щю „ „ ко́па'мо ко́па'ѣ	Несвършено сѣ́щю „ „ ко́пасмо ко́пасте ко́паау	сѣ́щю „ „ ко́па'мо ко́па'те ко́па'у
Бѣлѣжа. Глаголитъ отъ тѣхъ гру- па се спрѣгватъ неправилно; приѣм- ватъ окончанія на трето спряже- ние: но спрѣгватъ се и по първо, ка- то глаголтѣ, <i>играѣѣ</i> , които има и <i>иг- раѣѣ</i> и <i>приѣѣ</i> .	ко́па' ко́па' ко́па' ко́па'ме ко́па'те ко́па'а	сѣ́щю „ „ ко́па'мо ко́па'те ко́па'ѣ	Свършено сѣ́щю „ „ ко́пасмо ко́пасте ко́паше	„ „ ко́па'мо ко́па'те ко́па'у сѣ́щю
Причастие <i>Копѣѣ</i> .			Туѣ време повече се употрѣблява съ прилогитѣ: прѣ, аз, аз. до.	

	I	II	III	IV
мелѣ	мелѣам мелѣаш мелѣа мелѣаме мелѣате мелѣат	сѣщо ” ” мелѣамо ” мелѣѣт	сѣщо ” ” ” ” мелѣу	сѣщо ” ” ” ” ”
Прѣминало несвършено				
	мелѣа'(ѣе') мелѣеше желѣеше мелѣе'ме мелѣе'те мелѣе'а	сѣщо ” ” ” -мо ” мелѣе'ѣ	сѣщо ” ” мелѣасмо мелѣасте мелѣаше } мелѣа'іу }	сѣщо ” ” мелѣа'мо мелѣа'те мелѣа'у
Прѣминало свършено				
	мле' мле'ме мле'а Причастие: млеа.	мле' мле'мо мле'ѣ	мле' мле'смо млесте млеше	мле, мле'мо мле'те мле'у

	I	II	III	IV
(Четвър. класа) м) служѣхъ, гасѣхъ, сѣхъцо: учѣхъ, варѣхъ, точѣхъ, вѣчѣхъ, мѣчѣхъ, лѣчѣхъ, готвѣхъ, правѣхъ, моѣхъ, водѣхъ, гонѣхъ, хранѣхъ, борѣхъ, носѣхъ, мѣхъ, свѣтѣхъ, ловѣхъ, садѣхъ, косѣхъ, гасѣхъ, г рѣхъ, ду- шѣхъ, купѣхъ, платѣхъ, и пр. които иматъ причастие на и н.	Сегашно			
	служи служи́ме служат	служи́м, служи́мо служи́тъ	служи́м служи́мо служи́у	служи́м служи́мо служи́у
	Прѣминало несовършено			
	служи́ служи́ме служи́те служи́а	служи́ служи́мо служи́те служи́хъ	служи́ служи́смо служи́те служи́у } и служи́ше	служи́ служи́мо служи́те служи́у
	Свършено			
	служи́ служи́ме служи́те служи́а	служи́ служи́мо служи́те служи́хъ	служи́ служи́смо служи́те служи́ше	служи́ служи́мо служи́те служи́у

	I	II	III	IV
н) хвѣрчѣѣ, така: лѣтъѣѣ, горѣѣ, тѣръѣѣ. врѣщѣѣ, пѣ- щѣѣ, и пр. съ причастіе на ел.	Сегашно			
	фрѣча фрѣчѣме фрѣчат	фрѣчим фрѣчѣмо фрѣчѣтъ	фрѣчѣм фрѣчѣѣмо фрѣчу	фрѣчим фрѣчѣмо фрѣчу
	Прѣѣминало неосвѣршено			
	фрѣче' фрѣчѣше фрѣче'ѣме фрѣче'ѣте фрѣче'ѣа	фрѣче' фрѣчѣте фрѣче'ѣмо фрѣче'ѣте фрѣче'ѣѣ	фрѣче' фрѣчѣше фрѣчѣсѣмо фрѣче'ѣте фрѣчѣше } фрѣчеіу	фрѣче' фрѣчѣше фрѣе'ѣмо фрѣче'ѣте фрѣче'ѣу
	Прѣѣминало освѣршено			
	фрѣча'ѣа фрѣча'ѣме фрѣча'ѣте ѣрѣча'ѣа	фрѣча' фрѣча'ѣмо фрѣча'ѣте фрѣча'ѣѣ	фрѣко фрѣкосѣмо фрѣкостѣ фрѣкоше префрѣкоше } безъ и съ предлозѣте ири	фрѣче фрѣча'ѣмо фрѣча'ѣте фрѣча'ѣу

	I	II	III	IV
о) гълчѣ. Така: лежѣ. егоѣ и други. съ причастие на аѣ.	Сегашно			
	лежа	лжимъ	лежѣмъ	лежѣмъ
	лежѣме	лежѣмо	л)	„
	лежѣте	лежѣте	„	„
	лежатъ	лежѣтъ	лежу	„
Преминало свършено.				
	лежѣ'	лежѣ'	лежѣ'	лежѣ'
	лежѣ'ме	лежѣ'мо	лежѣ'смо	лежѣ'мо
	лежѣ'те	лежѣ'те	лежѣсте	лежѣ'те
	лежѣ'а	лежѣ'ъ	лежѣ'у	лежѣ'у
			многѣ що	
Свършено				
	лежѣ'	лежѣ'	лего (леже)	лежа (легну)
	лежѣ'ме	лежѣ'мо	леже(ти)	леже (легну)
	лежѣ'те	лежѣ'те	леже(он)	леже (легну)
	лежѣ'а	лежѣ'ъ	легосмо	лежѣ'мо
			легосте	лежѣ'те
			легоше	лежѣ'у (легнуу)

	I	II	III	IV
(Шеста класа) П) ВИКАМ	Ссгашно			
	ВИКАМЪ	ВИКАМ	сжщО(окам)	сжщО
	ВИКАМЕ	ВИКАМО	”	”
	ВИКАТЕ	ВИКАТЕ	”	”
	ВИКАТ	ВИКЪТЪ	окаіу	”
	Прѣминжло несвършено			
	ВѢКА’	ВѢКА’	ВѢКА (ока)	ВѢКА’
	ВѢКАШЕ	ВѢКАШЕ	ВѢКАШЕ (”)	ВѢКАШЕ
	ВѢКА’МЕ	ВѢКА’МО	ВѢКАСМО (”)	ВѢКА’МО
	ВѢКА’ТЕ	ВѢКА’ТЕ	ВѢКАСТЕ (”)	ВѢКА’ТЕ
	ВѢКА’А	ВѢКА’Ъ(а)	ВѢКАШЕ (окаше)	ВѢКА’У
	Свършено			
	ВѢКА’	ВѢКА’	ВѢЧЕ (окну)	ВѢКА И КЛѢКНА
	ВѢКА	ВѢКА	ВѢЧЕ	ВѢКА
	ВѢКА’МЕ	ВѢКА’МО	ВѢКОСМЕ (окнусмо)	ВѢКА’МО
	ВѢКА’ТЕ	ВѢКА’ТЕ	ВѢКОСТЕ(окнусте)	ВѢКА’ТЕ
	ВѢКА’А	ВѢКА’Ъ(а)	ВѢКОШЕ (окнуше)	ВѢКА’У

	I	II	III	IV
(втора класа) Глаголи отъ свършенъ вид. викнѣ, легнѣ, хврѣнѣ, врѣ снѣ, лѣснѣ, свѣтнѣ копнѣ, и прочее се спрѣгватъ като глаголътъ мръд нѣ (буква ж) само че нѣма прѣминало не- свършено врѣ- ме. р) викнѣ	Сегашно			
	викнѣ викнеш викне викнеме викнете викнат	викнем " " викнемо " викнѣтъ	сѣщо " " " " викну	сѣщо (кликам) " (кликнеш) " (кликне) " (" " (" " ("
	Свършено			
	викнѣ викна викна'ме викна'те викна'а	сѣщо " викнамо " викна'тъ	викну викну (ти(вече) викну (он(вече) викнусмо викнусте викнуше	сѣщо(кликну) " " " " " " " (кликну'у) викнуу

Бълъжка. Въ трета група свършения видъ въ второ и трето лице един. число има и друго врѣме: Въмѣсто *ну* има само *е*; примѣри: викну виче, падну=паде, съпну=сѣпе тргну=трже и пр.

Бълъжка. Когато прѣдъ основата (корена) се гуди нѣкой прѣдлогъ, глаголитѣ измѣняватъ и самата гласна въ коренътъ. Примѣри:

<i>илетж</i>	заплитам	преплитамъ	іоулитамъ	алот
	заплети	преплети	іоулетете	оплотвамъ:
	(заграждамъ двора съ плетъ)			
<i>цребж</i>	загрибам	іогрибам		
	загриба	іогребете	огрибка	цребло цробж
<i>церж</i>	запирам	отпирамъ		
	запери	іотпери	црепирка	(вехта риза, която се облича, когато се пере)
<i>мерж</i>	замери	отмери		
<i>колж</i>	закольи	прикольи	„коливо (жито, което се носи въ черква на служба, светецъ или смъртъ).	
	распарамъ	испарамъ		
<i>порж</i>	распорвамъ	испорвамъ		
	распорете	испорете	расиран (ѣде като распришъ т. іе. много ѣде лакомо).	
	измита	примитамъ	„омитъ (мръжа, съ която омитатъ житото въ врѣме на връшнѣба)	
<i>метж</i>	измети	примети		
	прибодвамъ	забодвамъ		
<i>бодж</i>	прибаждамъ	забаждамъ		
	прибоди	забоди	„бад“ (На връхътъ на остена има малко шилце, съ което се бодятъ воловетъ; туй шилце се казва “бад“)	
	набадамсе на цѣщо. набади на или набади на (Висока вѣла, съ която дигатъ шума на пластоветъ, за да ги зашумяватъ).			

	<i>бодилъз</i> (трѣва.)		
<i>пекъ</i>	испичамъ	запичамъ	іоничамъ препичамъ
	„ <i>прѣпечина</i> “	} тамо, гдѣто грѣе слънцето и е топло	} „седни на прѣпек“ или: Иди на прѣпечина
	„ <i>прѣпек</i> “		
	испечи	запечи	іонечи прѣпечете
<i>мрж</i>	„ <i>прѣпек</i> “	(Ракия, която е прѣпечена два пѣти.	
	умирамъ	примирамъ	
	умри	примрете	„мор“ (Когато говедата умиратъ, казва се: <i>по говедата е погало мор</i> “.
<i>гладъ</i>	приглаждамъ	заглаждамъ	} <i>гладило</i> (камъкъ на когото се глади бръснача се казва <i>гладило</i>
	приглаждамъ	заглаждамъ	
	пригладя	загладя	<i>гладилка</i>
<i>садъж</i>	<i>насаждамъ</i>	<i>присаждамъ</i> .	Присадъ (круша ашпама)
<i>родъж</i>	прираждамъ	отродвамъ	изродвамъ
	природвамъ		израждамъ
	природѣ		изроди
<i>сия</i>	<i>присиявамъ</i> ,	<i>засиявамъ</i>	„присиявачъ“ (Който присипива. Употрѣблявасе на подсмѣхъ: „Треба ти присптвачъ“.
<i>илезъж</i>	<i>исилезвамъ</i>	„ <i>илъз</i> (Единъ урядъ въ плуга)	
<i>водъж</i>	завождамъ	іотвождамъ	}
	завеждамъ	іотвеждамъ	
	заведи	іотведи	
<i>носъж</i>	заносѣямъ	преносѣямъ	}
	занисамъ	пренисамъ	
	заноси	преносѣя	
	занесѣй	пренесѣй	
<i>горъж</i>	<i>изгарамъ</i>	<i>пригарамъ</i>	<i>прегарамъ</i> употребява се повече въ смисълъ, когато самъ човекъ да изгори, да прѣгори и да пригори.
	<i>изгорвамъ</i> ,	<i>пригорвамъ</i>	<i>прегорвамъ</i> (Значи човекъ да изгори, да пригори, да прегори.
	„я самъ изгаралъ и другидъшъ“		„я не прегарямъ

от тая жалба“ „я не изгарям іот слънцето!“,
„Пригар“.

Туй жирише на пригарь—туй жирише на изгорело.
„Пригар“, е и жито, леща, боб и пр., когато отъ
голъма суша пригори и узрѣе още недорасло,
зелено.

клонѣж

закланяжъ, заклон“ (На овцитѣ правятъ заклонъ
отъ дъждъ и вѣтръ)

заклони

кроѣж

прекривамъ   закройвамъ

прекрѡй   закрой ми

Неправилни глаголи

Въ тоя край се срѣщатъ слѣднитѣ неправилни глаголи въ слѣдната форма.

Идж	I	II	III	IV
Тоя глаголь въ тоя край се употрѣбля- ва въ двойка смисълъ : на дохаждамъ и на отивамъ. Така, ако се ка- же: „я ти идем нагоскѣ“, зна- чи дохождамъ ти на гостѣе. Ако ли се ка- же: „Иди му кажида си дой- де!“ значи оти- ди да му ка- жешъ и пр. Сж- що и въ трета- та група: яидо у цркву, значи: азъ ходихъ въ черква.	ида идеш иде идеме идете идат	идемъ идеш иде идемо идете идѣтъ	идемъ идеш иде ” ” иду	идемъ идеш ” ” ” иду
		Несвършено		
	иде’ идеше идеше иде’ме иде’те иде’а	сжщо ” ” ” ” иде’ъ	идо идеше идеше идосме идосте идоше	иде’ идеше идеше иде’мо иде’те иде’у
		мо	много рѣдко	
		Причастие: ходилъ, ишълъ		
		Заловѣдателно		
	иди идете	иди идете	иди идете	сжщо ”

	I	II	III	IV
Доидѣ Тука се упо- трѣблява въ слѣдната форма	да дойда да дойдеш да дойде да дойдеме да дойдете да дойдат	да дойдем да дойдеш да дойде да дойдемо да дойдете да дойдѣт	да дойдемъ „ „ „ „ да дойду	сѣщо „ „ „ „ „
	Свършено.			
	дойдо' дойдѣ дойде дойдо'ме дойдо'те дойдоа	дойдо' дойдѣ дойде дойдо'мо дойдо'те дойдо'ъ	дойдо' дойдѣ дойдѣ дойдосмо дойдосте дойдоше	дойдо' „ „ дойдо'мо дойдо'те дойдо'у
	Причастие: дошѣлъ, дошла, дошле,			
	—шла —шле	—шла —шле	—ла —ле	„ —ла —ле
Отидѣ.	да отида да отидеме да отидат	да отидем да отидемо да отидѣт	да отидем „ да отиду	сѣщо „ да отиду

	I	II	III	IV
	Свършено.			
отидò отиде отиде отидоме отидоте отидо'а	отидò' отиде " отидо'ъ	мо	ойдо (отидо' отò ойде (отиде) ойде (отиде) отосмо ойдòсмо (отидòсмо) отòсте ойдосте (отидосте) отòше ойдоше (отидоше)	отидо' отиде отиде отидо'мо отидо'те отидо'у.
	Причастие			
отишал (очъл-очъла)	отишъл		ошъл	отишъл.
	Заповѣдателно			
иди идете	иди идете		или идете	иди идете
За четиригъ групи: айде, айдемо, айдете блжже неопредѣлено				
отй-ща	отй-щъ		отй-чу отй-чеш отй-че отйшчемо отишчете отй-чу	

	I	II	III	IV
Ходѣ	Сегашно			
	ѡда	одим	одим	одимъ
	ѡдиш	одиш	"	"
	ѡди	оди	"	"
	ѡдима	одимо	"	"
	ѡдите	одите	"	"
	ѡдат	одѣтъ	оду (оде)	оду
	Преминало несвършено			
	оде'	оде'	оде'	оде
	одеше	одеше	"	одеше
	одеше	оде'мо	одѡсмо	оде'мо
	оде'те	оде те	одѡсте	оде'те
	оде'а	оде'ъ	одѣу	оде'у
	Преминало свършено			
	одѣ'	одѣ	одѣ идо	одѣ'
	одѣ'	одѣ	одѣ иде	одѣ
	одѣ'ме	одѣ'мо	одѣ иде	одѣ'мо
	одѣ'те	одѣ'те	одѣсмо отѡсмо	одѣ'те
	одѣ'а	одѣ'ъ	одѣсте	одѣ'у
			одѣше	
	Причастие			
	одѣл	одѣл	одѣл ошѣл	ишѣл

	I	II	III	IV
Отваждамъ (отивам) ѣмѣ (емѣ) Тоя глаголъ въ тая форма се чуе въ III група само ка- то съществи- телно „емѣ“. (порѣчи- тель), а като глаголъ се употрѣблява съ предложе- нїе: за и у заемамъ <i>уемамъ</i>	ѣтоваждамъ отводи́мъ отоди́мъ отади	отваждамъ отваждамъ отоди́мъ	сѣщо но повечето: отоди́мъ (ота́днмъ) отоди́мо (ота́димо) отоду (ота́ду)	отоди́мъ отоду
иска́мъ (са́камъ) ищѣ	са́камъ сака́шъ ща щеш щемо щете щат	са́камъ сакѣтъ или очемъ (и́щемъ) очешъ (и́щешъ) очемо (и́щемо) очете щете очѣтъ (и́щѣтъ)	(очемъ) са́камъ (очемъ) са́каиу оче очемо очете очу	са́камъ са́каиу

Бѣлѣжка. Другитѣ врѣмена както и на глагола *отѣдѣ*.

Заемамъ както глаголѣтъ *викамъ*, употрѣблява се още и въ формата *заемѣмъ*. *Уемамъ*. Тоя глаголъ има особено значение. На воденицата, на вальавицата, правото, което знае воденичара и вальавичара се казва *уемъ*.

	I	II	III	IV
<i>нѣцѣ</i>	неискам нещат	нечем (нещем) нечемо нечѣтъ	нечем (не'тем) нечемо (нетемо) нечеіу (не'чіу)	нечем нечемо нечеу
	Прѣминило свѣршено			
	несака' (нещѣя не сака' (нещѣя) несака'ме (нещѣяме) несака'те несака'а (нещѣя'а)	несака' (нещѣя' " (нещѣя несака'мо (") несака'те (") несака'ъ (ни)	не'те' нете нете нетес'мо нетесте нетеше } нете'у }	несака' (нещѣя несака' (") " (") " (") " (") несака'у (нещѣя'у)
	Прѣминило не свѣршено			
	нещѣ, нещѣше нещѣте нещѣ'ме нещѣ'те нещѣ'а	нещѣ' " " " мо " нещѣ'ъ	нете' нетеше нетеше нетесмо нетесте нетеше } нете,у — }	нещѣ' " " нещѣ'мо " нещѣ'у
	Причастіе			
	нещел (сакалъ)	нещел (сакалъ)	нещел (сакалъ)	нещел (сакалъ)

Дѣѣ

Тоя глаголѣ се употрѣблява безъ прѣдлози въ форма: *дѣ, девам се*: „*Де направи това!*“ „*Дека се девашъ толко време?*“ „*Дека се дека до сѣдѣ?*“

Отрицателно: Недей: „*Недей буга това*“

Съ прѣдловитѣ: *у за из*: *удевам*: „*Удевам коней у илатѣ*“. *Удѣм конца*: *задевамъ*: „*Задева (закачаем) децата*“; *Незадевай!* *издевам*: „*Конца се издѣм*“

Кай

Тоя глаголѣ, ако и много рѣдко, но пакъ се употрѣблява въ смисълъ на дей:

„*Некай го!*“ „*Некай детето!*“ „*Некай да зимаш парите бѣзменѣ!*“

„*Некай дружиш да минешъ аутъ на мужьтога*“

безлични глаголи.

<i>грѣмѣ</i>	<i>грѣмѣ</i>	<i>грѣмѣ</i>	(<i>грѣмѣ</i>)
<i>трещѣ</i>	<i>трещѣ</i>	<i>трещѣ</i>	(<i>трещѣ</i>)
<i>блещѣ</i>	<i>блещѣ</i>	<i>блещѣ</i>	(<i>блещѣ</i>)
<i>вали</i>	<i>валѣ</i>	<i>валѣ</i>	(<i>валѣ</i>)
<i>сѣткѣ</i>	<i>сѣтѣ се</i>	<i>сѣтѣ се</i>	(<i>сѣтѣ се</i>)
<i>мръзѣ</i>	<i>мръзѣ се</i>		(<i>мръзѣ се</i>)
<i>мръзѣ</i>	<i>мръзѣ ми</i>		(<i>мръзѣ ми</i>)

7 Причастия

Въ тоя край причастията на глаголитѣ се срѣщатъ въ обикновенната форма:

ал, ел, ул, ил, ол, жл (ул):

ал: *сѣкал, гледал, слушал пр.*

ел: *щел, цел, мел, и пр.*

ил: *учил, дѣл, мѣл и пр.*

ул: *чул (чуш), обул (обуш обувамъ),*

ол: *бол (бодѣ)*

жл: *мръзнал (мръзналъ) погледнал (погледналъ) и пр.*

Има друга форма причастие или дѣе—причастие, и то много рѣдко, само за нѣкои глаголи :

плачѣж: *плачешкомъ*: „Детѣто си дойде плачешкомъ“.

стоѣж: *стоешкомъ*: „Девера служи ракия стоешкомъ“

бѣгамъ: *бежешкомъ*: „Оп си отиде, ама бежешкомъ“.

трѣчамъ: *трѣчешкомъ*: Иди та допеси сенѣ: но врѣви трѣчешкомъ!“

дебнѣж: *Дебнешкомъ*: „Я улѣвна у крѣчмата принѣй“, *дебнешкомъ*“ (без да ме усѣтижѣтъ)

Крадж: *крадешкомъ*: „Я узѣ' крадешкомъ таи вѣлна“ (безъ да ме видѣтъ)

седѣж: *седешкомъ* „Он си приказваше на началника *седешкомъ*“.

К. Несклоняемитѣ думи

9. Нарѣчїе

Ний ще изложимъ тукъ само особенноститѣ на нарѣчїята, което се срѣщатъ въ тоя край.

1 Обстоятелствени :

а) *качественни*: така, онака (инѣкъ). болѣе (подобрѣ), полѣгичка, полѣка (полека), еднѣкъ (тутакси) „*прѣзглавѣ*“

„*катѣ-речї*“

б) *количественни*: еднѣш (веднѣжъ), двѣжъ, трижъ, много малко, мѣнко, ѣч (хич), *идовише*

в) *Врѣмenni*: сѣга, сѣг, сегѣ сегичка; другѣш другѣчъ, сѣгинка, тѣг, тѣгай тѣгивѣ, тѣгива, тада днеска гнеска, дещѣска *дѣн-ночь дѣн-нощѣ* нощеска нощеска, *прѣживе*.

ютре, зарѣнъ зѣитре, зѣютре, вчера, зѣвчера, зѣчерѣ ичѣра

Довѣчера квѣчеру

Зѣран, уютре,

Денъем, нощем, допладне, іотпладне, напладне, ушотайнодоба, пръвипетли, фторипетли, узорї, голѣма вечера, малка вечера, ообѣдъ. икиндия, *зѣрнодоба* лете, зиме, прѣлеги, ѣсени.

Лѣтоска, зимъска, есепъска (есенска), пролѣгоска. бѣзврѣме.

Лѣни, полани

Огдавно, іотскоро,

Всѣкоги, нїкоги, нїкага никадѣ

Таягодимъ догодимъ

От сегї отсѣга отсѣг.

Секоги, свѣнощъ, свуночь вѣздѣнъ

іоткога, докога, откада откъ, докѣт

додека (додѣто) докада; карай-варай, кара-варѣ.

г) Мѣстни :

Дека. кудѣ

Нигде, негде, нїкуде некуде

туї (тукъ) *надвор* понадвор (повѣнъ), одѣнѣк, одвѣде

унѣтре, унутре вѣтре, ондека, овдека, судемъ, тудека крѣз. крѣзсело,

„горѣ-доле“

„наблизо“ „прѣз-море“, „усвет“ „посвет“.

Домѣ (домъ)

д) За точностъ: мїгар ? лагомї ? далї ? лалї ? налї ? лѣгом ? оти ? заща ? когї

„божем“; „боже-мѣ“, „ладасе“

садѣ, сѣмо, ѣакѣ

е) За мѣрка : удже (повече)

май (комаї), ѣле

Въ тоя говоръ се срѣщатъ много често глаголитѣ въ неопредѣленото си врѣме въ слѣдната форма и случаи:

„Ти неможеш плѣ (т) *уилѣ* тоя чорап до довчера“

„Щеш ли помѣ (т) гумното?“

„Можеш ли пасà толко овци?“

Щеш ли умрѣ от ядъ?“

„Можеш ли уморѣ тая змия?“

„Можете ли пресѣк тая растица?“

„Можеш ли пресѣ тоя песак за единъ день?“

„Можеш ли острѣга овците до довчера?“ и пр.
събрá, брà, орà (изора, преора) копá (прекóпa) млѣ (измлева) служи (послужи), фрѣкнà (префрѣкна), лèжà (полѣгна) вика́ (викна) и пр.

2 Прѣдлогъ

Особенитѣ прѣдлови, употрѣбляеми, въ тоя край сж:
одѣ, у, сас, нади, крѣз, подѣ, задѣ, преди, заради

3 Съюзъ.

Особеннитѣ съюзи сж:

пà, тапá, амà, данò дáко

4 Междуметия:

Их-ху-ху! уà, ох!

Омà! (момà) бе! Ух! Де!

Ей! а-а-а! ѡ-ѡ'-хх!

Вера! Сподайми ти!

Дѣ жепо! Макъе! Наадраве! Наадравичка!

Добràсреща! Добràстига! Помòзи богъ!

у-у-у! Ту-у! Ейс! Чà-а! Дѣ-и!

Що-о! Сту-у! (стукни)

Примѣри :

Ний ще приведемъ тука повече примѣри за глаголнитѣ окончанія отъ III и IV диалектични групи, защото тѣ и съдържатъ най-големи особености

„Венѣца плету одѣ цвекѣе свѣкакво сас црвен конѣц и се провиру крѣз нѣча“ (Разговоръ за вѣнеца на Енѣовденъ) III

„Када я мину, онѣ мете’у тока“ (Разговоръ за връшидба) III

„Ми пѣсо’мо възди козѣте“ (Разговоръ) III

„Ния пѣсо’мо воловете“ (Разговоръ) IV

„За свѣдбу’у они помето’у нумното“ (Разговоръ) IV груп.

„Спайте изгребоше из кошат своето жито“. (Разг.) III

„Баба ми лежи, ноло нече юш да жре“. (Разг.) III

„Они мру ют глади“ (Разг.) III

„Нашите овци умре’у повече ют половината“ (Разг.) IV

„Много деца умрѣше (умрѣша) усело“ (Разгов.) III

„Я не мог да га видим“ (Разговоръ) III

„Они могу да иду дѣнѣска“ (Разговоръ) III

„Они можу ако очу да еду и без нас“ (Разговоръ) III

„Ми не можесмо да м’и помогнесмо сас нищо (Разг.) III

„Они може’у да инѣяру“ (Разговоръ) IV

„Пцетата влечу црѣнулуту кобилу“.

„Влѣците завлеко’у две овци“ (Разг.) IV

„Када минусмо покрай бачиу’у, они стриже’у овцете (III)

„Денѣска нашитѣ настригва’у детето“ (Разг.) IV

„Бесмо на Драгоманъ ; свуночъ треперасмо от студ ;

„Мрѣзнусмо възди на снегъ“ (Разг. III

„Нашите некада служе’у Светог Николу“. (Разг.) III

„Ми дѣнѣска че служимо Светог Игната“. (Разг.) III

„Нѣнкишици ору Чичимуту Кдишу пѣиву.“ (III и IV).

„Лани орасмо у Голо-брдо“ (III

„Видвѣли нашите какво праве’у? }

„Видвѣ’ги; они оре’у у златиу’у } (Раз. IV Вѣлчедрѣма)

„Дойкиници оре,у пà, када я мину (Разг. III)

„Дънъска Ђоцановци преораше нашугу нъиву (III Разг. въ общ. сѣд. въ Горни. Ломъ).

„Есъяъска Донкинци преора'у нъивуту“ (IV)

„Они немогòше да се укрију (III)

„Они не може'у да испију свòто вино (IV)

„Омйсте ли се?“ (III) „Омисмо смо се“ (III)

„Сливете узрèше ли?“ (III)

„Крушите изгнй'у“ (IV)

„Пролòковци прèкопашн кукурузъ“ (III Чупренъе)

„Отвèс'те ли житото?“ (III)

„Дънъска отвèсмо житото, а уиутро отвè'чемо кукурузàта (III Търговище)

„Они се живè'у брацки, доде бе'у живи старйге“ (IV)

„Като кош'у герана. ископа'у едън казан със парè.“ (IV)

„Оде'у два камика и ния смлè'мо дъсно.“ (IV)

„Я видè вашитѣ гуске; юнй фрчè'у по ливагнето; гòне'у ги пударете“ (IV и III)

„Синочка вечерасмо рано и я си лèго' (III Стàкъовци).

„Када пуче топа, ми лèгосмо нàзем“ (III Гор. Ломъ)

„Онй лèгоси у водуту“ (III Кòпиловци)

„Онй легну'у у окопа“

„Легну'мо нички“

„Легну'те у тревуту“

} (IV Вълчедръма и Ковачица)

„Ми стоясмо сву нòчь (III Влашко село)

„Када мину край плòта, онй юш глъчеу“ (III)

„Стано, окни бащу си!“ (III Говежда)

„Когн улєзвà у ижугу, женèте плàче'у“ (IV)

„Кого клйкатъ?“ (IV Мòкрешъ)

„Клйкамъ срйну Пръву да дойде дòма, оти тàта е болєнъ“ (IV Ковачица).

„Клйкају бащуги у полицијугу“ (IV Мокрешъ).

„Башути кликнуше ли у полицѣиуту?“ (III Дълги делъ)

„Съг га кликнуше и ion бде“ (III Дълги делъ)

„Стана се варѣка (плаче, тѣжи) отъ мужата “(своя мѣжъ)

(III Къшиловци)

„Неда се тужи от мужатогѣ“ (от другъ мѣжъ) (III Стакъевци)

„Штѣ чѣишишъ Гюрбъ?“ (IV Стакъевци)

„Етѣ приплитам плотат“ (III Стакъевци).

„Уплете ли се Стано?“ (IV)

„Онѣ заплѣтоше чоранѣте от мѣнка“ (IV)

„Кудѣ су девокъете?“ „Съг се уплѣтоше и излезнуше нѣку-де“ (III)

„Коѣ сѣрши набоднѣуту; съг нема със що да зашумим сла-муту?“ (III)

„Прѣпек ракѣиу пияу“ (IV)

„Седнуле на прѣпекъ като смокове“ (III и IV)

„По стокуту пошло „моръ“ (III и IV)

„Я ѣдемъ самъ, па дѣко и да не сѣм капен“ (III и IV)

„Кудѣ су ошли кмеѣт и попѣт?“ „Огоше у Реплѣану“ (село)

(III Чупренѣ)

„Онѣ ѣде’у по путѣ и се кара’у за нещѣ“ (IV Вълчедъръ)

„Доидо, барабаръ със него“ (IV Мокрешъ)

„Спаиите дойдѣше ли у наше село?“ (III Салашъ)

„Кадѣ отѣ’ у градъ видѣ’ убѣта га човекѣ“ (III Превала)

„Ми отѣсмо у нѣвѣуту.“ (III Превала)

„Онѣ отѣше на ливѣдѣуту.“ (III Митровци)

„Кадѣ за девокъѣ отѣде“ (пѣсенъ III)

„Када се врнуше оттѣде“ (пѣсенъ III)

„Вишиѣ черсе цѣфѣ’у“ (пѣсенъ III)

„Кадѣ дойдѣше на дома“ (пѣсенъ)

„Когѣ си отѣдо’у лугѣте“ (IV Ковачица)

„Па си на пѣивѣ очѣлѣ“ (I Черепъ)

„Онѣ бѣиу ошли“ (III)

- „Отѣ-ща на нѣвата“ (I Малоратъ)
„Отѣ-чу у градъ“ (Ш Стакѣвци)
„Дой-ще Гьбергѣвден, отѣщем на цвекѣ“ (I)
„Лучѣръ ти куде идѣ?“ (Ш Раяновци)
„Я идо у градинуту“ (Ш Влѣовичъ)
„Отоди на воденицата“ (I)
„Они отѣду на гробища“ (Ш и IV)
„Неща да отида“ (I)
„Нещатъ да ни чуятъ“ (I)
„Нече да иде“ (II)
„И я очемъ и клѣусе оче, ноло када Бог нѣче“ (Ш)
„Очете ли да ви дойдеме нагоскѣ?“ (II)
„Очемо, оти да нѣчемо, прикаска ли е?“ (II)
„Не щѣя’ти да ми свѣршиниъ тая работа!“ } (I и II)
„Не свѣрши’те ми тая работа!“ }
„Негѣсте да доидете на свадбуту!“ (II)
„Не щѣя’у на га да погледну барѣм!“ (IV)
„Некай да се задеватъ със него, оти он е малко сълудни-
чавъ.“ (I II III и IV)
„Така или онака, ноло я сакамъ да ми кажете една ла-
кардия.“ (I)
„Лѣгка полѣгка девере!“ (пѣсенъ)
„Он еднѣк си ойдѣ“ (Ш и IV)
„Он се смѣ прѣзглав“ (Ш и IV)
„И другош ме грло болѣзо“ (I, II)
„Я мислимъ за теба *дѣн-ночь*“ (Ш и IV)
„*Каран-варан*, он умрѣ“ (I)
„*Карѣ-варѣ* и я стану кмет“ (II III и IV)
„Ион побегну бѣзвреме“ (Ш IV)
„Зайчеръ си дойдѣ’у мужѣте“ (IV)
„Ичера се пристѣну Петкана“ (Ш и IV)
„Дойдѣ к’вечеру, оти си служимо“ (Ш и IV)

- „Куд си била у зорна-доба?“ (Ш Бонидовци)
„Глава ме боли все прѣлети“ (II I Ш и IV)
„Щръковете си отѣтду ѳсени около свети Идиѧ“ (II Ш и IV)
„Летоска дойде начидника, а зимъска го измести’у“ (IV)
„Откъ’ петлите пропеѧ“ (I II IV)
„Откъѧ те тука чакамъ?“ (I II IV)
„До коѧ ще тръним!“ (I II IV)
„Излезни понадвор!“ (II IV)
„Одънк рекѧта е ливагъето“ (I II IV)
„Оттаде дѣла у мрътвиниуту“ (Ш)
„Улезни нутре!“ (Ш)
„Улезни унутре!“ (II IV)
„Влезни ватре“ (I)
„*Судеж по свет одиш’ никуѧе мирка да немашъ; мирка ни сврътка!*“ (клетвя Ш)
„Свѣкаде по свет да одиш? никъде мирка да немаш; мирка ни сврътка!“ (I II, IV)
„Мйгар не чу?“ (I II и IV)
„Лъгомъ не виде!“ (Ш и IV II)
„Лагомй не сакѧ’ му ръштото!“ (I II IV)
„Лалй ти казвамъ?“ (II)
„Налй ти казѧ“ (.)
„Бѣжемке ми обеща?“ (II IV)
„Ла’а се да не замеш!“ (II IV Ш)
„Дако нече“ „Дако ме гледа“ (Ш II IV)
„Удже ме грѣло заболѣ“ (I)
„Удже ме фаща яд“ (II)
„Мѧй нема да си дойде довечера!“ (II)
„Сполай ми ти за лакардия!“ (II)
„Вѣра, че си дойде; я ти казвам!“ (II)
„Де, жено! недей толко мърда“ (II)
„Ейс бельо, чаѧ сивчо“ (II)
„Сту’у крѣньо!“ (II)
-

Туй сж диалектичнитѣ особенноти въ тоя край. Както се вижда отъ примѣритѣ, които съмъ изложилъ, азъ съмъ гледалъ повече на живата, на сжществующа днесъ, речъ; отъ разговоретѣ, водени отъ населението, било въ къщи, било на пивата или въ кръчмата и общинскитѣ селски сѣдилища, азъ събрахъ тия примѣри и установихъ диалектическитѣ разници. Зималъ съмъ въ внимание и пѣснитѣ и пословицитѣ, но само тогава, когато за подкрѣпление на нѣкоя извѣстна етимологическа форма, не съмъ можалъ да срѣщамъ примѣръ въ живата речъ. Примѣритѣ съмъ бѣлѣжилъ отъ устата на селенитѣ, и туй не веднѣжъ ми е причинявало неприятности, и принуждавало е селенитѣ въ нѣкоя кръчма да млъкнатъ и да избѣгатъ. Гръшкитѣ съмъ поправялъ споредъ указанията, или на святиеника, или на кмета и нѣкой писаръ въ селскитѣ общини. До колко съмъ сполучилъ, остава на критиката да каже, но азъ се ласкамъ, че съмъ събралъ всичко нужно и важно.

В. Границитѣ и числото на плѣмената.

Слѣдъ туй изложение на посията и диалектитѣ въ тоя край, ний пристѣпваме вече къмъ самото изложение на селата, които съставляватъ отдѣлнитѣ плѣмена.

Първа таблица. Плѣме I

Въ тая таблица влизатъ селата отъ първото плѣме, очертани на етнографическата карта съ боя *М* I

Тия села сж :

Балѣй (115), *Ракотица* (58), *Врѣвъ* (240) *Гомотѣрци* (1087), *Флорентинъ* (608), *Ясенъ* (541), *Гинзово* (1325), *Чорокалинъ* (87), *Кирил-бегъ* (1489), *Кошѣва* (668), *Шефъ* (603), *Сланотрънъ* (584), *Кутово* 833), *Неговановци* (852), *Ракитница* (833), *Койлово* (499), *Кѣсово* (414), *Делѣйна* (556), *Раброво* (726), *Фунденъ* (67), *Халово* 1063), *Градсково* (539), *Черномашиница* (614), *Злокукъа* (491), *Ши-*

ийково 943), *Йсеновецъ Гол.* (786), *Йсеновецъ Малии* (702) *Перйловецъ* (609) *Борйловецъ* (374), *Брѣово* (500), *Аладжй* (60),

Цйбръ-варушъ (889), *Калйперъ-махла* (787), *Кулѣ-махала.* (836),

Козлодуй (2429), *Хърлѣцъ* (960), *Островъ* (1375) *Галово* ( ). *Дол. Вадйнъ* ( ), *Гор. Вадйнъ* ( ) *Бешлий* ( ).

Плѣмето, което населява обѣлѣженото пространство, не е чисто българско: има села въ които българския елементъ преобладава, а има села, въ които влашкия елементъ прѣобладава; срѣщатъ се обаче и села, въ които населението е чисто влашко. Въ диалектътъ на тия именно села има толкова български думи и запазени въ такава дръвна форма, щото и въ самата влашка етнография биха обѣлѣжили туй плѣме като особена група, съ диалектъ съвършеноо различенъ отъ другитѣ влашки диалекти. По събранитѣ свѣденія отъ самитѣ селени, туй плѣме е прѣселено отсамъ Дунава по равно отъ началото на настоящето сгодѣтие, въ врѣмето на Пазвантъ-оглу и то, за да създаде спяхилъци за своитѣ бабаити-юнаци. Тогава, то е имало погодѣми особености, и въ езика, и въ носията, и въ обичаитѣ, но днесъ, въ носията и обичаитѣ почти е изедначено, и сж останали съвършенна пищожни особености, а въ езикътъ вече нѣма да срѣщнете нито единъ селенинъ отъ тия села, който не би говорилъ свободно и двата езика: български и развалено влашки, и който на въпросътъ: „какъвъ е по народность“ — не би Ви отговорилъ, че е *българинъ*.

Азъ бѣхъ въ намѣрнии да дамъ тукъ въ тая книга едно описание, както на диалекта, тъй и на носията и обичаитѣ, но като пътувахъ и въ Никаполско, Свищовско и Руссенско, измѣнихъ туй си рѣшение. Въ нѣкои край-дунавски села въ

тия окрѣзи, азъ срѣщнахъ сѣщо такива села влашки, които по езика си, носията си и обичаитѣ си сѣставляватъ нѣщо еднакво съ тия села въ Видинско, Ломско и Орѣховско. И историческото минало на тия послѣднитѣ села ще бѣде еднакво съ туй на ония въ Никополско. Любопитно ще бѣде да се изслѣдва всецѣло туй плѣме въ насъ и ето защото азъ почнахъ туй изслѣдване. Когато бѣдѣ свършилъ туй си изслѣдване и въ Тутраканско и Силистренско, тогава ще опиша туй плѣме въ всичкитѣ му особености било въ диалектично отношение, било въ отношение на кустумътъ и обичаитѣ, било въ отношение на историческото имъ минало. Сѣбрения материялъ ще бѣде прѣдмѣтъ на една отъ послѣдующитѣ книги на „Жива-Старина“.

Ето, прочее, защо азъ минавамъ туй плѣме № I безъ други бѣлѣжки.

Таблица втора.

ПЛѢМЕ II

Влака А. Ново село (464=2729)

Влака В. Бела-рада (109=698), Гузелий (42=209)

Каленѣкъ (73=401), Молалиѣ (86=432)

Мусулмане (30=147), Видболъ (147=1018)

Назърска-махла (Гурково) (68=429), Желѣ-

ца (43=270), Трънѣнѣ (47=256), Глот-

ница (Царь-Симеоново) (45=306),

Гръци (289=1792), Дѣнковци (40=273)

Плажудеръ (34=188), Тейновци (50=279)

Капетановци (157=1020),

Синѣговци (95=545), Фѣсовица (20=96)

Иѣновци (29=155), Смръданъ (54=347)

Йново (75=487), Раяновци (26=143),

Татарджѣкъ (72=438), Буковецъ (134=694)

Новосѣлци (38=181), *Рушци* (31=209)
Бошнякъ (35=223), *Тополовецъ* (82=474)—
Войници (38=213).

а) *Носия*. На цѣлото плѣме носията е тая, която е описана въ първата група на костюметъ.

Раздѣлили сме го на двѣ влаки не по носията, а по говора.

На етнографическата карта туй плѣме е обѣлѣжено съ боя указана на сѣщата карта съ № IX Влаката А, която се намира върхъдата на плѣмето № I (първа таблица) е отбѣлѣжена съ скоби.

б) *Говоръ*. Поговорътъ си туй плѣме ще бѣде раздѣлен на двѣ влаки. Влаката В има диалектъ, особеноститѣ на когото сж изложени въ втората (I.) диалектична група. съ много примѣсъ на сръбски думи.

Влаката А има съвършено особенъ диалектъ, който не е отбѣлѣженъ нити въ една отъ четиритѣ диалектични групи. Той е смѣсъ отъ особеноститѣ на II, III и IV групи съ нѣкой сръбски думи и свойства. За любонитегвото налагамъ тукъ една прикаска и пѣсень.

а) *Прикаската*.

„ *Приказниѣа за двойца браќе*“

„ Едно врѣмъ имало двојца браќе; на еднога имъ (а) било *Пѣкала*, а на по мѣнѣчкога е било *Келѣш*. Ти (б) кѣдъ су порасли, нѣ су могли дѣ живѣиу зѣдно, а сж (б) карали сваки пѣт. Най-после здобрили да сж раздѣлу. Ти су имали само еднога вола шѣтога и нѣсу знаели ко-ко (г) да га раздѣлу. По мѣнѣчки браќъ *Келѣш* е рекълъ: „Да си нѣпраемо две кошаръ и у чију улѣзиѣ волъ тому да будъ“. Кѣдъ си направили кошаръ *Келѣш* е покрил негову кошару сѣсъ зѣлѣну траву. Тѣгаѣ волъ кѣдъ

(а) ѣ ще се чете на врѣдъ ѣ (ж), било на крайтъ, било въ сръдата на думата.

е видѣл траву зѣлѣну, е отишѣл да едѣ и си остѣнуѣл на келѣша. Келѣш узидѣмъ волѣ и отишѣл да га прѣдѣдѣ. Кѣдѣ е отишѣлѣ по пут, стигнуѣл е до едѣн крѣс; на крѣсѣ е билѣдѣ оидѣн вѣрѣчѣдѣ. Мислѣл Келѣш кѣ му дава 55 гроша за волѣ он нѣ е тел да га дѣдѣ за толко, но кѣдѣ ѣ видѣлѣ кѣ (с) нѣ му дава по-оч (д), тѣгай га дал за толко и сѣ вѣрнуѣл дома без пѣрѣ, кѣ си е е мислѣлѣ подѣру едѣн месѣц, чѣ му донѣсѣ пѣрѣ. Келѣш кѣдѣ е видѣл, кѣ нѣ му е донѣл пѣрѣ, си е узел торбу наѣрамо и сѣкиру и отишѣл да га найдѣ. Кѣдѣ е стигнуѣл на онѣй место кудѣ бѣше вѣрѣзѣн волѣ, узел да си сѣкѣ пѣрѣ от крѣсѣ, но кѣдѣ нема кой да му дѣдѣ пѣрѣте, удѣлѣл сѣс сѣкиру и стрѣшил крѣсѣ и нашѣлѣ поѣдѣ нѣега едѣна кола пѣрѣ. Тѣгай сѣ вѣрнуѣл дома код брата си и му кажѣл за све що е нашѣл. Брат му отишѣлѣ у комѣше и пойсѣкал кола и волѣве сѣс молбу да донѣсу просо из уполѣе. Кѣдѣ су стѣгли до пѣрѣ натоварили на кола и сѣ вѣрнули натѣрг. По пут ѣ стрѣтнуѣлѣ едѣн поп па питѣл брата по голѣмѣнога, що ѣ водѣлѣ волѣвъ: що ѣмѣт у кола?“ А он е кажѣл кѣ ѣмѣло просо, но кѣдѣ е стигѣлѣ до келѣша, нѣ е телѣ да кажѣ за просо кѣдѣ га питѣлѣ поѣнѣ, а е кажѣлѣ за пѣрѣ. Тѣгай брат му е чул кѣ е кажѣл на поѣнѣ за пѣрѣ и заѣрѣл волѣвъ па е отишѣл при келѣша и рекѣл; „Заѣнѣ кажѣ на поѣнѣ, кѣ ѣмѣмо у кола пѣрѣ? Сѣг он чѣ ни кажѣ на айдуѣи и чѣ ни убиѣу?“ брат му пошѣл сѣс кола, а Келѣш сѣ вѣрнуѣл натѣрг сѣс сѣкиру и стигнуѣл поѣнѣ и га убилѣл па га скуѣтал у шѣби (ж) и сѣ вѣрнуѣл натѣрг по кола. Брат му кѣдѣ га видѣл е рекѣл: „Кудѣ си бил бѣ?“ Отидо да убѣем поѣнѣ да нѣ кажѣ на никѣга айдуѣка за пѣрѣ“. Подѣру су пошлѣ по путѣ и су стѣгли дома.

Кѣдѣ су стѣгли дома, прѣтили Келѣша у комѣше да пойсѣкѣ едѣн шиник и дѣ кажѣ кѣ чѣ разѣделу просо. Он нѣ е тел да

кажъ за просо, а е кѣжал кѣ чѣ разделу шѣрѣ. Комшия кѣд е чул за шѣрѣ, зачутил сѣ и му дал шиник и сѣ узел по нѣга без да га види и отишѣлъ да слушѣ на прѣзорѣцѣ. Брат му на келѣш видел комшиѣ на прѣзорѣцѣ, и му рекѣлъ: „брѣ ти си кажѣл за шѣрѣ и пак си почел да дели. Келеш узел съкири без да га види брат му, отишѣлъ на прѣзорѣцѣ и ударил комшиѣу със сѣкиру и га убил. Пѣслѣ гѣ узелѣ и га турил пред нѣгоѣва врата, подирен до един колѣц на нѣгѣе. Син му на мѣртѣѣца кѣд е излезѣлъ нѣчем напѣлье и кѣд га видел прѣд врата е рекѣлъ: „Кой си ти там бре?“ Два три пут и кѣдѣ нѣ сѣ озѣвнул никѣй, узел одну сѣкиру и ударѣлъ бащу си и гѣ убил; баща му си е паднул дѣлъ. Синму тѣгай удеѣлъ у ѣжу и уютру, кѣдѣ е излезѣлъ напѣлье, що дѣ види: баща му мѣртѣѣв от нѣга. И тѣкай Келеш убил двѣица без да знаѣу за нигови шѣрѣ никѣй“.

Слушана отѣ Цеко Ангелѣвѣ отѣ Ново село, а записана отѣ мене. Повторно слушана отѣ бащѣ му и втори пѣтѣ поправени проишоженѣието на нѣкои букѣви.

б) *Пѣсенѣта*

„О Иване ти бело-граждане!

„Врѣн' сѣ нагрѣг бели-град изгорѣ!

„Нѣкда горѣ огѣнь да га изгѣри

„Три годинѣ у нѣга сѣм чернелѣ:

„Прѣвъ годин за нови дукаѣне

„Фтора годин за пуста сѣрмѣя

„Трѣкѣа годин за прѣвото либе“.

„Прѣва годин пратѣ' да ѣѣ искѣй

„Ионѣ думѣй юще е мѣнѣчка

„Фтора годин пратѣ' да ѣѣ искѣй

„Ионѣ думѣй, юще дѣрѣ нема;

„Трѣкѣа годин пратѣ' да ѣѣ ѣскѣй:

„Удѣла сѣ за други гѣдѣя“.

„Кърай-вѣрай и ѿ чѣ кум да стѣнѣмъ.

„Венчай куме нѣкаѣ люто кѣлнешъ!“

„Яз не кѣлнемъ клѣтво сѣрце кѣлне

„Да събира ижу коно ластавица

„І-А дѣчица коно кукѣвица“

Записана отъ Цеко Ангеловъ отъ Ново село.

в) *География*. Селата на туй плѣме, като исключимъ владѣщата А (Ново село), която е край брѣгътъ на Дунава, всичкитѣ сж расположены край рѣкичкитѣ: *Делѣйска, Тополовица, Св. Петаръ, Беларада, Воиници и Видболъ* и то повечето по долното имъ течение. Всичкитѣ тия села се намиратъ въ Видинскій Окрѣгъ, Видин. Околия и сж начжкани около Видинъ. Мѣстата, които населяватъ туй плѣме повечето си полѣани, прочути по своята плодovitостъ.

Поминѣкъ. Селата сж толкова гжсто щото за *ѿаша* не може ни речъ да бжде; ето защо главния поминѣкъ е земледѣлието. Скотовѣдството е съвършено слабо: освѣнъ по нѣколко стотинъ овци, една-двѣ крави, или биволицы, единъ-два конѣ, тука се не срѣщатъ ония стада отъ говеда, ония ергелета конѣ, каквито ги има въ другитѣ плѣмена. Ето защо на Видинскій пазаръ, който става всѣкой понделникъ се продава голѣмо число добитѣкъ, било за кланѣ, било за впрѣганіе.

Отъ земледѣлческитѣ произведения тукъ излиза най-много и най-чисто жито: кукуруза сѣжѣ само колкото да ѣджѣтъ, а много рѣдко и за проданъ.

Въ *Ново село* освѣнъ земледѣлието занимаватъ се и съ риболовство, и туй ги много възнаграждава, защото, както ми казахъ въ селото, ако не е Ново село, Врѣвъ и Флорентинъ, дѣто пада най-много и най-голѣмитѣ моруни и есетри, въ Видинъ не би имало никакъ риба. Ежегодно туй риболовство донася срѣдна-цифра по 10-15-20 панолеона на човѣкъ, Ето за-

що Впй ще срѣщнете въ Ново село двѣ черкви толко голѣми и великолѣпни, щото само за едната сж похарчени повече отъ 500 хиляди лѣва, и туй, що е за чуденъе е, че тия 500 хил. лѣва е дала едната махла която нѣма повече отъ 150 кѣщи!

Простѣние. Тукашното население, както е въобще и цѣлото паселение въ Западна-България, се намира на много ниска стѣпень на образуванieto. Полагатъ се дѣйствително старания отъ страна на властѣта; отварятъ се училища, но и днесъ селенинѣтъ отъ туй плѣме мисли и е убѣденъ, че ако нѣкой учи да чете и да пише, то учи не за друго но за да стане: „Поиз“ или „даскалъ“; ето защо тука, като имъ говоришъ за учение и да си пращатъ дѣцата на училище, хладнокрѣвно ще ти се отговори: „нема да го правимъ пои и даскалъ!“

Храна и жилище.

Храната на туй плѣме е качамакъ и лютеница (чушки съ оцетъ и чесавъ), а слѣдъ туй иде лукъ, празилукъ, ряпа, а най-послѣ пѣкъ: бобъ, леща, грахъ, зелѣе и сиренѣе (и то само прѣвъ блажнитѣ дни). Месо селенина ѣде само, когато си служи, и крѣщава; когато прави свадба, когато дава приносъ и когато му е сборъ и оброкъ. Тия дни, прѣвъ които може да ѣда месо селенинѣтъ прѣвъ цѣлата година се брожатъ 132! И прѣвъ тия дни той доброволно се подвѣргва на постъ, па ед-вамъ ли прѣвъ цѣлата година се омрѣсва съ месо 50-70 пѣти.

Жилището му не е помалко жално отъ храната му. Кѣщитѣ тукъ дѣйствително не сж въ земята (*узем*), каквито сж въ Ломско и Орѣховско, но пакъ вжтрѣ тѣ никакъ не сж удобни за живѣние; има отдѣление гдѣто се готви. мѣси и пр. и туй е главното отдѣление въ цѣлата кѣща; особни стаи сж такъвъ луксусъ, щото можете да срѣщнете само въ много малко кѣщи. И въ туй отдѣление спятъ всичкитѣ домашни на една *постѣлка* под една *покрѣвка* (завивка). Постелката е рогоска

на земята, а завивката е чърга, ткаена отъ жената. Одровегѣ сж такожде раскошество, допустѣмо само за по заможнитѣ людие отъ село. Одровегѣ на тия заможни людие сж отъ мѣсѣ исплѣтени отъ *аржѣ* и покрити съ сено или слама, а върху имѣ черга.

Само при такава храна и при таква жилища може да има такъвъ просвѣтителенъ упадѣкъ!

Индустрия. Въ туй плѣме азъ не срѣщамъ никаква индустрия; има крояче, коларе, коваче, но само колкото за своитѣ домашни потребности, и въ такъво примитивно положение, щото неможе да се нарече индустрия.

Трета таблица

ПЛѢМЕ III

Влака А.

Кула (633=3510).

Влака Б.

Староуѣтница (244=1452), *Полѣтковци* (56=317),

Големаново (147=1446), *Бѣйница* (522=2984),

Бранковци (116=776), *Иседѣрци* (90=545),

Урбабинци (150=1060), *Грамада* (364=2331)

Милчина-лжа (49=349), *Медешвѣци* (103=575)

Чичѣлъ (107=630), *Големъ-турчинъ* (Турчяишъ,

Царь-Петрово) (187=1120), *Вѣднѣ* (59=351)

Гѣлтуанъ (54=312) *Махрешъ* (182=992),

Вѣчакъ (48=236), *Малки-Турчинъ* (Царь-Шишманово) (85=577).

Влака В.

Рѣковица (346=2210), *Кирѣво* (129=779), *Изворъ-махла* (92=453).

Влака Г.

Вѣдовичъ (155=936).

Туй плѣме, както се вижда отъ таблицата е подраздѣлено на четири влакѣ. Туй раздѣление бѣ диктувано едно отъ носията, а друго отъ нѣкои тѣнки разници въ говора.

а) *Носията*. Носията на туй плѣме е описана въ втората група. Въ влаката В нѣкога носията е била сжщата както и въ другитѣ влакѣ, но днесъ въ тия села се срѣща чърни бевевреци и чѣрпия дрешки съ руптави чѣрни капи—костюмъ, какъвто посѣтъ селенитѣ въ Гургусовешчко (княжевачко) и Зайчерско въ Сърѣия. За туй ги и отдѣлихъ въ особена влака.

б) *Говорътъ* По говорътъ именно сж раздѣлени на четири влаки: въ Кула се чуе меккото произношение на е въ я: мяко, лѣб, невясто; нещѣ, щеш, не мѣга и пр.—диалектъ много близкъ на тракийското нарѣчие; въ влака В, туй мекко произношение, или го нѣма, или се срѣща съвършено рѣдко, и диалектътъ приближава къмъ диалектъ на плѣмето II само че липсва изобилието на сѣрбскитѣ думи; въ влаката В вече срѣща особености на диалектътъ на диалектичната група М III, но пакъ рѣдко, когато тия особености сж вече по изобилни въ влаката Г, която и служи като прѣходъ отъ едно плѣме къмъ друго.

в) *География*.

Селата, които съставляватъ туй плѣме сж расположены по горнитѣ течения на рѣкитѣ: Тополовецъ, Св. Петаръ, Бела-рада, Войници и Витболъ. Мѣстността е покрита съ хубави лѣсове и злѣчни пѣши (пасбища).

г) *Поминѣкъ* Поминѣка на туй плѣме е не само земледѣлието, но и скотовѣдството, благодарение на пасбищата. Най-хубавото жито въ Видин. окръгъ излиза изъ тая местность. Кукурузъ сѣжгъ. колкого за своя храна, а много малко за извозъ. Други особености сѣмена тука се не срѣщатъ още.

д) *Црковѣние*. Туй племе, сравнено съ другитѣ плѣ-

мена въ Видинско па и Ломско, въ просвѣщението стоѣтъ по височко; освѣтъ дѣто има въ сѣкое село училище, но и между селенитѣ се забѣлѣзва една особенна воля за наука и съ удоволствие констатирвате, че тукашния селенинъ не учи сина си само за „*поиз и даскалъ*“, но за туй защото учението е било „*нуждно и добро и за орача и овчара*“. За туй Вий ще срѣщнете и по събуденпчки селени, които мислятъ и разсждаватъ нѣкакъ по умно и самостоятелно.

е) *Храна и жилище*

И тукъ както и между другитѣ плѣмена храната е оскѣдна, и непитателна; хранятъ се дѣйствително съ *леб* и рѣдко съ *качамак*, но пакъ на първо мѣсто се куми лѣутепицата, а на последно, да не кажемъ на никакво, — месото.

Жилищата сѣ сѣщо тѣй нѣзем върху земята „*керемидни кѣщи*“, но нечистота е на първо мѣсто и покривкитѣ и завивкитѣ сѣщо тѣй бѣдни.

ж) *Индустрия*. Въ *Влѣовичъ*, *Раковица* и *Малки Изворъ*, като по близо до политѣ на Балкана занимавали сѣ се нѣкога се съ правение кода и бѣчви; днесъ Балканътъ е опустошенъ и отъ тѣзи индустрия е останѣла една слаба сѣтка.

На етнографическата карта туй плѣме е отбѣлѣжено съ боя № VIII.

Четвърта таблица.

ПЛѢМЕ IV.

Влѣка А.

Раяновици (127=821), *Ошанъ* (54=382), *Головица* (59=340),

Рабѣша (111=696). *Струинъ-долъ* (26=200), *Вѣщица* (48=304), *Кладоруйъ* (48=268), *Слѣвовникъ* (52=108).

Врѣба (34=214), *Острокапци* (40=213), *Бѣла* (112=708), *Капурь* (91=577), *Дубрава* (58=338).

Влака В.

Чуирѣнье (224=1580), *Трѣдвице* 119=507), *Протопапници* (47=296). *Врѣбова* (173).

Влака В.

а) *Саланиз* (183=1329), *Прѣужи* (131=1015), *Горин-Чифлъкъ* (35=203), *Долин-Чифлъкъ* (22=136), *Пролѣзница* (53=336).

б) *Стѣжовци* (222=164).

Влака Г.

Гайтѣнци (37=245), *Дражѣница* (25=141). *Лѣшшеви* (76=446), *Мѣлки-Дреновицѣ* (38=229), *Владѣчница* (29=188), *Врѣдицѣ* (65=416), *Шѣпотѣ* (48=337. *Тѣловица* (52=312). *Ярловица* 56=344), *Воднѣнци* (99=619), *Кѣрбинци* (89=523), *Мѣждовци* (43=297), *Мѣдовница* (130=815), *Дѣло-поље* 22=161), *Ружинци* (50), *Бѣлопчисне* (40), *Бѣлопоље* (73=428). *Роглѣцѣ* (17=106), *Дражѣнци* (51=319), *Плашѣвецѣ* (100=633), *Чѣрнопоље* (80=467).

Влака Д.

а) *Извѣрѣ* (128=778), *Костѣчовци* (91=590), *Скомља* (56=332), *Орѣшецѣ* (141=1019), *Врѣбѣвецѣ* (76=439),

Иньовецѣ (21=128), *Боровѣца* (106=587)

б) *Горѣчѣ* (91=579), *Одоровци* (23=129).

в) *Средогрѣвѣ* (71=443).

Брѣзѣците (Александрово) (119=641).

Туй плѣме сме раздѣлили на шѣсть влаки по слѣдующи-
тѣ съображения: Го широчината на бѣневрѣцигѣ не е въ цѣ-

лото плѣме еднаква; 2-о диалектътъ такожде не е еднакъвъ. Нѣщо, което ги прави едно плѣме, е дължината и кроежътъ на горнитѣ връхни дрѣхы и за туй носѣтъ прѣкорътъ „*Кжсо-дрешковци*“.

Тия разници въ костюмътъ и диалектътъ ще укажемъ.

а) *Носията*. Общата носия на туй плѣме е описана въ третата група на костюметѣ. Разницата обаче, за която се спо-мѣня се състои въ това:

Беневрецитѣ, които се носѣтъ въ влаката А и Б иматъ дното си по широчко отъ туй на беневрецитѣ въ влаката В. Освѣнъ туй, чърнитѣ гйтане на тия беневреци, въ влаката В се чиростиратъ на всѣкъдѣ по ржбоветѣ.

Беневрецитѣ и шаркитѣ на дрѣхитѣ въ влакитѣ Г и Д се различаватъ отъ тия на другитѣ влаки.

И женската носия не е еднаква: Вълненицитѣ въ влаки-тѣ Ги Д. сж съ чърна основа, когато вълненицитѣ въ другитѣ влаки сж съ чървена.

б) *Говорѣтъ*. Диалектътъ на туй плѣме съдържа ония о-собенности, които сж изложени въ третата диалектична група. Влаката Г. обаче има диалектъ сжщъ както въ втората диа-лектична група.

Влакитѣ А Б и Д иматъ всичкитѣ особености на диа-лекта III по само членътъ: тога, тому и други нѣматъ, и туй ги поставя въ една срѣда между групата втора и между гру-пата III, а има нѣкои особености и отъ групата IV

Влаката В. има съвършено всичкитѣ особености на диалектичната група III. съ много малки отклонения.

в) *География*

Селата, които съставляватъ туй плѣме сж расположены: по цѣлото течение на рѣкитѣ *Арчаръ* и *Скъмж* и по гор-ното течение на рѣката *Ломъ* и притоцитѣ въ туй горно те-чение.

Мѣстноститѣ, които сж въ долното течение на Арчаръ и Скомля е равнина, но пакъ покрита съ лесове отъ джбови дървета, а тия които сж въ горното течение на тия рѣки, както и на рѣката Ломъ е планинската сграна покрита съ гъсти лесове. било отъ джбова, било отъ букова, и по нѣкъдѣ и отъ чамова гора. Туй не прѣчи да има хубава наши и добри нивви.

г) *Поминѣктѣ.*

Влаката А и В се занимава повече съ скотовѣдство, тѣй като липсватъ полета за пивви. Въ тия влаки пазиза опуи прочуто сиренѣ и масло, което се хвали толко на пазара и което се носи дори и въ Ц-градъ.

Влаката Г и Д се занимава, покрай земледѣлието и скотовѣдството, още и съ виподѣлието. Туй е то виното, което е прочуто въ тоя край и което по своето качество, ако и да се пригавя по много примигивенъ начинъ, нече да отстѣпи на най-хубавитѣ вина въ нашето отечество. Ако има нужда нѣкъдѣ за винарско практическо училище, то е Бѣлоградчишко, — верѣлъ тия винарски села.

д) *Индустрия.* Въ Чупренѣ се работѣтъ хубави бжчни бурета и други ссждове. Освѣтъ туй работѣтъ се и кола. Нѣкога, когато бадкантъ е билъ покритъ съ голѣми и гъсти чамови дървета, бжчварството е цѣвтѣло много: бурета и бжчни отъ Чупренѣ сж проваждани не само въ цѣло Видинско и Ломско, но и по Орѣховско и Вратчанско. Днесъ туй е западнало, и отъ нѣкогашното бжчварство сжществува една жална сѣнка. Въ Тръговище и Протопопици, освѣтъ бжчварството и коларството, нѣкога е цѣвтѣло и кожарството; днесъ се мѣркатъ само скръбни слѣди отъ тази индустрия.

е) *Просвѣщение* Цѣлото плѣме се намира въ много ниска степенъ на своето образование. Истина, сжществуватъ въ повечето села училища, но тѣ още не сж успѣли да вдѣхнатъ

на населението тая въра, че науката не е само за поповетѣ и даскалите.

ж) *Храна и Жилище* За храната и жилищата можемъ да кажемъ сжщо, каквото и за плѣмето I: хлѣбъ чушки; чушки, хлѣбъ; ряпа, лук, хлѣбъ; и све туй ъденъе. Въ срѣдата на туй плѣме чухъ оригиналната узречица: „не съм турчин и чифутинъ да ъдемъ яйца масло и месо“ „За турчина“ „*чифутина е дадемо месо а за бзгарина—чушки*“. Въ жилищата се срѣща сжщата нечистота, и въ постелкитѣ сжщата бѣдностъ и сжщото лишение.

За влаката *Е* има да се каже туй, ъе туй село е *сбиритъкъ* отъ разнитѣ села; въ него ще срѣщнете прѣселенци даже и отъ Одринско, които почеха да се завръщатъ въ своете отенество и слѣдъ нѣколко годнна нѣма да остане нито едно семейство. Между многото други причини за тѣхното населяване или пѣ добръ-повръщание въ Одринско е тая, че тѣ сж грѣци и момитѣ нито искатъ да се женѣтъ за момци българе, нити пѣкъ тия послѣднитѣ ги искатъ; сжщо и момцитѣ имъ немогѣтъ да намѣрѣтъ моми за да се оженѣтъ; туй ги принуждава да се повѣрижѣтъ пакъ на старото си огнище.

На етнографическата карта туй плѣме е обѣлжена отъ боя
№ III.

Таблица цета.

ПЛѢМЕ V.

Влакѣ А.

Горњи-Лѣмъ (159=1210), *Долњи-Ломъ* (138=700), *Реилъанѣ* (119=815).

Влакѣ Б.

Прѣвала (191=1342), *Горња-Лука* (110=800), *Митровци* (117=715)

Влакѣ В.

Чѣпоровци (350=1985) *Влакѣ село* (75=518).

Желѣзна (118=637).

Влакѣ Г.

Рѣпиловици (221=1324), *Главѣновици* (97=).

Влакѣ Д.

Елѣвица (50=336), *Говѣжда* (111=722). *Дивѣ-Слатина* (64=414), *Дългидѣлз* 88=598).

Туй плѣме е раздѣлено на петъ влаки; туй дѣление е направено на основание на нѣкои разлици въ носията, както слѣдва:

а) *Носията*. Носията на туй плѣме е описана въ четвѣртата група на костюметѣ. Разницата обаче между отдѣлнитѣ влаки се състои въ кроежътъ на врѣхнитѣ дрѣхы: *долатанката* и ржавника и въ шаркитѣ, съ които сж тѣ шарени и обшити.

На етнографическата карта туй плѣме е обѣдѣжено съ боя № VI.

б) *Говорѣтъ*.

Диалектътъ, който се употрѣблява въ туй плѣме е описанъ въ третата група на диалектитѣ, и главнитѣ отличителни особености на този говоръ сж вземени отъ примѣритѣ, събрани отъ селата на разнитѣ влаки.

в) *Поживѣтъ*

Земледѣлието тукъ, поради оскудността въ работна земя, се намира въ съвършено добро положение; малкото огнѣзи нѣиви, разхвърлени тукъ-тамъ по високитѣ врѣхове планински, даватъ едвамъ толкова жито, кукурузъ, колкото е нужно за прѣхрана на населението; повечето пшѣти и туй е недостатъчно и нуждното жито и кукурузъ се купува.

Ако земледѣлието е въ такава ниска степенъ, то ското-

вждството пакъ е въ едно цвѣтуще положение. Пространнигъ пасбища по *бѣлото* на Балканетъ даватъ възможность на селата, да отхранватъ голѣмо количество и едъръ добитъкъ и сѣтенъ (овца, кози и др.). Въ туй отношение на първо мѣсто стоѣтъ селата: *Дѣмиделъ, Дива-слатина, Говезеда, Еловица, Прѣвала* и *Горня-Лука*. Въ тия села се прави и прочуто хубаво масло и сирене. Удѣснението на тия села въ материално отношение се състои още и въ това, че пространнигъ пасбища даватъ възможность да се прибира и стоката на другитъ околни села, на които мерата е тѣсна, и отъ туй, както казватъ, искарватъ всичкитъ си общински разноси, толкова голѣми днесъ.

г) *Индустрия.*

Въ туй плѣме индустрията се намира въ едно цвѣтуще положение. Така: въ влаката *А* цѣви коларството и бжчварството; въ влакитъ *В* и *Г* цѣви тъканнето на килимитъ; въ селото *Митровци* цѣви обработването на кожата, а въ *Прѣвала* бжчварството. И тая индустрия се държи безъ ничия помощъ. Колко много щѣше да се помогне на благоденствието на туй население, ако се отворѣше едно практическо училище за тъканне килиме и училище таково за обработването на кожата? Какъ се обработватъ тия нѣща, сега отъ населението, за туй ний ще поговоримъ по-обширно въ четата книга на „*Жива-Старина*“.

д) *Просвѣщение.*

Правителството е притекло на помощъ на тия села, за да бждатъ тѣ просвѣтени, но още дълго врѣме ще трѣбва енергична работа, додѣто може да се каже, че се постигнало нѣщо.

Въ туй отношение Чипоровци стоѣ на първо мѣсто; хубавото училище издигнало надъ селото и посѣщавано отъ едно число повече отъ 150 ученици показватъ, че въ Чипоровчене не е угаснало съвършено онуй стрѣмление за наука, което бѣ

направило Чипоровци въ XVI вѣкъ срѣдоточие на българската образованность. И дѣйствително Чипоровченина се познава навредъ по своята събужденность.

е) *Жилище и храна.* За жилищата и храната може да се каже сжщото изражение: „леб и чушки“, а въ по добри дни: „бобѣк и леча“ а месото е за „турцитѣ и чифутетѣ“ скръбно, но фактъ сжществующъ.

География: Ваката А е расположена край горнето течение на рѣката Лом (Лом и Чупренский Ломъ), а влакитѣ: Б, В, Г, и Д край горнето течение на р. Огоста (Превалски Огостъ, Чипоровски Огостъ и сжщия Огостъ).

Шеста таблица

ПЛѢМЕ VI

Влака А.

Клисура (293=1261), *Занѣжене* (261=1009), *Спанчѣвци* (97=542), *Врѣшѣцъ* (259=1339).

Влака Б.

Гѣрниѣ-Озѣрово (219=1270), *Дѣлнѣ-Озѣрово* (59=544), *Лютаджѣкъ* (58=298), *Гѣрниѣ-Бѣла-Рѣчка* (71=414), *Долнѣ-Бѣла-Рѣчка* (92=542).

Влака В.

Сердѣръ-Чифлѣкъ (35=209), *Янчовѣ-Чифлѣкъ* (38=253), *Слѣтна* (48=315), *Драгѣница* (79=143), *Песѣница* (51=366), *Мездрѣя* (53=333), *Бѣкиловици* (50=321), *Бѣловица* (46=302), *Рѣшовица* (22=127), *Гушѣнци* (ф49=1961), *Преѣлжене* (50=318), *Крѣичене* (77=548), *Ново село* (145=897), *Мала-Кутловица* (154=893), *Кожарѣво* (51=261),

Влака Г.

Душѣлъкъ (83=364), *Главѣчъ* (112=625), *Крѣво-*

деръ (39=1080), Бѣбино Голѣмо (66=456), Урѣ-
вене (70=436), Пудръя ( ), Бѣла Бѣмар-
ска (69=394), Бѣбино Мало (31=148), Бистръецъ
98=522), Кула (50=138), Нефѣла (47=253).

Влака Д.

Сумѣръ (106=719), Стубелъ (241=1543).

Палъ-лула (14=81), Бойчѣновици (50=306).

Белѣтинци (155=931), Бѣмъ (96=609).

Лѣпенъ (15=931), Портѣтовци (56=325).

Влака Е.

а) Мръчево (64=379), Ёрденъ (73=485).

Миякова махла (19=115), Габровница (109=626)

Студѣно-буче (103=653), Кошарникъ (40=448),

Войници (43=265), Долъма:Верѣница (186=

1112), Горъма-Вѣренѣца (112=747),

б) Вѣнѣице (102=950), Жѣвовци (152=812), Чѣ-
мишъ (16=321). Вѣдлица (69=439), Камѣна-
ръкса (86=600).

Влака Ж.

а) Бѣлимелъ (172=1042), Челюстѣица (88=474).

Лѣушна (112=709), Суточинѣ (69=489), Сѣр-

бляница (39=298), Рѣвна (33=228), Помѣж-

дѣиъ (42=280), Мѣлъене (82=528), Ковачи-

ца (96=528).

б) Бистръица (111=702), Котѣновици (120=718),

Кѣстенци (133=766), Черѣшовица (46=356),

Лѣсковецъ (131=906), Галѣица (290=1761),

Бѣровци (164=1170).

Влака З.

Смолѣновици (252=1512).

Влака И.

Вѣрове (55=328), Хаджѣйска махла (124=665),

Мѣйтъ махла (55=257).

Туй плѣме е раздѣлено на деветъ влаки; туй раздѣление направихъ на основание на тѣхнитѣ разлици въ шаркитѣ и кроежътъ на врѣхнитѣ дрѣхи.

а) *Носия*. Носията на туй плѣме е описана въ петата група на костюметѣ.

Селенитѣ отъ влаката А носѣтъ постоянно, и зимѣ и лѣтѣ, беневреци, за туй ги наричатъ още и *беневречене*. Въ туй се тая влака и различава отъ другитѣ влаки въ туй плѣме Влаката Б носи почти сѣщото облѣло, каквото и влаката А, но само съ една много малка разлици въ шаркитѣ.

Носията на другитѣ влаки: В, Г, Д и Е е почти еднаква, такожде съ много малка разлици въ гайтанетѣ. Носията на влаката В, Г, Д и Е, но рѣзко се отличава отъ нея, било по цвѣтътъ на гайтанетѣ, било по шаркитѣ. Влаката З и по носия, и по диалектъ съставлява островъ въ туй плѣме. Влаката И сѣ сега населени села, смѣсъ отъ разнитѣ плѣмена и влаки. За туй и носията имъ е пѣстра.

б) *Говорѣтъ* Говорѣтъ на туй плѣме, може да бжде раздѣленъ двѣ: говорѣтъ на влакитѣ А, Б, Г па и Д принадлежи къмъ първата диалектична група; говорѣтъ на влакитѣ: В, Е и Ж има особенноститѣ изложени въ втората диалектична група; говорѣтъ на влаката З съставлява смѣсъ отъ първата и втората диалектични групи, а тоя на влаката И е пѣстаръ, както е пѣстра и носията т. ie. има семейства съ говорѣ третата диалектична група, а има семейства, които говорѣтъ диалекта отъ втората група.

За любопитство ний излагаме слѣдующитѣ приказки по говорѣтъ на селенитѣ отъ Смоляновци:

„а) *Лъжлива приказка*: „Ния отидѣме на зайци, трима съ три пушки: две строшени, а една кремик нема. Па дирѣме заеци, дирѣме и неможа'ме да намериме. Отидѣме при едно бла-то; когѣ поглѣдна'ме: три пловки се кѣпатъ във водата: две мрѣт-

ви, а една душа нема. Ния ги зѐме и ги понесо'ме та ги занесо'ме във дома. Като вървѐме по пѣта, видѐме на един плетъ три грънци: две строшени, а едно *дѣно* нема; ния го зѐме, наля'ме го със вода и турѝме пловките да уврѣт; гѧ погледна'ме мрѣвките истекли, а водата останала. Ния куса'ме, куса'ме, коги погледна'ме нема нищо“.

б) *Момче и воденичаръ*: „Едно момче отишло на воденица: одѣло, одѣло и сретнало едѣн човѣк: Праздна ли е воденицата? —попитало момчето човека, а он му казал: „празна е, брате, ами нѣ убаво да се не ѣтбиваш, оти он е много дяволѣт та ще те излѣже“. „Нищо нема“—казало момчето. Момчето се ѣтбило на воденицата и сипало да меля. Воденичара омесилъ една турта заринал я във огинѣа да се ѣопече и казал на момчето: айде да се лѣжем и който надлѣже он да изеде туртата. „Лѣжи ти!“ — казалъ воденичара на момчето. „Не, ти лѣжи!“ — рекло момчето Воденичара казал: „айде ти най-напред лѣжи, а ѣа ще после да лѣжа!“ Момчето склонило и фанало да лѣже: Ния отдавно ѣма'ме кошаре и тато сека зѧранъ ги броеше; една зѧранъ ги преброи и погледна: една пчела нема! Повайка'ме, повайка'ме, (а) ама какво ще се прави? Отидо'ме после със тата ни единъ баиръ: коги погледна'ме през Дунава единъ влѧ' оре със нея. Тата отиде във къщи, брѣкна във долапа, та зе една тиквена семка, посадия край водата; оно израсте врѣжъ; ния по врѣжа, по врѣжа та пѧ отвѣде! Зби'ме се със оня влѧ, тата испрегна пчелѧта и си я прекѧраме от тук. Коги погледна'ме, она *ис,абила шия!* Какво да се прави? Тата попита по юмшиите за лек, а онѣ му |казали да ѣ намаже шията съ оре,. Он я намаза и оно израсте оре'на шията ѣ. Така, така и оре'а пророди. ІАзе фѣргѧ със булванѣ (б) да брулим оре'ѣ, коги едѣн булван се запречи на оре'а; на булвана стана ливада; ния я разорѧме и посея'ме ичимѣк. Коги озрѣ, ния отидо'ме да жѣнеме; пожѣна'ме малко, ете ти ѣовчаре да насят; дойде един влѣк; згонѣ'а го пцетата; той прѣдрѣсна по край назе, и тата фрли със сѣрпа, а влѣка го за'апа; пцетията го гонѣя, гонѣ'а из нѣивата и он све поожѣна, що беше останало. Ния със тата на другѣя денъ ще правиме купенъ; прави'ме, прави'ме и врѣ'а му опре до небото; тогѣва тато зе манарчето просече небото; коги погледна, божетата едѣт кисело

млеко ; они го свиле със лъжиците да го биятъ той, зле-добре, отгъмнал се ; от тамо коги погледнал, купена паднал ! Ами сеги къ ще се слезне ? Тато зе да скубе от брадата си влакна, па ги наставя и по ний' зе'ме да слазаме. Слази'ме, слази'ме па замръкна'ме ; друго остави нолѡ нема'ме леб и огладне'ме. Тато зе та направи качамък у лулата си, а па іазе да заду,ам огъня оно пръсва една искра та прегѡри влакното. Тогива падна'ме ; пада'ме, пада'ме, коги іазе падна, у едно блато и потъна. Една пловка се научи да носи у перчина ми яйцѧ ; едно куче се настръви да ги еде: бе'а три яйца. Пръвнѣия пѧтъ дойде и изеде едно яйце; дveckия пѧтъ друго, коги на трекия пѧтъ да земе яйцето, іазе се фана' за опашката му, а то ме извлече на края па отъ стрѧ се по. . ѧ. ІАзе зе та расчопли' лайното, а оно една артишка у него и на артишката пише : „воденчара много, много да се не жѧби, нолѡ да даде туртата на момчетѡ“.

И така момчетѡ надлъгало воденчара и узело туртата“.

в) *Поминѧкъ и индустрия*. Земледѣлието е главния поминѧкъ на влакитѧ : В, Г, Д, Е, Ж, З и И, а дърводѣлството въ влакитѧ : А и Б.

Главнитѧ произведения, които ражда тукъ земята сѧ обикновеннитѧ : жито, кукурусъ, нѧмѧкъ и други. Влакитѧ В, Г, Д, Е, Ж и И занимаватъ се и то много успѣшно и съ винарство ; въ Долно-Озйрово горѧтъ варъ, въ Горно-Озйрово, ѧ двѣтѧ Бѣли-рѣчки работѧтъ само кода ; въ Вършецъ правѧтъ бѣчви, въ К-Рикса, Вишѣще, Видлица дѣлѧтъ (сѣкѧтъ) каманье, а въ Смоляновци покрай земледѣлието продаватъ и дърва.

г) *География*. Мѣстността, която населява туй плѣме е повечето гориста, много малко камениста ; туй обаче не прѣчи да има хубава почва за земледѣлие : рѣкитѧ и многобройнитѧ притоци сѧ създали овия хубави и плодородни долини, на които почвата е дълбокъ слой отъ силно производителенъ *тѧлогъ* (наѧносъ). Реката Огоста въ своето горно течение е много расклонена и прибира въ себе си, посредственно или непосредственно многобройни притоци ; по главнитѧ нейни притоци : сѧ

Ботунъ, *Шугавица*, *Бръзаята*; които иматъ такожде многобройни притоци, а особено Ботунъ. Надъ селото *Сръбляница* самиятъ Огостъ се дѣли на три голѣми клонове: *Сжиция Огостъ*, *Прѣвалски Огостъ* и *Чипоровски Огостъ*. Край тия многобройни притоци и клонове сж расположены селата и влакитѣ, които съставляватъ туй плѣме.

Д. Просвъщение, жилище и храна.

По просвъщението си туй плѣме се намира още на много ниска стѣпень: още и тука се учятъ само онѣзи, които искатъ да станатъ *попове* и *даскале* а за другитѣ е ненужденъ луксъ. Храната е сжщата, каквато и въ другитѣ плѣмена: жилищата сж пд добри само въ туй отношение че не сж дупки въ земята, а кжци върху земята; тая послѣдната разлика въ жилищата обаче продиктувана не отъ друго, а отъ туй че почвата е камениста или ниска, та, или немогатъ да се джбавятъ *дупки*, или пакъ ако се джбавятъ въ тѣхъ почнува да извира вода; ето защо кжцитѣ сж върху земята.

На етнографическата карта туй плѣме е обѣлжжжне съ боя № IV

Таблица седма

ПЛѢМЕ VII

Влака А,

Дббридолъ (48=292), *Слѣвата* (56=350, *Орсѣя* (68=412

Влакѣ Б

а) *Гблинци* (20312=99), *Алиѣйна-махла* (40=224), *Джембекъ-махла* (*Николаево*) 32=207, *Каленъ адтокъ* (13=74), *Мджмброд* (61=365), *Джлошевици* (126=932), *Клѣчова-махла* (35=247), *Криводолъ* (46=974), *Влашка-махла* (172=

(Крумово) (100=732), Омерова махла (Ботево) (19—113)

а) *Носия*. Костумировката на туй плѣме е изложена въ шестата група на костюметѣ. Влакитѣ носятъ отъ една и сѣща форма дрѣхы само съ нѣкои тѣнки, много мѣчно забѣлѣжими особености въ шаркитѣ на разнитѣ видове дрѣхы. Туй е и послужило за основа, когато туй плѣме се раздѣли на влаки.

б) *Говорятъ*. Диалектътъ на плѣмето е описанъ и изложенъ въ втората диалектична група. Разница има въ диалектътъ на влаката Г, особеноститѣ на която сж изложени въ четвъртата диалектична група. Трѣбва да се забѣлѣжи, че и въ влаката Д. тоя диалектъ прѣобладава, когато въ селото Вълчедръма (Влака Г) въ горния край населото говорятъ диалектъ отъ втората диалектична група, а въ долния отъ четвъртата диалектична група.

в) *Поминѣкъ*.

Земледѣлието е исклучително занятие на туй плѣме. Въ Метковецъ нѣкога пчеларството е до толкова цвѣтѣло, щото *мед* и *восѣкъ* сж пращали дори и въ Ц-градъ. Днесъ сжществува само споменъ отъ туй.

Индустрия въ туй плѣме нѣма никаква.

г) *География*. Всичкитѣ влаки отъ туй плѣме сж разположени по долното течение на рѣкитѣ: Ломъ и Цибрица и край тѣхнитѣ притоци; мѣстността повечето равнина, удобна за оранѣе и отъ туй главното занятие на плѣмето е земледѣлието и скотовѣдството.

д) *Просвѣщение*. И туй племе откъмъ просвѣщеніето стои много ниско, съ исклучение на нѣколко села. Има села като: *Мокреши*, Вълчедръма, Метковецъ, Прогорелецъ, Кривабара, Васяловци па и Комощица (до вѣкѣдѣ), въ които не учатъ само за *пошове* и *даскале*, но още и за „*крѣчмаре*“ и въ които (Вълчедръма, Мокренъ) училища сжществуватъ още

отъ 1829 год., но тѣ сж исклучение.

е) *Жилище и храна.* Жилищата именно въ туй плѣме сж „йжи узем“ по лоши и отъ дункигѣ на дивитѣ звѣрове. Храната е „*качамак и лютеница*“, а като луксъ по нѣкога ѣдѣтъ „*боб, леѣца и зелѣе*“. Месото и тукъ оставатъ за „*турцитѣ и чифуиете*“. Сега е малко поизменено, но съвършенно малко.

На етнографическата карта туй плѣме е отбѣлѣжено съ боя № II.

Таблица осма.

ПЛѢМЕ VIII

Влака А.

- а) *Льута* (129=948), *Кѣбильякъ* (55=363), *Гром-шійнъ* (107=774).
- б) *Левчево* (187=1832), *Долнѣа-Гноеница* (166=1106).

Влака Б.

- а) *Ередѣнъ* (Хаиредиянъ) (201 1563).
- б) *Крива-бѣра* (57=369) *Бутѣнъ* (832—1719),
Глѣжене (214=1409), *Букъовци* (311=1958),
Глѣдно-идле (34=132), *Сърбеница* (286=1681),
Лѣскѣвѣцъ (01—492), *Селѣновци* (436 2882),
- г) *Крушевица* (209—1368), *Лѣпаница* (154—901),
- д) *Гѣличе* (339—2218), *Алѣймиръ* (181—1147),
Трѣнѣва (209—1283), *Соколѣре* (97—680),
- е) *Бѣркачѣво* (126—766), *Поѣйца* (288—1638),
Беласлѣтина (427—2531), *Вранѣкъ* (168—1049),
Трѣнѣкъ (250—1472), *Кнежа* (740—4988),
Бренѣца (329—2954), *Струпенъ* (124—823),
Ениѣца (174=1091).

ж) Луковитъ (221=1618), Ставѣрци (225=1651),
Бреѣаре (94=604), Крушевене (209=1398),
Глава (186=1138), Койнаре (554=3520),
Чомаковци (234=1277), Лепѣца (101=614),
Джбѣнца ( ), Габаре (245=1434),
Дрѣшанъ (75=574), Каменоломѣ (219=1534),
Брѣскѣ (109=737), Суѣче (133=973), Горникъ
(171=945), Реселѣцъ (200=1123).

Влакя В.

а) Чѣренъ (245=1487), Осенъ (114=642), Дѣве-
не (175=1115), Бауренъ (72=414), Галатинъ
(127=860), Лѣльече (195=1152).

б) Брѣзина (85=486) Рѣозенъ (192=1340), Си-
ракѣво (49=325), Доброльѣво (146=1065),
Мѣлоратъ (234=1524), Трѣ кладенци (117=638),
Лѣсура (152=1057), Фуренъ (74=461),
Криводѣлъ (201=1042) Криводолска махла
(68=386), Власѣтица (71=415),

в) Борованъ (368=2976), Буковецъ (126=766),
Джурѣлово (170=973), Глѣчене (157=843),
Комарѣво (239=685), Оходна (72=527),
Бѣница (189=1317), Голѣмо Пѣщене (179=1179),
Мало Пѣщене (48=295), Врѣбѣца (143=932),
Вирѣско (138=903), Тѣшевица (135=909)

г) Оридъ (407=621), Вѣлибрегъ (40=273),
Градѣшница (75=560), Кошапъ (9=42),
Добруша (72=520), Ракѣво (427=904)

Влака Г.

а) Горнѣ Бешовѣца (404=694), Долнѣ Бешовѣ-
ца (141=10004) Цакѣница (70=494), Каленъ
(86=707), Горнѣ Кремѣна (126=940), Дол-
нѣ Кремѣна (175=1299), Брусенъ (49=279).

б) Боденци (60—424), *Турска бела* (95—479),
Кърадецъ (67—339), *Костильово* (128—761).

в) *Медковецъ* (21—128), *Паволче* (82—448),
Челопѣкъ (68—471), *Муравѣца* (126—692),
Крѣта (78—456), *Мездра* (17—76).

Влака Д.

а) *Радовене* (100—622), *Струидецъ* (107—755),
Романъ (88—554), *Лихъ* (205—1174), *Криводолъ*—
Осленъ (89—561), *Синьо-брѣдо* (205—1163).

б) *Ребарково* (106—573), *Дърманицъ* (88—471),
Тишченѣца (217—1407).

Влака Е.

Влашко село (180—1240), Старо-село (103—773).

а) *Носия*. Носията на туй плѣме е изложена въ седмата група на костюметъ; споредъ както е указано по носията си туй плѣме се подраздѣля на три подъ—групи. Селата, които съставляватъ всѣкоя отъ тия подъ—групи, на етнографическата карта, на която туй плѣме е обѣлѣжено съ боя № V, сж о-чартани съ чървени чѣрти. Както се спомѣна и погрѣди нѣкога, прѣди 50—100 години носията на цѣлото плѣме е била еднаква; днесъ тя се измѣнила и продължава да се измѣнява. Селата въ под-групата I иматъ патури съ кратки дна и отъ шаекъ *самочръпка* или чѣрнѣ; въ тия въ групата II носѣтъ широки шалваре чѣрни; въ селата отъ групата III патури съ дълги дна, които се кроѣтъ или отъ чѣрнѣ шаекъ или отъ *самочръпка*. Въ тая група селенитѣ носѣтъ и сури калпаци. Въ групата IV е запазена сѣщата оная старинска носия която сж носили нѣкога въ всичкитѣ села отъ туй плѣме.

б) *Говоръ*. Диедектьтъ когото говори туй плѣме, е изложенъ въ първата диалектична група; исключение прави само влаката Е, дѣто само се чуе въ нѣкои думи е като я: *невяс-*

та, едно, пикнот, едно, К. сега
свещени и аз съм сж престо
президенти.

1. *Еванделин*. Седат, като се
разказва о допного течение и
протектът въпроса *Свят*.

1. *Джамия* Коритата да
съставяват дубави долини и
тук е съществено. Най-голямо
често джамия и жито явява
често, а особено въ влада
те обилни ситни храна
виза. За селата Евиде, джамия
виза. Джамия притопа
заведени още и с
дети страданията. Като
протект.

1. *Индустрия*.
село. въ което да
възбужда. Като
то туй видяха
нѣща, но тѣ въ
трѣбление.

е) *Промисленост*
но положението
то, виждат
лич верѣ селата
редено съ по нѣколко джамия
втрѣшна гордостъ като се срещат
дне. И което е по утѣшително, туй се срещат
Туй се дължи на Вратчан. и Орѣховска и Орѣховска
Комисии и на Окръжнитѣ Инспектори.

ж. *Жилище* и *Храна*.

Жилищата сж пѹдобни но све тѣй нечисти.

Храната све тѣй оскѣдна, проста и не питателна.

Таблица десета

ПЛѢМЕ IX.

Влака А. Лютибродъ (194—1109).

Влака Б. а) *Индѣтица* (105—625, *Злийдолъ* (17—97), *Осѣлна* (49—301), *Звѣрино* (103—551), *Елисейна* (51—276), *Осѣково* (142—1142 *Очиндолъ* (79—485), *Оплѣтня* (28—207), *Дупни връх* (99—901).

б) Заногѣе (   ), Бовъ (   ),

Както спомѣняхъ на друго мѣсто върху облѣклото, говорѣтъ и другитѣ особености на туй плѣме, щѣ поговорѣ по послѣ, въ друга книга, когато изслѣдвамъ и Софійский Окрѣгъ.

Б. ВЛАКА.

Влака (коренъ, сой, лова, кръвъ)

Както видѣхме въ плѣмената, всѣкое плѣме се състой отъ по нѣколко влаки! Ония обаче влаки сж самопроизводни и сж гудени само и само за по лѣсно подраздѣление на едно и сѣщо плѣме. Тука ний ще опишемъ сѣществующата родственна връска която свръзва нѣколко десетки семейства въ едно и прави отъ тѣхъ едно цѣло, по цѣло, което сѣществува, което самѣ знае, че сѣществува. Туй цѣло, помалко отъ плѣмето, а много поголѣмо отъ семейството, се нарича въ тоя край *влака* и ний тѣй го и оставихме.

Въ обикновения говоръ думата влака означава още нѣ-

колко пѣща свързани въ едно: „една влака прѣжѣ“, „две влаки пашурѣ“, иматъ значение, че много прѣтове свързани въ едно. Въ сжщата смисълъ щѣ се вземе, когато се говори за семействата: нѣколко семейства, свързани въ едно чрѣзъ родствена свръска, нарича се влака.

Между отдѣлнитѣ семейства, който съставляватъ едно плѣме, както видѣхме, нѣмаше никакво понятие на единство, освѣнъ туй, че иматъ еднаква носия, еднакъвъ говоръ и еднакви обичаи и обряди. Въ влаката вече срѣщаме поясено понятие за единство: членовѣтъ отъ една и сжща влака вече знайтъ, че има нѣщо, което ги свързва, което ги прави ближни. На първо мѣсто иде понятието на сродството. Така, тѣ казватъ: „*ни* сме отъ една влака“, „отъ една кръвъ“, отъ една лоза“, „отъ единъ коренъ“, „отъ единъ сой“.

Между семействата отъ една влака вече се проявява и съзнание за обща, взаимна отбрана и защита. Така, ако нѣкъдѣ се говори нѣщо недобро, било за мома, било за невѣста, било за мъжъ или жена, и тамо присѣтствува нѣкой отъ сжщата влака, веднѣга ще се обърне и ще каже: *това не е истинка! таково нещо нема ъу нашата влака; у нашата влака айдукъ не е и мало*“. Това роднинство и туй роднинско съзнание се проявява още по силно въ браковетѣ. Споредъ черквата, бракосъчетанието се позволява щомъ сж истекли повече отъ седамъ повоа, поясн; въ осмия цовой вече не сж рода и могатъ да се земжтъ. Старитѣ обаче селени отъ една и сжща влака, която може да има и повече отъ 15 цовой гледатъ на туй черковно позволение като на *грѣховно* и като на кръвосмѣшение; ако сж повлиятелни, та имъ се чѹе думата, много често такива бракове се недопускатъ.

Освѣнъ това кръвно и роднинско единство между семействата и членовѣтъ отъ една и сжща влака, въ влаката като

че има една малка сѣнка отъ имущественна свръзка, имущество-
венно задължение, която сѣнка, нѣкога е била конкретно по-
нятието на единство.

Така на прѣимѣрь: да се прави и поправя нѣкой малъ-
жостъ прѣзъ нѣкож бара; да се поддържа, чисти и харчи нѣ-
какви *чешми*, *чешма*; да се поддържа нѣкой оброкъ, оставенъ
и установенъ отъ давно врѣме, отъ родоначалника — *чичунда-
до* — на влаката — туи сичко ще се връши отъ една задруга.
въ името на цѣлата влака.

Азъ срѣщахъ още и слѣднитѣ слѣди отъ имущественно
единство (общо владѣние въ една влака.

Въ Ломската околия, Ломский Округъ има влака *подъ*
название „Алеманкинци“ отъ която, *задруги* има въ селата:
Мокрешъ, Прогорелецъ, Ковачица, Котеновци и Комощница; въ
тая влака има една стара ръкопись евангелие, останала отъ
прадѣда нѣгъ, който билъ священникъ. Тая книга е общо вла-
дѣние на на всичкитѣ семейства отъ тая влака, и споредъ ед-
но много старо прѣданіе, владѣе такъвъ обичай, щото самата
ръкопись да се държи постоянно въ къщата на най-стария отъ
цѣлата влака по малка брѣвъ, а всѣкоя задруга или семейство
има право да държи тая книга въ своята къща по една не-
дѣля. И така тая книга е вѣчно странствуваща.

Въ Старо-село, Вратчанска околия въ баба поповица и-
ма такожде стара книга (евангелия), печатана въ Шкодра въ
врѣмето на Георги Кастриотъ, която е такожде достояние на
цѣлата влака.

Освѣтъ тия признаци на общо владѣние, има още и слѣд-
нитѣ бѣлѣзи отъ общо ползуване. Отъ садата, принадлежаща
на една воденица, могатъ да ползватъ градинитѣ си само о-
нѣзи семейства, които съставляватъ една влака, а на другитѣ
е забранено. Тая воденица, види се, е била прѣди сто и по-

умножа-

то сж би-
храмътъ
право да
поддър-
га сж да-

тъ двѣ фа-

о прави-
отъ кои-
ци. Тия
вния на
сега.

що иму-
несъ на-
отъ иму-
ва, при-

ожду за-
влака е

нѣма!“

ъ въ да-
а за тѣ-
а. Всич-
тѣ една

че има
венно э
няtie н

Та
мостъ п
нѣкай 2
и устан
до—на
въ имет

Азъ
единство

Въ
название
Мокрешъ
тая влак
прадѣда
дѣние на
но много :
ржкопись
цѣлата вл
има правс
дѣля. И

Въ
ма такожд
врѣмето н
цѣлата вл

Освѣ:
шитъ бѣлѣ
на една во
нѣзи семей
е забранин

вече години имущество на една задруга, която чрвъз умножаване и расплодяване се прѣврнѣла въ влака.

Въ Чипоровския манастиръ има стаи (соби), които сж били достояние на отдѣлни влаки; въ тия стаи, когато о храмътъ на мѣнастира и дохаждатъ на поклонение, имали сж право да влизать само семействата, които сж огъ тая влака. За поддържанieto обаче на тия общи заеднишки стаи срѣдствата сж давали задругитѣ отъ тая влака.

Въ Черепицкия манастиръ има стаи, които владѣхтъ двѣ фамилии отъ Враца: Хаджитѣ и Идикъ Петровъ.

До прѣди издаването на тапиитѣ отъ турското правителство, по селата е имало общински владѣния, сѣнка отъ които сж останѣли днешнитѣ сѣлища, *пѣсища* и *балъзлци*. Тия общински владѣния не сж нищо друго, но общи владѣния на една влака, преобрнѣта въ цѣло село, па и въ двѣ села.

Такава и тѣмъ подобни слѣди и остатци отъ общо имущественно владѣние, или ползване сжществувать днесъ навредъ изъ Занадна-България; но тѣ сж само сѣнка отъ имущественната връска, която свързва отдѣлнитѣ семейства, принадлѣжащи къмъ една влака.

Днесъ сжществующата главна и силна връска между задругитѣ, семействата и членоветѣ отъ една и сжща влака е *сродството, родата*.

Б Роднинството (родата)

„Свой сеоего не рѣни, тежко гомува кой го нѣма!“

Тая пословица, която повтаря народа всѣкой день въ даденъ случай, ни разяснява понятието, което има народа за тѣзи връски на свойството между членоветѣ отъ една влака. Всичкитѣ отъ една влака знахтъ много добръ че сж „отъ една

1975 JUL 1

11-11-11

1. The first group of people who are interested in the results of the study are the researchers themselves. They want to know if the study was successful in achieving its goals and if the data collected is reliable and valid.

104761-1

1. The first step is to identify the problem or question that needs to be answered. This involves understanding the context and the specific requirements of the task.

1948

CONFIDENTIAL

10-10-68

100

1. The first step is to identify the problem or question that needs to be answered. This involves understanding the context and the specific requirements of the task.

...

10-11-41

_____

10

10

1

100

100

_____

_____

1

1

1

учителитѣ, които размѣсватъ въ разговора си непонятни за простолюдието думи.)

„Що да правиши, синко, он ти е спиргу!“ (Разговоръ на единъ попъ съ нѣвѣста, която искаше да остави мъжътъ си че ѝ бѣхталъ).

„Треба да знаешъ, че, ѝон лош, добъръ, сега ти е спиргу!“ (Наставления на писарѣтъ отъ село Гаганица, които даваше на една жена дошла да се оплаква на кмета отъ мъжътъ си, че ѝ битъ).

Войно (Само въ пѣснитѣ).

„Пойдѣ Лада нѣ-воду,

„Пред нѣу, зад нѣу млад *войно*“

„Да е знаела *войну* макъа

„Че ще *войно* да се жени;

„Да е гривни расковала,

„*Войну* конъа подковала;

„Да е пелѣшки разнизала,

„*Войну* конъа обпизала.“

(Пѣсень)

Връжиглава:

„Мѣжа е връжѣглава ѣу кашѣ!“ (разговаръ)

„Каша безъ връжиглава, е пуста каша“ (разг.)

„*Другаръ*

„Никоя птичка не е без *другаръ*“ (разг.)

„И врабците имат *„другаръ*“ (разговоръ)

„Зимамо се да смо *другаре*“ (разговоръ)

Повторѣцъ (повторѣцъ).

(Мѣжъ, който слѣдъ смъртъта на жена си, оженва се за друга жена. казва се повторѣцъ).

„Моя мѣжъ е повторѣцъ“ (разговоръ)

Госиодаръ (Тоя терминъ, сѣществува въ сѣрбетъ; въ тоя

край не съществува за понятиято мъжъ, а за понятияте бояринъ, ага:

„Господарлъкъ имаше у селото ни; Господаръ беше
Хаджи Генчо“ (разговоръ)

Въ тоя край азъ срѣцнахъ само тая пѣсень, дѣто думати „Господаръ“ значи мъжъ, както е и въ сръбския езикъ:

„Славей пиле, гугу, не пей рано!

„Не буди ми, гугу, господара,

„Сама съм го, гугу, приспивала,

„Сама щем го, гугу, сабудимъ

„Да ѝулезнем, пиле, ѝу градина,

„Да откинемъ, пиле, клонъ бисидлъкъ,

„Да събудимъ, гугу, господара“

(Слушана отъ Нейка Петкова отъ село Раковица, Кулска Околия).

Жена.

Жена.

„Жена ми е работница“.

„Мъжъ безъ пари, къща безъ жена, огинъ
да ги гори!“ (посл.)

Стуцанка.

„Она ми е стуцанка“

2. *Баща*

Отѣцъ (Употрѣблага се само отъ поповетѣ и учителитѣ).

„Покойни ми отецъ беше поп“ (разговоръ на единъ попъ съ мене).

Отче (само на свещеникъ)

„Отче попе, дойди да прѣкадишъ!“ (разг.)

„Отче дубвниче, кога ще исповѣдвашъ?“ (разг.)

Тата (тато, татко).

„Тата и чича два брата“ (пѣсень)

Очувъ (Баща на доведеницитѣ, — дѣцата, които довели втората жена на мъжътъ съ себе си).

Баща

„То е бащино ми“.

Укоръ: „Такъвъ баща, бѣскали го с'дрѣва и каманье!“

Майкъа (Мѣкъа, мѣша, нѣна, нанка, мамка, мамица, майкунка, майчиця.)

„*Мѣкъе!*“ е увречица много употребима въ тоя край. „*Мѣкъе!* я не чу ли какво ти казѣ?“

Мѣщеа (мѣщеха) — —: „*Едному мѣкъа, едному мѣщеа.*“

3. *Дедо*

(Дѣдо, дѣдко, стартатко, старбаща, старецъ)

„Това е дѣдино ми.“

Въ тоя край на всѣхъой старецъ казватъ *дедо*.

Баба (Баба, бабка, бабица, стара-мѣкъа),

„баба е баба одила

„Млада е бога бабила

„Тамо я сас риза дариле,

„А баба е мѣне ариза“ (Пѣсепъ)

Отъ тука се види, че и на жена която ходи да бабува (акушерка) казватъ такожде *баба* :

„Баба Петкана оди *баба*“ (Разг.)

„Момѣ баба не може да оди“ (Разг.)

„Кака Велика оди баба“ (Разг.)

---

4 *Прадедо*

Прабаба. „Тоя старецъ ми е прадеда“ (Разг.)

”

---

5 *Чукундедо, Чукунбаба*. Тая степенъ се спомѣнва само въ

узречицата: „останало ми от чукундедо“, съ което иска да се каже, че претенцията на шького върху нѣкакво имущество е много съмнителна, даже и неоснователна, защото тая претенция се прѣгражда отъ една много голѣма давностъ—повече отъ 200 години!

„Това е останяло отъ Чокундедо“, съ което се означава не само врѣмето, отъ когато се пази единъ прѣдмѣтъ; но още че е останялъ и се пази отъ незапомнено врѣме:

„Тая бжчва е много стара; останала е отъ Чокундедо“.

Бълѣжка

Всѣкой старецъ се счита за естествено зналецъ човѣкъ, но за събития и за случки изъ практическия животъ, за туй всѣкога ще чуете: „Това знаятъ старѣте“. *Стерецъ—зналецъ* (Послов.)

Също и всѣкой стара жена, бабичка, се счита за познавачка на всичкитъ болести и лѣкувания: „За тая болестъ питайте бабите!“ „Бабински работи“; *Бивали да не познавашъ каква е тая болестъ; нали си стара жена?*“ (Разг.). Оттамъ е и пословицата: „Баба-врачка“

Тая послѣдната степенъ на родство съществува само въ влаката, а не и въ задругата, въ която може да съществува най-много прадеда или прапрадеда.

II Права млада линия. (Задруги) и. Семейство)

Норма на тая линия ще вземемъ родителитъ, т. ie. баща и майка, като мъжъ и женѣ (съпръжи).

1. Баща	{	Коренъ, сой, лоза
Майка		

-
1. Дѣца [мжско дете, женско дете).

дѣца ед. число. детѣ детенце, отроче, бебе, бебенце, рожба, мѣничко.

Дете : „Снощи му се дете родило“ (Пѣсенъ)

Детенце : „У лъудкѣта детенце плачеше“. (Пѣсен)

Отроче (само черковницѣтъ)

„Почастѣ, даскале, ти имаш отроче!“

(Разг. на попа въ белот. съ учителѣтъ).

бѣбе (бѣбенце)

„Баба ни е донѣла бѣбенце!“ (Разг.)

„Да іоткраднем ли бѣбето“? (Разг.)

Рожба : „Че си немам рожба іот сърце!“ (Пѣсенъ)

Мъничко (мънинко).

„Стана си има мъничко“ (Разг.)

Дѣцата сж или мжжи (синъ) или женски (дъщеря).

а) *Синъ* : синтъкъ, синчець, момче, синко, прѣванчо (прѣвенчѣ), *истръсѣж* (истръсок) *посмрътче*.

Синтъкъ : „Я си имамъ само единъ синтъкъ“ (Разг.)

Синчець : „Да ти е живъ синчець!“ (Благосл.)

Момче : „Това момче твое ли е?“ (Разг.)

Синко (Зват. падеж от синъ) :

„Послушай ме синко!“ (Разг.)

„Недѣй така синко!“ (Разг.)

Прѣванчо (прѣвенче).

„Маминъ прѣванчо, едѣн синъ у маѣа“ (Пѣсен)

„Петко е прѣвенчѣ у нѣните“ (Разговор)

Истрѣсѣж (Истрѣсокъ).

„Мамин истрѣсѣжъ!“ (Разг.)

„Он е истрѣшѣкъ“ (Разг.)

„Това е истрѣсѣче“ (разг.).

Посмрътче (сираче, което се родило слѣдъ смърта на баща си)

„Петко е посмрътче ; намери се у треѣния месецъ после смъртата на баща си“. (разг.).

Доведенѣж (Синъ на жената повторка, която слѣдъ смър-

тъта па първия си мъжъ повторила за другъ мъжъ заведеа съ себе си момче отъ първия си мъжъ).

„Моя доведенѣкъ ме ичѣра остави; іотиде си пакъ на бащиното си сѣлище!“ (разг.)

„*Ранѣ доведенѣкъ*—*арчи брашно!*“ (Пословица).

Заварнѣкъ завареникъ, Заварнѣче).

(Синъ на мъжътъ вдовецъ, останалъ отъ първата му жена и заваренъ въ къщата отъ втората му жена)

„Моя заварнѣкъ ме падн отъ къщата“ (разг.)

Бѣдѣжка: Въ всичкитѣ приказки и пѣсни заварницитѣ се обѣлѣжаватъ като страдащи дѣца отъ мащѣата.

„Сиромашкото, налѣ е заварнѣче оди недмито, недпрано и незакърпѣно!“ (разг.) „Ти си неомито, небпрано и незакърпѣно, като сираче заварнѣче“ (слов.).

Тая симпатія на народа къмъ заварницитѣ и антипатія къмъ доведеницитѣ се срѣща и днесъ навредѣ въ живота и разговора.

Природенъ (Синъ роденъ отъ повторката жена съ втория си мъжъ)

Ранъеникъ (ранъеникъ, ранъениче).

(Синъ, вземенъ отъ мъжъ и жена, които, или не сж имали рожба отъ сърдце, или пакъ дѣцата имъ сж умирили. Ранъеника може да бѣде земенъ или отъ сжщата влака, или отъ съвършено чужда кръвъ; туѣ послѣдното обяче става много рѣдко и то само, когато въ влаката нѣма сираче, което би се давало ранъениче)

Сиракъ (сираче)

(Синъ останалъ безъ баща и безъ маща)

„*Сиракъ Янко две радости прави!*“ (Пѣсень).

Бѣлъжка. Симпатіята на народа къмъ *сирѣка* е до толкова голѣма, щото въ всичкитѣ пѣсни и приказки на *сирѣка* се даватъ всѣкога такава качества, които сж необикновени за другитѣ момци.

И дѣйствително и въ днешния животъ сирацитѣ сж най-скромнитѣ, умнитѣ и вреднитѣ момци; па и най красивитѣ и именно слѣдъ тѣхъ тичатъ селскитѣ моми, дъщери на зѣможнитѣ селени; особено ако е момата сама; „една у маѣа, една и баѣа“, тогава най-голѣмъ шансъ иматъ сирацитѣ.

б) *Дъщеря*: щерка, черка, момиче, девоѣа, девоче, по-дѣа, мома.

Щерка: „Ти си ми щерка“

Черка: Юна ми е черка“

Момиче: „Он има едно момче и едно момиче“. (разг.)

Девоче: „Това девоче чие е?“ (разг.)

„О, ти девоче, големъ гъавалу!“ (пѣсень)

Девоѣа (девоѣа)

„У тая кѣаа има девоѣа!“ (разг.)

Бълъа:

Девоче е малко момиче, а девоѣа (мома е вече порас-
нѣа мома и станѣа за женидба.

Въ тоя край, на всекое момиче или мома, се казва:
„Момиче

Девоче! Девоѣо!“

На всекое момче, когато се вика казватъ; Момче! Паѣо!“

Подѣа (момиче, което има прѣди себе си по стара
сестра, вече девоѣа мома, казва се подеа).

Доведениѣа

Заварница

Природена

Рѣниѣа.

в) *Близнаѣ близнаѣа* мн. *близнаѣа*

Двѣ дѣа, родени въ едно и сѣщо врѣме сж близнаѣ.
Ако е момче, то близнаѣ, ако е момиче, то е близнаѣа:

„Стоян си има до двама сина“

„До два ми сина, до два близнаѣ

„Та им дири да ги жени

„Да ги жени за две близацини“. (Пѣсень).

2. Унукъ, унукиня (мн. число унуци)

„Унукъ, внукъ унукинъа, внукиня.

„Дай боже да видите унуци и праунуци!“ благослов).

„Веселъ съмъ; женим унук, давам унукиня“ (разг)

4 Праунокъ, праунукиня (мн. ч. праунуци).

Понататашнитѣ стѣпени отъ тая нисходяща линия се именува^{тъ} *прапраунуци*.

Въ една *за друга* дѣдото може да доживѣе да види праунуци, и това се случва много често, но прапраунуци е много рѣдко и има само въ влаката.

III Стара иобочна линия

За норма и на тая линия ще вземемъ пакъ мъжъ и жена (съпръжи).

1. Мъжъ

Жена

2 *Бай, лало лалко*

На постария братъ се казва *байо лало лалко*. Ако е женещъ, на жена му се казва *како*.

Кака

На постарата сестра помладитѣ братия и сестри казватъ *кака*: ако е женена, на мъжтъ ѝ казватъ *байко*.

Забѣлѣжка: Въ тоя край, думата *како* и *байко* или *бай* се употрѣблява къмъ всѣкого, който е постаръ отъ Васъ: „*Кака Гика*“ „*Бай Стоянъ*“, „*Лало Демянъ*“ и пр.

Забѣлѣжка. Ако каката е увредена нѣщо, тя отговаря

и този, който ѝ вика: „Како!—*Како*, да скачатъ у кон-
рива! или „Скакци те фанале!

3. Чича

Братътъ на бащата за дѣцата му е чича

Чича, чичка, стринка.

„Чичо Николо си дойде“. Чичко Стоянъ умре“

Укорит: „Чича, такъвъ чича да го цицнатъ“.

Забѣлѣжка. Въ тоя край, както на старецъ казватъ „дедо“, на бабичка казватъ: „бабо“ на младъ човѣкъ *байо* или *Лало*, така и на по старъ, прѣминѣлъ, но да не е още остарѣлъ, казватъ „чичо“ „А бе чичо, дека води тоя *аѣто*?“ (Разг.)

Стрина Жената на чичата е стрина.

Стрина, Стринка, стринчица.

Укор.: Стрина, стригали те с'ножици!“

Забѣлѣж. Сѣщо на по стара, но не бабичка, жена въ тоя край се казва: „*Стрино*“:

„*Стрино*, колко сакашъ за *аѣската*?“ (Разг.)

---

4. Лъелѣ. Сестрата на бащата е лъелѣ за дѣцата му.

Лъелѣ, лъелѣица, лъелка, Лолка, Лѣла.

„Лъелѣ Демяна доиде!“ (I III и IV)

„Лѣла Велика умре!“ (II)

Укорит. „Лолка, фанали те лѣлки „(буци)!“

Лъелѣкинѣ радости.“ се казва, когато нѣкой милва и се радва на нѣкое дѣте извънъ границата и утегчително за дѣтето.

Прикаска: „Едно врѣме имало една лъелѣ; брат ѝ ималъ едно мѣжко детенце и она дошла нагоскѣе. Детето било ѣубавичко и лъелѣ му го мляскала, целувала, *скокѣла*, додето детенцето носинѣло у рѣцѣте ѝ; умрело. От тогивъ се казва *лъелѣкинѣ радости*!“

5 Тетка. Сестра на майката за дѣцата е тетка.

Тетка, теткица, тетчица.

6 Укѣа Мжъ на лъелѣта и на тетката за дѣцата е *укѣа уйкѣа*.

7 Уйна Жената на майчиния братъ за дѣцата е *уйна*.

IV Млада сзребрама (побочна) линия.

1. Братъ { Родени отъ единъ баща и една майка; или
Сестра { отъ единъ баща и двѣ майки (завареник и природенъ); отъ една майка и двама бащеве (доведъникъ и природенъ).

братъ, братъкъ, братле, братче, братенце, братленце.

Сестра, сестрица, сестричка, сестриче.

а) Брайно

Жената на единия братъ ще казва на другия братъ, ако е постаръ? *брайно*. „*брайно Драгане! Петко (за мжжътъ си) те вика*“.

б) Драгинко:

Жената на единия братъ ще казва на другия братъ ако е помладъ отъ мжжътъ ѝ: *Драгинко*.

„*Драгинко Стоене, нали ти кака (за себе си) думаше?*“ (Пѣсень)

в) *Иубавенкьо*: Жената на единия братъ, ще казва на най-младия братъ (ако има прѣди себе си другъ постаръ отъ себе, а по младъ отъ мжжътъ на снаха си) *убавенкьо*:

„*Драгинко Стояне, Стояне!*

„*Я кажи, Драгинко, на убавенкѣа:*

„*Да не либи, Драгинко, Петкана,*

„*Петкана Чорбаджи Нейовата*“ и пр. (пѣсень)

„*Ния женимъ тая неделѣа убавенкѣа*“ (разговоръ II).

3) Сестритѣ на мжжътъ, ако сж жони или женени, въ отношение на женаты му сж,

а) *Кака* (говорихме).

б) *Калина* (ако е по млада отъ братъ си, а най стара отъ другитъ си сестри).

в) *Малйна* (ако е подевка, т. ie. помлада отъ девоиката),

г) *Лубавка* (ако е по млада отъ *Малйна*)

д) *Ябалка* (ако е по млада отъ Лубавка)

е) *Дункѣа* (Най-младата, прѣди която има Лубавка. Тя можс да бжде и целеначе и да суче оцѣ).

Примѣри:

„Я мѣлчи Калино, я мѣли Малино!

„Калина ще иде на Истокъ-слѣнце,

Малйна ще иде на Заодъ-слѣнце,

„Я снаѣви Петкана ю чѣрни татарѣ“ и пр. (нѣсенѣ)

„Калина се снабци прѣстану“ (разг. IV)

„Малйна сѣг пбстану девоку (разг. IV)

„Лубавка е оцѣ *непелѣарка*“ (а) (разг. I и IV)

„Ябалка брѣка у огниѣа и ще се изгори“ (разг. II и IV
за момиченце отъ 2 годинки)

„Дункѣа пищи та се дере!“ (разг. за момиченце отъ 1 1/2
год. II IV).

Всичкитъ тия сестри сж *злѣви* на жената и ѣ казватъ како. Жената имъ е *снаха* (снаа).

Женитъ на двама братия или трима братия по между си сж *етрѣви*: по стара етрѣва, по млада етрѣва

4) *Брѣтенѣцѣ, брѣтенецѣ а и брѣтовсинѣ*. Синѣтъ на братъ се казва брѣтенѣцѣ (III IV), брѣтенецѣ (II), и брѣтовсинѣ (I). Самитъ дѣца помежду си сж *брѣтенеци* (братовчеди) дѣца отъ два братъ.

Брѣтеница, брѣтова дѣщеря, брѣтапица.

(а) Ако има прѣди едно момиче двѣ други моми третото е *непелѣарка*.

Дъщеря на брата. Самитѣ дъщери по междѹ си сж *братеници*, *братаници*.

Примѣри:

„Нали смо пуста роднина?

„Тата и чича два брата,

„А ния сме две братанчета? (пѣсенъ)

„Моя братенъцъ оди у град“ (разг. III)

„Моя братенец се ожени (разг. II)

„Ния ще женимъ моя братов синъ (I)

„Имамъ две братеници при мене (II)

Ния сме съ неж братеници (II).

5) *Сестреникъ*, *сестренче*, *сестреница*.

Дѣцата на двѣ сестри сж *сестреници* *сестренчета*, а за сестритѣ сж *сестреникъ* или *сесринъ синъ* ѣ *сестреница* или *сѣстрина дъщеря*,

6) *Деверовсинъ* или *Деверонъовсинъ*

Деверова дъщеря или *девернъова дъщеря*

Деверови деца или *девернъови деца*

За жената на единия братъ, дѣцата на другия братъ сж дѣца съ горното название.

7) *Чичевсинъ* или *чичин синъ*

Чичова дъщеря или *чичина дъщеря*

8) *Теткинъ синъ* }
Теткина дъщеря } *Теткини деца*

9) *Льѣльинъ синъ* }
Льѣльина дъщеря } *Льѣлини деца*

Степениѣ вървжтъ на долу поредъ: унукъ, унукиня; праунукъ, праунукиня и пр.

V *Сватовщина*.

1) *Тѣстъ* *Тѣща*

Бащата и майката за мжжѣтъ на дъщеря имъ сж *тѣстъ* и *тѣща*.

2) *Зетъ* Мжжътъ на дъщерята за бащата и майката, както и за братията, сестринтъ, чичовега и другата много близка рода е зетъ.

Зетъ — медъ; синъ — пелинъ. (Пословица).

3) *Шурекъ* е братътъ на жената за мжжътъ ѝ.

Шуреньица. Ако шурекътъ е жененъ и има жена, то тя е шуреньица на мжжътъ.

4) *Балдъза* Сестрата на жената за мжжътъ е балдъза.

5) *Баджанакъ*

Баджанаци

Мжжътъ на една сестра е баджанакъ за мжжътъ на другата сестра. Двамата мжже на двѣтъ сестри помежду си сж баджанаци.

6) *Сватъ*

Сваха (сваа)

Съ *сватъ* и *сваха* се означаватъ сжщияскитѣ сродства по сватовицина. Така: бащата, чичата, братътъ, братенецътъ и пр. на младо-женѣйка сж сватове на бащата, чичата, братътъ и пр. на невѣстата.

Сжщо майката, стрината, тетката, лъелъата, уйната и пр. сж свахи за майкага, стрината и пр. на другия отъ младо-женцитѣ.

Освѣнъ туй съ думата *сватъ* — сватове се означаватъ и онѣзи мжже, които отиватъ съ младоженѣйка за невѣстата. Сжщо и момитѣ, които съпровождатъ младоженѣйка отъ домътъ на невѣстата, до домътъ на момъкътъ; и които извършватъ разнитѣ обряди свадбарски, додѣто да се прѣправи (свърши) свадбата, се казватъ *свахи* (сваи). И дѣйствително тѣй трѣбва да бже; нѣкога па и днесъ сватоветѣ (Китнитѣ сватове) и свихитѣ сж сѣкога роднини на младоженѣйка.

VI Кумство.

Кумството въ тоя край, а особено въ плѣмената и влакитѣ въ планинскитѣ мѣста дръжи по първо мѣсто въ дѣйствицата на родството отъ сватовщината. Кумството не е дѣйствително кръвно родство, но като черковно, то е почти священо.

Кръстникъ за всѣкоя свадба или кръщеніе новъ не се лови; кръстникътъ се наслѣдва отъ баща, дѣда па и прадѣда и туй наслѣдство се пази священо и съ голѣмо благоговѣние. Ако нѣкой кръстникъ има синове и дѣщери, *кумството* минава само на синоветѣ и то на най-стария; въ *задругата*, каквито е имало нѣкога, прѣди 50—100 години, *кумството* е минавало на най-стария въ задругата, на домовладиката, дѣдото. Въ нѣкои извънредни случаи, старецътъ (дѣдото, домовладиката) е харизвалъ нѣкое отъ *кумствата* нѣкому отъ помладитѣ си синове, и туй харизвание никой не е смѣилъ да прѣзрѣ, или да погази: и кумецътъ—кумството на когото е прѣдмѣтъ на харизвание, и останжилитѣ синове на стареца, съ благоговѣние се покоряватъ на тая старчева воля и на туй негово распореждане.

По такъвъ случай се създава ново кумство, което се прѣнася и минава и на дѣцата и на внуцитѣ.

Никой не смѣе да остави старото кумство и да хване новъ кръстникъ, особено ако младоженъка е кръстенъ отъ стария кръстникъ. Да се остави и прѣзрѣ *старото кумство*, *старитѣ кръстници* се посрѣща отъ народа съ негодувание и прѣзрѣние, но още и съ увѣренность се прѣдсказва за кумеца, който е прѣзрѣлъ стария си кръстникъ най-голѣми нещастия. Примѣритѣ, които ми сж указахъ сж многобройни и разнообразни; но всичкитѣ иджтъ да утвърдатъ туй, че клетвитѣ на стария кръстникъ не сж остангли не услышани и нещастие е не-

прѣмѣнно сполѣтѣвало младоженцитѣ, които сж вѣнчавани отъ новъ кръстникъ.

И черквата не е бивала безучастна въ такива случаи. Споредъ мнѣнието въ народа, стария кръстникъ ималъ билъ право да отиде при священника, който ще вѣнчава или кръщава и да забрани вѣнчаванието или кръщаванието. И туй право на стария кръстникъ, създадено отъ народнитѣ обичаи, никой не можалъ да оспори. Священникътъ билъ длъженъ да обяви на младоженцитѣ (ако е за вѣнчаване) че, додѣто не били *опростени* отъ стария кръстникъ, той не можалъ да извърши тайнството бракосъчетание или кръщение.

Множество примѣри, такожде събрани отъ мене, утвърждаватъ туй понятие на народа за кумството и доводятъ го до едно неосторимо право.

Ето защо и днесъ въ селата, когато ще се прави свадба или кръщение, пръвата грижа е да се извѣсти уврѣме на кръстника.

Ако по разни причини стария кръстникъ не може да вѣнчѣе, то прѣдварително се моли да опрости кумството и тогава чакъ хваща новъ кръстникъ.

Пишуция тия редове въ 1891 г. прѣзъ мѣсецъ Юлий бѣше свидѣтель на такава случка: Единъ младъ момъкъ съ висше образование и още Докторъ на философията се ожени въ единъ градъ. Стария му кръстникъ, околийскій началникъ въ единъ отъ градоветѣ, не билъ поканенъ да го вѣнчѣе. Въ денътъ на свадбата кумецътъ, който бѣ хваналъ новъ кръстникъ получилъ телеграма отъ стария си кръстникъ, съ която тоя послѣдния много учтиво го мърмре, че го прѣзрѣлъ. Момъкътъ бѣ сконфузенъ и показваше като че дѣйствително съвѣстѣта го упрѣкваше и мърмѣше.

Какво значи въспитанието!

Кога един
безъ червини
комуто въ д
какво нѣщо

Ето то
въ живота

Кръст
отъ страна
нитѣ свѣ
всѣкой ку
ропотно

А
кръстни
ненъ д
тедни

„Я кумица, я кумица.

Надула пръльица.

„Я момата я момата
надула комата.

„Я момчето, я момчето
іукачи кончето.

Я детето, я детето,
„надуло котето“.

(Слушана отъ баба Пена Ломъ)

Притурка.

Други родства

Освѣтъ тия родства, които назожихме до тука, има още нѣколко видове родства, които споредъ понятията на народа, не сж нити крѣвно родство, нити сватовщина, нити кумство.

За туй и ний вмѣстихме тия родства въ особена часть.
Тия родства сж слѣднитѣ:

1. *Деверъ*

Както ще видимъ въ отдѣла на женидбата, около нѣвѣстата има двама дѣвере: дѣвъ и дѣсенъ; още има дѣверъ който извършва и други поржчки. Обикновенно тия дѣвере сж братията на младоженъка; но когато младоженъка нѣма по млади братия, тогава се зиматъ за дѣвере отъ друга задруга отъ сжщата влака. На такъвъ дѣверъ невѣстата казва *браино*, както на мжовитѣ си братия, а младоженъка му казва: „*побратимѣ*“ или „*аббро*“. Ако нѣма друго крѣвно родство, туй родство не се простира повече отъ втори *пбвой*.

---

2 *Побратимъ*

Посестрима.

Тѣ сж съвършенно чужди, но се хващатъ за побратимъ

и за посестрима въ случай на лѣкување или другъ нѣкой обрядъ, било черковенъ, било митически :

Единъ начинъ на побратимство и посестримство съмъ описалъ въ първата книга на „Жива-Старина“ (гледай стр. 159 — 162).

---

3 *Братъ по млеко*

Сестра по млеко.

Ако нѣкоя родуля (майка) еѣма млѣко и дѣтето си дава на доячка да го крѣми, то туй дѣте става съ дѣцата на тая доячка братъ или сестра по млѣко, и, по мнѣнието на народа, бракъ между такъвъ момъкъ и мома не се позволявалъ, защото сж сукали едно млѣко.

---

4 *Братъ по кръщение*

Сестра по кръщение

Въ кѣпелътъ, въ когото се потопатъ дѣцата при кръщенето, споредъ черквата, всичкитѣ дѣца, потопени въ една вода въ кѣпелътъ, ставатъ братя. Пази се, щото въ кѣпелътъ, въ тая вода, въ която сж потопвани момчета, да се непотопватъ и момичета, защото ставали братъ и сестра и нѣкога можели да се зематъ и съ туй става духовно кръвосмѣшеніе.

Туй понятие е много распространено и между народа, и той счита такъвъ момъкъ и такава мома, които сж потопвани въ една вода, като братъ и сестра и непозволява бракъ по между имъ.

---

5. *Помайчимъ.* Когато умрѣ нѣкое дѣте, което съ другитѣ дѣца, е *едномѣсече* т. ie. родено е въ единъ мѣсець, то за да не умрѣтъ и другитѣ дѣца, които сж едномѣсечета, споредъ мнѣнието и вѣрваніята на народа, трѣбва да бѣдѣтъ лѣ-

кувани. Туй дѣкувание извършва нѣкоя женá *отрѣдена* (т. ie. която вече не ражда). Тая жена вече става *помайчима* на дѣтето или дѣцата, които е дѣкувала.

Тия които сж родственнитѣ връски и названията имъ, които сжществуватъ въ тоя край.

Терминитѣ обаче: *дѣдо*, *бабо*, *чичо*, *стрино*, *байо* (дядо), *како*, *снао*, *побратиме*, както казахме и по горѣ, се употрѣбляватъ всѣкога, къмъ всѣкого, безъ никакво родства и то както слѣдва:

„*Дѣдо*“ — се казва на всѣкой старецъ.

„*Бабо*“ — на всѣкой стара жена, бабичка.

„*Чичо*“ — на всѣкой по възрастень човѣкъ.

„*Стрино*“ — на всѣкой по прѣминала, но не бабичка жена.

„*Байо*“ — на всѣкой младъ човѣкъ, само да бѣде по старъ отъ лицето, което се обръща.

„*Како*“ — на всѣкой по млада жена, а по стара отъ лицето, което ѝ говори.

„*Снао*“.—Всѣкой по старъ човѣкъ се обръща къмъ всѣкой по млада отъ него жена съ „*снао*“.

„*Синко*“.—Всѣкой старъ човѣкъ и стара жена се обръща къмъ по младъ човѣкъ съ думата: „*синко*“.

„*Черко*“.—Съ тая дума се обръща всѣкой старъ човѣкъ къмъ по млада отъ него жена,

„*Побратиме*“ — си казватъ двама равни по възраст мъже.

„*Госиодинъ*“ сжествува само като собствено име.

Госиоджа е съвършенно неизвѣстно. *Госиодарка* е съ много отвѣчено и непонятно съдържание дума въ тоя край.

В. ЗАДРУГА

Задругата

Горѳописанитѳ сродствени врѳски, съставляватъ родства-та, които свързватъ въ едно влакитѳ, задругитѳ и семействата.

Първата родствена единица бѳше *влака*

Втората е *задруга*

Подъ името задруга разбираме семейство, състояще отъ 10—15—20 па и повече малки семейства или домакинства (*мжжъ и жена* и дѳцата), които живѳтъ въ едно гумно, работѳтъ на едно, принасятъ въ едно, ѳдятъ наедно и се управляватъ отъ единъ човѳкъ.

Такива задруги, нѳкога прѳди 50—60 години, е имала навредъ и сж били многобройни. Всѳкоя задруга тогава е брѳила по нѳколко десетки кжщи (домакинства) въ едно гумно съ по 50—100, 150, 250 живи души, а съ по 30—50—80 *работни лжжици*“ (работни лжжици, съ които кусатъ само работниците членове отъ задругата и които лжжици се отличаватъ отъ тия, съ които кусатъ по-малкитѳ, неспособни още за работа) или 20—30 косѳ т. ie. мжжѳе, способни до косѳтъ.

Днесъ такива задруги, въ такѳвъ размѳръ на своитѳ съчленове нигдѳ се не срѳща; най-голѳмата, а слѳдователно и най-много бройната задруга, която може да се срѳщне днесъ въ тоя край не брѳи повече отъ 60 души съчленове и най-много 20 работни лжжици.

Изложението и таблицитѳ, за задругитѳ въ Видинский, Ломский и Вратчанский Окржзи, които сж приложени на крайтъ на тая статия прѳдставляватъ ни сжщинскѳто положение на задругитѳ днесъ въ тоя край.

Нѳкогашната задруга, спорѳдъ събранитѳ ми свѳдения, е

състояла отъ *прадѣда* като *старец* и *домовладика*, *чичеве* (вече такожда много) стари хора, побѣлѣли), бащи братенци, синове, внуци и правнуци—всичкитѣ работници.

Днешната задруга, каквато се е опазила, най-обикновенната, е съ *дѣдо* (като старецъ) *синъ* и *внуци*—работници, а чичо, братъ на дѣдото, съставлява съ своитѣ синове и внуци друга задруга.

Днешнитѣ задруги, въ които старецътъ и домовладиката е *дѣдото*, могатъ да просъществуватъ, додѣто е живъ стареца а щомъ той „*заклопи очи*“ (умрѣ), веднага синоветѣ му, които сж вече *чичове* се раздѣлятъ и образуватъ съ своитѣ синове и внуци нови задруги, по нѣкога само съ по 10—12 съчленове; въ тия задруги старецътъ е *тато*.

Задругата е проникнѣла дълбоко въ живота на селенина въ тоя край; всѣкой е увѣренъ, че щастливъ животъ има само въ задруга: „*Дето има задруженъ животъ, тамо и Господъ помага*“. „*Бракъа сте; отъ една кръвъ сте; живеете си задружно и не бойте се отъ немочъ; дето си живеятъ задружно, тамо немоча не улази*“. У задружна *къща* *немочата не улази*“. Съ такива наставления всѣкой *старецъ* (домовладика) се обръща къмъ *мжжъдетъ* (синове, братя, внуци) отъ своята задруга въ моментътъ, когато му „*държѣтъ сѣтицъ*“ т. е. когато е на одъра и се готви вече за пѣтъ къмъ вѣчността! И колко сж внушителни тия думи, тия съвѣти. Тѣ сж били оная магическа сила, която е запазила нашитѣ задруги отъ пропадане прѣвъ най тежкитѣ врѣмена; тя е още, която *крѣпи* тия свѣщенни установления, та, изоставени на само-себе, безъ никакво покровителство отъ страна на закона и изложени на ударитѣ, било на новата (европейска) цивилизация, било на новия духъ—отъ тѣхъ се пази още сѣнка.

Ний ще поговоримъ по послѣ повечко върху туй; ето защо довольно е за сега толкова. Колкото за думитѣ: *свѣщенни*

установления, тия сж думи мои, може би погрѣшни, но въ тѣхъ азъ съмъ дълбоко убѣденъ, както ще видимъ по послѣ.

В Организация въ задругата.

Организацията, която владѣе въ задругитѣ и която свързва отдѣлнитѣ ѝ съчленове, се срѣща въ слѣдната форма.

Цѣлото движимо и недвижимо имущество е имотъ, имаѣне имущество на задругата и никой нѣма право да присвои ако ще би и най-малка частъ.

Движимо имущество се разбира: конѣ, волове, овци, свинѣ, жито, ичимъ кукурузъ, сено, дърва отъ бранищата, вълна отъ овцитѣ, сирене и масло кошари (пчели) и медъ и воскътъ; брашно, слама; тука иде и цѣлата покъщина, като: бжчи, бурета, качета, кошове, амбаре котли и други нѣща.

Недвижимо имущество се разбира: ниви, ливади, бранища, нжно, градини (за сѣние зеленчукъ) башни (съ плодородни дървета), грстелници (нѣиви, въ които се сѣятъ грсти), къща зѣвници (зимници), истъби (истѣба).

Всичкитѣ тия задружни имущества се намиратъ въ ржцѣтъ на единъ човѣкъ, мжжъ отъ задругата и той ги управлява споредъ както знае и намѣри за добро. Тоя мжжъ трѣбваше да бѣде най-стария мжжъ въ задругата: *дѣдото, чичата, бащата (тато) или Лало (байо)*

Дѣдото е глава на задругата и управител на цѣлия задруженъ имотъ тамо, въ такива задруги, дѣто живѣятъ *зѣдружно зѣдно*: баща съ такива синове, които отдавна сж женени и иматъ свои синове па и внуци, т. ie. тамо, дѣто дѣдото има *правнуци*, но които, ако не могатъ да вършиятъ друга полска работа, могатъ поне да пасятъ овци, или да ходятъ съ воловетѣ, когато тия сж пустняжи да пасятъ, за да гледатъ да не направятъ нѣкаква пакостъ, поразія; съ други думи, както казватъ селенитѣ, които иматъ правнуци: *шокарачи, шили-*

гари, яловичари, Много често такива прѣвнуци сж женени (въ тоя край много често се срѣщатъ такива бракове, въ които младоженъка е 12—14 годишно дѣте, а булката е 20—25 годишна мома „женчура“ както се изразаватъ въ тоя край).

Такива задруги прѣди 50—100 години въ врѣме на *кърджалиитѣ*, на *Пасланджията* (Пазвантоглу) (говорѣж съ езикътъ на селенина) сж били много често и многобройни, но днесъ тѣ съставляватъ голѣма рѣдкость. Съ тия само задруги сж можали да прѣкаратъ прѣтежитѣ врѣмена на междусобията въ тоя край.

Бащата е глава на задругата тамо, дѣто, слѣдъ смъртъта на дѣдото, се образувала нова задруга отъ синоветѣ му; такава задруга се състои отъ: *баща* (като глава на задругата), *синове* и *внуци*, достигнали да бѣдѣтъ работници или оженени. Въ такава задруга бащата е вече станѣлъ само *дѣдо*.

Чичо е глава на задругата тамо, дѣто слѣдъ смъртъта на дѣдото, синоветѣ му (братията) сж се раздѣлили, обаче останѣлъ единъ, най-стария, който, като „немалъ отъ сръце рожба“, т. ie. като е билъ, или *бездѣтенъ*, или пѣкъ сж му измрѣли венчикитѣ дѣца, остава да живѣе при братенцитѣ си (братовитѣ си дѣца). Много пѣти такива задруги се образуватъ и въ такъвъ случай, когато дѣдото и синоветѣ му умрѣли, а останѣлъ живъ само единъ отъ тѣхъ. Въ такъвъ случай, за да се не *разсѣе* имота, тоя синъ на *дѣдото*, за братовитѣ си дѣца *чичо*, остава като *стѣрець* на задругата и управлява имуществата додѣто братенцитѣ му станѣтъ сами *бащи* па и *дѣди*, т. ie. додѣто се оженѣтъ и оженѣтъ и синоветѣ си.

Такива задруги пѣкога сж били възможни и многобройни, но днесъ сж много рѣдки.

Пало (*байко*, *бойо*) е глава на задругата тамо, дѣто слѣдъ смъртъта на бащата, сж останѣли жена му вдовица съ малолѣтни дѣца, между които има единъ само жененъ синъ. Въ такъвъ

случай този възрастень синъ, който е *лало* (байко, байо) въ отношение къмъ своитѣ по-млади братия, става глава на задругата и управлява задружното имущество.

Такава задруга се образува и въ другъ случай. Умрълъ бащата, оставяла жена му вдовица съ малолѣтни дѣца. Тя управлява имуществото, додѣто нѣкое отъ момчетата *подикне* (порастане) и го ожени. Щомъ го ожени, майката отстъпва му управлението на задружното имущество и остава за наирѣдъ само като съвѣтникъ.

Въ такава задруга, слѣдъ като отрастятъ и другитѣ братия и се изженятъ, домовладиката става *лало* (за братията си), *чичо* за братенцитѣ си и *тато* за своитѣ синове. Туй обаче става, когато *лалото* стане *дѣдо* не само за своитѣ внуци, но и за внуцитѣ на своитѣ братенци.

В Правата и длъжноститѣ на дѣдото (домовладиката).

Както видѣхме по-горѣ, управлението на една задруга и задружния имотъ се намира всѣкога въ ръцѣтъ на единъ мъжъ и то, който е най-стария въ кѣщата. Тоя управителъ носи, както видѣхме, казване: *дѣдо*, *тато*, *чичо* и *лало*, но въ всѣкой случай той се титулира съ *стареца* или *стария*.

„У една кѣща двама господаре не бива,,.

„У една кѣща два пѣмета не бива“

По старъ да нарежда, а по-младъ да слуша!

„Кои бащата говори, на сина се казва: *млъ*!“

(Народни пословици).

Ето законътъ, на основание на когото се определя правото на стария въ задругата.

Правото на старецъ да управлява задругата получава по наслѣдство, на основание на онуй право, което е освятею отъ обичайтъ и прѣдавано отъ незапомнени дрѣвни врѣмена; този обичай, прѣбобърнитъ вече на неприкосновено право, се съхра-

нява и до днесъ, съ много рѣдки исключения.

Щомъ въ задругата умрѣ стария (билъ той дѣдо, чичо, тато или лало) тутакси на неговото мѣсто сгива най-стария мъжъ въ кѣщата.

Ако тоя най-старъ мъжъ случайно отсъствува отъ кѣщи т. іе. да е или при овцитѣ, или въ градѣтъ, или отишѣлъ на друго мѣсто, всичкитѣ други мъже се грижатъ, че нѣма тато, чичо, лало или друго, за да се дигне умрѣлия (мрътовѣцъ). Въ такъвъ случай стария се новиква, а додѣто дойде той, другия пѣстаръ пригавя да се „исарати мрътовѣцъ. Щомъ пристигне стария, сгива въ своитѣ права безъ никакви церемонии и всичкитѣ вече знайтъ, че новия старецъ е тука.

[За любопитство азъ щѣ прѣдамъ буквално случката и разговоретѣ, когато умрѣлъ бѣ стария и новия старецъ встѣпи като домовладика. Бѣ въ селото Вѣлчедръма.

„Чичо,“ казва най стария отъ синоветѣ на чича си: „тѣта вече се изгуби: гледайти та расправяй!

Стареца умрѣ до вечерята, и вече чичѣта встѣпи въ длѣжността си. „Мрътовѣца се исарати“ т. іе. умрѣлия се погрѣба; принос се дада и вечерята насѣдали около огнището на столонѣ, а женитѣ задъ тѣхъ стоешкомъ поведоха тоя разговоръ.

„Петко!“ — обръща се чичото къмъ най стария синъ на починалия си братъ: „какво мѣслите? (тука най-стария братъ ще говори въ името на другитѣ си братия), че живее мо ли заедно?“

„Чича! Оти питашъ; товѣ си се знае; ние се неделимо, па Вия (тука се говори за чичато и синоветѣ му) ако нечете, то е друго“.

„Ния, синко, сакамо до смо уѣдно, задружно“.

И тѣй се свѣрши свѣщаннето. Другитѣ мълчахъ и ни дума не проговорихъ.

„Югре вече момчета да се работи. Стария Бог да го прости. Сеги да гледамо работата, а женѣте че полѣгаѣу и праву каквото си м'ги с работата.“ — продължава Чичото и послѣ всички си отидоха да легнатъ. Между най-стария синъ на чичѣта и по-младия от него се поведе разговоръ; той е слѣдния:

„Болше беше да се бемо разделиле“—каза по-младия.

„Какво казваш бе! ами не виждаш ли, че тата не дава!“—и съ това се свърши сичко.

И днесъ тая задруга съществува и е една отъ заможнитѣ. (Като исключение отъ туй правило се срѣщатъ и такива, ако и много рѣдко, случаи:

Домовладиката много пѣти се избира и отъ помежду помладитѣ мъжъе въ задругата. Тоя случай става тогава, когато, слѣдъ смъртъта на дѣдото остава най старъ мъжъ такъвъ, който отъ младо врѣме е билъ овчаринъ; понеже такъвъ много рѣдко, нѣколко пѣти въ годината, си дохажда въ село, обикновено не отбира нито да продаде, нито да купи, то, за да не страдажтъ интереситѣ на задругата, мъжъетъ и то само пакъ по молбата и съ съгласието и позволениято на най стария, пзбиратъ помладъ отъ него. Но и въ тоя случай домовладика не се счита за дѣдо на задругата, а само за неговъ помощникъ и све е дълженъ да се допитва до своя *мало* или *чичо*.)

Ако останатъ всичкитѣ да живѣжтъ и за напрѣдъ въ едно, тогава той е естественния управитель; ако ли нѣкъ се раздѣлжтъ, то тая дѣлба става исклучително подъ надзора и диктовката на тоя най-старъ мъжъ въ задругата.

Дѣдото (стария) управлява недвижимитѣ имущества, продава произведенията отъ тия недвижими имущества, като: жито, кукурузъ, ичимикъ, сѣно, вино, слама, дръва (отъ бранищата); той продава овци, конъе, волове, свинъе, яганца; продава масло, сиренье, млѣко, вълна, сланина и пр. Той распредѣля работата между работницитѣ въ задругата, т. ie. той указва: кой ще отиде да оре; кой що отиде съ овцитѣ; кой ще отиде, ако е нужно, на дръва, на воденица, на пазаръ, за да се откара продадената вече стока; той опредѣля, кога трѣбва да се почне оранъето, копанъето, косенъето, жътвата, връшидбата и пр.; той определя даже, кога на коя нѣвива или ливада трѣбва да отиде *челмъдъта* да работи. Той е единствения отъ задругата, който лѣтно врѣме, когато се работи въ по-

лъето, може и има, ако ще, право да не отиде на работа и нѣма кой да му се сърди, нити кой да го кара.

Той единствѣнный, който е можалъ никога да ѣзди на конь, ако тръгналъ на нѣждѣ, а другитѣ е трѣбовало да искатъ отъ него позволение. Той рѣшава окончателно, безапелляционно всичкитѣ спорове възникнали, било помежду „мжжете“, било помежду женитѣ въ задругата, които вкупомъ сж негова „челѣдъ“, „негови деца“, и неговата присѣда е священна: „старѣца или стария каза така“ — и всички съ благовѣние се покоряватъ.

Старѣца е прѣдставителъ на задругата прѣдъ властитѣ и прѣдъ тръговцитѣ. Нѣкога, прѣди 20 години, на и сегѣ за данѣкъ, или друга тежба, била тя общинска, била правителствена, тражилъ се е всѣкога старѣца отъ задругата; тръговцитѣ за своето земанье-даване, отнасяли се всѣкога къмъ то него; даже и за нѣкои простѣпки (много пѣти много сериозни, като на пр. момѣкътъ отрѣзалъ косата на нѣкоя мома), сторени отъ нѣкого изъ задругата, то, било общинскитѣ, било тогавашнитѣ държавни власти, сж викали пакъ старѣца, и, ако е трѣбало тая постѣпка да бѣде наказана съ глоба, глобявалъ се старѣца, безъ да е повиканъ виновния.

Старѣцътъ купува всичко, що е нужно за въ кѣщи, като: солъ, желѣзо, косѣ (за косене), мотики, желѣзни лопати и други; той се грижи да има въ кѣщи всѣко, що е нужно, било за храна на *челѣдѣта*, било за храна на добитѣка, било за работа; и неговитѣ дѣйствиа се ограничаватъ само отъ неговата воля и неговата съвѣсть.

Въ нѣкои случаи обаче, когато ще продаде или купи нѣщо, съ голѣма стойность и което ще има голѣмо влияние върху икономическото и материялно състояние на задругата, *старѣца* е длъженъ да се *доиштва* (съвѣтства) до постаритѣ мжже въ задругата; мѣннието имъ обаче е само съвѣщателно, а никакъ

рѣшително: защото и слѣдъ това допитване, той е свободенъ да прави каквото ще и каквото памѣри за добрѣ.

Най-стария синъ или братъ се счита като помощникъ и най-близъкъ свѣтникъ на стареца. За важни дѣла стареца всѣкога ще се допита до тоя свой най-старъ синъ или братъ. Това негово допитване се формулира съ слѣднитѣ думи: „*Да видимъ какво че кажатъ момчетията*“ (Тука „момчетията“ сж по 50-60 годишна възраст); нежененитѣ *момчета* и помладитѣ женени *момчета* не взиматъ участие и нѣматъ гласъ въ тоя *задруженъ* свѣтъ.

По нѣкога *старецътъ* достига до много дълбока старостъ: а туй „*попънкога*“ въ старо врѣме е било много често. Споредъ народното прѣдание и мнѣние *старецъ* въ такава прѣминала възраст става *дѣте-вдетинява се* и отъ туй неспособенъ да управлява *задругата*. Въ такава възраст старецътъ, ако почне да прави грѣшки и отъ тия грѣшки почнатъ да страдатъ интереситѣ на *задругата*, като на пр: нѣкъдѣ продалъ нѣщо много евтино, нѣкъдѣ купилъ нѣщо много скъпо — съ други думи почне да се подава на измама и почне да се лъже, безъ да може да угади, тогава най-стария синъ, който е такожде вече старецъ на 70—80 годишна възраст, ще помоли майка си (ако е жива; ако ли е умрѣла ще помоли, или една отъ лъелйтѣ си-сестритѣ на стареца) да каже на *стареца* че *много грѣши* и го *мамат* и *лжжътъ у пазарлъка*; бабичката (жена му или сестра му) съ голѣми *забикалки* му указва на грѣшкитѣ и му *договѣства* (намѣква), че е врѣме да се *поотмори* (по отпочине) — съ други думи, да се отегли отъ управлението на *задругата*.

Това е толко. Ако старецътъ остане при своето убѣждение, че той „*иоше може да се бѣска и трѣча*“, второ напомнувание вече му се неправи и *задругата* сносва безропотно загубитѣ, които причинява стареца отъ своето незнание.

Ако старецът се убѣди, което става почесто, почти всекога, че „*треба да си поотмори*“, той свиква всичкитѣ „*момчета*“ и сѣдналъ край огнището обръща се къмъ тѣхъ съ горѣ-долу тия думи: „*Момчета, я съмъ натѣгналъ вече; не можемъ, синко, да се бѣскамъ и да трѣчамъ, па видите станалъ съмъ и щурѣглавъ; не мѣжемъ да се ундамъ (пазарѣжъ, грижамъ) каквото по напредъ; за това, синко, чека Петко (най-стария) се уяда, чека онъ трѣча като по младъ отъ мене*“. Туй е достатъчно. Всичкитѣ се покоряватъ и отъ тоя моментъ Петко почнува „*да трѣча да се бѣска и да се унда*“; Петко става управителъ на имуществата, но все пакъ нищо не врѣши, додѣто не обади на стареца. Първенството на стареца пакъ е запазено.

Демовладиката, стария старецъ има още и други права и отличия.

Прѣдъ него никой не смѣе да пуши тутунъ. Ако *женитъ* па и *мжъветъ (момчетата)* сж сѣднали и старецътъ се *зададе* (покаже се, иде), то всичкитѣ трѣбва да станатъ на крака и стоешкомъ да го дочекатъ додѣто си влѣзне у къщи; когато той сѣди, то съ него може да сѣди само *бабата* му и *най-стария* слѣдъ него *мжъ* (братъ или синъ), а другитѣ, ако сж присѣжествуващи, стоятъ прави. Синътъ или унукътъ не смѣятъ да държатъ въ ръцѣтъ си дѣтето си, особено ако това дѣте е първо. Когато има гостъ, съ него може да сѣдне *на синията* (на софрѣта) да ѣде само стареца и най-стария синъ или братъ. Ако е *служба* или нѣкой голѣмъ празникъ, то старецътъ всекога ще сѣдне на челѣ, и додѣто той не почне да ѣде, никой не смѣе да ѣде; ако се той наѣде и се отдръпне назадъ, то младитѣ трѣбва да станатъ и тѣ. Въ случай че трѣбва да се прѣкади трапезата, и священникътъ не дойде, то туй прѣкачване извършва старецътъ, освѣнтъ въ случаитѣ, когато прѣкачването не може да извърши мжъ, а жена, като: на

прѣносъ, богородиченъ лебъ и пр., които ще бѣдѣтъ указани.

Старецѣтъ е патриархъ въ задругата.

Слѣдъ старецѣтъ иде *бабата*; *бабата* е жената на старе-реца, или, ако той е вдовецъ, тогава застъпва мѣстото ѝ най-старата жена въ задругата (най-старата снаха).

Ако другото имущество се управлява отъ стареца, то домашната гѣдъ (*гѣхъ*): кокошки, пуйки, пловки (патици) гѣски; кравитѣ и биволицитѣ; яйцата, маслото и млѣкото отъ тия кр-ви или биволици — всичко туй е женска работа и се намира въ пълно управление на бабата на женитѣ. Бабата продава яйца, кокошки, пуйки, гѣски, пловки; продава масло, млѣко; бабата продава лукъ, пиперъ, чубрица, мирудия, и другъ зеленчукъ, който е произведенъ въ градината на задругата; бабата прода-ва тикви, бобъ, леща, грахъ, кукурузъ на куденѣ (въ малко количество 10—15 кулени), кукурузно или чисто (житено) бра-шно (пакъ въ много малко количество 10—14 оки). За всич-китѣ тия нѣща, съ изключение на бобъ, леща, грахъ, кукурузъ, и брашно — бабата не пита стареца, защото тѣ сѣ *женска ра-бота*, женски пот, женско имущество. Само тамо, дѣто ще се бръка у коша или зѣвника и пивницата — само тамо, ще трѣб-ва да се пита стареца. За тия пари бабата купува: *темнянъ* орьсъ, зейтинъ, чъринциперъ, бояма пинеръ (аленъ), сухо грѣз-гѣе и други дреболии нуждни за готварницата, и *маанъице*, ширите, игли, конци и боядисванѣто на маанѣто и други нѣ-ща, нуждни на невѣститѣ и момитѣ въ задругата.

Бабата распредѣля домашната женска работа и то зпмно врѣме, когато не сѣ на работа ушомѣто; тя нарежда, коя отъ женитѣ ще готви, коя ще меси и пр. и коя ще помага на ба-бата; слушанѣто въ кѣщи много пѣти става по редъ: днесъ ще слуша изъ кѣщи и ще помага на бабата тази *етрѣва*, утрѣ друга и пр. и тоя *редъ* се опредѣля отъ бабата. Бабата рас-предѣля памука, повесмата, преждата и другитѣ нуждни за *тка-*

неб нѣща между снахитѣ, по младитѣ си етърви (ако ги има) и дѣщеритѣ си, но съ това условие да бѣде всѣкому равно, защото, ако има оплакване намѣсва се стареца; обаче туй става много рѣдко.

Бабата мекходи никакъ на работа, но за туй пакъ тя се грижа за домашното домакинство: кравата или овцолницата да бѣде уврѣме издосена, млѣкото *избуцкано* (бито), гадьта нахранена, свивьетѣ и телцитѣ прибрани и затворени, яйцата из *идложитѣ* (пологъ, мѣсто дѣто кокошкитѣ носетъ яйцата си) прибрани, кокошкитѣ, гжскитѣ, пуйкитѣ *наседени* (*сѣдѣж* кокошка значи турямъ ѝ на яйца да мѣти), когато е врѣме и други, чисто домашни женски работи. Въ тая работа ѝ помагатъ малкитѣ момчета и момичета, които сѣ още неспособни за тежката полска работа; ако задругата е многолюдна и трѣбва да се меси и готви за много работни рждѣ, тогава на бабата помага една или двѣ отъ снахитѣ и то тая, която опредѣли бабата.

Бабата се грижа такожде на всичкитѣ празници да бѣдѣтъ извършени всичкитѣ обряди, както сѣ тѣ оставяли отъ *старинѣ* (отъ дрѣвно врѣме).

Прѣдъ бабата снахитѣ и другата *женска чѣльадъ* съ обрамуватъ и не смѣтъ въ нищо да ѝ „*повержатъ дума*“.

Както бабата, тѣй и другитѣ жени, нѣматъ никакъвъ гласъ въ свѣта на мъжьотѣ въ задугата и никаква „*мешанѣя*“ (намѣса) въ мъжкитѣ работи, но па за туй и самия старецъ трѣбва да чуе думата на бабата, която прѣдставлява и женитѣ, ако работата се касае до имущество, което, кѣкто спомѣняхме и погорѣ, се счита за женско и се намира подъ ведомството на бабата. Така, ако би да се касае работата да се продаде нѣкоя отъ овцолницитѣ или кравитѣ, които се донѣтъ, старецътъ трѣбва да пита бабата и, за да ги продаде, при всичкото си свое волѣмо

право, старецът тукъ трѣбва да употреби убѣждение и *кам-дърма*. Ако бабата се съгласи, биволицата или кравата може да бѣде продадена; ако ли се несъгласи, старецътъ отстъпва.

Даже азъ бѣхъ свидѣтель на такава случка въ Чиренъ: Кравата бѣ продадена, *капарата* земена и *кръчмата* (черпнята по случай на станалата продажба) пиена; бабата и женитѣ сѣ били на работа; дохажда стареце и *обажда* на бабага че продалъ кравата за 400 гроша, и ще дойде „*тръговецъ да ѝе земе*“. Бабата почва да плаче, плачатъ и другитѣ жени и надаватъ ни дума да се каже за кравага. Старецътъ прѣдъ плачоветѣ на женитѣ (а това е тѣхно единственно оружие и съ него се тѣ служатъ всѣкога и побѣждаватъ) връща се въ *кръчмата*, повръща на тръговеца *капарата* съ тия думи: „*Какво да се правя брате? Дечурлията плачат и не даватъ*“ — и тия аргументи бѣхъ до толкова убѣдителни, щото тръговецътъ си взе паритѣ назадъ и то безъ *пишмалѣк* и безъ да продума друга дума, а само това: „*А бе дѣдо Стояне, защо не си апиталъ женитѣ?*“ „Де бе, брате! нѣмаше ги дома и я мислехъ, че нема да дигатъ гюрултия!“ — отговори стареца и работата се свърши. Тръговецътъ, който спорѣдъ владѣющия обичай имаше право да иска отъ дѣдо Стояна „*пишмалѣк*“ т. ie. парично възнаграждение, за дѣто се повторилъ, въ тоя случай некачъ нищо, само дѣдо Стоянъ да плати всичката „*кръчма*“ (черпня). Съ тоя тръговецъ, който бѣше Вратчанецъ, имаше другъ човѣкъ, който, ако се нелѣжъ бѣше родомъ отъ Сливенъ и за смѣтка на когото види се, се купувахъ тия крави; тоя човѣкъ настоя да се неразвали пазарлъка и да се оплачатъ на кмета или въ Враца на Миревия сѣдия: „*какво е туй бе; женитѣ да не даватъ! Туй дума ли е?*“, но Вратчанецътъ, който знаеше правото на женитѣ, не склонн на прѣдложението на свойа другаръ.

Всичкитѣ домакинства въ една задруга живѣхъ въ едно

гумно (гумно, дворъ, огранъ), но всѣкое домакинство има си отдѣлна, ако не кѣща, а то непрѣмѣнно стая за спанье. Стаята служи на домакинството само за спанье и то зимно врѣме, защото лѣтно врѣме всичкитѣ спѣтъ въ гумното подъ кошъветѣ, дѣто за всѣкое домакинство има по единъ одѣръ, направенъ отъ *лѣси*; стаята служи и за кѣтанье *рубата* (ризи, гащи, платно, пешкири, престилки, завески, сукманье, шакетъ, беневередии други дрѣхи) на домакинството, която *руба*, или е донесена отъ невѣстата отъ домѣтъ на баща си като *даръ* (дарьта), или пакъ е изработена въ *заругата* отъ жената на това домакинство; въ много случаи *рубата* на всичкитѣ снахи, дѣщери, унукини и пр. се кѣта въ *звениците* (зимницитѣ) въ отдѣлни за всѣкое домакинство, за всѣкоя жена.

Въ *зѣдругата* всичко, що е имущество, движимо и недвижимо; е имотъ на цѣлата *зѣдруга* и всѣкой съчленъ отъ тая *зѣдруга*—мѣжъ или жена, младъ или старъ—има право да се ползува отъ него. На прѣво мѣсто иде *хранѣта* и *облѣклото*: всѣкой има право да иска отъ стареца на *зѣдругата* бесплатно хранѣ и бесплатно *облѣкло*.

Готви се и меси се наедно, въ едни сѣждове, на единъ огънь и се ѣде на една *синия* (софра); никой не трѣбва да бѣде гладенъ или жѣденъ. „Яжте и пийте дѣца; да не сте гладни“—казва стареца на тая своя чѣльадъ: „грѣ’ му на душата, кой остане гладен!“ Да сготви обаче нѣкое домакинство отдѣлно, туй се не позволява и строго се мѣмре: „*Тежко на тая кѣща, у която горѣт два огнѣа*“—или: „Дека се кладѣт два огнѣа, тамо берекег нема, синко!“—казва стареца на снаха си. Но ако дойде нѣкои отъ роднинигѣ на нѣкоя отъ снахитѣ, тая снаха има право да сготви, за да нахрани тия свои роднини; па и самата баба, безъ да ѣ казала снахата, прѣдварително подканя снаха си; „Дай, Недо, синко, да се приготи вещь да хапне Свата или сваата!“ И въ това сготвуванье

самата баба зима най-живо участие.

Когато старецът ще купува памукъ за женитѣ, прѣсметва така, щото на всѣкомъ отъ женитѣ (снахи, дъщери, унуци, братовчеди (моми) да има на всичкитѣ по равно за всичкитѣ; вѣнцата повесната се зима отъ куна и се дѣли на всичкитѣ жени по равно; *ножухситѣ* (за зимно врѣме) се купуватъ отъ стареца, но пакъ се гледа да бѣдатъ еднакви на сичкитѣ, до колко го туй намиска възрастни на женитѣ; еднакви трѣбва да бѣдатъ и на мажлетѣ? за кроене и шиење на равни дрѣхки: глухчета, долатачки, дорачета, опалдащи, гунъи, бене-вреди, сукманѣ и пр. и пр. равноститѣ се даватъ отъ куна и се гледа пакъ да бѣдатъ еднакви на всичкитѣ.

Всичко туй съставлява частната собственостъ на вѣнцое едно отдѣлно домакинство въ задругата.

Чърги възглавници, пешкире, месалѣ, които се употребяватъ общо въ задругата; чърпѣтѣ, съ които се прѣвозатъ ситната крава: възглавницитѣ за гостѣ; месалѣтѣ за покриване трапезитѣ или снннитѣ; неширнитѣ за трапезитѣ; чувалѣтѣ, брѣмета, сакулѣитѣ за жито, кукурузъ или брашно и пр. и пр. — всичко това се ткае отъ женитѣ и то поредъ, както нареди бабата, Материалътъ се зима отъ куна, отъ общото, и тия нѣща сѣ такожде общо задружно имущество.

Момитѣ си ткаятъ платно, чърги, възглавници, пешкири, престилки, завѣски; плѣтитъ си чорапе — всичко за даръ, за да отнескъ единъ день въ чуждѣ домъ и туй се всичко дава отъ куна отъ общото въ замѣна на нейната работа за въ полза на тая сѣща задруга. Нейното исклучително право е да работи прѣвъ цѣлата зима за себе си и много пати не зима участие въ домашната *служба* (шетна) и гледа, колкото е възможно повече да изработи за себе си даръ. Туй за снахитѣ не е позволено. Тая лакомия на момитѣ въ задругата да взематъ отъ задружното имущество, колкото е възможно повече,

като възнаграждение за своя трудъ, види се, е родила известните урѣчници: „Момата е айдук у кжичи“ или „Момата ѿтноси, момчето приноси“.

Осѣтът омуи, както сномѣвахме, като частна собственостъ на едно домакинство въ задругата се счита и всичко, що е дошла жената отъ баща си като даръ и което е получила тя на свадбата, било отъ свекъра и свекръната, било отъ баща си, майка си и роднинитѣ си като аризмъ въ пари (светому) или въ натура; (аризмо въ натура се дава само добиче: крава, биволица, кобила, овца). Тоя даръ, тия пари, това добиче сѣ собственостъ на жената (на домакинството, защото между мъжътъ и жената, както ще видимъ по долу дѣла нѣма), и задругата не може нити да ги продава, нити да ги присвои или же издави и разнесе.

Добичето (аризмото: крава, биволица или друго) на невѣстата (жената), ако има *привод* (добичето на жената ако роди въ задругата, тая рожба се казва *привод*), то вече туй добиче, нити може да умрѣ, нити да остарѣе или да стане истиричава (да не ражда вече, ялова), съ други, думи поясно казано: ако единъ день задругата се дѣли, то прѣди да се почне дѣлбата, се отдѣля на жената отъ купа добиче въ такава съща възраст, въ каквата е било нейното добиче, когато го доведе въ задругата и отъ такава съща порода, отъ каквато е било нейното. Нейното добиче слѣдъ като е родило само единъ *приводъ*, може да е умрѣло, умрѣло е обаче кравата (ако е крава) на задругата, а не кравата на жената, на домакинството. Ако кравата отъ старотъ е станъла истиричава, то е кравата на задругата, а не кравата на жената, на домакинството; когато се дѣлжтъ, на жената ще се даде млада крава, не ялова.

Ако въ една задруга се осѣти оскъдностъ (а туй се случва само, когато задругата е малочелъдна и когато сѣ станъли

годѣми опустошения отъ война, повѣгье, мѣръ и други, и слѣдѣ тия опустошения сж послѣдвали нѣколко наредѣ неплодородни години.), тогава старецътъ огрежда одного отъ помладитѣ мжжѣ изъ задругата да огидатъ нѣкѣдѣ *прѣставе* (слуги); заплатата, която получава отъ *прѣставството*, влиза въ общото задружно имущество, и по никакъвъ начинъ служившия не може да има претенция на тия пари като на своя собственостъ. Много пѣти туй приставство се извършва поредъ отъ всичкиѣ мжжѣ въ задругата (съ исключение само на момцитѣ, които не трѣбва да ходѣтъ *прѣставе*), така: единъ мѣсець слугува въ господарѣтъ единъ, другия мѣсець другъ, третия другъ и тъй нататѣкъ; или пѣрвитѣ три мѣсеци [ако е било за една пѣша (6 мѣсеци)] слугува единъ, другитѣ три мѣсаци — другъ. Понѣкога отива *прѣставъ* и дѣдодото изъ задругата, ако е само за работа.

Трѣбва да се забѣлѣжи много добръ, че туй се случва много рѣдко и то само въ онѣзи задруги, които сж съвършено малочѣлѣдни и които вече сж станѣли почти домакинства.

Ако нѣкой членъ отъ задругата отиде на занаятъ (туй се рѣдко случаваше и то само въ малочѣлѣднитѣ задруги) стане послѣ майсторъ и се върне пакъ въ село, въ задругата, то всичката печалба отъ занаята става принадлежностъ обща на задругата и се вписатъ на стареца; такъвъ, ако се нѣкого дѣли задругата, не може да има претенция за внесениѣ пари отъ занаята. Сжщето е и съ търговецъ, крѣчмаръ, учителъ, попъ или друга каквато и да бѣде професия. Това обичайно право се оправдава съ тия мотиви: аке е той (т. майстора, търговеца, крѣчмара, учителѣтъ, чиновника, попа или друго) печалилъ и вписалъ въ задругата, то тая задруга го е хранила него и дѣцата му, обличала, и е работила полѣтата, лозята и пр и не е стояла праздна.

Ако нѣкой мжжъ си излѣзнѣлъ изъ задругата безъ позволение на стареца, на такъвъ не се давало нищо. Повече нѣщо, такъвъ е бивалъ послѣдванъ съ клетва и поругание; не само задругата, но и общественото мнѣние е строго осждадо подобенъ „*лош човѣкъ*“, както го вече наричали.

Това е обаче било много рѣдко, толкова рѣдко, щото навредъ, дѣто питахъ старци 90 годишни, едвамъ ми се ука-за на единъ случай. Но азъ говорѣхъ за нѣкога, прѣди 100 години, а не за днесъ, когато такива сж случки толкова чести, щото сж станѣли обикновенни.

Ако нѣкой мжжъ излѣзне изъ задругата и забѣгне на далечъ и се бави дълго врѣме (туй се случавѣ съ такива които, като сж направили нѣкаква пакостъ, или прѣстѣпление, за да избѣгнатъ наказанието, забѣгватъ далечъ и стоѣтъ тамо дълго врѣме, много години, додѣто се забрави и загази прѣстѣплението), като се върне, ако сжществува задругата още, той може да влѣзне въ тая задруга безъ никаква прѣчка; ако ли пакъ задругата, по разни причини, е вече растурена и домакинствата сж си раздѣлили имуществата, то тоя членъ нѣкогашенъ въ задругата неможе да има никаква претенция за дѣлъ, защото „*старецѣтъ така поделить*“. Но пакъ, като на *братъ* или *чича* дива му се по нѣщо и то само отъ нѣввитѣ, лозе, и ливадка, а отъ другото движимо имущество неможе да зѣме нити *сѣмѣна*.

Такъвъ забѣгналъ мжжъ, ако е билъ жененъ, жената му и дѣцата му оставатъ да живѣятъ въ задругата и за наанапрѣдъ и иматъ право да искатъ отъ задругата всичко и въ такъвъ размѣръ, като да е още въ задругата забѣгнѣлия мжжъ и баща.

Сжщето е и съ жената и дѣцата на умрѣлия мжжъ отъ задругата. Жената на такъвъ, ако е млада, може да се ожени,

по дѣцата, само ако не сж толкова малки, щото да не могатъ безъ майчина си грижа, оставать въ задругата и жената не може да ги земе: тѣ сж членове на задругата и бащиния имъ дѣлъ, когато се дѣлятъ, не може да се изгуби.

Г. ЖЕНАТА ДОМОВЛАДИКА

„У ноя кжица жената нарежда, тамо е бркомѣя“.

„Дето кокошката пее, тамо нѣца нема“

Това е прѣсждата, която е народътъ произнесълъ срѣщу оная жена, която би пожелала да бѣде „цетель у кжици“, „срѣсшилава“ и „распоредник“. Да ли ѣ оправдана тая прѣсжда отъ дѣйствителността, или туй ѣ просто въображение, ний ще видимъ по послѣ. За сега толкова ще кажемъ, че има и такива задруги (ако може вече такива семейства да се нарекатъ задруги) въ които заповѣдва жената. Не трѣбва да бъркаме тоя видъ семейства съ онии задруги, въ които управлява жена, по слѣдъ смъртѣта на мъжътъ си и то, до дѣто поддѣвятъ дѣцата ѣ. Тука е речъ за жена, която управлява имуществото при живота на мъжътъ си.

Ето въ каква форма се срѣщатъ такива случаи.

Бащата и майката иматъ една единствена дѣщеря, когото нещатъ да отдѣлятъ отъ себе си по никакъвъ начинъ. Такава мома, „една у маѣа, една у баѣа“, не може да се ожени за нѣкой момъкъ изъ задруга, защото никой не ще да се отдѣли отъ задругата заради момата. Такава мома ще се ожени за нѣкой „сирѣкъ“ „голо сираче“ „безъ нигде-никого“ или пакъ за нѣкой *битанка* („битанка“ човѣкъ ѣ онеи, който ѣ дошълъ отъ друго мѣсто, далечно, нѣма нигдѣ никого или ѣ пакъ испъженъ отъ нѣкой задруга. „Он ѣ битанка“ — значи съ неизвѣстно мѣсто — рождение, безъ никакво имущество и

безъ никаква рода). Такъвъ сирак или „битанка“ оженъенъ за мома „една у маѣа, една у баѣа“ отива „на кѣѣа“ и е „зетъ на кѣѣа“.

Такъвъ „зетъ на кѣѣа“, въ новата за него задруга, не е и не може да бѣде „мѣѣѣѣ“; той е „женско покрепало“, „женска опашка“ и нѣма никакъвъ гласъ, ниги въ управлението на имота, нити въ ползването отъ него; той не смѣе „да искубе една глава лукъ“, „да наточи една чаша вино“ или „да продаде едно яйце“. Това е, додѣто е живъ тѣстътъ; умрѣ ли той, женá му става пълна господарка на всичко, распорежда се съ всичко, купува, продава сама, а мѣѣѣѣ „трѣѣѣѣ“ трѣбва да мѣѣѣѣ и да се покорява, защото може да ѣде и дървото.

Въ такава кѣѣа „еее кокошката, а еетела тоточе“

Положението на такъвъ „зетъ на кѣѣа“, „трѣѣѣѣ“, „женско покрепало“, „женска опашка“ е обѣѣѣѣано съ слѣѣѣѣднитѣ пословици: „Зетъ на кѣѣа—синигер у кратуна“ или съ узречицата: „Добре му е като зетъ на кѣѣа“, съ което се означава, че положението му е много тежко, несносно.

Такава задруга носи названието, или на тѣстътъ, или на името на жената: Пенка—Пенкинѣѣ, Дойка=Дойкинѣѣ, Петка=Петканинѣѣ и пр. Повече, нѣѣѣѣщо на такъвъ „зетъ на кѣѣа“ корѣѣѣѣт му е корѣѣѣѣ на жена му: „Стоянѣѣ Пенкин“ „Иванѣѣ Дойкинѣѣ“; и подл. туй име вървѣѣѣт и дѣѣѣѣцата и името на баѣѣѣѣщата нигдѣѣ се не чува.

Д. ДЪЛБАТА ВЪ ЗАДРУГАТА.

Една задруга се раздѣля въ слѣднитѣ случаи: 1-° задругата станѣла много голѣма съ много членове и въ нея сѣ се развѣдили и надошли такива разни чужди елементи, щото за дѣдото (домовладиката) е вече мѣчно да управлява, та самъ той иска да остане съ нѣблжнитѣ си нѣ едно, въ една задруга; 2-° слѣдъ смъртъта на дѣдото, братията и братенцитѣ не могатъ да се сговарятъ и поискватъ да се раздѣлѣтъ и 3-° дѣдото още живъ, но въ задругата дошли двѣ-три снахи, не сговорни и мързеливи, и въ задругата е постоянно карание и мѣжѣтъ имъ теглѣтъ (държѣтъ) съ тия си несговорни жени: старецътъ, за да се огърве отъ тия постоянни карби, отдѣля отъ задругата тия свои синове.

Нѣкога, прѣди 100 години е билъ възможенъ и случвалъ се е само първия случай, а втория и третия сѣ били свършенна рѣдкость и невъзможности. Днесъ тѣ сѣ толкова чести, щото даже сѣ обикновенни явления въ селата. Ний ще опишемъ дѣлбата въ задругата и при тритѣ случаи.

Първи случай.

Нѣкога въ задругата родството достигнѣло до *трѣтѣ* на и четвърти *пѣвой*, т. ie. прауници — работници и женени; числото въ такава задруга, на работницитѣ лѣжици е достигвало отъ 80—100. Управлението на такава задруга ставало мѣчно и трудно, не само за имуществата, прихода-расхода, но и за самата полска работа. При това иде друго пѣ-силно обстоятелство: въ такава задруга ще има най-малко 30—40 или 50 жени и мѣжѣ и тия 30—40—50 жени отъ чужда крѣвъ и съ не еднакви *нѣвици* (табиети) почиватъ да ставатъ недоволни отъ управлението на задругата (отъ стареца и отъ неговото рас-

пореждане; отъ бабата и нейната паредба), защото всѣкоя отъ тия чужди жени (снахи) сж вече не само майки, но и свекръ-ви на и баби и всѣкоя тегли повече за себе си и своитѣ, отколкото за задругата, която вече въ очитѣ ѝ нѣма никаква реална цѣна, защото, при толкова много челядь, тя губи надежда за своята челядь. Отъ тука сж вече почеститѣ роптания, почеститѣ незадоволствия и *мусенията* (мусимъ се, надувамъ прълица значи — сърдѣ се, не съмъ доволенъ, не съмъ веселъ).

Туй не става само вжтрѣ въ задругата, но и вънъ, въ полъего, на работа, снахитѣ ставатъ по неработни, както казва слѣдната пѣсень, която рисува една часть отъ задружния животъ:

„Рано ранили три сна'и

„Та са на нѣвива очали (отидѣ)

„Нѣвива била прѣросна, (още малко рѣсна)

„Пѣстара етрѣва говори:

„Айде, етрѣви „на *вжже*“ (а) да жѣнеме

„Доде росата отпадне.

„Среднѣята етрѣва говори:

„Етрѣви, мои етрѣви,

„Айдете обедъ да ядеме,

„Додето росата іопадне,

„А трекѣага етрѣва най-млада,

„Най-млада та па най (х)йгра

„На етрѣвитѣ си говори:

„Айдете, како, да легнеме :

„Да легнеме, како, да посчимъ,

„Додето росата іопадне.

„Легнале та па заснале

(а) Да се жѣне „на *вжже*“, значи да пробиратъ само дългитѣ етрѣкове, съ които ще се вържатъ сноповетѣ.

„Малко ми поснале допладне,
„Коги е било пашладне.
„Ионѣ ми виделе, познале
„Че свекъра м'ги иде на нѣва,
„Със девет кола за сноше.
„Дрѣтата етрѣва казала:
„Етрѣви мои сестрици,
„Как ще сегѣ да лажома.
„Другитѣ етрѣви мълчеа,
„Най младата продума:
„Яе ще свекру да говора
„Я вие да си мълчите.
„Свекъра е с'колата пристигнал,
„И на снаите си продума:
„Свайци мои дѣцери,
„Дека сте доплдне жѣнали
„Та сношето да натовара?
„Сичкитѣ снаи мълчали
„Само най-младата продума:
„Свекре ле, мили тейколе,
„Нѣвата ти е, свекре, на пакъо (пжтѣтъ)
„На пакъа, свекре, на друмо;
„Везден е войска вървела,
„Везденъ сме „в'краише“ (усой) седели
„В'краише, свекре, в'гората.

Отъ тия и много други бѣлѣзи, старецѣтъ, най-послѣ узнава, че е нужно да се раздѣли задругата.

Той свиква, но пакъ най-старитѣ мжжѣ, и почва да имъ говори така:

„Е, синко, ния станѣме калабалѣчка; гледам жените не можатъ да си понасат вече. Истина има една приказка: „Не е кжша тесна, нолѣ чѣлмѣдѣ бесна“, ама и я видимъ, че ни е

теснячко. Вия какво че кажете?”

Всичките мълчатъ; мълчи и той. Най послѣ, шай-стария отъ помежду имъ ще рече:

„Какво да кажеме лало (чичо, тато или дедо), оно си е така. Ето челядь е, деца сж, бият се, карат се и не живеят (живуват си); видиш секи ден е карба. Това е лютото, та оно теснотата че се тръпи. Оти да ни е тесно? Господ дал сас нѣ да се направи още некоя стая (кѣща или соба) или йоса; гумното е широко. Па па(к) ти какво кажеш. От тебе се гледа: ти каквото направиш, това че бѣде; ти си стария помежду ни“.

Старецътъ мълчи и брѣка въ пепельтъ. Мълчатъ и другитѣ и всѣкой чека, какво ще каже старецътъ. Най сетиъ той протоваря послѣдната дума:

„Е синко, онѣ па неможе дѣвека свѣ заедно да живееме; единъ денъ сже па(к) че трябва да се разделиме; от делбата е станало и селото я“.

Тия думи на старецатъ означаватъ, че вече дѣлба трѣбва да стане, и никой не продумва ни дума, защото съ това той исказва желанието почти на всичките, и мъжѣ и жени, въ задругата.

На другия денъ старецътъ определя мѣстата, дѣто трѣбва да се правятъ новитѣ кѣщи; заграждатъ се тия гумна съ околнѣ или плетъ, направя се въ сѣкое гумно нуждитѣ: коннара, зѣвникъ, пивница, изба, кошъ — и когато сячко стане готово, старецътъ свиква пакъ мъжѣтѣ и имъ обажда, че: „за сечи че се отделят *Петко и Стоян*“ т. ie. ония мъжѣ, на които женитѣ имъ сж били най-кавгаджики и несговорни. Тия мъжѣ неурѣвно ще бѣдѣтъ или братия на стареца или *братенци* (братови синове), защото синовѣтѣ си стареца много рѣдко, па и мъчно ще отдѣли, ако има при него братия или братенци.

Тия отдѣлени братия или братенци (които вече сж по на

60—70 години и сами станали *деди* (иматъ внуци и правнуци) съставляватъ нови задруги, по една влака.

По тоя мѣренъ, тихъ и подлюбовенъ начинъ става дѣлбата и въ двата други случаи: 2-о когато старѣя е умрѣлъ и сж оставили братия и братенци и 3-о когато стареца е живъ, но има една, или двѣ снахи, които сж несгѣворни и старецътъ ги отдѣля отъ задругата.

Пакъ бѣдѣжимъ: нѣкога, прѣди 50—100 години билъ е възможенъ (ако и много рѣдко) само първия случай, втория не толкова често, а пакъ третия невъзможенъ, защото на лонитѣ снахи, като се удряло дърво, ставали добри, послушни, сговорни, поне додѣто стареца е живъ.

Дѣлбата пакъ на самото имущество задружно, движимо и недвижимо, става на слѣднитѣ основания :

Има три случаи :

- а) Ако старецътъ (*домовладиката*) е баща (*тато*)
- б) Ако старѣя (*домовладиката*) е чича
- в) Ако старѣя (*домовладиката*) е Лало (*байо*)

Първия случай

Всичкитѣ недвижими имоти, като: пѣиви, ливади бранища лозя, градина, грѣстелница, старецътъ раздѣля на толкова части, колкото синове има; тия недвижими имоти се дѣлжтъ по таквъ начинъ, щото освѣнъ дѣто да бѣдѣтъ равни частитѣ, но още и еднакви, било по плодовитостъта на почвата, било по видѣтъ на трѣвата (ливади), било по видѣтъ на гроздего (лозята). Понеже ще има „слаби“ (неплодородна почва) и „яки“ (плодородна почва) места (пѣиви); ще има ливади съ *сѣдина* (трѣва) или друга трѣва — то при дѣлбата старецътъ зима всичко туй въ внимание и дѣли така, щото и въ туй отношение да бѣде еднакво.

Като се раздѣлжтъ „местата“ (пъивитѣ *ливадитѣ*, *ложта*, *грядимитѣ*, *грѣстелницитѣ* и *бранищата*, фрѣга се жребие и всѣкой взима падижлия му се дѣлѣ.

Тая дѣлба обаче е още не фактическа: тя става, за да се знае кое чинѣ е, а ораньего на нъивитѣ, косеньето на ливадитѣ, влачение, копанье, жътва, става пакъ уедно, било чрѣзъ „*сарѣгванье*“, било „*мазарѣда*“

Слѣдъ като се раздѣли недвижимото имущество, иде редъ на движимото. Движимото имущество трѣбва да раздѣлимъ на двѣ части: на таково, което ще се дѣли само на толкова части, както и недвижимото и на таково, което ще се дѣли по числото на работнитѣ рѣдѣ.

Првото се състои отъ: овци, конье, волове, кози, свинье, сено, слама и пр., а второто — отъ: жито, пчмикъ, кукурузъ.

Овцитѣ, коньетѣ стѣката, (воловетѣ) козитѣ и свиньетѣ се дѣлжтъ на толкова части, колкото синове има стареца, като гужда въ туй число много пѣти и себе си; и тука се гледа, до колкото е възможно, *деловете* да бѣдѣтъ, ѣ равни (по количество) и еднакви (по качество, видъ и полъ).

Второто движимо имущество: жито, пчмикъ, просо, овесъ, линецъ кукурузъ, леща, бобъ, грахъ и пр. стареца вече дѣли по числото на работницитѣ; между работницитѣ влизатъ и женитѣ, момптѣ и момцитѣ и всичкитѣ зиматъ наравно. Така ако сѣ синовеѣ, да кажемъ, петима, и всичкитѣ иматъ 30 душъ работници, дѣлбата става тѣй: всичко се дѣли на 30 дела, и послѣ отъ тия делове се даватъ на:

Стояна съ пет работници пет дела

Драгана съ осѣмъ работници осѣм дела

Ивана съ шестъ работници шест дела

Георги съ трима работници три дела

Петко съ шестъ работници шест дела

Стареца съ двама (бабата) два дела.

Отъ покъщината, на отдѣленитѣ синове се дава само: *котѣлъ*, *буре* (за ракия) *возникъ* (големо буре), *кѣдѣ* (за зелье) *качѣ* (за сирене), па ако има, дава се и по една бѣчва. *Верина*, *ведро манѣра* (секира), *огрѣбка* (остружка) и пр. и пр. дребна покъщина; ако има повече, и то за всѣкога, дава се всѣкому, ако ли нѣма, остава всѣкой да си купи, а додѣто си купи може да си послужва съ тѣзи нѣща изъ старата кѣща.

На отдѣленитѣ синове задругата е длъжна да направи *кѣща*, да му даде *кола* и *волове*, *илугъ*, а за другото той самъ вече трѣбва да се грижа.

Тия нѣща се даватъ и правятъ най-напрѣдъ на най-стария синъ, послѣ на другия, който иде слѣдъ него и тѣй последователно.

На себе си старецътъ (бащата), ако е много старъ не оставя нищо друго освѣнъ нѣколко овни или шилета и то толкова, колкото трапези ще трѣбва да му се правятъ за приносъ (помана), когато умрѣ; ако ли е по младъ та има нужда отъ прѣхрана още за дълго време, тогава зима и той единъ малкъ дѣлъ, но само отъ стоката, а никога отъ недвижимото имущество. Този дѣлъ на бащата остава на онзи синъ, при когото старецътъ слѣдъ дѣлбата е останалъ да живѣе и на чийто рѣцъ е умрѣлъ.

По нѣкъдѣ и нѣкога зима дѣлъ отъ стоката и майката, но много рѣдко.

Старата кѣща съ селището, съ кошоветѣ, амбаретѣ, зѣвницитѣ (зимницигѣ), пивницигѣ, истобитѣ, оборетѣ, градината (бащата съ *вошка* (овоция)—всичко туй остава на онзи отъ синоветѣ, който остане при стареца да живѣе и да го *мѣда* (т. ie. да го храни, облича, пере и пр.). Обикновено, най-распространения обичай и правило е, щото при бащата, въ старата кѣща, всѣкога ще остане най-младия синъ. Понеже стареца се ще има нѣщо нѣкъдѣ закопано, скрито за черни дни,

ако не повече нѣщо, а то поне гърненце съ сребро или адато, то тогава туй скрито закопано и скутано *имаме* ще остане пакъ на вай-младия синъ, при когото старецътъ е умрѣлъ.

Трѣбва да се забѣлжи, че дѣлбата е станала, но наведжъ не излизатъ синоветѣ: най напредъ излизане най стария, послѣ шестъ мѣсеци другия и тъй нататѣтъкъ послѣдователно.

Въ тая дѣлба, която описахме, дъщеритѣ на стареца, били тѣ вече оженени, били още моми, не взиматъ никакво участие, никакъвъ дѣлъ.

На ожененитѣ дъщери стига туй, що имъ е дадено на свадбата било като *даръ*, било като *аризмъ*, а на момитѣ туй, що сж изработили до сега и щото ще имъ се даде да си уработятъ, додѣто се ожениятъ. Обаче въ врѣме на дѣлба едвали се случавъ да има дъщеря мома и то само ако с *поетаралъ* и има *природено* момиче.

На жена си, ако е още жива, старецътъ ще отдѣли отъ *купа* туй, което е донеда като *аризмъ* или *светому* (пари). Туй става и съ другитѣ жени въ къщи (снахи): на всѣкоя ще се даде отъ купа най-напредъ паритѣ, които е донеда, събрани на свадбата и *добичето* (крава, кобила, биволица овца), което е довела като *аризмъ* отъ баща си, иди което ѝ е *аризалъ* свекърътъ ѝ, когато ѝ свалялъ отъ колата.

Втория случай

Дѣлбата въ тоя случай се извършва отъ чичото. Чичото прави дѣлбата по сжщия начинъ, както и въ първия случай, само че тука той-чичата съ синоветѣ си зима на равно съ братенцитѣ си.

Недвижимитѣ имоти и стоката тука се дѣлятъ на толкова „*дѣла*“, колкото душъ братия сж били, безъ да се гледа

числото на братенците. Въ старата къща, гумно, остава чичата съ синовете си.

Другото имущество се дѣли по тоя сѣщъ начинъ, както описахме по горѣ.

Трети случай

Въ тоя случай дѣлбата върши далото (байото). Дѣлбата и тука се върши по сѣщия начинъ, както си казва и въ първия случай, само че тукъ непрѣмѣнно дѣлѣ зима и майката; има още и тая разлика, че въ старата къща остава да живѣе не далото, а най-малкия братъ съ майка си и сестрите, ако има още моми или по малки.

При дѣлбата и въ трита случаи, на дъщери, братенци и сестри женени като исключение отъ общеприетия обичай, ако има доволно овци, говеда и конѣе, дава се отъ купа по нѣкоя биволица или крава, нѣкое теле, по нѣкоя кобила, по нѣколко овци и по нѣкой *кошаръ ичели*.

Нъиви, ливади, бранище, лозе и др. на жена, казахме, никакъ се не дава. Като исключение се срѣща обаче обичай, да се даде по нѣщо. Това исключение се срѣща въ слѣдующия случай: момата е била първо чедо, и оженена нѣ къща, додѣто момчетата сѣ били слабички и тя ги е отгледала; въ таквъ случай на *каката* се дава при дѣлбата нѣкой редъ лозе, или бранище *за сѣбменъ*. Това сѣщето става, когато дъщерята, сестрата или братеницата се *пристанала* за нѣкой бѣденъ момъкъ, който нѣма ни земля, ни нищо: на такава жена при дѣлбата отдѣлятъ *по нещо* и отъ недвижимитѣ имоти.

Трѣбва обаче добръ да се забѣлѣжи, че туй зависи исключительно отъ добрата воля на *стария* въ задругата, който извършва дѣлбата и отъ добрата воля на най-стария *мжъ*

слѣдъ стареца: ако искатъ даватъ, ако не искатъ, не даватъ, и тия жени нѣматъ право да тражѣтъ на сила, или чрѣвъ сѣдъ.

Това е дѣлбата въ задругата—нѣкога; тая дѣлба много се различава отъ днешната дѣлба; законодателство ни, (турски гражд. кодексъ) което е толкова далечъ отъ тия народни правни обичаи и по което се ръководѣтъ напѣтъ сѣдилища убива све повече тия обичаи и слѣдъ нѣколко години ще остане само една слаба сѣнка.

Е. ОПЕКУНСТВО ВЪ ЗАДРУГАТА.

Въ задругата, ако умрѣ нѣкой мѣжъ, то жената и дѣцата му оставатъ въ задругата и подъ грижата на стареца въ нея. Жената ако е млада и иска да се пожени, свободна е и дава ѣ се въ такъвъ случай туй, което е донела отъ баща си като *даръ*, *светѣму* и *аризмѣ*, а дѣцата оставатъ подъ настойчицеството на стареца въ задругата и той има длѣжностъ да се застъпва за тѣхъ. Ако сѣ дѣцата много малки и немогѣтъ да се отдѣлѣтъ отъ майка си, то тѣ се даватъ на майка имъ да ги заведе въ другата къща, но тѣ по никакъвъ начинъ немогѣтъ да се считатъ като *доведеничета*, защото за тѣхъ харчи задругата и щомъ подякнѣтъ, та да нѣматъ нужда отъ майчиното гледание, стареца, който се счита тѣхенъ опекунъ, зима ги въ задругата и се грижа за тѣхната пѣнататашна отхрана. Опекунство не се устроява никакъ, защото нѣма и какво да се охранява на сирачетата, понеже, прѣди дѣлбата, тѣ немогѣтъ да иматъ никакво имущество частно: майчиното имъ, зеда си го майката, а бащино, частно негово, нѣматъ, защото всичко е на задругата. Но ако задругата се раздѣли, на дѣцата се дава дѣлѣтъ, който се падалъ на баща имъ.

Ако семейството се състояло само отъ мѣжъ и жена съ

нѣколко дѣца—(туй прѣди 50—100 години—не се срѣщало, а сега се срѣща често), то слѣдъ смъртѣта на бащата, естествѣннѣ настояникъ и опекунъ на дѣцата се счита майката, която е управлявала имота, додѣто подякне синѣтъ ѝ, или додѣто ожени дѣщеря си, ако нѣма синъ.

Ако такава удовица се пожене (повтори) на кѣща, т. ю. вземе мъжъ, който дойде на домѣтъ на дѣцата, то като настояникъ се счита *отчува* имъ (втория баща) и той става управителъ на имота само додѣто *подякне* нѣкое отъ момчетата и се ожени; слѣдъ това момчето наследва бащиното си имущество и встъпва въ правата си като глава на семейството, а *отчува* се счита само като съвѣтникъ.

Ако отъ умрѣлия мъжъ е останало само момиче, то *отчува* се управлява имота само додѣто се ожени момичето: слѣтъ това зетѣтъ, който докажда на кѣща, става управителъ на имуществото, а *отчува* само като помощникъ. Ако майката е още жива, то тя е и дѣйствителния управителъ на имота, а зетѣтъ и мъжѣтъ ѝ сѣ само помощници. Ако момичето се ожени за момъкъ и иде слѣдъ него въ друга задруга, то землѣта, ливадѣтъ оставатъ за природенитѣ, а отъ движимитѣ имоти ѝ се дава принадлежната ѝ се часть, и туй съставлява нейна частна собственость въ другата задруга.

Ако такава удовица повтори и отиде въ друга задруга тя налѣгае изъ тая кѣща, то въ такѣвъ случай старѣйшински съвѣтъ е рѣшавалъ: кому трѣбва да се прѣдаде имуществомъ на сирачетата за управление и подаване, додѣто *подякне* нѣкое отъ дѣцата. Въ новочето случаи прѣдпочитали сѣ се: чичата, дядѣлата на сирачетата—(бащина рода, мъжка кръвъ.) Общината не е имала никакво участие въ опекуството, понеже, както сѣ били устроени задругитѣ, много рѣдко сѣ оставали сирачетата да нѣматъ нигдѣ никого; такива случаи е бивало само въ чуждо време.

Ж. КАКВО МИСЛИ НАРОДА ЗА ЗАДРУГИТЪ

Въ статистическитѣ таблици, които събира нашето статистическо бюро, не може да се види днешното положение на задругитѣ въ насъ; въ тия таблици ний срѣщаме слѣднитѣ рубрики: съ 1, 1—5, 5—10 и отъ 10 нагорѣ. Тѣзи именно данни отъ 10 на горѣ, толкова важни и цѣнни за тая цѣль липсватъ въ статистическитѣ таблици; ето защото ний незнаемъ, колко домакинства има съ по 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 и по нататъкъ членове, които свѣдения щѣхъ да ни прѣдставятъ сѣщинското състояние на задружния животъ у насъ. Отъ тѣхъ ний щѣхъме да видимъ, имаме ли и колко задруги въ това положение, въ каквото тѣ сѣ се намирали по прѣди, прѣди 40, 50 години.

За да попълнимъ тая, споредъ моето мнѣние, празнина, ний съ съдѣйствието на административнитѣ власти събрахме тия свѣдения за задругитѣ отъ Видинский, Ломский и Вратчанский окрѣзи, за цѣлия описуемъ отъ насъ край и тия свѣдения сѣ напечатани малко подолу въ тая книга.

Отъ тия данни се вижда, че задругитѣ днесъ сѣ свършено малобройни и се распадатъ отъ день на день све повече и повече, и, ако се незематъ нуждитѣ охранителни мѣрки за задругитѣ, слѣдъ едно кратко врѣме може да не остане отъ тѣхъ ни сѣнка.

Да ли обаче сѣ тѣ нуждни и ползани за благоденствието на народа, азъ щѣ изложѣ какво мисли народа днесъ за тия нѣкогашни задруги.

„Некоги беше много подобро, по лесно се живееше; беше по весело и светѣ не знаеше, що е това немощъ; днеска . . . . , остави се Господине . . . . . зло, тежко . . . . .“ Тия думи ще чуете отъ всѣкой седенинъ, но малицина сѣ онѣзи,

които съзнаватъ причинитѣ на туй зло; намѣрватъ се обаче, и то почти въ всѣкое село, по нѣколко душъ, умни и свѣстни селени, които намиратъ причинитѣ на този тежъкъ животъ въ дѣлбата и въ растуранieto на задругитѣ. Тая дѣлба днесъ е достигнала до такъвъ размѣръ, щого ще намѣрите, както се вижда и огъ статистическитѣ таблици, такива домакинства, които иматъ само единъ членъ. Липсватъ дѣйствително данни, дали тия домакинства съ по единъ членъ сж мъжки или женски, но, като вземемъ прѣдъ видъ, че на село удовецъ мъчно може да се ожени, (има вдовци, които сж стояли бекяре, неженени по 10 години, додѣто да намѣрятъ нѣкой „смыта“ (жена) или луда или сабата) а вдовици едвамъ могатъ да устоятъ до 40 дни слѣдъ смъртъта на мъжътъ си — то дохаждаме до заключение, че тия домакинства сж мъжки. Наврѣдъ по селата, гдѣто ходихъ и когото попитахъ, — всичкитѣ признаватъ, че тая дѣлба е именно причината на този тежъкъ животъ. Ето думитѣ на елинъ старецъ, дѣдо Пръван Кръстов отъ заецитѣ отъ Прогорелецъ.

„Некоги бе'мо у кѣщи 40 работници само, и имаше споръ у работа, весело у живота. Какво е това немоча не е се знаело. Дойде ли пролет, излезнат 10—15 плуга и за една неделъа избрано е *полюе недогледно*. Дойде врем да се копа кукуруз, излезнат 40 матики и *полюето* за една две неделъи прекопано; дойде време за косене, излезнат 20—25 коси, и третата покосена тамам увреме, сеното събрано и напластено при *политъ*; дойде жътва, излезнат 40 сѣрпове и нѣвите пожънати. На работа весело, песни, шегѣ, игри, свирни! Фанемо по цели поли и се надварквамо, кой поскоро да свръши, а снопе по насъ се нятръшкат като турмета. Напладне божем да се поспи! Дека брате, млада и весела кръвь спи ли? па(к) шегѣ, па(к) игри!“

„Вечер късно се връщамо от работа със песни; дѣма е уютвено, навечерамо се и легамо да спимо, че треба да се става у зорѣ и да се иде па(к) на работа. Снопето се превезѣ и овръ-

ше, и житото прибере. Кошѣвете пълни та пукат а и ямите напълнани.

Гроздего узрей, настане гроздоберъ; напълнимо бъчвите та пукат. Кукуруза узрел, обира се и кошовете набъкани. Па кошѣвели сѣж? Като че сѣ беглишки. Гумното пълно със кошеве, кошари, истби, пивници, зъвници, като че е кашла.

Сячко прибрано, и седенките за младите почнуватъ. Веселби до бога!

Има'мо говеда 100 главъ, конъи 150 главъ, свинѣ 40—50, овци 800 бравъ. Биволици и крави за доене по десетина. Кокошки, гъски, пуйки, пловки съ стотина, гумното пълно, пѣпле гадъ.

Угаръта се изгоре и есѣнината се посее. Зимата дошла, служби, свадби, празници само веселби. Дойде Рангеловденъ. три четири овнѣта сѣ се тръколили; дойде св. Никола ония ми ти рибници пръщятъ под вършнѣците; дойде Коледа пет шест шипри се тръшнале! Служба е, трапезата се не дига по два дни. Пълно на секаде!

Бѣа неколко душ само при овпете и друга работа незнаят; други само говедаре и конъаре. Орачете си знаят само землята. Остарел човек, станал дедо (има унuci), незнае що е това грижа, мъка. Разболе се нѣкой, нема грижа оти нивата му остая неиззорана; оти житото че легне; оти тревата че пригори. Ангари има; идемо двоица, а тука работата си върви.

На толкова души едно огънище, една синия. Седнемо на синията, гледаш цела воскъа; едеш благо, мед ти пада не сърдцето. Весело ти, весело. Дойде сборъ, тръшкат се секи час ягнѣта, а трапезата се и не дига. Гумното пълно със госкъе; свирките и не престаят, оро то играе ли играе. Погледаш дѣипил (скочить) и дедо фанал се у оро то па дзупа ли дзупа!

Тогива имаше и срамъ. Да срещнеш, старецъ и да му се неотбиеш, или да мине и да му не станеш! А сеги! ;Сеги, остави се. . . . .

Така бѣше додека беше дедо жив. Он умре и бащеве не се раздѣлиа: на шес душ бракѣ, шес къщи, шес рала, шес плуга, шес кола и стоката на шес дела. Додека да напраѣимо ижито продадомо половина от стоката: щом се разделимо, като че казѣ некой до тук! Стоката се изгуби и оная веселба щукну.

Ако идеш на ангария, работа ти стои; ако идеш на воденица или на дръва—работата те чака.

Ако даде Господ па и *неболъ* (болест), нивитъ ти запустели!

А па на работа! Идеш сам със женѣ си; работиш, работяш, спор нема, све си на едно место. Прибереш се късно, нема ѝуготвено, нема ѝумесено, море нема кой огинь да ти стъкне; айде сега: кладѣ огинь, готви, прай качамак: станало некое време, голема вечера. Седнеш да едеш и тамо не връши. Ти глъташ; а то се запречва у грълото: ти едеш, а то еде *нѣлѣтре*; „*мѣлѣцата*“ се запречила и те души!“ Ете, нема брекет, нема спор у нищо, па това си ти е! Ете това докарва делбата; тая пуста делба. Ете, оти нема веселба, ете оти нема берекет, ете оти сегн е толико *немочѣ*. . . . .

Тия сѣ думитъ на стареца, туй е жиѣнието па и на всицкитъ старци, съ които се отворѣше разговоръ за задругата и дѣлбата.

Това е задругата нѣкога.

Дѣйствиелно въ тия задруги било истинско щастие и благоденствие и не е било извѣстно, що е това *немочѣ* (нещание) бѣдностъ. Бѣдностъ можала да се появи само вънъ отъ задругата, само между такива домакинства, които сѣ били исклучвани изъ кръгътъ на задругата поради дѣностъ, мързель или лошъ животъ. Ето защо въ тоя край значението на думата „*добаръ*“ е отождественна съ значението *богатъ*, *амотенъ*, а думата, *лошъ* съ думата *бѣденъ*, *неимотенъ*: „*Петко е добаръ сегн*“—значи „*Петко е богатъ*“; „*Тая кѣща беше добра, ама сегн е лоша*“ и пр.

До колкото можехъ да познамъ главната причина за пропаванieto на *задругата* се състои въ това, че тя не е закриена отъ нашето законодателство. Ето пригѣри:

1-“ Щомъ умрѣ стареца, на задругата, нѣкой отъ членовеѣ се отнася до сѣдилищата съ просба да му се даде *домъ* отъ бащиното му имущество: сѣдилището веднага дава *ходъ*

на туй прошение, и дѣлбата се извърши. Додѣто обаче да се извърши дѣлбата окончателно, било за сѣдебни разноси, било за адвокати, било за сѣдебнитѣ пристави и пр., имуществото е половина исхарчено.

Тя дѣлба се извършва всѣкога по побуждението на жената. Жената на нѣкого отъ синоветѣ или братенцитѣ казва на мъжтъ си: *„Ако се отделиме на страна, бре мъжо ще си бѣдеме добре; заколаме пиленце, ще си го изедеме два-минка: тебе кълчица, мене кълчица, а сепи и крак не може да докачиме“. Ти ще си бѣдеш сам сейбия на главата и що принесеш ще си бѣде твое“*. Такива и подобни думи убѣждаватъ мъжтъ и той навѣва да се отдѣли. Тѣзи думи: *„Тебе кълчица, мене кълчица“* сѣ станале пословични въ тоя край.

2-о Въ военния законъ бѣ прѣдвидено да се освобождаватъ отъ военната тегоба ония момци, които иматъ майка удовица, или баща по-старъ отъ 50 години. Такива случаи сѣ много чести въ задругитѣ. За да ги не зематъ сълдите, вдовичката майка, или стария баща се отдѣля отъ задругата и съставлява нова къща. Тѣ не сѣ въ положение да прѣсмѣтнатъ онуй материялно съиспивание, на което се излагатъ съ отдѣланието си отъ задругата и оная малка тегоба, която момъкътъ ще носи като войникъ двѣ години!

Има и други причини, но тѣ сѣ съвършено маловажни.

Да ли трѣбва нашето законодателство да се занимае съ тоя въпросъ и да вземе подъ своето покровителство задругата и да ѝ опази отъ по-нататъшното ѝ разпадане, това оставамъ другому да рѣши; менѣ нека бѣде позволено да кажа, че ако законодателятъ нѣкога би се заинтересиралъ съ тоя много (по моето мнѣние) важенъ въпросъ, тия нѣколко етнографически бѣлѣжки ще го улѣснятъ не малко въ неговия трудъ.

Г. СЕМЕЙСТВОТО (ДОМАКИНСТВОТО).

Подъ името семейство ний разбираме мъжъ и жена съ дѣцата си, или безъ дѣца.

За да стане семейство трѣбва момѣкътъ да се ожени за мома, да стане свадба. Какъ става свадбата, туй ще опишемъ по-послѣ. Веднѣжъ свабата стапала, момѣкътъ става *човѣкъ*, *мжжъ*, а момата става *невеста*, *булка*, *жена*; двамата правятъ вече семейство и сж повикани да ѣдятъ, *сол и леб на едно*“, да *„сбират дом и кжица“* и *„да вждат челяд“*

Мъжѣтъ е *„кютук на кжщата“* *„врѣжй глава на жената“*, и въ всичко що се касае до семейството, т. ie. до жената и дѣцата, или до собственното семейно имущество, се слуша исклучително думата на мъжѣтъ. Жената играе роль и то въ много рѣдки случаи само на съвѣтникъ, но на когото гласѣтъ никога не може да бжде рѣшающъ. Оная жена, която слуша мъжѣтъ си, която изпълнява безпрѣкословно всичкитѣ неговѣ заповѣди и която се не смѣсва никакъ въ неговитѣ дѣла — за тая жена се казва: *„добра жена“*, *„сложна жена“*, *„сговорна жена“*, *„животна жена“*. Смѣсва ли се тя въ работата на мъжѣтъ, търси ли смѣтка въ неговитѣ зимания — давания и прави ли му бѣлѣжки — такава жена бива често налагавана съ дърво и за нежъ се казва: *„лоша жена“*, *„неживотна жена“*; такава жена е упрѣкавана отъ всѣкого.

Освѣнъ слѣпата послушность и покорность къмъ мъжѣтъ си, жената въ семейството врѣши още слѣдующитѣ нѣща:

Сутрена жената ще стане рано, ще накладе огъньтъ, ще помете кжщата, ще донесе вода за готвенѣе и миенѣе; ако има биволица или крава, жената ще ѝ издои, ще отвари млѣкото, ще го избучка и ще го подкваси. Ще пуци свинѣтъ изъ ко-

чината, ще нахрани гадята, ще искара кравата у говедата. Това сичко ще свърши, додѣто дѣцата станѣтъ отъ спанье.

Дѣцата щомъ станѣтъ жената ще ги омие, ушпете и облѣче; ако има малко дѣте ще го окжне и приспи.

Слѣдъ това ще тури да готви и ще омеси и опече хлѣбъ или избръка *качамакъ* (мамалига). Съ гозбата и хлѣба жената бърза да бѣде готова, защото знае пословицата: „*топла гозба бие жената, а студената никоги*“.

Обѣдъ е дошло и мъжътъ дохожда да тражи „*обед*“ — да ѣде.

Жената слага сипията, сипва гозба, расчупва леба и обѣдванието почнува. Додѣто мъжътъ не сѣдне и не почне да ѣде, жената не смѣе да ѣде. Додѣто мъжътъ не земе да пие вино, или ракия, жената не смѣе да пие. Въ врѣме на ѣденьето, ако потрѣбва вѣщо, то жената, ако нѣма момиче, ще стане да донесе; ако нѣкой въ туй врѣме дойде, жената ще стане да го посрѣщне, а мъжътъ се не дига. Жената по тоя начинъ яла, недояла свършва обѣдътъ, като остава „*послѣ да си доядва*“.

Като се свърши обѣдътъ, жената дига синията, примита трохитѣ и полива на мъжътъ да се омие.

Сжщето се прави и за вечера и вечерно врѣме.

Освѣнъ туй жената трѣбва да пере, да закръпи, да тече платно, шаекъ; тя е длѣжна да обработи грѣститѣ: да ги топи, да ги пере, да ги суши и да ги *мгне*.

Това върши жената въ къщата. Но съ това не ѣ се свършва работата: тя трѣбва да помага на мъжътъ и въ полѣето. Като изключимъ само бранѣето, сѣнението и косенѣето, които сж изключително работи на мъжътъ, въ всичката друга полска работа, като: копанье кукурузъ, жътва, возенье снопе, връшида, бранье кукурузъ, бранье вино, па даже возенье сено — жената е пакъ първа работница и помощница на мъжътъ. Прѣзъ

всичкото това време тя е длъжна пакъ да изпълнява женскитѣ си обязанности: да готви, да пере, да шие, и меси и пр. и пр.

Ако прѣзъ туй работно време се случи жената да е трудна на туй се необръща никакъ внимание: много често трудната жена е раждала у полъето и вечерята го донасяла у дома у престилката.

Ако се случи да има малко дѣте, то освѣнъ полската работа, жената трѣбва да гледа и дѣтето. Огъдъ 40 дни отъ рождението, като си чете молитва, жената всѣкоя сутренъ, освенъ мотиката на рамото, хурката въ рацѣтъ, за да прѣде, жената ще носи на гърбътъ си и дѣтето. Туй е родило оная знаменита узречица, която майкитѣ употребяватъ къмъ синоветѣ си, за да ги упрѣкнатъ въ нѣщо: „*девет месеци у мещину, три години на гръбину*“.

Освенъ това жената трѣпи и множество други унижения. Така: тя не смѣ да мине пѣтъ на когото и да било, само ако е мжжъ; не смѣ да мине пѣтъ и *на колѧ* (съ волове или биволе) и талига, но, натоварена съ дѣтето на гърбината, или съ друго нѣщо, жената трѣбва да чека, по нѣкога цѣлъ четвъртъ часъ, да мине мжжътъ, колата или талигата и тогава чакъ тя ще си продължи пѣтътъ. Въ планинскитѣ села жената е изложена на още погълѣмъ трудъ: тукъ за дърва у планината, на воденица съ бремето на гърбината ще отиде повечето пѣти жената, а мжжътъ стои въ кръчмата та бди да не би „*кръчмарътъ да налѣе у виното или ракията вода*“—както иронически се изражаватъ селенитѣ за оногова, който кисне по везденъ въ кръчмитѣ.

При туй положение иде и друго.

Жената въ тоя край нѣ е и не може да бѣде юридическо лице. Жената нѣма собственостъ! Всичко що има тя, що го донела отъ баща си, мжжътъ може да се располага съ него, както си ще. Има дѣйствиелно исклучение съ *зетѣтъ на мжжъ*

но и тамое съвършено рѣдко; общото правило се не унищожава.

Ако умрѣ мъжътъ днесъ, опекунство се съставлява върху дѣцата за имота му, а ако умрѣ жената, то ни дума ни става поне за опекунство върху нейния имотъ, ако ще би да е и една игла, а мъжътъ се счита за дѣйствителния владѣтель и на тая игла. Споредъ народното мнѣние, къщата и имуществото на семейството опустѣва, става пусто само тогава, когато умрѣ мъжътъ. Ето защо се родила пословицата: *„Ако има некой да лежи боленъ из къщи, то да лежи мъжътъ; аколи има некой да мре, то жемата да мре“*.

Туй е за къщата и имуществото, но за дѣцата стои друго яче въпросътъ: дѣцата безъ майка сж сирачета, а безъ баща не сж: *„Дете без баща е половин сираче, без майката цело сираче“*.

И тъй, жената сгдѣбътъ на домашното, семейно щастие, сгдѣбътъ на домашната икономия е унижена, прѣзирана. Но пакъ безъ нея не може нито къща, нито имущество: *„Къща без жена и мъжъ без пари огинъ да ги гори“*.

„Мъжъ със кола да приноси, а жена на връгала да износи, па (к) че надее“.

Тога унижение на жената е сега, и какво е било нѣкога, въонѣзи далечни минали врѣмена? За ония врѣмена нека говори пѣсенята:

„Стояиъ Петкана продава,

„На врли Турци бошняци,

„За шиникъ жлѣти жлѣтици

„За десетѣжъ (пак шиник) бели грошове

.....

Истина ли е това? *„Да не е било не би се приказвало“* — отговара Баба Кръстена.

За да дойде жената до подобно унижение сдѣйствувади сж много обстоятелства, много условия.

Първото обстоятелства е нейната естествена слабост, нѣжност, което е родило узрѣчицитѣ: „*мжжъ, дете стжи, жената неможе ни да померише*“. „*На жената мжжъ белило, мжжъ червило*“; „*жената е дълго коса, а краткоума*“, и други.

Второто обстоятелство е че, както ще видимъ въ „свадбата“ момъкътъ купува своята бѣдѣща съпруга, жена и другарка, отъ родителитѣ ѝ като добиче, като нѣкаква тварь а не човѣкъ. Естествено слѣдствие ще бѣде, че мжжътъ ще гледа на жената си като на животно, за което е той далъ пари; което е кунилъ.

Третото обстоятелство е че и самата свята черква гледа на жената много ниско и ѝ третира като тварь пѣниска отъ мжжътъ. Така на примѣръ момчето се внася въ олтарѣтъ, когато момичето неможе да бѣде внесено тамо („*дѣто стжи мжжъ, жената не може да помирише*“); послѣ: въ врѣме на вѣнчаванieto черквата огласява: *жената да се бой на мжжътъ си*“, а на мжжътъ само казва „*да обича жена си*“. И туй помага на възпитанието, което гужда жената толкова, ниско, а мжжътъ толкова високо,

Това трудно и несносно положение на селенката е съдѣйствувало да се образува въ неж една хитрина, лукавство като единственни срѣдства за защита. Срѣщу грубата сила на мжжътъ, жената е противопоставила своята нѣжност, своятъ плачъ и слъзи, но и въ много случай—своята хитростъ и лукавство.

Жената съ своята твърдо—глава каприция е успѣла пакъ да бѣде една отъ главнитѣ причини на мжжевото семейно щастие. Тя е причината да се отдѣла човѣкъ отъ баща си и майка си; тя е причината да има миръ у къщи. За неж се отнасятъ узречицитѣ: „*със словоръ и пелина е мед*“ и „*сол пишеръ да е ноло словор да е*“,

Между множеството хитрини на жената, които народа е

сѣчувалъ въ разни цинически пословици и узречица, азъ щѣ изложѣ нѣколко приказки, които утвърждаватъ мнѣнието, че жената е „гъвол“, „сѣ жена шега небива“, „зла жена-бесна свити“: и че нейната любовъ е любовъ безпрѣдѣлъ, по и отмѣщението ѣ е отмѣщение сатанинско.

Ето тия приказки:

а) *Мързеливата жена.*

„Едно време једин човек се јоженѣл за једна жена много мързелива. тойѣ куцувал једно друго за работа, а јона и не пофацала, ноло е разносила по комшинте. Веднѣш мжжъ ѣ купил вълна та да истече јот нея шаек. Жената повечето вълна разпела по комшинте, а испрела само једпо врѣтено прежда. Веднѣж мжжъ ѣ посакал да види преждата готовали е, та да ѳ занесе да се бондише. Жената била много ѣтра, та измамила мжжъ си. Јона зела та туршала напреденото врѣтено ју кацата и катто се навела надъ кацата, вадѣла та показвала на мжжъ си све едното-врѣтено много пѣти. Мжжъ ѣ се много зарадвал, когѣ вадел, че жена му напредла толкова вълна. Жена му казала д,иде ју гората та да јотсече *мотовилка* та да измота напредената прежда. Мжжъ ѣ јотишѣл тутакси. Жена му го преварила по друг пѣт и јотишила предѣ него ју гората и се скутала ју една *дрѣмка*. Мжжъ ѣ дошѣл и зел да сече мотовилка. Жена му зела да вика: *Мотовила вила! кой сече мотовила жена му јумира, а децата му осяят сирачета!*“ Така викала нѣколко пѣти. Мжжъ ѣ слушалъ, слушалъ, па си поинслилъ: „*Ай морети! какво че бѣди тоя глас?*“ Гласа се пѣ(к) чуе. Тогава мжжа си казалъ, „*Я да оставим и мотовилка, и сичко, само дѣ ми е жива жената, та да се не скитатъ децата ми сирачета!*“ Рекалъ и јоставил мотовилката и се врѣнал дома си. Жена му го варнала и го посрѣщнала на вратѣнка :

„Камо мотовилка, бре мжжо!“ ---казала на мжжѣтъ си, ко-

ги ѝ он дошъл при нея. „Остави се, жена; да видиш какво ми се случи? Коги зе(х) да сечем мотовилка нещо викаше из гората: „*Мотовила вила! Кой сече мотовила жена му ѝу-мира, а децата му ѝостават сирачета!*“ Я остави(х) и мотовилка и сичко, само ти да ми си жива та да си ѝотгледаш децата. „Коги е така“ — казала жената: „не трѣбва ми ни мотовилка, ни прежда, на разбой; *пбболѣе да съм си жива, та да си очувам децата, а па тебе да е здраве, ти че купиш сичко*“.

И тъй жената съ съ хитрината си се отървала отъ работа. (Слушана отъ Цвѣта Торньова Ломъ).

Друга приказка.

„Едно време ѝединъ мъж вечерал съ жена си. От дума на дума поспречкали се за нещо. Мъжътъ запланил жена си че ще е бие, а ѝона му казала: „бре мъжо! я ѝостави се ѝот тоя мерак, че ѝа можем да те неправимъ луд и да те връжат. „Мож ли?“ ѝ казал мъжътъ. „Мом зер та ѝогскача!“ — отвърнала жената. Е, като мож . . . да едеш ако не напраиш!“ — казал ѣърдито мъжътъ. Жената си млъкнала, да не еде дървото. На заранта мъжътъ ѝ ѝотишал на оранѣе и ѝ заръчал да се не бави със обѣда. Случило се та се продавало един кош *ситница* (риба). „Ха“, казала жената у себе си: „сеги че видим“. Купила ѝот *ситницата* колко за две чорби, зела та ѝоготвила ѝот нея половината, а половината скутала. Допло обѣдъ и жената ѝотнела на оранѣето обѣд; коги пошла ѝона укutum зела и суровита риба. Коги стигнала на оранѣето, рекла на мъжъ си: „айде бре мъжо, да ѝедемѣ!“ Сеги, жено, сеги нека да искарамъ и тая брезда!“ — рекал мъжътъ ѝ. „Тогива чекай и я да погледамъ какво ореш“, Пошла по брездата и фъргала по оранѣето тук **рибле**, там **рибле**, но укutum да е не види мъжътъ ѝ. Като искарал брездата, мъжътъ пошъл да иде да обѣдват. Но колко се **зачудилъ** коги видел тук **рибле** там **рибле**!“ Он събралъ тия **риб-**

лета и ги показал на жената си. „Ой Боже Господи! Да ми каже нѣкой, че ю оранѣето има риба, ја би му казала че е полудел!“ Мжжѣ ѝ казалъ: „Я слушай!“ за довечера сакам юот тая риба една юбава чорба!“ После обедвали, и жената си юотишла юу село, като зела и рибата. Жената юоготвила рибата и скутала гозбата. Вечерѣта мжжѣт ѝ си дошъл, испрегнал воловете, юмил си рѣцете и рекал на жената си: „я слагай, жено, да ядеме, оти съм много гладен!“ Жена му сложила лук, сол, пиперъ. Мжжѣт ѝ казалъ: „Дека е рибата?“ „Каква риба?“ казала жената. „Ама тая риба, дето я намери у оранѣето!“ „Я мълчи бре мжжо, ти луд ли си? Юу оранѣе риба лови ли се?“ и зеле да се кикоти. На мжжѣ кипнало и скочилъ, зел *качамилката* (дърво, съ което се бърка качамака) и погнал да бие жена си. Она побегнала на надвор, юу гумното и зела да вика колкото е глас държи:

„Збирайте се ора? моя мжж полуде!“ Дотрѣчали комшиите и питале: „Що е това? Що е тая карба? Стой, бе джанѣмъ, да видимо, оти биеш жена си?“ говорили селенитѣ: „А бе брате, какво да е не бием! Днеска ја набра (х) риба юу оранѣето и ѝ дадо да се сготви, а юдна сеги казва, че съм луд.“ —расправил мжжѣ и залетел се да бие жена си. Комшиитѣ го гледали, гледали на си рекли: „Бе, брате, тоя човек истинка е полуделъ! Станало му днеска нещо! я дай да го вържеме и да го юотведеме при дедо поп да му почете малко!“ Казали и напраиди. Връзали го и го юотвели юу попа. Юотишла и жена му със него. Попа почнал да му чете, а Петко вика па вика: „А бе не съм луд бе дедо поне; вера ти казвамъ, не съм луд. На истинка ѝ дадо риба дето я удѣви' юу оранѣето!“ Попа не слуша и чете и го почуква със *пѣтерицата* си. Жена му укутом през прозора му посочила едно рибле и Петко като е видел зел да вика: „Етѣ нѣ, дедо поне, рибата беше като това риб-

ле!“ Поиѣ пегледнал на галѣ прозора, но не видел нищо. Он пак почнал да му чете. У това време излезнала и жена му и рекла: „Доста дедо; пуци го да си с'сидемо; он че избѣдне, че му се повърне памета; ја че си го излекувамъ.“ Поша го разврѣзалъ, пушил го и они си ѳотинили дома, Коги дошли дома. жена му рекла: „Видѣ ли кѣ те насила направѣ'(х) луд и накара'(х) и комшиите да те помислат за такѣв и да те вържат? Другош недеѣ се зафаца със жена. Нейните гѣволии сѣ много!“ После сложила рибата и си вечерали като и друг пътъ“

(Слушана отъ сѣщата; сѣщата ми е приказвана и отъ Вѣлчо Гѣвола отъ село Метковоцѣ Лом. околия Лом. окръгъ).

Мѣжстѣ

Мѣжтѣ въ семейството има слѣднитѣ грижи и занятия.

Прѣвъ ноцѣта, ако трѣбва да излиза нѣкой да види нѣщо, то непрѣмѣнно мѣжтѣ ще излѣзне, защото жената естествено се счита за страхлива. Въ тоя край, ако и да има много примѣри, които показватъ неустрашимостѣта и на жената, но общото правило съ тѣя отдѣлни примѣри се необара.

Сѣщо прѣвъ ноцѣта е длѣженъ да излиза за да *тура* на воловетѣ, кравата или биволицата сѣвно; сутринѣта той ще имъ подрине; той ще ги напои, това е негова работа; негова длѣжностъ такожде е и да прѣгледн гоедѣта, конѣтѣ и овцѣтѣ (ако сѣ у селото и ако не сѣ на *паятата*), да имъ хвърли слама. Като извърши това, ще се повърне въ кѣщи (у ѣжи), ще се омие и ще седне край огѣялътъ, когото жената е *стѣкнала* (наклала). Ако има *ракийца*, ще ѣх понагрѣе я ще пижѣтъ съ жената си по една двѣ чашки и ще излѣзне слѣдъ туй, или на крѣчмата, или на пѣта, кѣдѣто, ако не валѣ, ще има събрани нѣколко душѣ селене та приказватъ, или пѣкъ ще отиде въ нѣкой казанджийникъ, гдѣто се пече *кужина* (вади *ракѣя*). Нѣкога крѣчми не е имало, а

мжъете сж се събирали или по частни домове, или на пжтътъ или пжкъ въ казанджийника, дѣто всѣкой день ще има нѣкой да пече кумина (пръщина) и ще прави ракия). Много пжти мжжъетѣ се събиратъ въ нѣкоя къща, та прѣглеждатъ или нѣкоя поразия, направена отъ нѣкое чуждо добиче, или сеното, сламата или други прѣдмѣти, тѣсно скончани съ земледѣлието и скотовѣдството.

Така се прѣкарва, додѣто дойде врѣме за обѣдъ. Жената вече свършила съ обеда и другата домашна работа, слага сега синията, и обедътъ се почнува.

Слѣдъ свръшванието на обѣда, мжжътъ пакъ ще прѣгледа добитѣка и, или пакъ поизлѣзне, или пакъ ще си намѣри нѣщо работа въ къщи.

Ако нѣма дърва, ако нѣма брашно, ако нѣма други нѣкои нѣща, нуждни за въ къщи, то мжжътъ е длъженъ да отиде *на дърва, на воденица* и на пазаръ, дѣто жена никакъ не ходи, освѣнъ ако е близо, Това е работата на мжжътъ прѣвъ зината,

Дойде ли пролетъ, стане ли удобно за оранѣе, мжжътъ е длъженъ да отиде да оре, да сѣе, да влачи; само мжжътъ може да бѣде овчаръ, говедаръ, конъаръ, свинъаръ. Да се коси сѣно, да се вози снопе, да се гради плетъ, да се дѣга окопъ, да се теса и прави токъ (гувно) за врѣшидба; да се покрива кошъ, къща, амбаръ; да се гонѣтъ конѣтѣ въ тока; да се колѣе кокошка, гжска, пуйка, пловка или овца—всичкитѣ тия нѣща сж чисто мжжка работа: жената за едни се счита слаба, а за едни (като да колѣе нѣщо) за съвършено освобождена, че е било лошо.

При всичката си власть, която има мжжътъ надъ жената, пакъ той въ много нѣща отстава да се води по нежъ:

„Отъ сто послушай едно и жената“.

В. Дъцата

Часть отъ семейството сж и дъцата; семейство безъ дѣца е „изнѣ оидленѣ“, „дърво без рожба“; най-голъмитѣ щастия въ едно семейство безъ дѣца сж голѣми нещастия,

„Пуси ти остаѣи, Павле, кѣщи и сарае,

„Пусто ти остаѣе, Павле, злато и бисере,

„Пуста ти остаѣа, Павле, стока и иманѣе,

„Коги си немам, Павле, рожба юш срѣце; и пр.

„ . . . . . “

казва пѣсенѣта, а чрѣвъ неж говори народа. Бащата и майката жъртвуватъ всичко за *челвѣдѣта*

Дѣцата сж момче и момиче

Всичкитѣ пѣсни, всичкитѣ благословии, всякѣйтѣ благопожелания—едно искатъ за жената и мжжѣтъ: „*мжжко дете*“ „*мжжка рожба*“. И бащата, и майката прѣдпочитатъ момчето стѣ момичето. Ако се роди момче радостѣта е по голѣма. И инѣкъ не може да бѣде. Щомъ народа е увѣренъ въ това: „*Момичето гледа за друга куѣща*“, „*Момичето е айдук у кѣщи*“,

„*Момичето износи, а момчето уноси*“

„*Момичето доврѣзва влаката*“,

„*Момичето расте под лайно а момчето — под камикъ*“ и други—то защо бащата и майката да се радватъ. когато въ семейството имъ ще дойде такѣвъ „*айдукъ*“.

По тѣзи ли причини, или по други, но еле жената е унижена още отъ самото си рождение па до гроба, а мжжѣтъ е отликѣванъ и прѣдпочитанъ. Въ семейството, положението на момчето и туй на момичето не е еднакво.

Момчето всекога държи първенство прѣдъ момичето. Момичето, щомъ проходи и подякне, веднага се натоварва съ кѣщнати тежка работа, натоварва се да помага на майка си,

да бави дѣцата, да пере и прочее и прочее. Момчето е царь и то произволенъ царь; той бие не само по младитѣ и по старитѣ си сестри, но достига да бие и майка си, което впрочемъ прави удоволствие на бащата, па и на самата майка.

На спания, момчето ще сѣдне до баща си; ще ѣде всичко, ще е хубаво у паницата; ще пие на равно съ баща си, било вино, било ракия; а момичето? Момичето ще сѣдне само когато сж сичкитѣ насѣдали, и то ще сѣдне на крайчець; ще ѣде като че крадне, а за пиение ни дума. Мръвки месо, или отъ кокошка, то или ще види нѣкое кокалче, или ще ги гледа отъ далечъ. Додѣто трае обѣдътъ или вечерата, момичето ще става по нѣколко пѣти да донеси туй, да принесе онуй, или да подаде нѣщо. Много пѣти момичето остава да си „до-ядва“, както остава и майката.

Даже мома, вече за женидба, тя е подчинена на брата си, който, може би, още гащитѣ не може да си върже.

Момчето стѣпило въ 12-та си година е вече мъжъ и обсипанъ съ подобающитѣ на мъжътъ почести и уважения отъ страна на всичкитѣ жени въ къщи.

Д. ИМЕНА И КОРОВЕ (ПРЕКОРЕ)

а) Имена.

Имената въ тоя край сж много разнообразни; събиранieto на всичкитѣ имена е, и трудно, и безполѣзно, особено на ония, които нѣматъ никакъвъ наученъ-етнографиченъ интересъ. Азъ събирахъ само ония имени, които ми изглеждатъ като интересни и които сж рѣдки въ другитѣ крайове на нашето отечество.

Тѣзи сѣ :

1. Имена, земенни отъ животнитѣ :

Мажки : Зайко, Вълко, Вълчо, Еленко, Мишо, Пухо, Гълъбъ, Рако, Рачо, Павунъ Вълчко,

Женски : Еленка, Вълкана, Миша, Гълъба

2 Имена, земенни отъ растеніята :

Мажки : Цвѣтко, Цвѣтанъ, Върбанъ, Босилко, Горанъ, Лозинъ, Трендафилъ, Дренчо, Горчо.

Женски : Цвѣта, Върба, Невенка, Грозданка, Горана, Лозина

3. Имена, земенни отъ минералитѣ :

Мажки : Каменъ, Златанъ, Златко, Качо, Желѣзко, Сребренъ.

Женски : Камена Златана, Златка, Кремена

4 Имена, земенни отъ днитѣ :

Мажки : Недѣлко, Петко, Божианъ,

Женски : Недѣля, Петкана, Божана Неда.

5. Имена, земенни отъ разни прѣдмѣти :

Мажки : Лико Кръсто, Косто, Рачо.

Женски : Кръстена

6 Имена, които показватъ нѣкакво качество

Мажки : Драганъ, Младенъ, Стоянъ Станко, Стайко, Сретко, Милчо, Вельо, Боно, Богданъ, Миленко, Милѣнъ, Раданъ, Стойо, Стаменъ, Милко, Яко, Белчо, Велчо Русинъ, Минко, Здравко, Първанъ, Радулъ, Радой, Радко, Радойко Величко Найденъ Обрѣтенъ Искренъ, Бойко, Боянъ, Спасъ, Видулъ Видо, Живо, Живойнъ Луканъ.

Женски : Станка, Драгана, Младена, Стана, Стоянка, Велика, Бона. Богданка, Рада, Радка, Милка, Минка, Стойна, Стамена, Дона, Руси Прѣва, Найда, Спаса, Дивна. Милена Сива, Вида, Жива, Вела Райка. Мира, Сива.

Окръга, О- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоретъ на за- другата	Исканото число на членове въ адм. Таблицѣ ржце въ за-другата	Отъ кога се у- павана за- ругата
Видин. Окр.				
" Окоз.				
с. Акчаръ	Митко Ивановъ	Кучиянски й	18	Неуказано
"	Ванко Матовъ	Паланурда	10	"
"	Аврамъ Зайревъ	Зачови	10	
"	Тодоръ Флорев	Станчанъ	10	
"	Ристо Ивановъ	Бозевли	12	
"	Динко Тодаревъ	Зайкови	10	
"	Томо Трифоновъ	Боровичинина	11	
с. Иаворъ	Иванъ Ценовъ	Лозанови	10	
"	Василъ Петковъ	Вълковци	16	
"	Бранко Камен- новъ	Ворендийский	12	
"	Симеонъ Цеков.	Цековски	11	
"	Пеко Ивановъ	Дуковци	11	
"	Каменъ Камен- новъ	Танковци	11	
с. Шивпотъ	Иванъ Стояновъ	Панговски	12	
"	Петро Стояновъ	Гутовци	12	
"	Ралгелъ Стоян- овъ	Тоцовци	12	
"	Иванъ Петровъ	Спасовци	12	
"	Маринъ Мин- човъ	Тоцовци	10	
"	Мяко Стояновъ	Мадунджи	12	
с. Логошовац.	Пеко Никовъ	Крайевски	11	
"	Русинъ Неновъ	Непковци	12	
с. Въртопъ	Герго Пауновъ	Пауновци	11	
"	Вачо Цековъ	Нековци	11	
с. Синаговец.	Вълчо Кжичевъ	Давидовски	12	

Окръга, О- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задръгата	Първокоратъ на за- другата	Общо число на членовете въ за- дръгата	Работна рана въ задръгата	Осъ, кого се управлява за- ругата
в. Синаговиц	Ванко Ранге- довъ	Курновци	11		
"	Веко Кръстевъ	Шяпковци	10		
"	Веко Геновъ	Пашовци	10		
"	Иванъ Ралчовъ	Ралчовци	13		
"	Митко Давидовъ	Менджиски	12		
"	Мяко Пешовъ	Райовци	12		
"	Няколо Пашовъ	Ревеловци	14		
"	Петко Николовъ	Басаджиски	12		
"	Иванъ Петковъ	Костичовчене	11		
С. Видболъ	Николо Тешовъ	Тешовски	14		
"	Иванъ Младе- новъ	Радкини	15		
"	Михо Йоцовъ	Миховски	10		
"	Стоянъ Тодаровъ	Дългитѣ	11		
"	Панко Петровъ	Скорчовитѣ	10		
"	Георги Петровъ	Медешевски	13		
"	Тодоръ II Стоя- новъ	Поневтѣ	10		
"	Цеко Стояновъ	Пиптови	17		
"	Ристо Генчовъ	Йотинитѣ	16		
"	Иото Цековъ	Казанджий	11		
"	Камень Първан- овъ	Матеевски	10		
"	Павелъ Пешовъ	Пешовски	10		
"	Стоянъ Ивановъ	Гигови	13		
"	Иванъ Джончевъ	Ламбови	10		
"	Иванъ Николовъ	Моновски	11		
"	Вълчю Иотовъ	Моновски	11		
"	Тошо Каменовъ	Каменовски	12		
"	Ванчо Каменовъ	"	11		

Окряга, О колията и се- лото на за- другата	Домоплазката на задругата	Прѣкоратъ на задругата	Искано число на машицетъ въ садъ Работни рѣце въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
"	Станко Ивановъ	Циганелови	10	
"	Живко Саввовъ	Логошовски	11	
"	Ванко Прѣдовъ	Ваздовитѣ	15	
С. Търнжне	Цеко Димитровъ	Джефелековци	10	
С. Гурково	Иванъ Наиденов	Наиденовци	10	
"	Цеко Генчовъ	Натовци	10	
"	Дим. Янколовъ	Янколовци	10	
"	Стоянъ Рангел- овъ	Николовски	10	
"	Стоянъ Райковъ	Райковци	14	
"	Цено Диловъ	Фусофчене	10	
"	Цано Тодаровъ	Цановски	11	
С. Жеглица	Мишко Митовъ	Митовци	10	
"	Мино Стефановъ	Държански	11	
"	Георги Йоцовъ	Паличовци	14	
"	Начо Николовъ	Николчовцитѣ	11	
С. Ц. Симион.	Велко Опревъ	Опровский	11	
"	Мярчо Ивановъ	Власитѣ	11	
С. Татардж.	Цеко Стефановъ	Стефановци	13	
С. Рубца	Наиденъ Гер- гевъ	Буеровци	13	
С. Буковецъ	Цеко Тачевъ	Тачовци	14	
"	Вълчишко Мих- овъ	Миховци	11	
"	Каменъ Нач- ковъ	Начковци	11	
"	Вълчо Мирчовъ	Мирчовци	12	
"	Цеко Петровъ	Киримиджиевъ	13	
"	Велю Петровъ	Стояновци	11	
С. Бъларада	Митко Ценовъ	Дешовци	10	
"	Каменъ Цековъ	Топягора	11	

Окръга, Околията и селото на на-другата	Домовладиката на вадругата	Прѣкоратъ на вадругата	пѣлото число на чаровѣтъ въ задругата	гробни раце въ задругата	Отъ кого се у-правява за-другата
"	Нино Никол-човъ	Дулакъ	11		
"	Лило Никол-човъ	Дупга	15		
"	Цеко Вълковъ	Мукатъ	10		
"	Панчо Ивановъ	Хридутъ	11		
"	Велко Цековъ	Оковский	15		
"	Стоянъ Нико-ловъ	Геръ	11		
"	Младенъ Герге-въ	Говедаръ	11		
"	Мято Лилковъ	Мечката	10		
"	Петръ Диновъ	Дръновский	11		
"	Мено Пеновъ	Цельтя	11		
С. Мусумане	Иото Нишовъ	Мургия	10		
С. Гърци	Стефан П. Кичак	Кичашкитъ	11		
"	Пеню Дочковъ	Ворманарови	12		
"	Марко Петровъ	—	14		
"	Първанъ Пет-ковъ	—	11		
"	Нинчо Становъ	Платичковци	10		
"	Панто Цекановъ	Цекановци	12		
"	Иончо Кътъревъ	Кътъровци	10		
"	Бълчо Сандо-ловъ	—	15		
"	Ангелъ Д. Чуш-ковъ	Чушкановци	13		
С. Динковица	Барболъ Ста-новъ	Лозаровци	10		
"	Сандолъ Станчо-ловъ	—	10		

Ократи, О- колията и се- лото на за- другата	Домовладенията на за другата	Прѣборатъ на за- другата	цѣлото число на мисленостъ въ сѣ- ла Работни дни въ за другата	Отъ кого се управлява за- другата
С. Динковици	Тодоръ Неновъ	Щитята	10	
С. Плакудеръ	Стоянъ Геневъ	—	10	
С. Мозалия	Радунъ Стоя- новъ	Сташовци	10	
С. Каленикъ	Ионъ Маринъ Ника	—	10	
С. Гръци	Мико Парвановъ	Жеваговци	11	
С. Брагово	Маринъ Орбу	Обровци	11	
"	Ионъ П. Рече	Пиздаръчовци	11	
"	Янко Мошой	Мошойовци	11	
"	Иванъ Митуцов.	Въсковци	11	
"	Ионъ Мошой	Мошойовци	11	
"	Станко Нефоро	Неферовци	15	
"	Младенъ Симонъ	Симеоновци	12	
"	Пую Джодже	Джоджовци	12	
"	Бода Иванелъ	Гугушовци	14	
"	Флора Чува	Търъшовци	11	
"	Нида Фиру	Фировци	13	
"	Станко Пала	Пановци	15	
"	Ионъ Пана	"	13	
"	Буше Флоре	Бушовци	11	
"	Мита Илия Па- пуше	Патрушовци	12	
"	Нива Вражитор	Вражиторовци	11	
"	Гица Урейкия	Урецьовци	11	
"	Станко Цетункъ	Ликовци	12	
"	Флория Беркъ	Борковци	13	
"	Санду Йонъ	Ионовци	11	
"	Петръ Оприков.	Оприковци	13	
С. Кутово	Валча Становъ	Никъвий	12	
С. Сланотр	Маринъ Петров.	Гаврилови	11	

Окръга, О- кодиата и се- лото на за- другата	Домовладката на задругата	Прѣкорътъ на заеубата	Идното число на членовѣ въ за- другата	Работни рѣне въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
"	Недѣлко Деков.	Дековци	13		
"	Георги Георгов.	Гицовци	12		
С. Ново село	Наско Илиевъ	Гънгуловци	13		
"	Станъ Диичовъ	Диичовци	16		
"	Георги Стоянов.	Чергинци	11		
"	Ванко Поповъ	Поповци	11		
"	Илия Прѣдовъ	Прѣдовци	11		
"	Петръ Пецовъ	Пѣцинци	15		
"	Станко Кръстов.	Гаминци	11		
"	Петръ Колчевъ	Нуници	11		
"	Туца Т. Буза	Бузинци	12		
"	Сандолъ Гицовъ	Сорици	12		
"	Георги Туцовъ	Чимнуляровци	12		
"	Ванко Фъртога	Фъртоговци	12		
"	Вано П. Най- деновъ	Туца Наидеи.	11		
"	Дроия Котя	Манджуковци	13		
"	Иванъ Надаянъ	Надаяновци	12		
"	Гега И. Маринъ	Мариновци	11		
"	Стоянъ Бѣлча	Бѣлченци	12		
"	Първулъ Ванч- овъ	Чимпуяровци	13		
"	Петръ Кукуянов.	Кукуяновци	12		
"	Иванъ Бошка	Бошкинци	12		
"	Станко Стикля	Мининци	12		
"	Колча Мина	" "	11		
"	Илия Г. Анге- ловъ	Ангеловци	15		
"	Ванко Манджу- ковъ	Манджуковци	12		
"	Петр. Манджука	" "	11		

Окръга, О- колията и се- лото на за- другата	Домовладикът на задругата	Прѣкорътъ на задругата	цѣлото число на членовѣ въ зад- ругата	Работни ради въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
"	Ангелъ Чиковъ	Чачуловци	11		
"	Маринъ Бедичъ	Бѣличовци	13		
"	Ванко Илиевъ	Илійовци	12		
"	Дрена Игинатова	Игинатовци	17		
"	Ницулъ Брегов- ецъ	Брѣговецови	11		
"	Илия Келяковъ	Палидули	12		
"	Ионъ Бауловъ	Бауловци	13		
"	Гега Дудуловъ	Дудуловци	12		
"	Станко Митранъ	Митрановци	11		
"	Сянка Блажука	Блажукови	11		
С. Капитановъ	Наиденъ Богда- новъ	Богдановци	11		
"	Сава Бѣлчовъ	Бичулаци	11		
"	Петръ П. Бѣл- човъ	"	13		
С. Капитановъ	Петръ Саввовъ	Бикудоци	11		
"	Георги Анге- ловъ	Бикулаци	12		
С. Валеи	Маринъ Фло- ровъ	Зърнолечкови	10		
"	Георги Кала- вацовъ	Демлекчовци	10		
С. Гометарци	Ницъ Коловъ	Коловци	11		
"	Станъ Борзовъ	Бързаци	13		
"	Пѣтру Борзовъ	"	12		
"	Лавадат Ионовъ	Щирбовци	1		
"	Георги Гега- нацъ	Геганжцови	12		
"	Прѣдо сприде- деновъ	Спиридонаци	11		

Окргага, О- кодията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на за- другата	Дѣлото чистото на членовѣтъ въ зад- ругата	Работни раче въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
"	Пена Митуръ	Къпращи	12		
"	Георгъ Сидовъ	Католаци	15		
"	Георги Матей	Гърнеалий	11		
С. Пеговановъ	Радуканъ Ра- дуловъ	Гюлаиовци	12		
"	Николо Пет- ковъ	Панчовци	14		
"	Ионъ Димит- ровъ	Калотовци	16		
"	Ионъ Илиевъ	Джековци	14		
С. Ясенъ	Труйка Нико- ловъ	Бъзовци	13		
"	Михай Ивановъ	Воденчарови	14		
С. Флорентинъ	Панто Спирдо- повъ	Чутаковци	15		
"	Мариинъ Парву- ловъ	Щукливи	16		
С. Ракитница	Мариинъ Радовъ	Фификовци	11		
"	Ионъ Вулнѣ	—	11		
"	Ионъ Ивановъ	—	12		
"	Труць Нико- ловъ	—	11		
"	Флоро Станковъ	Павловци	11		
"	Станко Кико- совъ	Кикосовци	11		
"	Мариинъ Панау- шой	—	11		
С. Кирибегъ	Петраки Тра- кановъ	Тракановци	12		
"	Илия Ионовъ	Ионовци	11		
"	Ионъ Петровъ	—	12		

Окряга, О- колията и се- дото на за- гругата	Домовладиката на загругата	Прѣкоратъ на за- гругата	цѣлото число на членовѣ въ за- гругата	Работни раде въ загругата	Отъ кого се управлява за- гругата
„	Митраки Аге- ловъ	—	12		
„	Калинъ Дино- ловъ	—	12		
гр. Видинъ	Нясимъ Ба- кишъ	—	10		
„	Шаломо Алад- жимъ		14		
„	Осламонъ Ка- лефъ		13		
„	Меше Паси		12		
„	Самуелъ Алад- жамъ		11		
„	Нясимъ Роза- висъ		11		
„	Моше Леви		11		
„	Аврам. Шалонъ		10		
„	„ Я Бирусъ		11		
„	Маше Аские		10		
„	Ванко Павловъ		10		
„	Стоинъ Мил- ковъ		12		
„	Перъ Дудевъ	Огублата	12		
„	Николо Първу- ловъ	Рабовяникъ	15		
„	Ставока Геор- гевъ	Кочещи	19		
„	Станъ Ионовъ	Дуповъ	12		
„	Коно Марковъ	Джамбазо	11		
„	Велко Найд- новъ	—	11		

Ократи, О- кодиата и се- лото на за- другата	Домогладика на за другата	Прѣкоратъ на за- другата	Цѣлото число на членовѣ въ сѣм- ство	Работна раса въ сѣ- мството	Отъ кого се у- правява за- другата
"	Цеко Пешовъ	Моденовичъ	12		
"	Афузъ Тширъ	Ходжа	12		
"	Наидентъ Цолов.	Боровиченинъ	13		
"	Кръстю Николов		17		
"	Няца Георгеви	Стрѣлбарота	10		
"	Спасъ и Ангелъ				
"	Нейнови	—	15		
"	Лило Тодоровъ	Глухия	13		
"	Цолу Младенов.	—	10		
"	Илия Илиевъ	—	16		
"	Георги Миковъ	Бокинъ	11		
"	Цаню Тодаровъ	Борберскій	19		
"	Руссигъ Добре- новъ	Лясовци	1		
"	Петко Вълчовъ	Донникъ	10		
"	Ненчо Цвѣтков.	Въртопскій	11		
"	Иомеръ Бей				
"	Еминъ Беговъ	—	18		
"	Троянъ Сърбин.	—	13		
"	Георги Илиевъ	Малкия	12		
"	Марйка Кайчо- вица	—	13		
"	Мария Ангелова	Ладкова	16		
"	Катерица Димова	Вълдова	10		
"	Цеко Нейовъ	Нейовъ	10		
С. Смерданъ	Петръ Геновъ	Генови	11		
"	Каментъ Найдѣ- рова	Лутарски	10		
"	Каментъ Петков.	Наковъ	13		
С. Иново	Петко Митровъ	Наповци	10		
"	Митръ Цоловъ	Кърдяка	10		

Окрѣга, О- волията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на за- другата	цѣлото число на членовѣтъ въ зад- работни рѣце въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
"	Младенъ Ниновъ	Свракага	10	
"	Гено Ниновъ	Туртарски	13	
"	Първанъ тодоровъ	Живковъ	11	
"	Пецо Пешовъ	Луловци	14	
"	Цеко Пенуновъ	Прасляка	11	
"	Ангелъ Цоловъ	Кафляка	11	
"	Нино Сжльовъ	Дръндарски	10	
"	Маринъ Тошовъ	Звѣздата	10	
"	Каменъ Гешовъ	Турача	11	
"	Първнъ Младе- новъ	Аджимакевъ	11	
С. Раяновци	Камен Ивановъ	Бячварски	14	
"	Иванъ Цековъ	Гимиджията	10	
"	Нено Николовъ	Бѣлски	10	
С. Иунгурузъ	Георги Иенчевъ	Барболови	10	
"	Никола Ницовъ	Бусковци	12	
"	Ванко Маладе- новъ	Маджови	11	
"	Ланадуцъ Парв- ановъ	Потовци	13	
"	Петръ Първановъ	Карабуевци	11	
"	Кръсто Патруц- овъ	Палицовци	14	
С. Халвадж.	Николо Пунчовъ	Лаговшенци	11	
"	Димитръ Шефа- новъ	Туркилиеви	15	
"	Колчо Ницовъ	Кочевци	16	
"	Ионъ Ф. М. Ди- митровъ	"	11	
"	Ионъ Предо	Ребелеви	12	
"	Василевъ			

Окръга, О- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на варругата	Прѣкоратъ на за- другата	цѣлото сѣзо на чорноветъ въ ява. Работна рѣде въ лампата	Отъ кого се управлява за- другата
С. Халвадж	Стаиъ Петровъ	Либевци	11	
"	Прѣдо Петровъ	Раболянени	22	
"	Ат. Т. Ионовъ	Понповски	12	
С. Върфъ	Ионъ Бада	Бадеовци	15	
"	Бега Димитра- шковъ	Димитрашки	13	
"	Димитрашко			
"	Никола	Реогедовци	11	
"	Ницо П. Буд- ловъ	Будовци	11	
"	Рато Тридоновъ	Тридоновци	12	
"	Георги Пържов	Пържоновци	11	
"	Петръ С. Туту- паръ	Тутупаров.	14	
"	Станъ Мариора	Мариоровци	14	
"	Ница Г. Туту- паръ	Тутупаръ	17	
"	Гега Ниновъ	Гиновци	11	
"	Флоро Милкашъ	Милкановци	11	
"	Нико Катрина	Катриновци	11	
"	Станъ С. Мъ- цовъ	Мъцови	11	
"	Димитру Бонди	Бондовци	11	
"	Рато Кеданъ	Кедановци	12	
"	Митруц Варзой	Варзойвци	13	
"	Маринъ Р. Рай- ковъ	Райковци	11	
"	Рато В. Чоба- новъ	Чобановци	11	
"	Дицо Г. Пес- каръ	Пескаров.	12	

Окръга, Околията и селото на за-другата	Домовладенията на за-другата	Прѣкората на за-другата	Цѣло число на членовете въ за-другата	Участни лица въ за-другата	Отъ кого се упрямана за-другата
"	Мариянъ Сне	Сивовци	11		
"	Ришкъ "	"	11		
"	Миіръ И. Сурдовъ	Сурдовци	12		
"	Георги Бояна	Бояновци	11		
"	Ристо Райковъ	Райковци	13		
Домска Окол.					
гр. Ломъ	Ионъ Флоричер-ский		21	11	Отъ брата имъ
"	Проданъ Филипъ		12	4	" дѣдото
с. Мом.-бродъ	Димитиръ Сташ-ковъ		10	5	" Лало (байо)
"	Манойло Лазаровъ		19	14	" " " поста-рий братъ
"		Киселковци	12	9	" " " "
"	Първанъ Илиевъ		11	6	" " " "
"	Горанъ Гатовъ		13	7	Отъ бащата
"	Тодоръ Цековъ	Ковачички	16	6	Отъ най стария
С. Прогрелец		Тупанковци	16	11	братъ отъ три-мата
С. Добридолъ		Шарковци	14	6	Отъ бащата
"		Върбовлянци	15	6	" стария брат
С. Толовица		Стойановци	13	7	Отъ бащата
"		Докъовци	11	5	" "
С. Ярловица		Игнатовци	11	7	" "
"		Тошовци	11	6	Отъ постария
С. Орсея		Дуцкинци	11	6	братъ
"		Куруковци	12	4	" бащата
"		Тополовчанци	12	5	" "
С. Сливца		Петровци	15	9	" дѣдата

Окръга, О- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Църковата на за- другата	Исканото число на членове въ зад- ругата	Работни раце въ задругата	Отъ кого се управлява зад- ругата
"		Стойановци	16	8	" бащата
"		Буцуловци	11	6	" "
"		Видинлийтъ	11	3	" "
С. Котеновци		Иванчовци	12	7	" "
"		Янъовци	11	5	" "
"		Зингоровци	20	11	" "
"		Попповци	13	6	" "
"		Маринци	14	7	" "
"		Пишишковци	13	6	" "
"		Вълчедръмцитъ	11	5	" "
"		Поповци	14	11	Отъ байко
"		Къчовци	13	9	" "
"		Ваковци	17	9	" бащата
"		Късовци	16	10	" чичото
"		Хаджиитъ	11	6	" бащата
С. Котеновци		Торлацитъ	11	5	Отъ бащата
С. Войници		Ковачиченитъ	11	8	" байно
"		Нъшовци	14	9	" бащата
"		Демяновци	12	8	" "
"		Иотковци	13	6	" чичото
"		Мачовци	15	9	" "
"		Умарцийтъ	13	5	" бащата
"		Минковци	11	6	" байно
С. Гер. Гнойн		Начовци	19	12	" бащата
"		Дуцовци	11	9	" "
"		Първанковци	12	5	" дано (байно)
"		Бързениитъ	17	9	" "
"		Дозановци	11	7	Отъ бащата
"		Ченчиловци	11	8	" дано (байно)
"		Дяволцитъ	13	8	Отъ бащата
"		Нинчовци	20	14	" "

Окръга, с- колията и се- лото на за- другата	Домовладенията на задругата	Прѣкоратъ на за- другата	цѣлото число на членовѣ въ за- дачата	Работни рѣце въ задачата	Отъ кого се управлява за- другата
"		Браличовци	11	8	" "
"		Кирковци	12	7	" "
"		Качамачковци	11	7	" "
"		Влашкоосграиц.	22	17	" "
"		Лочовци	17	12	" "
"		Бутаицениѣ	14	8	" "
С. Комуница		Лавутарциѣ	14	10	Отъ байно
"		Нацовциѣ	14	8	" бащата
"		Дундурийѣ	11	10	" "
"		Панковци	13	10	" "
"		Пакъовци	14	9	" "
"		Лажсциѣ	15	11	" "
"		Биковци	10	7	" "
"		Клѣковци	11	7	" байно
"		Бошняциѣ	11	7	" бащата
"		Куртатовци	12	9	" байно
"		Куртатовци	10	6	" "
"		Марковци	14	7	" "
"		Цонкиици	10	7	Отъ бащата
"		Джедювци	16	10	" "
"		Биковци	10	7	" "
С. Дялгошеви		Андреѡвци	13	11	" лало
"		Хаджийскиѣ	17	12	" "
"		Цигаиеловци	12	10	" "
"		Стефановиѣ	13	9	" "
"		Караниковци	10	6	" татото
"		Захариевци	12	9	" "
"		Бацовци	11	9	" лало
"		Дарковци	11	6	" татото
"		Паловци	16	12	" чичото
"		Цигаиеловци	16	12	" "

Имя, фамилия, отчество	Примечание	Содержание	Содержание	Содержание
Мичков, Иван Иванович				
Халдеев, Иван Иванович				
Мичков, Иван Иванович				
Таньковский, Иван Иванович				
Таньковский, Иван Иванович				
Кликушин, Иван Иванович				
Кликушин, Иван Иванович				
Иванов, Иван Иванович				
Власов, Иван Иванович				
Кочуров, Иван Иванович				
Цыганов, Иван Иванович				
Волынов, Иван Иванович				
Дутов, Иван Иванович				
Андреев, Иван Иванович				
Войнов, Иван Иванович				
Мундов, Иван Иванович				
Сидоров, Иван Иванович				
Березин, Иван Иванович				
Суров, Иван Иванович				
Джурков, Иван Иванович				
Масляков, Иван Иванович				
Бурцев, Иван Иванович				
Кликов, Иван Иванович				
Давидов, Иван Иванович				
Осипов, Иван Иванович				
Кликов, Иван Иванович				
Осипов, Иван Иванович				
Тарасов, Иван Иванович				
Тарасов, Иван Иванович				
Попов, Иван Иванович				
Рисов, Иван Иванович				

Окрага, О- колията и се- лото на яа- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на задругата	цѣлото число на членове въ гад	Губителни рѣце въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
"		Велковци	10	8	" "
"		Кирици	14	6	" лалото
"		Кирици	12	7	" "
"		Крачуновци	15	9	" "
"		Дойнци	11	7	" бащата
"		Дойнци	15	6	лалото
"		Янѣвци	12	7	" бащата
"		Кичинци	10	4	" "
"		Канчуловци	11	7	" лалото
"		Мачоринци	11	7	дѣдото
"		Рѣбинци	18	9	" "
"		Мачоринци	12	6	" "
"		Бошковци	12	6	" "
"		Бошковци	11	6	" "
"		Митовци	11	7	" "
"		Николевци	13	5	" "
"		Петковци	10	5	" лалото
"		Дрозидинци	10	7	" "
с. Душизна		Видоловци	10	9	бащата
"		Самуиловци	10	6	" "
"		Монови	12	8	" "
"		Мисловци	11	7	" лалото
"		Кжовци	12	6	дѣдото
"		Точовци	10	7	" "
С. Ботево		Томинци	11	6	Отъ Лалото
С. Метковецъ		Димитровци	13	7	" татото
"		Стефановци	9	6	" "
"		Нилуци	15	4	" "
"		Иончовци	12	5	" "
"		Будуци	16	7	" лало байбо
"		Тиквановци	14	9	" дѣдото

Окрга, О- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на задругата	цѣлото число на членовѣ въ зад- ругата	цѣлото число въ задругата	Отъ кого се у- правява за- другата
"		Слишонковци	11	6	" чичото
"		Попъ Тодоров.	20	11	" "
"		Пандурегъ	17	1	" "
"		Илизовци	21	11	" "
"		Барацитъ	14	6	" татото
"		Барацитъ	15	12	дядото
"		Баберкитъ	15	6	" Лало (байно)
"		Вановци	29	18	" " "
"		Порчовци	12	7	татото
"		Качамачковци	14	8	" "
"		Тупанковци	13	7	" "
"		Смисляцитъ	14	7	" "
"		Марчовци	27	11	" "
"		Каровци	15	6	" "
"		Каровци	14	6	" "
"		Велчовци	11	6	" "
"		Вълчовци	19	6	" "
"		Узунетъ	12	7	" "
"		Пилафетъ	11	7	" чичото
С. Сливовикъ					
Кулска Окол.					
гр. Кула	Нено Пешовъ	Райшици	16		
"	Добри Цековъ	Интеричковци	13		
"	Никола Миковъ	Попповци	13		
"	Въто Ниновъ	Раичовци	13		
"	Петко Стайковъ	Стайковци	13		
"	Иванъ Брънчев	Брънчовци	13		
"	Генчо Герговъ	Кенчовци	13		
"	Лило Славитъ	Славници	12		
"	Лачко Венковъ	Лачковци	11		
"	Иванъ Данчовъ	Кормановци	11		
"	Лило Чульовъ	Чульовци	11		

Окрга, О- колията и се- лото на за- гругата	Домовладиката на загругата	Прѣкоритѣ на за- гругата	Цѣлото число на членовѣтъ въ за- гругата	Учѣбникъ рече въ загругата	Отъ кого се управлява за- гругата
С. Бойница	Нено Петковъ	Брѣмбаритѣ	11		
	Петръ Бойковъ	Каровци	11		
	Вѣтко Вѣлчевъ	Амероговъ	12		
	Иото Чиликовъ	Чиликовци	11		
	Нито Байковъ	Цачовци	11		
	Иото Пановъ	Пановци	12		
	Цско ж. Косов- ский	Косовци	14		
	Марко Ивановъ	Марковци	12		
	Нико Дра- ганкииъ	Линковци	12		
	Цѣтко Кириис.	Кириици	12		
С. Грамада	Панко Вѣлчевъ	Декалецъ	10		
	Вачо Панковъ	Бойджийский	11		
	Мико Панковъ	Стригаче	12		
	Нико Илчовъ	Крѣчмардитѣ	11		
	Младенъ Пенкии	Пенкиици	10		
	Иончо Кърсков.	Табакъ	10		
	Ведю Вѣтковъ	Фрѣгтанъ	15		
	Панко Вельовъ	"	10		
	Петко Лаконъ	Божанци	10		
	Петко Райковъ	Лаконци	10		
	Вѣлчо Дилииъ	Ружанци	12		
	Димитръ Нинов.	Шайванци	17		
	Петко Петровъ	Кировци	17		
	Вѣлчо Петровъ	Маркииъ	10		
	Вѣлчо Пенииъ	Визлията	11		
	Лидко Вѣлковъ	Влашкоземци	12		
	Цоно Ценовъ	Ценовци	10		
	Иванъ Петровъ	"	11		
	Мачо Вѣлчовъ	Богомолци	10		

Окръга, О- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прикоритъ на за- другата	Кѣлото чѣсто на рабонствъ въ за- другата	Отъ кога се у- правява за- ругата
С. Грамада	Стефанъ Цеповъ	Куловци	11	
"	Петро Пушчовъ	Пушчовци	13	
"	Мишо Миговъ	Боковци	11	
"	Герго Вълчковъ	Урдовци	10	
"	Нино Петковъ	Стойвци	10	
"	Нечо Ниновъ	Непчовци	10	
"	Пушчо Цеповъ	Пушчовц	10	
"	Върбап Ниновъ	Ниповци	11	
"	Пало Вълчковъ	Башовци	13	
"	Мишо Цокковъ	Луканчовци	19	
"	Петръ Цеповъ	Палуйковци	11	
"	Иончо Цоловъ	Иванчовци	11	
"	Тошко Николч.	Ботушанци	10	
"	Петръ Иотовъ	Лесидитъ	10	
"	Петръ Кирековъ	Маренскии	14	
"	Нетко Миговъ	Биярци	15	
"	Вълчо Герговъ	Банковци	11	
"	Вълко Неповъ	Тончовци	10	
"	Стойко Липовъ	Тонговци	10	
"	Димйт. Петровъ	Чернокраковци	11	
"	Симеонъ Ненови	Близанки	10	
"	Марничо Нипов.	Рунянки	11	
"	Стефанъ Неповъ	Нартанковци	11	
"	Иванъ Неповъ	"	12	
"	Дачо Димитровъ	Костадиновци	10	
"	Петръ Ниповъ	Пупудевковци	12	
"	Тано Ивановъ	Чуканелци	12	
"	Дончо Първановъ	Първановци	10	
"	Иванъ Ниповъ	Сираковци	10	
"	Вълчо Анастол.	Ариаутъ	13	
С. Водна	Вълчо Спасовъ	Стипцата	10	

Ократи, О коявта и се дотъ на за- другата	Домовладката на задругата	Прикоратъ на задругата	Цѣлото число на членове въ за- другата	Работни дни въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
"	Цеко Геновъ	Геновци	10		
"	Спасъ Геновъ	"	10		
с. Милч-лъка	Вълчо Георгиевъ	---	10		
"	Рахмед Сташков.	—	10		
"	Вемо Начовъ	—	10		
"	Иванъ Герговъ	—	11		
"	Наиденъ Христ.	—	12		
"	Мико Вълчовъ	—	13		
"	Цацко Панковъ		15		
"	Каменъ Ценковъ		14		
"	Соянъ Ниновъ		12		
"	Соянъ Каменов.		10		
с. Гол-Туан	Нино Вельовъ	Кърисемиитѣ	13		
"	Петръ Младенов	—	10		
"	Вълчо Пешовъ	—	11		
"	Даво Кърстовъ	—	12		
"	Сълю Дейшовъ	—	17		
с. Медѣшевци	Иовко Нетковъ	Бърдарци	11		
"	Цеко Ивановъ	Къмуровци	10		
"	Лило Ганчовъ	Бояджийски	12		
"	Пано Венковъ	Кърнъовци	10		
"	Бобо Стефановъ	Серговци	10		
"	Мишо Тодоровъ	Одацитѣ	12		
"	Драганъ Илиевъ	Серговци	12		
"	Непчо Панковъ	Маренци	13		
"	Соянъ Ивановъ	Власитѣ	14		
с. Б. Раковиц.	Пашо Ивановъ	Ружановскій	13		
"	Соянъ Вълковъ	Фръфоловскіи	13		
"	Томо Ивановъ	Дочовскій	12		
"	Никола Вълковъ	Фръфоловскій	13		
"	Гачо Мишовъ	Гачовскій	11		

Окрга, О- колията и се- лото на за- другата	Домовладика на задругата	Прѣкоратъ на задругата	Цѣлото число на членове въ за- другата	Работни рѣде въ задругата	Отъ когото се управлява за- другата
"	Иванъ Цеконъ	Канитавский	12		
"	Герю Андрейк.	Андрейковский	15		
"	Цено Стояновъ	Неловский	12		
"	Ненко Стойковъ	Стойковский	12		
"	Петко Генчовъ	Генчовский	13		
"	Тошо Петковъ	Цвѣтковский	15		
"	Иванъ Петковъ	—	13		
"	Цвѣтко Иончов.	Цвѣтковский	11		
"	Жико Петковъ	"	12		
"	Игнатъ Ивановъ	Игнатовский	11		
"	Тодоръ Паниши	Бояджийский	11		
"	Герго Дановъ	Команниески	12		
"					
С. Карѣво	Петръ Волчовъ	Ведчовци	12		
"	Витко Бовинъ	Витковци	15		
"	Иванъ Живковъ	Орловци	13		
"	Петръ Лидовъ	Еленкинци	12		
"	Тодоръ Коцовъ	Кадилцитъ	11		
"	Вичо Ивановъ	Каралинцитъ	11		
"	Нино Пашковъ	Пашковци	14		
"	Горо Паловъ	Чървополци	12		
"	Демо Гуцовъ	Демовци	11		
"	Нино Игнатовъ	Лавутарци	11		
С. Цар-Шинимъ	Вълчо Янкуловъ	Янкуловци	16		
"	Цекъ Николовъ	Хайдицитъ	13		
"	Стоянъ Нико- ловъ	Стояшковци	15		
С. Вълчкъ	Петко Пунчовъ	Пунчови	11		
"	Цоко Кръстевъ	Кржковци	11		
Старопатица	Тошо Вълчовъ	Поробрушковци	13		
"	Нинко Герговъ	Дарковский	13		

Окръга, О- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Пръгоратъ на задругата	Цѣлото число на членове въ зад- ругата	Работни рале въ задругата	Отъ кого се у- правява за- другата
"	Младенъ Гетовъ	Жмуровский	13		
"	Цеко Милошовъ	Стоилковский	11		
"	Мишо Петковъ	Лиловский	13		
"	Вълчо Ив. Ан- дрѣевъ	Андрѣевский	14		
"	Колчо Тошовъ	Канчовский	11		
"	Марко Коцовъ	"	11		
"	Петко Неновъ	Кукурешковск.	14		
"	Герго Неиковъ	Крачуновский	11		
"	Вълчо Руси- новъ	Цоциловский	13		
"	Панко Николов.	Бърдарский	11		
"	Цвѣтко Пановъ	Маленский	13		
"	Илио Вековъ	Богденовски	11		
"	Кръстю Ранге- ловъ	Деняненци	12		
"	Начо Вълчовъ	Кановский	12		
С. Полѣткови	Вълчо Вишиновъ	Върбановци	11		
"	Петръ Ивасовъ	Декозовци	13		
"	Цеко Ниновъ	Сварачковци	13		
С. Голѣмановъ	Цоло Цокровъ	Валиновци	11		
"	Цеко Върковъ	Сторопачене	11		
"	Върко Ц. Кър- люшки	Кърлюцитѣ	11		
"	Върко Пековъ	Гуслитѣ	11		
"	Лалко Пековъ	"	14		
"	Гачо Пишовъ	Нейкинци	11		
С. Изв.-махалъ	Иончо Генчовъ	Кърцулитѣ	11		
"	Цвѣтко Павлов.	Чокоевѣ	12		
С. Царь-Петр.	Иванъ Тодоров.	Тодоровци	11		
"	Ценко ?	Кюркчийски	14		

Окръга, О- колията и се- лото на за- другата	Домовладенията на задругата	Прѣкорятъ на задругата	Общото число на членовитѣ въ по- селеніята, разсѣ- ляващи се въ задругата	Отъ кого се у- правява за- другата
"	Никола Тодоровъ	Гжековци	10	
"	Ценко Тачовъ	Стиповци	10	
"	Венко Геновъ	Чолаковци	11	
"	Петръ Петковъ	Киравци	13	
"	Илия Пешушовъ	Становци	11	
"	Никола Цековъ	"	10	
"	Петръ Пуйовъ	Пъртевяковци	10	
"	Димит Драгановъ	Драгановци	11	
"	Неко Ивановъ	Шиликовци	13	
"	Него Цокъ	Дзуновци	10	
"	Горгю Цокъ	"	13	
"	Петрю Младеновъ	Божиновци	11	
"	Никола "	"	15	
"	Стоянъ Вилчовъ	Пеловци	10	
"	Петръ Младеновъ	Божиновци	10	
"	Иванъ Недѣлинъ	Пахарковци	10	
"	" Вѣтовъ	Пеловци	10	
"	Труца Пѣтровъ	Мариновци	12	
"	Георги Мариновъ	Станковци	17	
"	Ионъ Георгиевъ	Прѣдовци	16	
С. Войница	Непо Крайовъ	Крайовци	10	
"	Павло Петровъ	Иотовци	13	
"	Иончо Миковъ	Сартуновци	10	
"	Вълчо Доковъ	Доковци	14	
"	Илино Стояновъ	Джурулецитѣ	12	
"	Вълчо Геновъ	Траковци	12	
С. Перилевъ	Ставъ Стояновъ	Свракати	14	
"	Ионъ Лаутаръ	Лавутарци	11	
"	Найденъ Мити	Рабровци	12	
"	Младенъ Гюровъ	Ботинци	11	
"	Милен Милнесавъ	Джанбаси	12	

Окраса, козината и се- лото на за- другата	Доказателствата на садрутата	Иракоратъ на садрутата	Число на членове на садрутата и Работни дни на членове	Отъ кого се у- правява са- друтата
"	Анто Стоиловъ	Велояци	14	
"	Жива Павковъ	Павковци	11	
"	Ноца Йодовъ	"	12	
"	Нича Жикинъ	Пандики	11	
"	Александър И- овинъ	"	12	
"	Здравко Станоев	Жиковци	12	
"	Ставай Миленов	Мисанчетовци	10	
"	Нича Първуловъ	Първичинци	12	
"	Евдо Стояновъ	Павковики	16	
"	Стоянъ Станоев	Младеновци	19	
"	Миленко Здрав- ковъ	Клежевци	14	
"	Арсъ Ракинъ	Велояци	10	
"	Гица Здравкова	Нешовци	11	
"	Милисавъ Бог- дановъ	Маушки	14	
"	"	"	12	
"	Станой Живоно	Нешовци	13	
"	Милисавъ По- повъ	Чубарци	21	
"	Лика Станоевъ	Люгаковци	10	
С. Раброво	Маринъ Гоговъ	Чушговци	15	
"	Петръ Еровъ	Еровци	13	
"	Попъ Дъловъ	Трокановци	13	
"	Първу Павловъ	Павловци	13	
"	Мариянъ Флоровъ	Ибишовци	12	
"	Слабъ Фиревъ	Гидиковци	13	
"	Ника Тогомировъ	Тогомировци	12	
"	Първу Поповъ	Флокошеновци	15	
"	Първу Мокопръ	Кучуковци	13	

Окръга, о колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на задругата	Дѣлото чисто на членове въ ева Работи ране въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
С. Раброво	Прѣдо Стояновъ	Василковци	12	
„	Стайко П. Дину	Джуленци	8	
С. Градско	Радю Канчовъ	Кангоши	5	
„	Димитръ Радю.	Баба-Станка	11	
„	Станъ Керановъ	Кераной	11	
С. Шипиково	Георги Жунка	—	15	
„	Марисанъ Дину.	—	15	
„	Наиденъ Бикъ	—	10	
„	Първу Кибру	—	10	
„	Радю Чувиту	—	10	
„	Стайко Дула	—	10	
„	Станко Бика	—	10	
„	Станко Ив. Бик	—	10	
„	Тодоръ Наунъ	—	10	
„	Ницъ Параков.	—	10	
„	Първу П. Станч.	—	10	
Възградчиш.				
Околия.	Лазаръ Симеон.	Симеоновци	11	
с. Александр.	Иванъ Янкулов	Анговци	14	
или бръзницит	Живко Дуничъ	Душковци	13	
	Христо Виденов	Пейчовци	12	
с. Кестичовци				
„	Гено Минковъ	Минковци	12	
„	Мирчо Ниновъ	Терзийтъ	13	
„	Станко Поповъ	Поповци	14	
„	Рангелъ Стамен	Стаменковци	13	
с. Белотинци				
„	Милчо Стояновъ	Стойановци	12	
„	Горанъ Пунчовъ	Зѣковци	11	
„	Лазаръ Ценовъ	Жидѣсковци	23	
„	Вълчо Петковъ	Петковци	11	

Окръга, о- кошата и се- лото на за- другата	Домосладика на задругата	Пръкорать на за- другата	цѣлото число на членове въ зад- ругата	Работна рѣца въ за- другата	Отъ кого се у- правява за- другата
„	Илия Петковъ	„ „	12		
„	Попъ Първанъ	Поповиге	21		
„	Марко Петковъ	Лыйльчовици	12		
„	Иванъ Лировъ	Джѣліовци	15		
„	Коло Христовъ	Рѣстовци	13		
„	Велко Горановъ	Шѣшковци	11		
„	Димитръ Цвѣт.	Осговци	13		
„	Мико Каменовъ	Къутовци	13		
„	Василъ Виден.	Цѣловци	11		
„	Иванъ Димитр.	Чифутци	14		
„	Петко Йоцовъ	Йоцовци	11		
„	Павелъ Петровъ	Кръварци	11		
„	Велко Каменовъ	Йоцовци	11		
Село Бела					
„	Тричо Богдан.	Персовци	12		
„	Никола Тодор.	Дѣли-думанци	16		
„	Спасъ Николовъ	Николичовци	11		
„	Томо Петковъ	Ковачевци	11		
„	Цоло Петковъ		14		
„	Груйчо Ивановъ	Найденевци	13		
„	Петро Джоновъ	Кърнелянци	13		
„	Ново Груйовъ	Иоцковци	13		
„	Никола Живк.	Рѣтарци	11		
„	Лило Петковъ	Иоцковци	11		
„	Стоянъ Никол.	Балакчиитѣ	11		
„	Стоянъ Цановъ	Кръна-сабля	11		
„	Нено Пешовъ	Дановски	11		
„	Иванъ Лировъ	Лировци	11		
Село Калугеръ					
„	Иванъ Тодоровъ	Подлъгалци	11		
„	Иванъ Никол.	Цвѣтковци	11		

Окряга, о- колията и се- лото на за- другага	Домосладиката на задругата	Пръкоратъ на задругата	Цѣлото число на всѣхъ работнѣ въ зад- ругата	Работнѣ рѣче въ задругата	Отъ кого се у- правна за- другата
"	Павушъ Цвѣт.	—	12		
"	Никола Петковъ	Влашки	11		
"	Стойанъ Кацовъ	Гърбинци	13		
"	Младенъ Неш.	Куларѣчки	11		
"	Лозанъ Симьон	Реаменци	11		
"	Сава Каменовъ	—	14		
"	Живко Никол.	Маймунци	13		
г. Белоградч.					
"	Петръ Вълчовъ	Златарци	14		
с. Вляовичъ					
"	Стойанъ Кънчовъ	Кънчовци	14		
"	Вълко Каменовъ	Цолейци	12		
"	Тошко Кръстевъ	Чакариловци	11		
"	Томо Младеновъ	Цолейци	16		
"	Пуѣо Иоловъ	Тулаши	16		
"	Дешко Панчовъ	Пролѣковци	11		
"	Кръсто Петковъ	Петковци	11		
"	Вълчко Манч.	Тарашойнци	11		
"	Симьонъ Пръв.	Милковски	12		
с. Връбова					
"	Тодоръ Станк.	Чудия	16		
"	Цено Станковъ		14		
"	Иванъ Никол.	Тѣранийци	11		
"	Пръванъ Или.	Поповци	11		
"	Иванъ Савинъ		11		
"	Виденъ Живк.	Кюртаповци	13		
"	Живко Първул.	Мотафчици	18		
"	Саво Станковъ	Цашици	12		
"	Георги Станков		11		
"	Цено Драгановъ	Давидовци	12		
"	Николо Нешовъ	Живанкичи	14		

Окръга, о- колията и се- лото на ан- друсата	Домовладиката на задрусата	Прикоратъ на заегагата	Цѣлото число на членове въ за- егагата	Работни рѣце въ задрусата	Отъ кого се управлява за- друсата
"	Петко Нешовъ		14		
"	Лазаръ Живковъ	Бенъ перчишовъ	11		
"	Виденъ Ценовъ	Жобици	13		
"	Петко Тодоровъ	Джурджинци	14		
"	Виденъ Цвѣт.	Дошляци	11		
"	Джуна Виденовъ	Видеови	15		
"	Петко Виденовъ	Великичи	16		
"	Тодоръ Божи- новъ	Киричи	14		
"	Иванъ Живковъ	"	11		
"	Живи Манчишъ	Манчиши	11		
"	Савво Живковъ	Молединовци	15		
"	Виденъ Живковъ	Убици	11		
"	Диматръ Цвѣт- ковъ	Видичи	13		
"	Тодоръ Нешинъ	"	11		
"	Савво Петровъ	Ковици	11		
"	Стойанъ Саввовъ	"	13		
с. Горни ломъ	Иванъ Еленковъ	Постоловци	13		
"	Демянъ Живковъ	Добричовци	13		
"	Иванъ Антоуъ	Добричевъ	20		
"	Георги Стояновъ	"	16		
"	Иорданъ Цвѣт- ковъ	Бодановци	12		
"	Богданъ Жив- ковъ	Арланци	12		
"	Марко Живовъ	Пиранатовци	11		
"	Трифонъ Мил- ковъ	Косовци	18		
"	Коста Поповъ	Попови	17		
"	Цвѣтко Стояновъ	"	15		

Окраси, о- колията и се- лото на за- другата	Демопладиката на задругата	Прѣкоратъ на задругата	цѣлото чело на человѣтъ въ ака- дѣмскѣ раде въ задругата	Отъ кого се у- правява за- другата
„	Виденъ Марков.	Първници	12	
„	Ганчо Илиевъ	Лещарци	20	
„	Цвѣтко Георгиев	Здравковци	12	
„	Алекси Джур- джевъ	Джурджини	11	
„	Иванъ Петровъ	Симонови	13	
„	Младенъ Нико- ловъ	„	12	
„	Живъ Виденовъ	Табачки	14	
Долни-Ломъ	Иванъ Мицовъ	Младжинци	11	
„	Мица Тодоровъ	Наиколови	11	
„	Марко Тодоров.	„	11	
„	Трифонъ Цвѣт- ковъ	Паръмжови	11	
Средогривъ	Вачко Стефанов	Стефановци	11	
„	Луканъ Бубинов	Бубанови	11	
„	Марко Игнатовъ	Пунини	11	
С. Ружинци	Тодоръ Петков	Старешинци	17	
„	Лило Николовъ	Лалинци	12	
„	Младенъ Вълчо.	Одаджий	15	
„	Стойанъ Веліовъ	Вельовци	11	
„	Генко Георгиев.	Георгиеви	14	
„	Вълчо Ненчовъ	Ненчови	11	
„	Трифонъ Каме- новъ	Камелови	11	
„	Петръ Велковъ	Велкови	12	
Шабаневъ	Марко Тодоров	Божникпипи	11	
„	Иванъ Митовъ	Торновци	11	
„	Ганчо Нинковъ	„	11	
„	Димитръ Спасов	Динцови	11	
„	Живко Тодоров.	Котиянци	11	

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на за- другата	Идѣлото число на членовеѣ въ зад- ругата Работни раце въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
„	„ Нешовъ	„	14	
„	Петко Вълчовъ	Кръстишици	13	
с. Вѣло Поле	Наиденъ Тодо- ровъ	Тодоровци	19	
„	Мишко Катенов.	Катеновци	12	
„	Иванъ Неиковъ	Неиковци	12	
„	Герю Велковъ	Доновци	13	
с. Черн поле	Нино Аврамовъ	„	11	
„	Стойанъ Герговъ	Даурловци	11	
„	Иванъ Божинов	Паковци	13	
„	Раиелъ Миков.	Гидежовци	14	
„	Стойанъ Велковъ	Смоляновци	11	
с. Гаяновци	Анто Стояновъ	Кюрликеный	18	
„	Венко Пешовъ	Шукарци	28	
„	Велко Петковъ	Цонкинци	12	
„	Веля Тошовъ	Мишуданци	21	
„	Вълчо Стояновъ	Ковачевци	26	
„	Георги Миковъ	Каленкиши	13	
„	Георги Богоинъ	Богоиници	26	
„	Жилъзко Русен- новъ	Билавковци	16	
„	„ Цековъ	Пешаковци	21	
„	Живко Тошковъ	Пандурци	19	
„	Жилъзко Цвѣт- ковъ	Барболовци	24	
„	Илия Малчовъ	Лишюннци	30	
„	Иванъ Тодоровъ	Идипаковци	16	
„	Иванъ Стояновъ	Перчинковци	18	
„	„ Младенов.	Кертишици	20	
„	Иоко Иваловъ	Норальосини	12	
„	Ивалъ Дошинъ	Дешишици	13	

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладката на задръгата	Пръкоритъ на за- другата	цѣлото число на членове въ за- дръгата	Работи рѣче въ задръгата	Отъ кого се управлява за- другата
"	" Жидѣзковъ	?	11		
"	" Якиниъ	Якини	12		
"	Младенъ Руси- новъ	Русиновъ	18		
"	" Стояновъ	Младенови	18		
"	" Томовъ	Манчовци	12		
"	Милашъ Милков	Пачавринци	14		
"	Петръ Стояновъ	Петровци	28		
"	Петръ Пановъ	Кодирко	11		
"	" Димитровъ	Миджовци	15		
"	" Христовъ	Чучуковци	12		
"	Стоянъ Райковъ	Райковци	15		
"	" Петковъ	Тутунковци	16		
"	Тодоръ Стоевъ	Вешлъкий	13		
"	Иванъ Тодоровъ	Терзийский	11		
С. Ошанье	Спасъ Николовъ	Диминсоци	16		
"	Никола Иоцовъ	Иоцовъ	17		
"	Савво Раденков	Раденковци	11		
"	Трифонъ Миков	Пешкови	12		
"	Пеша Ценовъ	Пачавринци	15		
"	Никола Станчов	Новоковци	16		
"	Русинъ Тодоровъ	Берковский	13		
"	Иванъ Стояновъ	Новоковци	18		
"	Георги Стоевъ	Стоинци	27		
"	Иванъ Иоцовъ	Новоковци	14		
"	Николо Велковъ	Джонинца	11		
"	Виденъ Савчинъ	Гърци	17		
"	Атанасъ Становъ	"	12		
"	Димитръ Вълчевъ	Джонинци	11		
С. Ренляня	Живко Велинъ	Ковача	12		
"	Георги Огореди.	Огоредини	12		

Окръга, по- която и до то на други	Домовладения на задружата	Приходите на задружата	Общото число на задружата въ вся Губерн. окръг и на други	Отъ колкото на управлен на други
"	Лазаръ Живков.	Мутини	16	
"	Еленко Ячковъ	Николитчи	12	
"	Стоянъ Попиновъ	Попиновци	11	
"	Средко Петровъ	Джорджинъ	11	
"	Тодоръ Петровъ	Петринци	11	
"	Велко Георгиевъ	Мишинъ	12	
"	Иванъ Илиевъ I	Няколничъ	13	
"	Стефанъ Мишовъ	Жививинци	12	
"	Иванъ Павловъ	Григивичъ	11	
"	" Георгиевъ	Сулчинъ	14	
"	" Илиевъ II	Цвѣтковци	13	
"	Велко Младеновъ	Трояновъ	13	
"	Игнатъ "	Чучуркови	12	
"	Цвѣтко Илиевъ	Илиевски	14	
"	Петръ Живинъ	Стакишовъ	13	
"	Спасъ Илиевъ	"	11	
"	Алекса Ивановъ	"	12	
С. Рабиша	Ведко Цвѣтковъ	Мяшинци	14	
"	Цеко Мацовъ	Кожуварци	11	
"	Атанасъ Геновъ	Ковачевци	11	
"	Димитръ Пешовъ	Гадоринци	12	
"	Попъ Пѣшо			
"	Спасовъ	Гайорлезовци	12	
"	Тодоръ Стояновъ	Стаменовци	11	
"	Тодоръ Велковъ	Бѣговци	12	
"	Петръ Стояновъ	Арнаути	12	
"	Велко Петровъ	Гаговци	12	
"	Иванъ "	—	11	
"	Георги Пешовъ	Нининци	12	
С. Тодоричи	Илия Стояновъ	Мазпиковли	11	
"	Иванъ Пѣшовъ	Пѣшовци	11	

Башица	Иван	12
Трунень дог	Иван	12
"	Иван	11
"	Иван	12
"	Иван	15
"	Иван	14
"	Иван	12
"	Иван	11
"	Иван	13
Трунень дог	Иван	16
"	Иван	11
"	Иван	17
"	Иван	11
"	Иван	12
"	Иван	11
"	Иван	13
"	Иван	12
"	Иван	11
"	Иван	13
"	Иван	12
"	Иван	11
"	Иван	13
"	Иван	20
"	Иван	13
"	Иван	13
"	Иван	16
"	Иван	12
"	Иван	16
"	Иван	17

№ п/п	Имя, фамилия, отчество	Орг. Родн. м. у- привлечения на работу
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Окръга, общината и селото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прикорът на за- другата	цѣлото число на членове въ за- другата	Работни дни въ задругата	Отъ кою се управлява за- другата
С. Пропотопи.	Георги Найдено	Найденовци	11		
"	Цеко Живковъ	Скорчинци	13		
С. Боровица	Джона Вълчков	Хонипски	11		
"	Иванъ Георгиев	Палинци	11		
С. Чупрени	Илия Петровъ	Валкичи	11		
"	Иванъ Петровъ	Чивуци	16		
"	Тона Стаменовъ	Тапици	12		
"	Виденъ Живковъ	Дочици	14		
"	Иванъ Тошевъ	Каранджа	15		
"	Виденъ Петковъ	Мърселея	12		
"	Ставъ Джошовъ	Станови	12		
"	Кръсти Първул.	Голѣмлински	11		
"	Тодоръ Георгиевъ	Давничици	13		
"	Живко Димитр.	Кутрини	11		
"	Георги Първанъ	Пешковци	14		
"	Стаменъ Пешакъ	"	17		
"	Иванъ Цвѣтковъ	Гюлчици	14		
"	Живко Малици	Ранчинци	11		
"	Цола Игнатовъ	"	16		
"	Виденъ Илиевъ	Девентии	14		
"	Петръ Мишовъ	Бързаянъ	13		
"	Живко Петковъ	"	20		
"	Първанъ Липковъ	"	11		
"	Иванъ Петровъ	Богдановский	12		
"	Живко Тодоровъ	Оридиновский	14		
"	Пеша Живковъ	Рангеловский	12		
"	Иванъ Бокинъ	Тумба	11		
"	Пеша Вълковъ	Велкови	11		
"	Живко Доцовъ	Хайдуковъ	13		
"	Тодоръ П. Сто- яновъ	Попови	15		

Окръга, в- козината и се- лото на за- другата	Домовладенията на задругата	Пръгората на задругата	първо посто на задругата въ- зможно въ- работи рече нъ задругата	Отъ кого се у- правява за- другата
"	Първанъ Жи- ковъ	Зинин	13	
"	Иванъ Пешевъ	Перчипкови	11	
"	Георги Младе- новъ	Ковачови	12	
С. Кутловска				
Околия				
С. Лъхчево		Ангеловци	17	8
"		Куновци	16	11
"		Икаловци	26	15
"		Горановци	15	8
"		Цоловци	18	13
"		Ламковци	16	8
"		Коловци	22	12
"		Геловци	17	8
"		Шаввовци	14	7
"		Мижорунтъ	18	6
"		Таралбичовци	16	6
"		Жимовци	13	7
"		Манчовди	15	8
"		Беговци	16	10
"		Беновци	17	8
"		Щржеловци	19	8
"		Попчовци	13	8
"		Говедарцитѣ	15	9
"		Найдѣновци	13	6
"		Кътовци	13	7
"		?	14	8
"		Камениовци	15	6
"		Върбановци	13	6
"		Цоцинци	13	8

Окръгъ, в- колията и се- лото на аз- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на задругата	Общото число на членове въ ад- министративн.	Работни рѣце въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
"		Цвѣтковци	16	8	
"		Кадийтъ	12	8	
"		Лазаровци	14	10	
"		Чрънювци	12	7	
"		Белюварцитѣ	16	8	
"		Бемовци	14	9	
"		Рунювци	14	8	
"		Рашкинци	13	8	
"		Пешковци	15	10	
С. Дялгодалци		Лашковци	15	8	Отъ чичото
"		Близнацитѣ	12	5	" байо
"		Партовци	17	11	" "
"		Баличенитъ	22	13	" "
"		Баличенитъ	14	9	" "
"		Мечкарцитѣ	20	4	" "
"		Пачовци	14	6	" "
"		Паковци	14	6	" Сина
"		Дешовци	14	7	" "
"		Дръндарцитѣ	18	11	" байо
"		Благорийтъ	11	7	Отъ байо
"		Стояновцитѣ	5	12	" бащата
"		Мицковци	12	7	" "
"		Герацитѣ	12	8	" "
"		Глухитѣ	11	6	" байо
С. Долна-Цвр.		Комовци	13	9	" "
"		Каменовци	10	3	" бащата
"		Дешовци	12	3	" "
"		Ниновци	13	9	" байо
"		Андрейовци	5	6	" бащата
С. Липецъ		Райковци	14	8	" Чичата
"		Кашовци	12	6	" "

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Ирѣкоратъ на за- другата	Ирѣкото число на членове въ за- другата	Работни рѣце въ задругата	Отъ кога се у- правява за- другата
"		Аврамовци	20	13	" "
"		Стоянищи	19	11	" "
"		Дружковци	13	7	" "
"		Булѣцитѣ	11	9	" бащата
"		Пекювци	14	10	" чичата
"		Дѣля-Найденев	12	7	" "
"		Пржиовци	18	11	" "
"		Видоловци	13	10	" "
"		Митовци	11	7	" "
"		Маринковци	14	12	" "
"		Мръшляциѣ	12	6	" "
"		Блѣховци	11	5	" "
"		Качамачковци	11	8	" "
"		Лачковци	17	10	" бащата
"		Кажалжницѣ	13	6	" "
"		Мечковци	12	6	" чичата
"		Налапковци	11	6	" "
"		Лиданциѣ	11	6	" бащата
С. Баня		Къчовци	30	20	" чичото
"		Панковци	25	15	" "
"		Иоловци	11	9	" "
"		Сенковци	19	16	" "
"		Пекювци	15	10	Отъ дядото
"		Жиданциѣ	15	10	" "
"		Кжичовчи	15	13	" "
"		Иоговци	4	2	" бащата
"		Ценовци	12	8	" чичата
"		Дачковци	23	15	" "
"		Петковци	20	16	" дядото
"		Върбановци	24	18	" "
"		Генчовци	14	12	бащата

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на за- другата	цѣлото число на членове въ за- другата	Работни раце въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
"		Петровци	18	10	" дѣдото
"		Сямеовци	30	20	" чичото
"		Цвѣтковци	20	14	" байо
"		Найденовци	29	18	" "
"		Гунчовци	22	18	" дѣдото
"		Рамаданцитѣ	20	16	" "
"		Сжмовци	23	15	" "
С. Вълочич.		Миновци	22	16	чичото
"		Кафеджиовци	23	16	" "
"		Гръблѣвци	30	20	" байо
"		Червенияковци	37	25	" "
"		Олавановцитѣ	45	30	" дѣдото
"		Кодовци	16	12	" чичото
"		Катранджиовци	17	10	" байо
"		Торлацитѣ	26	18	" чичото
"		Зехриовци	25	20	" "
"		Нетковци	30	26	" дѣдото
"		Гаранчовци	24	17	" байо
"		Оджовци	17	10	" "
"		Власитѣ	45	30	" чичото
"		Бѣковчениитѣ	35	25	" байо
"		Токловци	55	35	" "
"		Тукевци	25	15	" чичото
"		Миковци	25	15	" байо
"		Трънчовци	15	10	" "
"		Бобешковци	18	10	Отъ чичото
"		Николчовци	25	15	" "
"		Стойковци	60	45	" "
"		Паповци	45	30	" байо
"		Бѣловци	25	15	" "
"		Гавриловци	17	10	" дѣдото

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на парругата	Пръкоратъ на за другата	цѣлото село на членовѣ въ за- Работни рѣде въ защитат	Отъ кого се управлява на- другата
"		Гаджовци	25 17	" чичото
с. Бойчиновц.		Петковци	21 11	" дѣдото
"		Марковци	33 21	" чичото
"		Панчовци	20 13	" "
"		Шумеовци	19 15	" "
"		Чучуковци	18 15	" "
"		Диовци	19 14	" бащата
"		Моцовци	13 8	" чичото
"		Николовци	16 8	" вайо
"		Шайтанцитъ	27 16	" бащтта
"		Танасковци	23 17	" чичото
"		Бѣлчовци	22 14	" "
"		Николчовци	22 16	" бащата
"		Стаменовци	16 10	" дѣдото
"		Боковци	14 5	" байо
"		Глуарцитъ	20 16	" бащата
"		Минковци	16 13	" "
"		Тодоровци	14 12	" "
с. Стубелъ		Мазновци	11 4	" "
"		Даракиевци	11 6	" "
"		Лишовци	11 7	" байото
"		Шишковци	11 5	" чичото
"		Иодчовци	11 6	" байото
"		Тортовци	11 9	" бащата
"		Симеоновци	13 8	" "
"		Миковци	11 7	" чичото
"		Вративковци	11 7	" байото
"		Цѣкмовци	16 12	" "
"		Фачиковци	13 9	Отъ байото
"		Бѣловци	12 5	" "
"		Мудровци	20 7	" бащата

Окръга, о- копнята и се- лото на за- другата	Домовладиката на вадругата	Прикоратъ на за- другата	цѣло число на членове въ вѣд.	Работни рѣце въ задругата	Отъ кога се у- павява за- ругата
"		Зарчовци	11	4	" байото
"		Геновци	14	5	" чичото
"		Иуковци	11	7	" байото
"		Хаджиовци	14	7	" "
"		"	13	7	" бащата
С. Люта		Сингеритѣ	16	12	" "
"		Дичовци	18	9	" "
"		Вълковци	12	10	" чичата
"		Ценковци	12	8	" "
"		Поповци	17	9	" бащата
С. Вълкова		Градковци	12	5	" байо
Слатина		Гетовци	15	7	" бащата
"		Патеретѣ	15	6	" байо
"		Ангеловци	18	10	" бащата
"		Рапоньтъ	12	6	" "
"		Дикорци	17	6	" байо
"		Бошранцитѣ	15	8	" "
"		Недѣлковци	16	8	" "
"		"	12	6	" "
"		Лазаровци	13	6	" бащата
"		Понтъ Изаповци	12	5	" байо
"		Кюсацитѣ	12	7	" бащата
"		Сливовчевитѣ	13	8	" байо
"		Нешковци	13	5	" "
"		Друмлитѣ	11	5	" "
С. Кутловица		Бѣломѣлицитѣ	10	5	" бащата
(Фердинанд.)		"	11	7	" "
"		Денкинци	12	4	" "
"		Бенеамкиовци	12	7	" "
"		Викшенситѣ	10	3	" бащата
"		Андрейци	10	6	" байо

Окръга, о- кошата и се- лото на за- другата	Домовладиса на задругата	Пръкората на за- другата	Цѣлото число на членозитѣ въ зад- ругата	Работни рѣце въ за- другата	Отъ кого се у- чредили за- другата
С. Горне Це		Ковинци	12	7	" бащата
"		Камешци	11	8	" байо
"		Неговици	10	5	" бащата
"		Пашовци	11	7	" "
"		Марковци	11	8	" "
С. Долна Вер.		Лазаровци	11	5	" "
"		Маринкови	13	8	" "
"		Лукашовци	11	5	" "
"		Ненчици	11	7	" "
"		Томови	11	6	" "
"		Трифоновци	11	6	" "
"		Пашинци	12	6	" "
С. Долна Рик.		Вълчковци	14	8	" "
"		Ванчовци	16	10	" братътъ
"		—	15	9	" "
"		Грозденици	11	5	" "
С. Клясурица		Неновци	10	8	" "
"		Стефановци	15	8	" "
"		Манковци	13	9	" бащата
"		Найденковци	13	8	" "
С. Славотинъ		Гърцитѣ	17	7	" "
"		Бузовци	13	7	" "
"		Манчовци	13	7	" "
"		Пандурцитѣ	13	6	" "
С. Мърчево		Дончовци	12	8	" "
"		Бухавцитѣ	18	13	" байо
С. Маданъ		Миковци	17	9	" бащата
"		Каменовци	13	10	" байо
С. Охридъ		Савковци	20	11	" бащата
С. Кобилѣжъ		Ценовци	20	12	" лало (б. во)
"		Главатарцитѣ	18	8	"

Окръга, в която и се- лото на за- другата	Домовладенията на задругата	Потекоратъ на задругата	дѣлото число на членове въ гад.	Работни раде въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
С. Безденница		Зарцитъ	11	6	Отъ бащата
"		Филиповци	12	4	" "
С. Ердентъ		Иванчовци	12	7	" Майкоста
"		Козарцитъ	12	7	" бащата
"		Найдецовци	12	8	" "
"		Пиперковци	15	9	" "
"		Вълчовци	15	9	" "
С. Минк. Мах.		Лазаровци	11	6	" "
С. Габровница		Бельовци	11	6	" байо
"		Заковци	13	8	" байо
"		Няновци	11	7	" бащата
С. Вирове		Джоняковци	11	6	" "
С. Смолянов		Доновци	15	10	" "
"		Йолковци	20	12	" "
"		Мяновци	13	9	" "
"		Поманкитъ	13	10	" "
"		Бойновци	12	8	" "
"		Бамовци	15	10	Отъ брата
"		Нековци	13	8	" бащата
С. Вилнище		Станчовци	25	12	" дѣдото
С. Каже, Гик.		Панковци	14	10	" "
"		Бранковци	12	8	" бащата
С. Чемишъ		Каменскини	15	10	ляло (байо)
С. Видляца		Пуйчиши	10	7	бащата
"		Вълчовци	10	6	" "
С. Пренгълже.		Кжичовци	16	8	" дѣдото
"		Селиминци	11	6	" чичото
"		Говедарцитъ	12	7	" бащата
"		Македонцитъ	15	8	" "
С. Краичеве		Божиневци	11	6	" "
"		Иванковци	12	6	" чичото

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на зарругата	Пръкоратъ на за другата	цѣлото сѣсто на членовѣтъ въ вѣд.	Работни рѣде въ забават	Отъ кого се управява за- другата
"	С. М. Кутло. Георги Младено Петръ Стойновъ Тодоръ Мендуше. Колю Георгиевъ	Малчовци	12	6	" дѣдото
"		Боновци	13	7	" чичото
"		Прѣснитъ	15	10	" "
"		Чуровци	11	6	Отъ чичото
"		Павловци	18	10	" "
"		Латифовци	15	8	" "
"		Игнатовци	12	7	" "
"		Торлако	14	8	" "
"		Митовци	13	7	" "
"		Годинци	12	7	" "
"		Симѣионовци	11	7	" "
"		Торлацитъ	16	8	" "
"		Драударскій	10	7	Отъ бащата
"		Мариинци	10	8	" "
"		"	14	9	" "
"		Стамболски	10	7	" "
Берков Окол. гр. Верковица	Иоца Първанов. Минах Хисимов. Саламон Бохор. Бохоръ Челебов	Ранчовци	10	4	" "
"		Киринци	10	3	" "
"		Ранчовци	13	5	" "
"		Вацци	11	2	" "
"		Кръстенци	10	4	" "
"		Близнацитъ	12	3	" байо
"		Зарковци	15	5	" бащата
"		"	10	5	" "
"		Михаловци	10	4	" "
"		Карабиберовци	16	4	" синъ
"		Арониковци	11	3	" байо
"		"	12	4	" "
"		"	14	3	" "
"		"	10	3	" "

Окръга, ко- лонията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на задругата	Цѣлото число на членоветъ въ зад-	Работна рѣче въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
"	Минахиятъ Саба		10	3	" бащата
"		Колинци	11	4	" "
"	Младенъ Пър- вановъ		12	1	" "
"					" "
С. Боровци		Бърнинци	16	8	" "
"		Буринци	16	7	" "
"		Горанинци	15	5	Отъ бащата
"		Дашчовци	10	5	" "
"		Кожухарцитѣ	10	5	" "
"		Късовци	11	4	" "
"		Палакарцитѣ	11	5	Отъ сръдний бр
"		Диссовци	16	10	" бащата
"		Гьонинци	13	8	" стария бр.
"		Гьонинци	11	7	Лало (байо)
С. Вършецъ		Златковци	15	7	Отъ бащата
С. Гаганица		Коларовци	14	7	" лало (байо)
"		Мунковци	13	8	" " "
"		Вишньерцитѣ	12	7	" бащата
"		Мертикошници	13	6	" "
"		Лачовци	12	7	" лало (байо)
"		Фидовци	11	9	" бащата
"		Попповци	11	6	" "
"		Ценовци	11	6	" "
"		Найденевци	11	8	" "
"		Радойновцитѣ	11	9	" "
"		Костенцитѣ	11	6	" дѣдото
С. Гор-Бѣл-р.		Кецовци	16	8	" "
"		Кецовци	18	10	" "
"		Стаинци	14	7	" "
"		Миковци	11	5	" байо
"		Гроздинци	1	5	" дѣдото

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладката на задругата	Прѣкоратъ на заеизгата	цѣлото число на членоветъ въ за- другата Работатъ рѣше въ задругата	Отъ кою се управлява за- другата
С. Дол-Вѣл. р.		Калчовци	12 7	" чичото
"		Иончовци	14 7	" бабо
"		Иончовци	12 10	" бащата
С. Копилковци		Кацареви	15 10	" "
"		Лукини	16 8	" "
С. Главинковци		Митяни	12 5	" "
С. Говажда		Дранковци	11 5	" "
"		Цвѣтковци	11 5	" "
"		Сламеновци	11 3	" "
"		Димовци	11 5	Отъ чичо
"		Болковци	11 11	" бащата
"		Младежковци	21 7	" "
"		Боненци	14 6	" "
"		Цепковци	13 5	" "
"		Джоржинци	11 7	" братя
"		Пуинци	14 6	" поста. бр.
с. Дъли-Дѣл.		Бузиинци	11 6	" бащата
"		Кърпузовци	11 7	" Сина
"		Веловци	13 7	" бащата
с. Дива Слат.		Петканинци	15 8	" "
"		"	6 5	" сина му
"		Наиденовци	11 6	" чичата
с. Еловица		Кръстовци	12 9	" бащата
с. Драганица		Якимовци	12 6	" "
"		Ценинци	10 7	" "
"		Мицовци	12 8	" "
"		Кърнитовци	12 7	" "
с. Х. Махла		Василевци	10 8	" "
"		Попповци	11 10	" "
"		Веновци	12 7	" "
"		Гецовци	11 7	" "

Ократъ, о колията и се- лото на яв- другата	Домовладката на задругата	Пръкоратъ на за- другата	Цѣлото число на членовѣ въ за- другата	Работни дни въ задругата	Отъ кого се упределя за- другата
"		Ташковци	11	7	" "
"		Мъшковци	11	8	" "
"		Стажеровци	10	7	" "
с. Дулякъ		Денгеровци	11	8	" члчата
"		Туповци	13	7	" бащата
с. Лопушна		Петковци	18	8	" "
с. Суточино		Георшиниѣ	14	8	" "
"		Петровиѣ	14	7	" "
"		Кожухарциѣ	13	6	" "
"		Ерунѣ	11	6	" Синьѣ
"		Тоновѣ	11	6	" "
"		Подбрѣжняциѣ	13	5	" "
"		Стойановциѣ	11	4	" бащата
"		Цениниѣ	11	4	" "
"		Каменовиѣ	11	3	" "
"		Тошовиѣ	12	5	" "
"		Цониниѣ	11	4	" байното
с. Равна		Иоцинци	11	7	" Синьѣ
"		"	11	6	" "
"		Христинци	13	17	" бащата
с. Рашовица		Миринци	24	14	" стария бр.
с. Гушанци		Пецеляшковци	23	14	" " "
"		Целовци	21	12	" бащата
"		Йувановци	17	11	" стария бр.
"		Мишовци	13	11	" " "
"		Гръковци	23	12	" бащата
с. Балювица		Чалашканетѣ	22	10	" "
"					" "
с. Бокиловци		Балтовци	14	10	" "

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на задругата	цѣлото число на членовитѣ въ зад- ругата	Тѣснотни рани въ задругата	Отъ кого се у- правява за- другата
Плевнѣнско					
Окръж. Плев- нѣнск. Околия					
С. Вохоть		Яковитѣ	18		
"		Манговитѣ	19		
С. Орѣховица		Дордуповци	29		
"		Нишовци	20		
С. Славовица		Панчовци	20		
"		Диновци	25		
"		Бемовитѣ	20		
С. Тръстеник.		Доровци	36		
"		Беговци	35		
"		Бегковци	25		
С. Брънчяни		Бемовци	17		
"		Щъркеловитѣ	18		
"		Митювци	12		
С. Пърдилово		Пешовци	10		
"		Вълковитѣ	18		
"		Маповци	12		
"		Найденевци	18		
"		Игнатовци	12		
С. Ражуво		Куциновитѣ	10		
"		Василовци	12		
"		Петковци	11		
С. Ласкаръ		Петровци	15		
"		Цвѣтковцитѣ	10		
С. Карлуково		Иотовци	17		
"		Миховци	16		
Вратчанский					
Окр. Вратчан.					
ска Околия					

Окряга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣгорать на задругата	Цѣлото число на членовѣ въ зад- ругата	Работни рани въ задругата	Отъ кого се у- правява за- другата
С. Вѣла Слат.		Калмуковци	11	3	Отъ синѣтъ
"		Пешушовци	11	5	" брата
"		Минковци	16	8	" "
"		Пешинци	13	3	" "
"		Глунарцитѣ	13	10	" бащата
"		Найдеиовци	16	6	" "
"		Лаловци	15	8	" брата
"		Вълчовци	13	7	" чичо
"		Пенкинци	12	5	" Синѣтъ
"		Къзарци	14	6	" бащата
"		Вировчене	11	6	" "
"		Каленчене	12	4	" братъ
"		Драшанци	19	7	" "
"		Кушинчане	11	6	бащата
"		Геиовци	24	10	" "
"		Шуманци	11	4	" "
"		Вировчене	11	5	" "
"		Калезине	14	7	" "
"		Каленчене	13	6	" брата
"		Драшанци	12	3	Отъ бащата
"		Манавцитѣ	18	9	" бащата
"		Мералайцитѣ	13	8	" брата
"		Станковци	21	10	" "
"		Баберковци	12	6	" "
"		Драндарци	11	4	" "
"		Поповци	12	7	" бащата
"		Ликовци	11	5	" "
"		Деновци	11	4	" "
С. Борованъ		Коновци	17	10	" "
"		Марковци	12	8	" "

Окръго, в коията и се- лото на за- другата	Домовладика на задругата	Прикорът на задругата	на целото време на работата в за- другата	Работни дни в задругата	Отъ, когото се управлява за- другата
С. Борованъ		Ганецовци	18	9	" "
"		Андревци	18	12	" "
"		Георговци	12	7	" "
"		Кискимитъ	12	7	" "
"		Вълковци	13	8	" "
"		Целкинци	11	6	" "
"		Вълковци	16	10	" чичата
"		Казановци	18	12	" бащата
"		Нонковци	22	12	" "
"		Митинци	16	15	" чичата
"		Вълковци	6	5	" "
"		Марковци	14	8	" "
"		Влаховци	16	9	" "
"		Билинцитъ	11	6	" бащата
"		Риджалетъ	12	7	" "
"		Вълковци	13	8	" "
"		Братковци	14	11	" Майката
"		Вълковци	13	11	" бащата
"		Гецковци	12	8	" чичата
"		Геловци	14	10	" бащата
"		Данилицитъ	18	11	" чичата
"		Тодорцовци	15	11	" бащата
"		Нерковци	11	6	" бащата
"		Събици	12	7	" "
"		Тодорцовци	17	9	" "
"		Качовци	12	6	" "
"		Селковци	12	7	" "
"		Нерковци	14	9	" "
"		Майковци	18	11	" "
"		Целковци	16	9	" "
"		Селковци	17	11	" "

Окръга, о- копаята и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на за- другата	Число члено- въ въ за- другата	Число члено- въ въ за- другата	Отъ които се управлява на задругата
"		Лалковци	18	12	" "
"		Белинколовъ	14	12	Отъ чичата
"		Гединаци	15	11	" бащата
"		Паиовци	12	7	" "
"		Симеоновци	16	8	" чичата
"		Дръновци	16	9	" бащата
"		Първановци	17	10	" "
"		Велчовци	15	9	" чичата
"		Черняцкѣ	21	13	" "
"		Сълковци	16	10	бащата
"		Миховци	22	10	" "
с. Чомаковци		Милуовци	23	11	" баща
"		Дидовци	13	6	" бащата
"		Гаповци	14	5	" "
"		Петровци	20	8	" баща
"		Велчовци	13	8	" баща
"		Мончовци	13	10	" баща
"		Драгошиновци	16	10	" бащата
"		Гетови	11	7	" баща
"		Илиовци	11	9	" бащата
с. Бремница		Костаковци	15	10	Отъ бащата
"		Пенковци	12	9	" "
"	Върбанъ Денов.	—	12	12	" "
"		Иончакъовци	11	5	Отъ бащата
"		Андрейовци	10	4	" бащата
"		Деловци	10	7	" бащата
"		Чоповци	11	6	" чичата
"		Славковци	14	4	" бащата
"		Битковци	10	7	" бащата
"		Поповци	17	12	" "
"		Деловци	13	4	" бащата

Окръга, о- колината и се- лото на за- другата	Домакинската на за другата	Прикоритъ на за- другата	къното число на членовете въ ан- Рабити само въ за другата	Отъ, кою се у- привалява на- другата
с. Бреница		Бегуховци	12 3	" чичата
"		Шокайцитъ	6 3	" "
"		Ташовци	16 10	" дядата
"		Вълчановци	10 6	бащата
"		Домановци	11 7	" "
"		Пъно Нановъ	10 6	" "
"		Бунбовци	10 9	" "
"	Цано Стефановъ	—	12 7	" "
"		Гърковци	12 6	" "
"		Бусеритъ	10 6	" "
"	Петко Вълковъ	—	11 7	" "
"		Манавцитъ	10 8	" "
"		Дошановци	11 8	" "
"		Киролийцитъ	14 10	" дядата
"		Дудуковци	10 6	" бащата
"		Гергучовци	10 6	" "
"		Данчовци	10 9	" "
"		Четъковци	12 7	" "
"		Дишовци	10 9	" "
"	Русинъ Пенков		18 14	" чичата
"		Цвѣткоеци	16 10	" бащата
"	Лашко Диловъ		10 4	" чичата
"		Карабашетъ	15 10	" бащата
"		Пураковци	12 9	" "
"		Раговци	18 9	" "
"	Цвѣтк С. Попов		18 9	" брата
"		Пърлийцитъ	10 7	" бащата
"		Беговци	11 8	" "
"		Бачановци	16 8	Отъ бащата
"	Мито Рачевъ		13 8	" "
"		Вѣтковци	12 10	" брата

Окръга, околната и селото на задругата	Домовладиката на задругата	Пръкоратъ на задругата	Общото число на членовете въ ада	Работни дни въ задругата	Отъ кого се у правява на другата
..	Рено Стояновъ	Облаковци	10	3	„ бащата
..		Николчовци	10	8	—
с. Търнакъ		Найюнци	11	7	—
..		Милчовци	10	5	—
..		Бжичовци	11	7	
..		Лазаровци	18	8	
..		Колювци	11	4	
..		Бараковци	10	6	
..		Миловци	13	6	
..		Диковци	11	4	
..		Ионовци	11	6	
..		Марчовци	14	7	
..		Марковци	10	5	
с. Врачанъ	Нано Даскала	Бонисвци	10	6	Отъ нано (байо)
..		Велчовци	17	10	„ бащата
..		Целовци	10	7	„ „
..		Дано Христовъ	14	9	„ „
..		Иванъ Куниовъ	11	8	„ Майката
..		Тано Радювъ	13	9	„ бащата
..		Петковци	12	7	„ „
..		Ведчо Неновъ	12	8	„ „
..		Цочковци	12	9	„ „
..		Пошиновци	11	9	„ „
..		Даловци	14	7	„ „
..		Вутовци	13	8	„ „
..		Неновци	13	5	„ стар братъ
с. Кунино		Цѣловци	13	8	„ бащата
..		Гърджоровци	12	8	„ байо
..		Томчовци	15	10	„ „

Окръга, о- копнята и се- лото на за- другата	Домовладската на задругата	Прекоритъ на за- другата	цѣлото число на членовецъ въ под- работни рѣце въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата	
"		Маркови	16	8	Отъ бащата
"		Гор. Ралчовци	12	9	" чичата
"		Маришчовци	11	9	" "
"		Тошовци	16	11	" байо
"		Крайчовци	12	6	" дядото
"		Поповци	11	7	" бахо
"		Буюджиовци	15	8	" "
"		Миховци	11	7	" "
"		Радойчовци	18	11	" чичата
"		Дол. Ралчовци	13	10	" дядата
с. Вихренско		Христаковци	11	4	" бащата
"		Гамдарцитѣ	11	4	" байо
"		Манювци	10	5	" чичо
"		Самуркювци	13	4	" байо
"		Игнатовци	15	8	" чичо
"		Хунарцитѣ	13	6	" бащата
с. Търнава		Кажжцитѣ	12	8	" "
"		Даскаловци	12	4	" "
"		Илювци	14	5	" "
"		Брънбацитѣ	13	6	" "
"		Тошовци	13	5	" "
"		Неповци	15	8	" "
"		Семковци	12	7	" "
"		Тошковци	19	7	" "
"		Чумаковчевецѣ	15	8	" "
"		Бужуритѣ	10	5	" "
"		Кочовци	14	6	" "
"		Шилъцитѣ	11	6	" "
"		Андреювци	13	7	" чичата
с. Вресте		Нѣховци	11	5	" бащата
"		Вълковци	10	6	" "

Окръга, о- падения и се- лото на за- другата	Домовладенията на задругата	Приходи от на- задругата	Число членове на задругата	Число работни дни	Число работни дни	Число работни дни
"	Каменица	11	1			
"	Хупчови	10	7			
"	Чедлигарата	10	6			
"	Карюви	11	9			
"	Галови	11	8			
"	Киевски	11	7			
"	"	10	7			
"	Полови	21	3			
"	Мишови	20	11			
"	Борисови	15	8			
"	Песови	14	7			
"	Томови	10	4			
"	Борисови	10	4			
"	"	11	4			
"	"	22	10			
"	Борисови	11	4			
"	Борисови	12	4			
"	Борисови	13	4			
"	Борисови	14	4			
"	Борисови	15	4			
"	Борисови	16	4			
"	Борисови	17	4			
"	Борисови	18	4			
"	Борисови	19	4			
"	Борисови	20	4			
"	Борисови	21	4			
"	Борисови	22	4			
"	Борисови	23	4			
"	Борисови	24	4			
"	Борисови	25	4			
"	Борисови	26	4			
"	Борисови	27	4			
"	Борисови	28	4			
"	Борисови	29	4			
"	Борисови	30	4			

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домоплазната на за другата	Прѣкорътъ на за- другата	дадено често на членовѣтъ въ паз- работи рѣче въ за другата	Отъ кого се управлява на- другата
"		Нисаковци	11 5	" "
"		Хитивци	11 5	" "
с. Джуршаво.		Вълкови	10 8	" "
"		Велчовци	13 8	" "
"		Костювци	12 11	" "
"		Иванови	15 11	" "
"		Бръстовци	18 12	Отъ бащата
"		Стефановци	15 8	" "
"		Стойчовци	14 9	Отъ по млад бр
с. Комарево		Мечкарцигъ	10 7	Отъ бащата
"		Мирковци	14 8	" "
"		Котовци	11 6	" Синьтъ
с. Еница		Таишовци	16 10	" дядо (байо
"		Вълковци	13 9	" чичото
"		Кокалковци	11 8	" дядо
"		Калчовци	11 8	" дядо байо
"		Пешовци	11 6	" дядото
"		Срътковци	13 8	" бащата
"		Кунчовци	18 10	" "
"		Манговци	13 7	" "
с. Суятче		Гешовци	14 8	" "
"		Стойановци	15 10	" "
с. Реселеце		Дашовци	10 7	" майката
"		Вековци	10 10	" синьтъ
"		Крачуновци	10 7	" дядата
"		Тотишци	10 10	бащата
"		Влаховци	10 10	" "
"		Кабекчицитъ	11 8	" "
"		Драшови	10 7	" "
"		Бойковци	14 10	" брататъ
с. Глава		Илковци	10 6	" майката

Окръга, о- селищата и се- лота на за- другата	Домовладенията на задругата	Притоците на задругата	Число души на домовладенията на задругата	Число души на притоците на задругата	Число души на домовладенията и притоците на задругата
С Глава		Иванови бр.	1	6	бащата
"		Иванови	10	6	" "
"		Иванови	11	6	" "
"		Иванови	11	5	" "
"		Иванови	11	7	" "
"		Иванови	23	10	" "
"		Иванови	11	6	майка
"		Иванови	12	6	бащата
"		Иванови	13	7	майка
"		Иванови	10	3	бащата
"		Иванови	10	9	бащата
"		Иванови	10	6	" "
"		Иванови II	10	6	" "
"		Иванови	10	6	майка
"		Иванови	12	7	бащата
"		Иванови	12	4	" "
"		Иванови II	10	5	майка
"		Иванови	12	6	бащата
С. Койнзе		Иванови	11	7	стария бр.
"		Иванови	12	6	" "
"		Иванови	11	6	бащата
"		Иванови	12	6	" "
"		Иванови	13	6	стария бр.
"		Иванови I.	17	6	бащата
"		Иванови II.	14	5	" "
"		Иванови	15	5	" "
"		Иванови	11	6	стария бр.
"		Иванови	14	9	бащата
"		Иванови	18	9	стария бр.
"		Иванови	11	12	бащата
"		Иванови	11	5	" "

Окря
колията
лото на
друга

"
"
с. Джурло
"
"
"
"
"
"
с. Комарево
"
"
с. Еница
"
"
"
"
"
"
с. Суятче
"
с. Реселе
"
"
"
"
"
"
с. Глава

Окря колията лото на друга	Окря колията лото на друга	Окря колията лото на друга	Окря колията лото на друга	Окря колията лото на друга
"	"	П. Димитров	166	-
"	"	Кутакови	165	-
с. Джурло	"	Блажови	164	-
"	"	Босурнак	163	-
"	"	Босанкови	162	-
"	"	Сатевски	161	-
"	"	Фигор	160	-
"	"	Беликови	159	-
"	"	Ценовски	158	-
с. Комарево	"	Цакони	157	-
"	"	Бенюва	156	-
"	"	Димови	155	-
с. Еница	"	Хаджидимит	154	-
"	"	Босан	153	-
"	"	Върни	152	-
"	"	Фигор	151	-
"	"	Милков	150	-
"	"	Димитров	149	-
"	"	Нечов	148	-
с. Суятче	"	Босан	147	-
"	"	Димитров	146	-
с. Реселе	"	Векон	145	-
"	"	Крочу	144	-
"	"	Тотиш	143	-
"	"	Влахови	142	-
"	"	Кабекчиц	141	-
"	"	Драшови	140	-
"	"	Бойкови	139	-
с. Глава	"	Илков	138	-

Окръга, о- кълмата и се- лото на за- другата	Домосладика на задругата	Пръкоратъ на за- другата	цѣлото число на членове на за- еднението въ за- еднението	Работна сила въ за- еднението	Отъ кого се у- правява за- другата
"		Крачуновци	11	6	" бащата
"		Петцовци	10	5	" "
"		Шоповци	12	8	" "
"		Кръсцовци	11	6	" "
"		Вълчовц Тодоров	12	8	" "
"		Гановци	13	9	" байото
"		Вутювци	14	8	" бащата
"		Гатовци	15	8	" байото
"		Михайловци	12	6	" бащата
"		Драгановци	18	9	" "
"		Димовци	11	6	" "
"		Вълковци	16	6	" байото
"		Радуловци	15	7	" бащата
"		Шабинцитѣ	14	6	" "
"		Кърлювци	14	10	" "
"		Мишковци	12	7	Отъ байото
"		Вълчановци	11	6	" "
"		Никовци	11	8	" бащата
"		Драмаджийтѣ	15	6	" байото
"		Рашиовци	11	8	" бащата
"		Куртишовци	12	9	" "
"		Даскаловци	15	5	" байото
"		Луканчовци	11	9	" бащата
"		Дакъвци	11	5	" байото
"		Николовци	12	7	" бащата
"		Вутювци	12	7	" "
"		Мифовци	15	9	" байото
"		Мифовци	11	5	" бащата
"		Мифовци	11	8	" "
"		Мифовци	12	7	" "
"		Мифовци	12	8	" майката

Окръга, о- колината и ее- лото на за- другата	Доимовладяката на задругата	Прѣкоратъ на за- другата	Цѣлото число на членоветъ въ сѣд.	Работни рѣце въ пашарата	Отъ кого се управлява за- другата
"		Ш. Данковци	16	9	" "
"		Кутяковци	13	8	" стария бр.
"		Качичовци	12	5	" бащата
"		Кокуривайков.	13	8	" стария бр.
"		Босникувци	12	8	" " "
"		Симеоновци	12	6	" бащата
"		Фигефци	13	8	" "
"		Бѣляковци	15	10	" "
"		Ценколовци	10	3	" "
"		Цаковци	15	9	" стария бр.
"		Нешовци	14	8	" бащата
"		Диновци	15	9	" стария бр.
"		Хаджийцитѣ	13	6	" стария бр.
"		Козовци	18	10	" " "
"		Въривци	11	7	" бащата
"		Фишорци П.	17	8	" стария бр.
"		Милкинци	15	7	" бащата
"		Дамияновци	16	9	" стария бр.
"		Нечовци	13	7	" бащата
"		Реданцитѣ	11	7	" "
"		Пакардишниковци	11	8	" стария бр.
"		Хаджийцитѣ	13	8	" сръския "
С. Въркачице		Нешовци	11	7	" бащата
"		Поповци	12	8	" бащата
"		Дилчовци	10	6	" бащата
"		Петровци	13	7	" бащата
"		Съколерцитѣ	10	5	" "
"		Конакчитѣ	10	5	" бащата
"		Лижениѣ	11	6	" "
"		Брусаритѣ	10	4	" братъ
С. Струпецъ		Митовци	22	20	" чичото

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домосладика на задругата	Пръкоратъ на за- другата	Цѣлото число на членове въ за- ругата	Работни рѣче нѣ на другата	Отъ кого се у- празниа на- другата
"		Крачуновци	11	6	" бащата
"		Петцовци	10	5	" "
"		Шоповци	12	8	" "
"		Кръсцовци	11	6	" "
"		Вълчовц Тодоров	12	8	" "
"		Гановци	13	9	" байото
"		Вутювци	14	8	" бащата
"		Гатовци	15	8	" байото
"		Михайловци	12	6	" бащата
"		Драгановци	18	9	" "
"		Димовци	11	6	" "
"		Вълковци	16	6	" байото
"		Радуловци	15	7	" бащата
"		Шабинцинтъ	14	6	" "
"		Кърлювци	14	10	" "
"		Мипковци	12	7	Отъ байото
"		Вълчановци	11	6	" "
"		Никовци	11	8	" бащата
"		Драмаджийтъ	15	6	" байото
"		Раиновци	11	8	" бащата
"		Куртишовци	12	9	" "
"		Дискаловци	15	5	" байото
"		Луканчовци	11	9	" бащата
"		Дакъвци	11	5	" байото
"		Николовци	12	7	" бащата
"		Вутювци	12	7	" "
"		Шерифовци	15	9	" байото
"		Арифчовци	11	5	" бащата
С. Горникъ		Петканинци	11	8	" "
"		Вълчовци	12	7	" "
"		Дудулековци	12	8	" майката

Окръга, о- кобията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на задругата	Число на членове въ за- другата	Работни рѣце въ задругата	Отъ кого се у- правява за- другата
"		Мишовци	11	7	" бащата
"		Милчовци	12	7	" дядото
"		Данчовци	15	9	" бащата
"		Танковци	12	8	" "
"		Витовци	12	8	" майката
"		Пановци	11	8	" "
"		Вѣтровци	12	7	" бащата
"		Вълковци	12	8	" "
"		Филъовци	12	8	" майката
"		Вълчановци	12	7	" бащата
С. Соколаре		Гръбовци	15	7	" "
"		Юдаковци	14	7	" "
"		Блаковци	10	6	" "
С. Тлачене		Митинци	18	9	" "
"		Куцанциѣ	12	8	" "
"		Василовци	13	9	" "
"		Кунчовци	11	8	" байба
"		Цековци	13	8	" "
"		Ановци	26	10	Отъ байба
"		Чиньовци	13	8	" "
С. Лепица		Гръковци	13	6	" татото
"		Стойковци	12	5	" байба
"		Геновци	15	6	" "
"		Кръсовци	11	7	" татото
"		Милковци	13	7	" чичото
С. Върбица		Лаловци	11	6	" бащата
"		Стояиловци	20	11	" "
"		Надарциѣ	11	8	" братъ
"		Иванчовци	12	7	" бащата
"		Дилковци	12	8	" "
"		Хинковци	22	17	" чича

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладенията на задругата	Прѣкоратъ на за- другата	Иъщото число на членовѣтъ въ зад- ругата	Работни рѣце въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
"		Качковци	12	11	" бащата
"		Глиновци	12	7	" чича
"		Петровци	13	10	" брата
"		Драганчовци	12	8	" бащата
"		Качовци	15	10	" "
"		Продавцовци	26	14	" "
"		Драгойчови	12	7	" "
"		Нешковци	6	6	" "
"		Муйновци	16	11	" майката
"		Костъовци	13	9	" бащата
С. Камен.-Нол		Цаловци	10	7	" "
"		Коровци	13	8	" "
"		Тутовци	11	4	" "
"		Драшковци	12	6	" чичата
"		Върбанчовци	13	7	" "
"		Ралчовци	12	7	" "
"		Ячовци	11	7	" бащата
"		Бено-Райновци	12	5	" "
"		Бено-Райновци	11	8	" "
"		Пишцаковци	17	11	" чичата
"		Шомановци	13	6	" бащата
"		Обчовци	13	5	" бащата
"		Нанковци	11	7	" "
"		Цилкювци	10	5	" чичата
"		Ниновци	10	7	" бащата
"		Лаловци	13	7	" байъо
"		Тахриловци	12	6	" бащата
"		Шинковци	10	5	" "
"		Гучовци	13	8	" "
"		Стойановци	12	7	" "
"		" "	10	6	" байо

Окряга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладисата на задругата	Прѣкоратъ на задругата	Цѣлото число на членовѣтъ въ за- другата	Работни рацо въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
С. Драпанъ		Кенчовци	10	5	" бащата
		Гешковци	13	6	" "
		Ушатовци	11	7	" "
		Кондаковци	14	5	" "
		Миланковци	10	5	" "
		Дочовци	10	7	" "
		Дилковци	10	4	" бащата
		Ниновци	15	6	" "
		Нончовци	16	8	" чичото
		Коцовци	13	4	" бащата
		Левацитъ	11	5	" "
		Колашовци	10	5	" "
		Вимовци	11	5	" "
		Башолиництъ	10	4	" "
		Ляловци	11	6	" чичото
С. Буковецъ		Иванкинци	13	7	" бащата
		Поповци	11	5	" "
		Ивановци	13	8	" "
		Иванкинци	10	5	" чичото
		Иончовци	11	6	" "
		Цановци	8	6	" стария
		Геновци	12	6	" "
		Томовци	18	6	" "
		Стойановци	12	7	" байото
		Велковци	9	5	Отъ стария
С. Оходенъ		Стойановци	13	7	" "
		Петковци	9	6	" байото
		Иовковци	9	4	" синьтъ
		Иванчовци	10	5	" брата
		Велковци	10	6	" "
		Коновци	10	4	" "

Окръга, о- колията и се- лото на за- группата	Домовладисата на загруппата	Прѣкоратъ на за- группата	цѣло число на членовъ въ за- группата	Работна рана въ загруппата	Отъ кого се участвала на- загруппата
С. Алтимиръ		Младешкинци	11	6	" "
		Динчовци I.	12	7	" бащата
		" II.	13	7	" братъ
		Лукашовци	10	6	" "
		Кодаруитѣ	11	6	" "
		Павловци	14	9	" бащата
		Горановци	14	7	" "
		Димовци	12	6	" "
		Димовци	10	7	" "
		Хиновци	11	7	" бащата
		Дикаруи	10	8	" "
		Миновци	12	8	" "
		Дилковци	10	8	" "
		Вълковци	11	8	" "
		Генджоловци	16	3	" "
		Гергумовци	10	8	" "
		Дръндарцитѣ	14	3	" "
		Дилковци	13	7	" "
		Генджоловци	12	3	" "
		Пълчовци	13	8	" "
С. Буковци		Дилковци	10	5	" "
		Стоиловци	10	5	" "
		Кожуаритѣ	12	7	" бащата
		Унуцитѣ	10	8	" "
		Пеловци			" "
		Банковци	22	17	" "
		Петровци	14	13	" "
		Боянянци	16	4	" бащата
		Бутойцитѣ	14	2	" бащата
		Тълчикутелов.	18	1	" "
		Досовци	14	3	" бащата

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладенията на задругата	Присъщата на задругата	Пълно число на членовете въ въз- растни	Табелни ране въ задругата	Отъ кои се у- правлява за- другата
с. Вуталя		Митрийеви	13	6	" "
"		Гутатовци	12	6	" синаго
"		Сърбешчинитѣ	15	7	" бащата
"		Кутовци	12	6	" "
"		Каменополчени	12	8	" "
"		Дихарцитѣ	15	7	" "
"		Лукарцитѣ	16	9	" "
"		Цанчовци	11	9	" "
"		Къчовци	11	10	" "
"		Цалковци	13	10	" "
"		Къчовци	13	8	" "
с. Крива бара		Семковци	12	6	" "
"		Найденовци	11	8	" "
с. Вѣли Брод		Гинченетѣ	14	8	" "
"		Котеранцитѣ	11	10	" братъ
"		Наковци	10	6	" "
"		Мичовци	12	5	" бащата
"		Червенковци	10	6	" братъ
"		Девацитѣ	10	6	" бащата
с. Бръгаре		Нойчовци	12	6	" бащата
"		Влашковци	11	6	" бащата
"		Беніовци	16	8	" "
"		Радойчици	10	6	" "
"		Дожаровци	10	6	" "
"		Дойчовци	11	5	" братъ
"		Марковци	13	7	" бащата
"		Добийшица	15	6	" бащата
"		Кумитица	13	7	" "
"		Найденовци	14	9	" "
"		Василевци	13	7	" "
с. Глого		Радойчици	14	7	" "

[illegible]

Секцията и кодежът и ре- дът на за- другата	Домовладенията на задругата	Пръкората на за- другата	Численост на членовете на задругата	Численост на членовете на задругата	Численост на членовете на задругата
"		Линковци	12	6	"
"		Манденци	11	5	"
С. Сираково		Кановци	16	8	"
"		Бързевци	18	7	"
"		Карловци	12	6	"
"		Поповци	10	7	"
"		Бубишовци	10	7	"
"		Ченгеновци	11	6	"
"		Бендуровци	10	5	"
"		Гарвановци	10	5	"
С. Бняжа		Ляховци	14	10	"
"		Кочовци	10	5	"
"		Стамболовци	12	5	"
"		Койширчещи	2	1	"
"		Баймичевци	2	1	"
"		Койварци	2	1	"
"		Терзийци	2	1	"
"		Водарци	2	1	"
"		Костичевци	2	1	"
"		Занковци	2	1	"
"		Струнчарци	2	1	"
"		Сензавици	2	1	"
"		Векони	2	1	"
"		Терзийци	2	1	"
"		Барлици	2	1	"
"		Героци	2	1	"
"		Тодоровци	2	1	"
"		Батони	2	1	"
"		Берлици	2	1	"
"		Чиници	2	1	"
"		Копарци	12	6	"

Окръга, о- колията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на за- другата	цѣлото число на членовѣ въ вѣд.	Работни рѣде въ задругата	Отъ кога се у- правява за- другата
"		Василовци	12	9	"стария бр
"		Тановци	13	11	" " "
С. Долнагнойн		Койнарченетъ	18	10	Отъ стария бр.
"		Ерменковци	20	13	" — "
"		Баргацитъ	14	8	" бащата
"		Божиновци	12	7	" "
"		Старшияги	12	7	" брата
"		Точовци	12	6	" бащата
С. Добролево		Папзовци	12	9	" "
"		Байчовци	18	12	" "
"		Велковци	21	14	" "
"		Попповци	20	12	"стария бр.
"		Цвѣтковци	20	10	" чичата
"		Мишковци	15	10	" "
"		Рамчовци	13	8	" бащата
"		Илиевци	13	7	" чичата
"		Генчовци	17	7	" бащата
"		Тосуновци	12	7	" "
"		Гарванови	10	5	"стария бр.
"		Писоганцитъ	15	9	" бащата
"		Жоевци	13	8	" "
"		Тянковци	11	6	" "
"		Пасковци	12	5	"стария бр.
"		Денчовци	12	6	" " "
"		Казацитъ	12	7	" " "
"		Михайловци	11	5	" бащата
"		Цоловци	12	9	" "
"		Къновци	12	8	"стария бр.
"		Исоловци	11	7	" бащата
"		Терзийцитъ	11	6	" чичото
"		Букевченитъ	11	5	" бащата

Окръга, о- козата и се- лото на за- другата	Домовладката на задругата	Първкоратъ на за- другата	Възможно число на членове въ над- работни работи въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
"		Линковци	12 6	" "
"		Майденици	11 5	" "
С. Сираково		Кашовци	16 8	" чичото
"		Бързеницитъ	18 7	" бащата
"		Карловци	12 6	" стария бр.
"		Попиовци	10 7	Отъ бащата
"		Бубешовци	10 7	" "
"		Ченгенювци	11 6	" "
"		Бендуровци	10 5	" "
"		Гарвановци	10 6	" "
С. Княжа		Лаховци	14 10	" брата
"		Кочовци	20 11	" бащата
"		Станчовци	23 18	" брата
"		Койларченитъ	13 10	дядото
"		Биймичинцитъ	19 14	" бащата
"		Койларченитъ	10 8	" "
"		Терзийцитъ	19 15	" братътъ
"		Воденчарцитъ	15 8	" "
"		Косенчалитъ	14 8	" бащата
"		Занковци	13 10	" братътъ
"		Струичанитъ	12 8	" "
"		Сенванцитъ	14 9	" бащата
"		Вековци	11 8	" "
"		Терзийцитъ	21 12	" "
"		Барлицитъ	11 7	" братътъ
"		Герговци	13 7	" "
"		Тодоровци	11 8	" "
"		Баговци	13 8	" бащата
"		Берлицитъ	15 11	" "
"		Чиници	11 8	" "
"		Койларцитъ	13 8	" "

Окръга, о- копята и се- лото на за- другата	домовладкостта на за другата	Прикорът на за- другата	дълго чинсто на членове въ ма- Работи рече въ за другата	Отъ кого се у- правява за- другата
"		Андреіовци	19 15	" братът
"		Койнарченигъ	23 16	" "
"		Коровци	21 15	" "
"		Койнарченигъ	1 13	" "
"		Грамовци	15 12	" "
"		Къдидици	16 10	" дѣдата
С. Луковидъ		Душовци	26 13	" братът
"		Филиповци	29 14	" майката
"		Вритияцитъ	19 10	Отъ чичата
"		Рѣзачигъ	16 10	" стария бр.
"		Каменошолчен.	17 10	" чичата
"		Иончовци	14 10	" стария бр.
С. Манастир.		Вълковци	17 11	" бащата
"		Кирковци	18 10	" "
"		Иоловци	17 10	" чичата
"		Начовци	21 10	" "
"		Кунчовци	19 10	" бащата
"		Власитъ	12 10	" "
"		Явчовци	11 8	" "
"		Лудбиволовци	11 8	" "
"		Великинци	11 8	" чича
С. Острово		?	11 4	" братът
"		Радуловци	12 7	" бащата
"		Димитровци	12 6	" "
"		Бетовичеитъ	19 9	" синътъ
"		Мишковци	11 7	" бащата
"		Пещенченигъ	13 7	" братът
"		Кроменченигъ	12 9	" бащата
"		Василови	12 9	" "
"		Гугяковци	12 6	" братът
С. Рюгозень		Маджаритъ	14 12	" "

Име	Пол	Възраст	Професия
Димитър	Мъж	35	Земеделец
Гео	Мъж	30	Земеделец
Михаил	Мъж	25	Земеделец
Бла	Мъж	20	Земеделец
Мари	Жена	30	Земеделка
Петър	Мъж	25	Земеделец
Роза	Жена	20	Земеделка
Мариана	Жена	15	Земеделка
Моника	Жена	10	Земеделка
Федерика	Жена	5	Земеделка
Джана	Жена	3	Земеделка
Роса	Жена	2	Земеделка
Дана	Жена	1	Земеделка
Христина	Жена	1	Земеделка
Кристина	Жена	1	Земеделка
Милена	Жена	1	Земеделка
Приходима	Жена	1	Земеделка
Димитрие	Мъж	1	Земеделец
Иоковие	Мъж	1	Земеделец
Данчовие	Мъж	1	Земеделец
Ионовие	Мъж	1	Земеделец
Лановие	Мъж	1	Земеделец
Беленовие	Мъж	1	Земеделец
Лазаровие	Мъж	1	Земеделец
Дуновие	Мъж	1	Земеделец
Добриние	Мъж	1	Земеделец
Тодоровие	Мъж	1	Земеделец

Окръга, в която е разположено село	Домовладенията по селата	Приходите на селата	Общият сбор по селата	Общият сбор по селата	Общият сбор по селата	Общият сбор по селата
С. Становица	Дочовци	15	8	"	селянът	
"	Гелковци	15	7	"	бащата	
"	Геновци	11	5	"	"	
"	Тавовци	12	6	"	"	
"	Цановци	12	6	"	"	
"	Тончовци	12	6	"	"	
"	Тотици	11	7	"	"	
"	Шукювци	19	10	"	чичото	
"	Радомирченик	11	7	"	"	
"	Христовци	11	4	"	"	
"	Струджик	15	9	"	"	
"	Турмандик	16	10	"	"	
"	Широкик	12	6	"	бащата	
"	Вълковци	12	7	"	"	
"	Лингарет	12	8	"	бащата	
"	Судьдник	16	10	"	чичата	
"	Вълковци	11	6	"	"	
"	Митковци	19	10	"	"	
"	Бърмандик	11	7	"	"	
"	Цвездовци	13	6	"	бащата	
"	Тончовци	14	8	"	"	
"	Яковци	12	6	"	чичата	
"	Вуковци	12	6	"	"	
"	Фелиповци	13	7	"	"	
"	Далковци	13	6	"	"	
"	Неровци	14	8	"	"	
"	Фелиповци	14	6	"	"	
"	Струджик	12	9	"	"	
"	Абдовци	14	7	"	бащата	
"	Панковци	14	7	"	чичата	
"	Митковци	14	6	"	бащата	

Окръга, о- копята и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Пръкоратъ на задругата	Всѣто число на членовѣ въ зад- ругата	Работни дни въ задругата	Отъ кого се у- правява за- другата
"		Бакалитѣ	11	6	" "
"		Томовци	18	9	" чичата
"		Ръзачитѣ	1	6	" "
"		Катъритѣ	12	6	" "
"		Рашковци	12	6	" бащата
"		Иоловци	15	8	" "
"		Наковци	15	7	" чичата
С. Сърбеница		Труйковци	11	6	" бащата
"		Вѣмовци	11	8	—
"		"	11	6	—
"		Чумовци	10	6	—
"		Владоловци	10	6	—
"		Болвицковци	10	6	—
С. Хайрединъ		Карабейчовци	18	12	„ стария бр.
"		Геловци	16	8	— —
"		Мерджановци	23	10	— —
"		Лимовци	12	6	— —
"		Топалцитѣ	14	4	Отъ стария бр.
"		Мчшкарцитѣ	12	4	— —
"		Гугуерцитѣ	13	6	— —
С. Моравица		Иончовци	14	8	" бащата
"		Шиндарци	10	8	—
"		Щърбащи	10	8	—
"		Катраицковци	32	28	—
"		Буревци	18	8	—
"		Червенковци	16	7	—
"		Андреювци	16	7	—
"		Тупанковци	11	5	—
"		Шавяковци	15	7	—
"		Калафуновци	12	6	—
"		Пеновци	12	6	—

Окръга, в която и се- лото на ко- е от нея	Домовладения на задръжката	Пътността на за- дръжката	Общо число на членовете на за- дръжката	Число на членовете на задръжката	Число на членовете на задръжката	Число на членовете на задръжката
1. Царовица		Георгиевци	14	2	2	2
"		Качевци	13	2	2	2
"		Маевци	13	2	2	2
"		Магарешковци	12	2	2	2
2. Радовене		Попиовци	15	2	2	2
"		Жиновци	13	5	2	2
"		Пешуковци	12	6	2	2
"		Гърблѣвци	11	7	2	2
"		Камберковци	11	7	2	найката
"		Балковци	13	6	2	2
"		Скайковци	14	6	2	2
"		Иотовци	14	7	2	бащата
3. Баница		Цековски	13	6	2	дядото
"		Петковски	22	10	2	2
"		Пѣшовски	15	9	2	2
"		Рашковски	12	7	2	бащата
"		Герговски	12	6	2	2
4. Нецелене		Гъмбювски	11	5	2	2
"		Митковски	11	6	2	2
"		Рашовски	11	7	2	2
"		Цвѣтковски	17	8	2	2
"		Нинчовски	15	7	2	2
5. Лѣсура		Цѣловски	15	6	2	ничото
"		Вълковски	14	6	2	отъ, ничото
"		Георговски	15	6	2	2
"		Димитровски	14	7	2	2
"		"	11	5	2	бащата
"		Якимовски	11	6	2	2
"		Гърджалийски	11	7	2	2
6. Кремена		Налински	17	8	2	2
"		Щъркевски	12	6	2	2

Окрга, о- толията и се- лото на за- другата	Домовладиката на задругата	Прѣкоратъ на задругата	Цѣлото число на членовѣ въ сѣд.	Работни рѣдо въ задругата	Отъ кого се управлява за- другата
дол. Кремена		Петровски	7	11	„ лѣдото
„		Ралювци	11	6	„ „
„		Пикмовци	13	6	„ „
„		Ляковци	13	5	„ бащата
„		Хандишци	15	8	„ „
„		Попповци	12	7	„ „
„		Манговци	13	7	„ „
„		Манговци	16	8	„ „
„		Герговци	17	8	„ майката
„		Цѣновци	12	6	„ „
„		Ценовци	12	5	„ „
„		Никовци	12	7	„ бащата
„		Стучевци	14	7	„ „
„		Стучевци	14	6	„ „
„		Гиздеревци	12	5	„ „
„			13	7	„ „

К Р А Й.

